

HANDLINGSPLAN 2018-2021

Vedtatt av Nittedal kommunestyre 18.12.2017

Innhold

Rådmannens forslag til vedtak	5
Kommunestyrets behandling av Handlingsplanen (18.12.2017) - Vedtak	9
Endringer i dokumentet etter kommunestyrets behandling.....	11
Rådmannen har ordet HP 2018-2021	12
Plansystemet	14
Kommunens styringsdokumenter	14
Kommuneplanen 2015-2027.....	14
Planstrategi 2016-2019	15
Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus	17
Mål og sektorer	17
De 8 strategiske målene	17
Sektorgruppering av enhetene.....	18
Strukturendringer – effektiviseringstiltak.....	19
Gode tjenester.....	20
Mål og strategier i kommuneplanen 2015-2027	20
Gode tjenester i oppvekst- og utdanningssektoren	21
Føringer	21
Status og utfordringer	24
Prioriteringer og satsinger for oppvekst og utdanning i 2018	26
Gode tjenester i helse- og velferdssektoren.....	29
Føringer helse – og velferd	29
Status og utfordringer	31
Prioriteringer og satsinger for helse- og velferdssektoren i 2018	32
Gode tjenester i miljø- og samfunnsutviklingssektoren	36
Føringer Miljø og samfunnsutvikling.....	36
Status og utfordringer	37
Prioriteringer og satsinger for sektoren i 2018	37
Andre kommunale virksomheter som leverer tjenester i eller samarbeider med Nittedal i 2018:	40
God folkehelse	41
Føringer	41
Fra kommuneplanen 2015-2027	41
Temaplaner.....	41

Aktuelle statlige og regionale føringer	42
Status og utfordringer i Nittedal.....	42
Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer	45
Prioriteringer og satsinger i 2018.....	46
Rent miljø.....	50
Føringer	50
Fra kommuneplanen 2015-2027	50
Temaplaner	50
Aktuelle statlige og regionale føringer.....	50
Status og utfordringer.....	51
Prioriteringer og satsinger i 2018.....	52
Stolt nittedalsidentitet	54
Status og utfordringer.....	54
Prioriteringer og satsinger i 2018.....	55
Levende lokaldemokrati	57
Føringer	57
Fra kommuneplanen 2015-2027	57
Statlige føringer	58
Kommunale føringer	58
Status og utfordringer.....	59
Mål og satsinger 2018	59
Gode prosesser.....	60
Føringer	60
Fra kommuneplanen 2015-2027.	60
Kommunale føringer	60
Status og utfordringer:.....	61
Prioriteringer og satsinger i 2018.....	61
Kompetente og motiverte medarbeidere.....	63
Føringer	63
Fra kommuneplanen 2015-2027	63
Temaplaner.....	63
Status og utfordringer i Nittedal kommune	63

Prioriteringer og satsinger for 2018.....	68
Sunn økonomi.....	69
Føringer	69
Fra kommuneplanen 2015-2027	69
Aktuelle statlige føringer	69
Mål og satsinger i 2017	69
Relevante indikatorer	69
Økonomiske rammer, forutsetninger og prioriteringer i handlingsplanen.....	70
Andre fokusområder.....	91
Næring.....	91
Føringer	91
Status og utfordringer	91
Prioriteringer og satsinger for sektoren i 2018	92
Beredskap	93
Føringer	93
Status og utfordringer	94
Mål og satsinger i 2018	94
Oppfølging av tidligere vedtak.....	96
Vedlegg 1: Forskriftsmessige økonomiske oversikter	98
Vedlegg 2: Prisark for 2018	111
Vedlegg 3: Beskrivelse av endringer i sektorenes budsjetter	124
Vedlegg 4: Nittedal kirkelige fellesråds økonomiplan 2018-2021	131
Vedlegg 5: Identifiserte investeringsbehov i perioden 2022-2025.....	138
Vedlegg 6: Enhetenes budsjettammer.....	139
Vedlegg 7: Utvikling i sektorenes rammer i perioden 2015 til 2017	145
Vedlegg 8: KOSTRA	149

For-/baksidfoto: Eirik Hoel.

Forside- og baksidfoto viser arbeidet med å legge ny avløpsledning for Nittedal. Forsidebildet viser den flytbare gravemaskinen som skal grave grøftene i Nitelva. Bildet på siste side viser den ferdige avløpsledningen med senkelodd som skal senkes ned i grøfta som blir gravd. Bildene er tatt 23. oktober 2017 ved Nitebergtang.

Rådmannens forslag til vedtak

1. Skattesatser

- 1.1. Ved beregning av skatt for forskuddspliktige for 2018 legges til grunn skattøre på 11,8 prosent, eller den høyeste sats Stortinget fastsetter.
- 1.2. Formuesskatt for forskuddspliktige 2018 beregnes etter den høyeste sats Stortinget fastsetter.

2. Eiendomsskatt

- 2.1. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skal det skrives ut eiendomsskatt for skatteåret 2018 etter følgende utskrivningsalternativ:

§3 bokstav f faste eiendommer i klart avgrenset område som helt eller delvis er utbygde på byvis eller der slik utbygging er i gang og på verk og bruk og annen næringseiendom i hele kommunen.

- 2.2. Eiendomsskatteområdet for områder som er helt eller delvis utbygd på byvis og hvor slik utbygging er i gang avgrenses som vedtatt av kommunestyret i KST-sak 92/14, det vil si til områder utenfor markagrensa.
- 2.3. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 settes eiendomsskattesatsen til 2,5 promille i 2018.
- 2.4. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 11 og 13 innføres et bunnfradrag på kr 1 200 000 av eiendomsskattetaksten for boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet.
- 2.5. I medhold av eiendomsskattelovens § 7 bokstav b fritas eiendommer som har historisk verdi for eiendomsskatt. I medhold av eiendomsskattelovens § 7 bokstav a fritas eiendommer som tar sikte på å gagne en kommune, et fylke eller staten for eiendomsskatt. Det vises til egen sak om hvilke konkrete eiendommer som skal fritas etter § 7 bokstav a og b.
- 2.6. I medhold av eiendomsskatteloven § 25 skal eiendomsskatten betales i to terminer; 1. juni og 1. desember.
- 2.7. I medhold av eiendomsskatteloven § 8 C-1 benytter kommunen formuesgrunnlag fra skatteetaten ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt for boligeiendommer. For øvrig benytter kommunen eiendomsskattevedtekter og retningslinjer som vedtatt av kommunestyret i KST-sak 84/14.

3. Betalingssetter
  - 3.1. Nittedal kommune legger til grunn en generell prisstigning på 2,6 prosent (statens anslag for pris- og lønnsvekst for 2018) i kommunens gebyrer og avgifter med virkning fra 1.1.2018.
  - 3.2. Prisjustering vedtas i henhold til vedlagte prisark og gjøres gjeldende fra 1.1.2018 hvis ikke annet er bestemt. Rådmannen delegeres fullmakt å endre til de til enhver tid gjeldende satser i henhold til «Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.».
  - 3.3. Årsavgift vann, avløp, renovasjon og feiing samt øvrige kommunaltekniske gebyrer fastsettes i egen sak.
  - 3.4. Gebyrer innenfor plan, byggesak og oppmåling fastsettes i egen sak.
4. Handlingsplan 2018 – 2021
  - 4.1. Forslag til Handlingsplan for perioden 2018 – 2021 vedtas.
  - 4.2. Rådmannen får fullmakt til å innarbeide de økonomiske konsekvensene av det vedtatte årsbudsjettet 2018 i Handlingsplanen 2018 – 2021.
5. Årsbudsjett drift 2018
  - 5.1. Forslag til driftsbudsjett vedtas, jf skjema 1A og 1B hvor år 1 er årsbudsjett 2018, herunder mål og premisser for bevilgningene.
  - 5.2. Driftsrammene for hver sektor vedtas slik det fremgår av skjema 1B.
6. Årsbudsjett investering 2018
  - 6.1. Forslag til investeringsbudsjett vedtas, jf skjema 2A og 2B hvor år 1 er årsbudsjett 2018, herunder mål og premisser for bevilgningene.

Låneopptak

- 6.2. Rammen for opptak av lån til investeringer settes til kr 231 263 000 i 2018. Avdragstiden tilpasses bestemmelsene i kommuneloven § 50 nr 7.
- 6.3. Rådmannen delegeres fullmakt til å ta opp lån og godta rentebetingelser og øvrige betingelser for nye lån, refinansiere og restrukturere låneporteføljen, samt undertegne lånedokumenter.
- 6.4. Nittedal kommune opptar «Startlån» i Husbanken til videre utlån i 2018 med 50 000 000 kroner. Enhet for bolig og tilflytting gis fullmakt til å forskuttere tildeling til startlånskunder med inntil 10 mill. kroner før Husbankens lånetilsagn er mottatt.

- 6.5. Nittedal kommunes løpende driftslikvider anses å være tilstrekkelige. Det godkjennes likevel mulighet for opptak av kassakreditt i kommunens hovedbankforbindelse med øvre ramme på 20 mill. kroner på de rammevilkår som fremgår av kommunestyrets vedtak av 25.5.1991, KST-sak 59/91.
7. Det delegeres til rådmannen å fordele utgifter og inntekter til den enkelte skole etter elevbasert tildelingsmodell.
8. Rådmannen gis fullmakt til å foreta tekniske justeringer som følge av budsjettbehandlingen i Stortinget.
9. Rådmannen gis fullmakt til å fordele virkning av lønnsoppgjør og økning i husleie fra sentral post til sektorene.
10. Foreløpige kommunale satser i henhold til forskrift om likeverdig behandling av private barnehager
- 10.1. Kommunale satser for drift 2018 for ordinære private barnehager fastsettes foreløpig til kr 199 929 for små barn og kr 95 601 for store barn. Satsene er inkludert 4,3 prosent administrasjonskostnader. Endelige satser fastsettes etter Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2018.
- 10.2. For familiebarnehager benyttes nasjonale satser.
- 10.3. Vedtak om kapitaltilskudd for 2018 baseres på bruk av nasjonale satser for ordinære private barnehager og for familiebarnehager
11. Tilskudd fra Nittedal kommune til Nittedal kirkelige fellesråd justeres med deflator fra statsbudsjettet for 2018. Rådmannen gis fullmakt til å innarbeid nye større oppgaver som vedtatt i kommunestyret i grunnlaget for deflatorjustering.
12. Nittedal-eiendom KF gis fullmakt til å kjøpe/selge bolig/tomt i Nittedal kommune for inntil kr 5 000 000,-. Som følge av dette gis fullmakt til signering av samtlige dokumenter for å gjennomføre kjøpet/salget.
13. Rådmannen i samarbeid med Nittedal-eiendom KF gis fullmakt til å fremforhandle avtaler med eiendomsbesittere/rettighetshavere for kjøp/sikring av rettigheter i fast eiendom i Nittedal kommune. Formålet er å sikre kommunens behov i samfunns- og sentrumsutvikling, herunder etablering av sosial og teknisk infrastruktur. Fremforhandlede avtaler skal behandles og godkjennes av kommunestyret.
14. Rådmannen utarbeider et forventningsbrev til Nittedal-eiendom KF for 2018

15. Ordfører gis fullmakt til å foreta anskaffelser i henhold til «Plan for kommunal kriseledelse» for inntil 5 mill. kroner dersom det inntreffer en krise

16. Endring av punkt 3 i avtale om forskuttering av spillemidler, jf. KST-sak 126/14 og FSK-sak 143/12
  - I. Nittedal kommune utbetaler 80% av godkjent søknadsbeløp for spillemidler ved oppstart av prosjektet
  - II. Nittedal kommune utbetaler de resterende 20 % når anlegget er ferdigstilt og revisorgodkjent sluttregnskap foreligger. I de tilfeller der anlegget blir billigere enn budsjettert vil utbetaling bli justert ned tilsvarende.

Kommunestyrets behandling av Handlingsplanen (18.12.2017) - Vedtak

Vedtak

Rådmannens innstilling med følgende tillegg og endringer:

Endringer i driftsbudsjettet

Kostnadsbudsjettet tilføres 14,1 mill kr pr år for å finansiere følgende tiltak:

Grunnskole	kr. 7,0 mill
Bibliotek, inkl. 1 årsverk	kr. 0,7 mill
Kulturskolen, inkl. strykere 0,3 årsverk	kr. 0,3 mill
Nye kjente behov innen helse og velferd	kr. 6,0 mill
Kirkelig fellesråd, inkl. strømutgifter Rotnes kirke	kr. 0,1 mill
SUM	kr. 14,1 mill

Tiltakene finansieres slik:

Reduksjon i rådmannens pott	kr. 0,5 mill
Reduksjon pott lønnsoppgjør	kr. 1,0 mill
Økt anslag finansinntekter	kr. 1,0 mill
Besparelse personforsikring – ny avtale 2018	kr. 0,5 mill
Resultatreduksjon årlig fra 2018	kr. 6,0 mill
Endringer i bemanning i stab	kr. 0,75 mill
Endringer i bemanning i miljø og samfunn	kr. 0,6 mill
Reduksjon i ekstern konsulentbistand i miljø og samfunn	kr. 1,0 mill
Antatt statlig tilskudd i statsbudsjettet til lærer-normen	kr. 2,75 mill
SUM	kr. 14,1 mill

Grunnskolen styrkes med 7 mill. kroner årlig i tillegg til rådmannens forslag. Midler fra staten til tidlig innsats/lærernorm forutsettes å komme i tillegg til dette. Rådmannen bes komme tilbake til kommunestyret når finansiering for lærernorm og eventuelt endringer i øremerkede midler til tidlig innsats for 2018 er kjent.

Verbalforslag

1. Gjennomføring av kvalitetsplanen for skole

Rådmannen bes legge fram en sak 1.kvartal 2018 som svarer ut vedtaket i rammesaken fra juni 2017 om tiltak som skulle vært innarbeidet i denne handlingsplanen for å oppnå målsetningene i strategiplan for kvalitet i nittedalsskolen. Som en del av dette vurderes følgende:

- Basisbemanningen, læremidler og videreutdanning
- Digitale verktøy med målsetning om at nittedalsskolen skal ligge i forkant for innføring av digitale verktøy i skolen
- En pool av lærere og skolefaglige ressurser som på en målrettet og fleksibel måte kan settes inn ved de skolene som trenger det mest
- Ivareta elever med sosioemosjonelle vansker

2. Bemanningspool i oppvekst og utdanning

Rådmannen bes gjennomføre vedtaket fra handlingsplan og budsjett 2017 om å opprette en bemanningspool (vikarpool) innen egnede tjenesteområder i oppvekst og utdanning.

3. Kvalitet i SFO

Rådmannen bes legge fram en sak om utvikling av kvaliteten i skolefritidsordningen, og for å sikre et variert og meningsfylt SFO-tilbud med mer kunst, kultur og fysisk aktivitet.

Ressursbehovet for elever med spesielle behov, makspris og gratis kjernetid i SFO utredes.

4. Entreprenørskap i skolen

Rådmannen bes legge fram en sak om utvikling av entreprenørskap i skolene våre.

5. Biblioteket

Rådmannen bes gjennomføre vedtaket fra rammesaken 2017 om å vurdere tjenesteomfang og bemanning for biblioteket fram mot handlingsplan og budsjett 2018, ref. vedtak i gjeldende handlingsplan. Dette vedtaket utredes i den planlagte kulturmeldingen.

6. Kulturskole

Rådmannen bes gjennomføre vedtaket fra rammesaken 2017 om å styrke tilbudet i kulturskolen gjennom et bredt tilbud og slik at flest mulig av de som søker får et tilbud. Dette vedtaket utredes i den planlagte kulturmeldingen.

7. Introduksjonsprogram og grunnskoleopplæring

Rådmannen bes utrede muligheten for at Miljøhuset Gnisten kan ta helhetlig ansvar for gjennomføring av introduksjonsprogram for flyktninger og grunnskoleopplæringen for voksne.

8. Miljø- og klimatilpasning

Kommunen skal bruke plan- og bygningsloven aktivt for å sette krav til miljø- og klimatilpasning ved regulering og utbygging av nye boligområder. Der det er mulig skal kommunen også legge til rette for slike tilpasninger i eksisterende områder.

9. Økt matproduksjon

Rådmannen bes innen 1.kvartal 2019 gjennomføre en kartlegging av jordbruksarealer for å se på muligheten for utvikling og nydyrking, med sikte på å være i stand til å øke produksjonen av matkorn og grønnsaker på lengre sikt.

10. Etablering av økolandsby

Det skal vurderes i kommuneplanen om noe av befolkningsveksten kan gjennomføres ved å legge til rette for etablering av en økolandsby.

11. Ekstern konsulentbistand

Rådmannen bes legge fram en sak som redegjør for kommunens bruk av ekstern konsulentbistand, med forslag til tiltak som medfører reduserte kostnader til dette.

12. Økt antall lærlinger

Kommunen skal utnytte mulighetene for å ta inn et økt antall lærlinger innen flere fagområder.

Rådmannen bes legge fram en sak om måltall for antall lærlinger og tiltaksplan for å oppnå målsetningene.

Endringer i dokumentet etter kommunestyrets behandling

Det aller meste av dokumentet er uendret fra rådmannens forslag til handlingsplan. Alle tekstlige kapitler er uendret. I kapitlet «Sunn økonomi» er prosateksten, inkl. grafer/diagrammer, uendret med unntak av endringer gjort under deloverskriften «Netto driftsresultat». Under deloverskriften «Netto driftsresultat» er tabellene og figurene som viser netto driftsresultat, korrigert netto driftsresultat og utvikling i frie midler på disposisjonsfond oppdatert etter kommunestyrets vedtak. Oppdaterte tabeller og figurer legges under de fra rådmannens forslag, og fremstår i tydelige farger som viser at de er endret/oppdatert.

Øvrige endringer i dokumentet sammenlignet med rådmannens forslag er:

Kommunestyrets vedtak er innarbeidet med økning til sektor for oppvekst og utdanning, sektor for helse og velferd og Nittedal kirkelige fellesråd. Virkning av kommunestyrets vedtak er saldert mot reduksjon i sektor for miljø og samfunnsutvikling, sektor for stab og støtte, reduksjon i avsetning til rådmannens pott og lønnsoppgjør, besparelse personforsikringer, økte finansinntekter, forventet statstilskudd til lærernorm og redusert avsetning til disposisjonsfond.

Fordeling av utgifter og inntekter til den enkelte skole er fordelt etter elevbasert tildelingsmodell, jfr pkt 7 i kommunestyrets vedtak.

Fordeling av virkning av lønnsoppgjør og økning i husleie er fordelt til sektorene, jfr pkt 9 i kommunestyrets vedtak.

Innen sektor for oppvekst og utdanning er utgifter og inntekter omfordelt til enhetene i sektoren ihht vedtatt organisering.

Tabellene i vedlegg 1 Forskriftsmessige økonomiske oversikter er oppdatert med riktige tall i henhold til vedtatt budsjett.

Vedlegg 2 Prisark for 2018. Sjenkebevillingsgebyr er oppdatert i henhold til «FOR 2005-06-08 nr 538: Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv» med virkning fra 1. januar 2018.

Vedlegg 3 Beskrivelser av endringer i sektorenes budsjetter er oppdatert med kommunestyrets vedtak.

Vedlegg 7 Enhetenes budsjetterammer er oppdatert i henhold til kommunestyrevedtaket.

Rådmannen har ordet HP 2018-2021

Vi bygger fremtidens Nittedal

Kulturverket Flammen ble innviet 11. mars 2017. Dette var en merkedag for Nittedalssamfunnet. Flammen sammen med Rotnes kirke er hjørnesteinen i nye Nittedal sentrum. I 2017 fikk kommunen bevilget midler gjennom Nasjonal Transportplan og Oslopakke 3 til å legge om RV 4 i bue rundt sentrum. Vi har startet områderegulering av nytt sentrum. Vi har mottatt 3 parallell-opdrag, som skisserer mulighetsrommet for det nye Nittedal sentrum, med ettstedsbebyggelse, parker, bruk av Ørfiskebekken og plassering av en mulig togstasjon. Vi har mottatt tilbud på nye Hakadal barneskole, og på nye Nittedal ungdomsskole. Det er høy aktivitet i kommunen.

Budsjettet som rådmannen nå legger frem, er et investeringsbudsjett for fremtiden. Ut over å finne rom for de nye store investeringene, er det lagt opp til et budsjett som konsoliderer oppgavene i de store sektorene. Det skyldes bl a begrensninger på eiendomsskatt som følge av vedtak i kommunestyret i rammesaken, korreksjon av eiendomsskatt på næring, manglende veksttilskudd og store driftsutgifter som følge av midlertidig leie av lokaler til barnehage på Tumyrhaugen, midlertidige lokaler for Nittedal ungdomsskole, midlertidige lokaler på Rotnes skole og leie av lokaler til Kommunalteknikk. Det er ikke funnet rom for økte bevilgninger til kulturskole, bibliotek, eller midler til økte driftsutgifter i skolesektoren. Rådmannen har kun funnet midler til å dekke nødvendige behov.

Befolkningsutviklingen

Majoriteten av kommunens beboere er personer fra 30-60 år, og de yngre aldersgrupper har ett eller flere barn. I tiden fremover vil barnetallet øke. Samtidig vil kommunen få flere eldre. Mange unge mennesker med nedsatt funksjonsevne skal ha bolig og tjenester i kommunen i årene fremover. Dette vil sette ytterligere press på kommunens økonomi.

Det er krevende å håndtere disse økonomiske utfordringene samtidig. Langsiktig forebyggende satsing er viktig for å legge grunnlaget for lavere vekst i de kommunale utgiftene.

Gode tjenester

Nittedal kommune yter gode tjenester innenfor alle sektorer. Vedlagte Kostra-tabeller viser hvordan Nittedal kommune ligger an i forhold til kommuner det er naturlig å sammenlikne seg med. Rådmannen arbeider kontinuerlig med innbyggernes opplevelse av Nittedal kommune som en kommune som yter gode tjenester. Rådmannen arbeider mot en større grad av digitalisering innenfor alle sektorer, og vil prioritere digitalisering av flere viktige funksjoner i 2018. I tråd med regjeringens digitaliseringsrundskriv ønsker rådmannen fortsatt å sette brukeren i sentrum (digitalt førstevalg med videre). Det er en utfordring å legge til rette for økt digitalisering og samtidig ivareta personvernforordningen i EU, som trer i kraft 1.5.2018.

God folkehelse

Et godt oppvekstmiljø, gode barnehager, gode skoler, gode idrettsfasiliteter, nærhet og enkel tilgang til Marka og gode tjenester danner rammen rundt et godt og forebyggende miljø. Dette er et viktig grep for å sikre god folkehelse i årene som kommer. Forskning viser at tidlig innsats og fokus gir flere større muligheter til å lykkes videre i livet. Dette er viktige verdier som vi satser på i Nittedal.

Kommunedelplan for fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett skal behandles før årsskiftet. Planen egger rammer for hvordan kommunen skal arbeide med disse viktige satsingsområdene i årene fremover.

Rent miljø

I fellesskap skal vi forme fremtidens Nittedal, med et klimanøytralt sentrum, og med gode tilbud til innbyggerne. I 2017 er arbeidet med den nye avløpsledningen fra Slattum renseanlegg til Hvam og videre til Nedre Romerike Avløpssekselskap IKS startet opp. Dette er det viktigste miljøtiltaket for Nittedal. Uten et tilfredsstillende avløpsanlegg kan vi ikke utvikle kommunen. Gevinstene ved tiltaket er ren elv, med store muligheter for bading, fiske og friluftsliv.

Stolt Nittedalsidentitet

Kulturverket Flammen og det nye biblioteket sammen med Rotnes kirke er viktige byggeklosser i den stolte Nittedalsidentiteten. Dette er et løft for bygda. Gjennom gode tjenester til innbyggerne og et aktivt frivillig arbeid bygger vi sammen den stolte identiteten.

Levende lokaldemokrati

Det er høyt engasjement i Nittedal. Det er behandlet mange saker hvor innbyggerne har vist stort engasjement. Både sentrumsutvikling, nye skoler, ny kommunedelplan for fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett, og planlegging av ny Nittedal stasjon engasjerer innbyggerne. Det har vært holdt flere åpne møter med stor deltakelse.

Gode prosesser

For å sikre et riktig beslutningsgrunnlag, er det viktig med gode prosesser. Kommunen søker å legge til rette for dette gjennom gode saksfremlegg og gode muligheter til innbyggerinvolvering.

Kompetente og motiverte medarbeidere

Vi har kompetente og motiverte medarbeiderne i Nittedal kommune. Vi ønsker medarbeidere som er engasjerte, og som sier fra. Vi ønsker medarbeidere som er med på å utvikle kommunen. Det er satset på oppfølging av sykefravær. Dette har ført til gode resultater. Mange medarbeidere etter- og videreutdanner seg. Vi satser målrettet på utvikling av egne medarbeidere.

Sunn økonomi

Gjeldsbyrden øker, og den vil øke i tiden fremover. I budsjettet for 2018 er det vanskelig å prioritere annet enn den underliggende veksten. Årets budsjett er derfor et budsjett for investeringer i samfunnsutviklingen i Nittedal blant annet: Slattumhallen, Hakadal barneskole og Nittedal ungdomsskole.

I denne handlingsplanen for 2018-2021 er det vedlagt en oversikt over midler tildelt pr sektor i perioden 2015-2017. Tabellen er en oppfølging av vedtak i KST sak 51/17 Budsjettgrunnlaget. Rådmannen legger til grunn at oversiktene vurderes i sammenheng med KOSTRA-tabellene bakerst i dokumentet.

Fokus

I en tid med store utfordringer, er det svært viktig å holde fokus. Nittedal skal gjennomføre store investeringer. Arbeidet med Flammen og med Rotnes kirke viser at det er mulig å holde fokus i fellesskap, gjennom målrettet satsing, dyktige medarbeidere, og godt samspill mellom kommune og foretak.

Flotte og omstillingsdyktige medarbeidere

Mange tiltak er satt i gang. Det er høy aktivitet. Vi har dyktige medarbeidere som alle ønsker å gjøre sitt aller beste for å utvikle Nittedal! Sammen leverer vi «gode tjenester» til Nittedals befolkning.

Plansystemet

Handlingsplanen er hjemlet i Plan- og bygningsloven § 11-1, hvor det heter at «*Kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig*» (jfr. Kommuneloven § 5). Nittedal kommunes handlingsplan 2018-2021 må sees i sammenheng med kommunens øvrige styringsdokumenter. Relasjonene mellom kommunens planer og styringsdokumenter er beskrevet i figuren nedenfor.

Figuren viser hvordan gjeldende kommuneplan, inkludert planstrategi, planprogram og vedtatte delplaner, legger føringer på handlingsplanen for alle sektorene. Dette er i tillegg til andre vedtak som legger føringer for 2018 og resten av fireårsperioden.

Kommunens styringsdokumenter

- Kommuneplanen (med planstrategi, planprogram og delplaner)
- Temaplaner
- Handlingsplanen
- Virksomhetsplaner

Som en kan se av figuren ovenfor, er handlingsplanen en integrert del av kommunens styringsdokumenter. Alle styringsdokumentene tar utgangspunkt i ett eller flere av kommunens strategiske styringsmål. Kommuneplanen og vedtatte delplaner/temaplaner innenfor ulike sektorer legger også føringer på handlingsplanen. Handlingsplanen blir dermed en operasjonalisering av de overordnede planene – i tillegg til å ta opp i seg øvrige politiske vedtak. Den er videre styrende for de ulike virksomhetenes planer.

Kommuneplanen 2015-2027

Kommuneplanen for 2015-2027 ble vedtatt i april 2015. Den er disponert etter kommunens 8 strategiske styringsmål. Kommuneplanprosessen har vært utført i tråd med planprogrammet, med informasjonsformidling, medvirkning med bred deltakelse og omfattende høringer. Overordnet styringsmål i kommuneplanen er at Nittedal skal ha en bærekraftig utvikling. Dette betyr at utgifter og inntekter må balanseres. Det forutsetter også en god balanse mellom vekst og vern av natur- og miljøressurser. Kommunen kan ikke vokse mer enn hva vi har økonomi til å håndtere. Det viktigste styringsmiddelet for å sikre en befolkningsvekst er å legge til rette for et stramt boligprogram. Kommuneplanen 2015-2027 viderefører målet fra forrige kommuneplan om gjennomsnittlig 1,7 % årlig vekst i befolkningen. Dette tilsvarer bygging av ca. 150-170 nye boliger pr år i perioden. Vekstraten vil naturlig variere over årene. Mot 2027 innebærer en slik vekst en betydelig økning i antall barn, unge, eldre, noe som vil gi utfordringer for kommuneøkonomien.

Kommuneplanen fokuserer særlig på kommunens hovedutfordringer på lengre sikt (gjerne 12-årsperspektiv og lengre), mens handlingsplanen har 1-4årsperspektiv. For å ivareta de

langsiktige perspektiv (utover handlingsplanperioden), er det helt avgjørende at hensynet til de langsiktige utfordringene også preger de mer kortsiktige målene i budsjett og handlingsplan. De mål og strategier som er lagt til grunn for perioden 2015-2027 legges også til grunn i budsjett 2018 og denne handlingsplanen. Dette understøtter og styrker sammenhengen mellom kommunens styringsdokumenter:

- Strategiske styringsmål
- Kommuneplan
- Temaplaner
- Handlingsplan og
- Virksomhetsplan

Kommuneplanens samfunnsdel og handlingsplanen har samme inndeling. Dette gjør det lettere å lese dokumentene i sammenheng.

Planstrategi 2016-2019

Kommunestyret vedtok 16.november 2015 Planstrategi 2016-2019 (KST-sak 115/15) for Nittedal kommune. Det er en overordnet plan for kommunens styringsdokumenter for planperioden. Det ble vedtatt at kommuneplanens samfunnsdel videreføres, mens arealdelen får en mindre revisjon. I tillegg drøftes hvilke utfordringer Nittedalssamfunnet står overfor de nærmeste årene, og hvilke planbehov kommunestyret vil ha i denne sammenheng.

Tabellen under gir en oversikt over når de ulike planene var tenkt framstilt høsten 2015. En planstrategi er et levende dokument som er i utvikling og endring. Dette betyr at enkelte av planene er realisert, mens noen vil komme senere enn opprinnelig planlagt.

Hovedprioriteringene i planstrategien (behandlet i kommunestyret november 2015, KST-sak 115/15):

Planoppgave	Ansvar	2015	2016	2017	2018	2019
Kommuneplan						
Kommuneplanens arealdel	Sektor for miljø og samfunn		O		F	
Temakart teknisk infrastruktur	Sektor for miljø og samfunn		O		F	
Temakart flom sidevassdrag	Sektor for miljø og samfunn		O		F	
Temakart mineralressurser	Sektor for miljø og samfunn		O		F	
Temakart friluftslivsområder	Sektor for miljø og samfunn		O	F		
Temakart grøntstruktur	Sektor for miljø og samfunn		O		F	
Handlingsplan med økonomiplan	Stab og støtte		X	X	X	X
Temaplaner - sektorplaner. Nye planer.						
Kvalitet i Nittedalsskolen	Oppvekst og utdanning	F				
Plan for koordinering og samhandling i oppvekststjen	Oppvekst og utdanning	O		F		
Plan for nittedalsbarnehagene - behovsdekning	Oppvekst og utdanning	O	F			
Boligmelding	Helse og omsorg	O	F			
Demensplan	Helse og omsorg		O	F		
Helse og omsorgsplan	Helse og omsorg		O	F		
Handlingsplan - rus og psykisk helse	Helse og omsorg	O	F			
Strategisk næringsplan	Sektor for miljø og samfunn	O	F			
Kulturmelding	Oppvekst og utdanning		O	F		
Kommunedelplan for Kulturminner i Nittedal	Oppvekst og utdanning	F				
Planer som skal revideres:						
Plan for beredskapsarbeid	Stab og støtte		F			
Arbeidsgiverpolitikk	Stab og støtte		F			
Lønnspolitikk	Stab og støtte	F				
Kommunikasjonsstrategi	Stab og støtte		F			
IKT-strategi	Stab og støtte	F				
Reglementer (økonomi og finans)	Stab og støtte		F			
Eierskapsmelding	Stab og støtte		F		F	
Trafikksikkerhetsplan, strategisk del	Sektor for miljø og samfunn		F			
V/A-plan	Sektor for miljø og samfunn			F		
Flyktningeplan	Helse og omsorg		F			
Klima og energiplan	Sektor for miljø og samfunn			F		
Landbruksplan for Nittedal	Sektor for miljø og samfunn				F	
Kvalitet i barnehagene	Oppvekst og utdanning			F		
Skolebehovsplan	Oppvekst og utdanning	O	F			O
Kommunedelplan for idrett og friluftsliv	Oppvekst og utdanning			F		
Arealplaner:						
Områdeplaner Skytta bolig/næring	Sektor for miljø og samfunn				O	
Detaljregulering - Gang sykkelvei Fuglåsveien	Sektor for miljø og samfunn	O		F		
Områdeplan for tursti i sentrum	Sektor for miljø og samfunn	O	F			
Områdeplan for sentrumskjernen	Sektor for miljø og samfunn		O		F	
Detaljregulering g/s-vei rådhuset - rådmannsbrua	Sektor for miljø og samfunn	O	F			
Detaljregulering fortau Kvernstujordet - Kvernstuveien - Svartkruttveien	Sektor for miljø og samfunn			O		F
Detaljregulering - Fortau Rotnes - Askveien	Sektor for miljø og samfunn			O		F
Detaljreguleringsplan for Hermannspyten	Sektor for miljø og samfunn				O	
Detaljreguleringsplan for Salamanderparken	Sektor for miljø og samfunn					O
O = Oppstart F = Planarbeid ferdig X = Årlig planarbeid						

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus

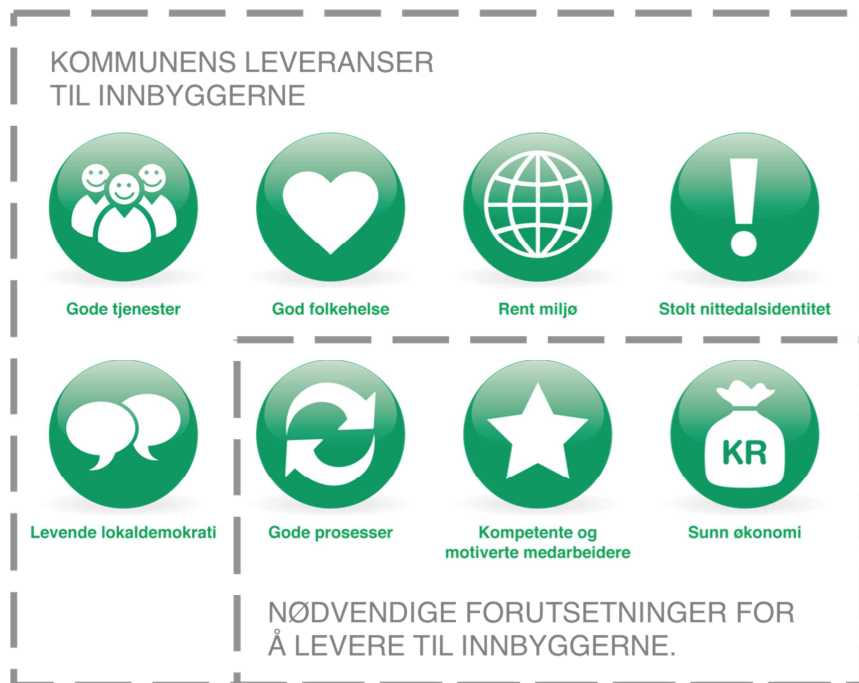
I Ot.prp. nr. 10 (2008-2009) om gjennomføring av forvaltningsreformen gikk regjeringen inn for å møte styringsutfordringene i hovedstadsregionen gjennom et pålagt samarbeid om areal- og transportplanlegging mellom Oslo kommune og Akershus fylkeskommune. Regional plan for areal og transport ble vedtatt av Akershus fylkesting og Oslo bystyre i desember 2015. Planen gir klare føringer for hvordan stat, fylkeskommuner, kommuner og andre aktører skal samordne og utvikle areal og transport i hele regionen.

I Nittedal er Rotnes utpekt som et av de prioriterte tettstedene i planen. Dette innebærer en rekke føringer for Nittedal kommune når det gjelder utvikling og utnyttelse av areal, boliger, transportsystemer og ikke minst for Nye Nittedal sentrum, men også for øvrige arealdisponeringer i kommunen.

Mål og sektorer

De 8 strategiske målene

Nedenfor er Nittedal kommunes åtte strategiske styringsmål, som danner strukturen i dokumentet. De er delt i to kategorier.

Som et tillegg til disse styringsmålene er det avslutningsvis et eget kapittel - «Andre fokusområder», som omhandler næring og beredskaps- og samfunnsikkerhetsarbeid.

Sektorgruppering av enhetene

Det ble i 2013 gjennomført en omorganisering i kommunens administrasjon, og i 2014 gikk Nittedal kommune fra komitemodell til utvalgsmodell. Kommunen har nå fire kommunalsjefer med ansvar for fire ulike sektorer. Under følger en oversikt over ansvarsområdene til hver av disse sektorene. Kommunalsjefene har fra 2014 fullt resultatansvar for sine sektorer.

Dette er gyldig struktur per 1. oktober 2017. Rådmannen arbeider p.t. med mindre justeringer av organisasjonen.

Oppvekst- og utdanningssektor

- Enhet for barnehager og forebyggende tjenester
- Enhet for kultur
- Enhet for PPT
- Enhet for barnevern
- Nittedals 10 grunnskoler

Helse- og velferdssektor

- Enhet for tildeling
- Enhet for psykisk helse og rus
- Enhet for tilrettelagte tjenester
- Enhet for institusjon
- Enhet for hjemmetjenester, forebygging og rehabilitering
- NAV – kommunale oppgaver
- Enhet for bolig og tilflytting
- Kommuneoverlege m/ legetjenesten og legevakt

Miljø- og samfunnsutviklingssektor

- Enhet for Plan, Byggesak og Geodata
- Enhet for kommunalteknikk

Stabs- og støttesektor

- Enhet for økonomi
- Enhet for IKT
- Enhet for HR
- Enhet for kommunikasjon og samfunnskontakt
- Kommuneadvokat

Strukturendringer – effektiviseringstiltak

Helse -og velferdssektoren har følgende strategier for arbeidet med effektivisering/gevinstrealisering:

- Sikre at brukere får tildelt rett tjeneste til rett tid
- Øke kapasiteten på forebygging, rehabilitering og tidlig innsats for å utsette eller forhindre behov for andre tjenester.
- Øke bruken av velferdsteknologi og digitalisere arbeidsprosesser for å spare arbeidskraft.
- Utarbeide smartere turnusplaner for å holde kostnader nede, blant annet ved å sambruke personell på tvers av avdelinger.
- Slå sammen enheter der det er kostnadseffektivt.
- Øke kompetansen hos ledere på alle ledernivå
- Rett kompetanse på rett oppgave gir mer effektive tjenester

Oppvekst - og utdanningssektoren har følgende strategier for arbeidet med gevinstrealisering

- Effektivisere skole- og barnehagestrukturene
- Innføre mobile løsninger i barnevern og PPT
- Øke kompetansen hos ledere på alle nivåer
- Rett kompetanse på rett oppgave gir mer effektive tjenester
- Gjennomføring av digitaliseringsstrategien for Nittedalsskole (KST 79/16)
- Sikre tidlig innsats, gjennom modellen bedre tverrfaglig innsats
- Sambruk av personell på tvers av avdelinger i det forebyggende arbeidet
- Lederprogram for enhetsledere og inspektører
- Spredning av beste praksis mellom enheter
- Tilrettelagte tjenester for barn og unge med sosiale og emosjonelle vansker

Miljø og samfunnsutviklingssektorene jobber med effektivisering og gevinstrealisering innenfor følgende områder:

- Digital byggesaksbehandling, herunder digitalisering av byggesaksarkivet
- Tilgang til kommunal eiendomsinformasjon
- Digitalisering av informasjon og tjenester knyttet til sektorens saksbehandling

Stab og støttesektoren

- Digitalisering og deponering av arkivet
- Digitalt samarbeid
- Automatisering av manuelle rutiner
- Tiltak for å redusere sykefravær
- Prioritering av innovasjon

Gode tjenester

Kommunen skal tilby gode tjenester, som er tilpasset samfunnsutviklingen og endringer i befolkningens behov og sammensetning. Kommunens tjenester er mangfoldige, og spenner fra veivedlikehold til barnehageplass og helsetjenester. Med gode tjenester mener vi tilstrekkelige tjenester av god kvalitet.

Mål og strategier i kommuneplanen 2015-2027

Kommunens tjenester står overfor store oppgaver framover. Nittedal er en del av Osloregionen og befolkningsveksten mot 2030 vil være høy. Dette gjør at kapasiteten i alle tjenester i kommunen blir utfordret. Kommunen skal ivareta god og forsvarlig tjenesteproduksjon, saksbehandling og forvaltning. Samtidig skal kommunen ivareta samfunnsutviklerrollen og legge til rette for et velfungerende og attraktivt Nittedalsamfunn.

Alderssammensetning av befolkningen i Nittedal gir stor overvekt av barn og unge og deres foreldre. Rådmannen følger derfor opp Kommunestyrets vedtak om skolebehov (KST-sak 96/16) som innebærer store investeringer fremover. I 2017 vil Rådmannen også, i tråd med Planstrategi 2016-2019, legge frem endelig sak om behovsdekning for barnehager.

Nittedal har foreløpig en liten andel eldre. Antall personer over 80 år vokser imidlertid raskt. Tjenester til denne gruppen må tilpasses fremtidens eldre og må dreies mot tilbud som gir eldre muligheter til å være aktive, selvstendige og som fremmer god helse. Rådmannen følger opp Kommunestyrevedtak 74/16, 52/17 og 53/17 og planlegger blant annet bygging av Helsehus i sentrum og utvikling av alternative boformer til sykehjem for å sikre gode tjenester for denne gruppen. Nittedal har også en stor gruppe unge med nedsatt funksjonsevne som de neste årene vil ha behov for tilrettelagt bolig, tjenester og bistand til å komme i arbeid og aktivitet. Rådmannen vil legge fram strategier for å løse boligutfordringene til disse målgruppene i Temaplan boligutvikling og boligsosial virksomhet 2018-2027.

Digitalisering av kommunens tjenester er ikke bare smart, det er helt nødvendig. Kommunene er pålagt å iverksette nye teknologiske løsninger, samtidig som brukerne forventer digitale løsninger. Digitaliseringen gir de nødvendige redskaper for å kunne effektivisere tjenester i takt med at behovene øker og nye teknologiske løsninger bidrar til å utvikle og forbedrede tjenestene. Å ta i bruk ny teknologi er imidlertid krevende. Det krever ressurser og ny kompetanse. Samtidig utfordrer teknologien våre tradisjonelle måter å jobbe på. Den stiller store krav til dagens og morgendagens medarbeidere. Digitalisering av arkivene, herunder byggesaksarkivet, er nødvendig for å kunne jobbe mer effektivt, og for å gi innbyggerne innsikt via nettløsninger.

Nittedals befolknings sammensetning vil i tiden fremover bli mer variert når det gjelder utdanning, familiesammensetning, språk, etnisitet og kulturell bakgrunn. Samtidig øker kompleksiteten i oppgavene kommunen skal løse. Kommunen må i større grad utvikle tjenester som støtter opp under forebygging, tidlig innsats og rehabilitering. Lokalsamfunnets innbyggere må mobiliseres på nye måter, og bli større ressurser for hverandre. Ressursene hos ideelle og frivillige organisasjoner må videreutvikles og tas i bruk på nye måter.

Klimaendringene er en utfordring for kommunen på to måter. Kommunen må jobbe med å redusere klimagassutslipp i all virksomhet, samtidig som vi må tilpasse all drift og forvaltning til at klimaendringene allerede er her.

Gode tjenester i oppvekst- og utdanningssektoren

Sektorens enheter har ansvaret for alle kommunens tjenester rettet mot barn og unge. Sektoren består av følgende enheter:

- Enhet for barnehager og forebyggende tjenester
- Enhet for kultur
- Enhet for PPT
- Enhet for barnevern
- 7 barneskoler
- 3 ungdomsskoler

Framskrivninger for ulike aldersgrupper barn og unge 2018-2022, og for 2030. Faktiske tall 2017.

pr.1.1.	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2030
1-5 år	1 479	1 510	1 529	1 565	1619	1626	1 783
6-12 år	2 376	2 398	2 440	2 502	2526	2502	2 720
13-15 år	1001	968	996	968	963	1031	1 106

Kilde: Panda AFK (Alternativ Hoved)

Økningen i antallet barn og unge fremover vil kreve store investeringer først og fremst i skolebygg, men også i nye barnehager. Skolebehovsplanen er i ferd med å bli fulgt opp. I 2018 starter 3 av de store prosjektene: ny skole i Hakadal med svømmehall og ny idrettshall, ny Nittedal ungdomsskole også med basseng og Slattumhallen med bl a plass til turn, dans og klatring.

God kvalitet i barnehage og skole har størst betydning for å oppnå at flere fullfører og består videregående skole. Profesjonsutvikling gjennom god ledelse, en aktiv skoleeier og barnehagemyndighet vil bidra til effektive tjenester med høy kvalitet.

Tilstrekkelig kapasitet, koordinering og samhandling i tjenestene for det øvrige forebyggende arbeidet, herunder spesialpedagogiske tjenester i barnehage og skole, fysio- og ergoterapi, pedagogisk psykologisk tjeneste, helsesøster og jordmortjenesten og barnevern vil være avgjørende for at flere unge skal lykkes i å gjennomføre videregående skole.

Å sikre effektivitet i tjenestene vil bli den viktigste oppgave i årene fremover. Digitalisering av arbeidsprosesser i sektoren er nødvendig for å oppnå høyere effektivitet og riktig kvalitet på tjenestene.

Føringer

Fra kommuneplanen 2015-2027

Trygghet for å få gode tjenester til rett tid

- Bærekraftig og fleksibel barnehage- og skolekapasitet
- God, miljøvennlig og effektiv infrastruktur
- Utnytte teknologiske muligheter

Kommuneplanen 2015-2027 løfter fram følgende strategier for å nå målene:

- Samhandling med alle parter som er involvert i barn og unge, slik at vi sikrer koordinerte og helhetlige tjenester.
- Individuelt tilpassede tjenester til barn og unge, som god tilpasset opplæring i skolen
- Innovasjon igjennom blant annet å ta i bruk nye metoder og IKT-verktøy for bedre kvalitet og effektivitet i tjenestene.
- Effektivitet ved å sikre at tjenester til barn og unge utbygges og driftes på en bærekraftig og effektiv måte.
- Kompetanse i tjenestene slik at vi er i stand til å avdekke barn og unges utfordringer og gi gode tjenester.

Temaplaner

- Strategiplan for kvalitet i Nittedalskolen
- Skolebehovsplanen 2015-2027
- Digitaliseringsstrategi for Nittedalskolen
- Plan for Nittedalsbarnehagene – behovsdekning 2017-2021 (under politisk behandling)
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett (under politisk behandling)

Aktuelle statlige føringer

0-24 samarbeid om bedre koordinerte tjenester for utsatte barn og unge.

Fem direktorater (Kunnskapsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Barne og likestillingsdepartementet, Helse og omsorgsdepartementet og Justis og beredskapsdepartementet) er forpliktet i samarbeidet.

- Direktoratene skal etablere et forpliktende samarbeid om utsatte barn og unge i alderen 0-24 år
- Målet er at flere skal lykkes i skolen og fullføre videregående opplæring som grunnlag for en varig tilknytning til arbeidslivet.
- Samarbeidet skal avdekke felles utfordringer og fremme tiltak og strategier for bedre oppfølging av barn og unge.

Meld. St. 28 (2015–2016) - Fag – Fordypning – Forståelse - En fornyelse av Kunnskapsløftet. Meldingen vil innebære endringer i fagplaner og kompetansemål for elevene. Regjeringen vil med denne meldingen fornye fagene i skolen for å gi elevene mer dybdelæring og bedre forståelse. I tillegg skal skolens brede dannelsesoppdrag få en tydeligere plass i skolehverdagen.

Meld. St. 21 (2016-2017) Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen. Melding er fulgt av et lovforslag hvor skolene skal få en lovfestet plikt til å gi elever som henger etter et tilbud om intensiv opplæring i lesing, skriving og regning på 1.-4.trinn. I tillegg legger meldingen opp til:

- Å innføre en plikt for skolene til å samarbeide med skolehelsetjenesten, barnevern og andre kommunale tjenester om oppfølging av elever.
- Styrke spesialundervisningen for å sikre at ressursene settes inn tidlig i skoleløpet og heve kvaliteten på spesialundervisningen gjennom å stille krav til kompetanse på området.

- Innføre en nedre grense for skolekvalitet som bl. a. baserer seg på andelen elever som blir mobbet eller holdt utenfor, resultater på nasjonale prøver og standpunkt- og eksamenskarakterer på 10.trinn.
- Lokal skoleutvikling skal styrkes gjennom at skolene settes i stand til å løfte skolekvaliteten utfra lokale behov.
- Økt kompetanse for skoleledere og lærere.

Prop 57 L (2016-2017) Nye regler om elevenes skolemiljø – nytt kapittel 9A i Opplæringsloven.

- Måler er et mer effektivt regelverk mot mobbing og bedre håndheving
- Lovfestet krav til at skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, diskriminering, og trakassering
- En tydeligere aktivitetsplikt erstatter vedtaksplikten og handlingsplikten
- En bedre håndhevingsordning erstatter dagens klageordning
- Tvangs mult som pressmiddel mot skoleeiere
- Viderefører elevenes individuelle rett til et godt og trygt skolemiljø. Elevenes egen opplevelse er avgjørende.

Strategien «kompetanse for kvalitet» videreføres. Strategien skal ivareta at lærere har formell kompetanse i de fag de underviser i. Kravene til lærernes kompetanse vil øke og kommunene skal sikre at de nye kravene ivaretas. Det følger statlige midler til satsingen.

Prop.73 L (2016-2017) Endringer i barnevernloven – barnevernsreform

Målet for barnevernsreformen er at kommunenes ansvar for barnevernet skal styrkes samtidig som oppgavene til det statlige barnevernet skal tydeliggjøres. Endringene skal bidra til at flere utsatte barn og familier får tilpasset hjelp de trenger på et tidlig tidspunkt innenfor de ressursene barnevernet og kommunen til enhver tid disponerer. Dette skal skje gjennom bl.a.:

- Mer forebygging
- Bruke familie og nettverk mer
- Øke samarbeidet mellom tjenestene i kommunene
- Kommunene skal få mer ansvar og større valgfrihet
- Mer ansvar både faglig og økonomisk til kommunene
- kommunene må komme tidlig inn med enkle tiltak som nødvendigvis ikke behøver komme fra barnevernet
- kommunens ansvar for oppfølging av fosterhjem og fosterbarn blir presisert
- Kompetansestrategi herunder tiltak for å styrke lederkompetansen i barnevernet

Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom gjeldende fra september 2017.

Retningslinjene er tydelig ovenfor kommunene innenfor følgende områder:

- Styringssystem
- Ansvar og oppgavefordeling
- Kompetanse
- Lavterskeltilbud
- Brukertilpasset tilbud

Lovforslag om endring i barnehageloven og forskrift nr.1507 om pedagogisk bemanning

- Departementet foreslår at det lovfestes et minimumskrav til grunnbemanningen (en bemanningsnorm) i barnehageloven som innebærer at det minimum skal være én ansatt per tre barn under tre år og én ansatt per seks barn over tre år.
- Departementet foreslår også å skjerpe kravet til den pedagogiske bemanningen (en skjerpet pedagognorm) i forskrift om pedagogisk bemanning. Forslaget innebærer at det stilles krav om at barnehagene har en pedagogisk bemanning som tilsvarer minimum én pedagogisk leder per syv barn under tre år og én pedagogisk leder per 14 barn over tre år.

Rammeplan for barnehage gjeldende fra 1. august 2017.

Planen gir tydelige føringer for kvalitet innenfor følgende områder:

- Barnehagens verdigrunnlag
- Ansvar og roller
- Barnehagens formål
- Barns medvirkning
- Samarbeid mellom hjem og barnehage
- Overganger
- Barnehagen som pedagogisk virksomhet

Status og utfordringer

Barnehagene

- Andelen ansatte i barnehagene med barnehagelærerutdanning er økende. Utviklingen har vært positiv og gapet mellom gjennomsnitt i landet og kommunen har minsket. Det er også en økt andel assistenter med barne- og ungdomsarbeiderfag.
- Barnehagedekningen er god. I 2017 fikk alle barn med rett til plass i det ordinære barnehageopptaket tildelt plass, også selv om barns rett til barnehageplass ble utvidet med de barn som fyller 1 år før 1.desember.
- Det er behov for å ta i bruk større grad av digital kommunikasjon mellom barnehage og foresatte.
- Nittedal Kommune har høye utgifter til barnehage per innbygger 1-5 år. Dette skyldes en barnehagestruktur med få kommunale barnehager som i tillegg er små og derfor lite effektive. Situasjonen belyses detaljert i Plan for Nittedalsbarnehagene – behovsdekning 2017-2021.

Forebyggende tjenester

- Nittedal Kommune ligger fortsatt under veiledende norm for helsesøsterressurs på alle barneskolene.
- Mandatet til familieteamet skal evalueres for å ivareta statlig satsing 0-24.
- Mandatet til utekontakten skal evalueres for å ivareta statlig satsing 0-24.
- Grunnet økning i antall nye henvisninger av omfattende behov til fysio- og ergoterapitjenesten for barn og unge, har tjenesten kapasitetsutfordringer. Det forebyggende arbeidet kan ikke prioriteres i dagens økonomiske situasjon.

Grunnskolen

- Det er et økende antall elever som har store behov for en tilrettelagt skolehverdag. Disse elevene kan ikke følge et vanlig skoleløp fordi de strever med store psykososiale vansker. De er delvis fritatt fra opplæringsplikten. Det innebærer at de ikke mottar undervisning i tråd med læreplanens mål. Flere kommunale tjenester herunder PPT, barnevern, familieteamet og helsesøstertjenesten bidrar i ivaretagelsen av disse barna og deres foreldre. I tillegg er annenlinjetjenesten ved BUP bidragsyttere. Elevgruppen har behov for en skjermet arena hvor de får nødvendig behandling og tilrettelagt opplæring. Et slikt tilbud krever kompetanse og organisering utover det den enkelte skole kan få til. Konsekvensene for elevene hvis de ikke får riktig hjelp og støtte er utagering som hindrer deres utvikling. I tillegg blir øvrige elevers rett til et godt og trygt læringsmiljø vanskelig å ivareta. Tilbudet til disse elevene er svært kostnadskrevenende. På enkelte skoler har ivaretagelse av deres behov gått utover øvrige elevers tilbud.
- Nittedalsskolen drives effektivt. Det er en konsekvens av den fysiske skolestrukturen. Når ny barneskole i Hakadal blir tatt i bruk vil kommunens skolestruktur effektiviseres ytterligere.
- Det er lite ressurser for å ivareta kravet om tilpasset opplæring. Cirka 78% av undervisningen på 1-7.trinn foregår i klasser på i gjennomsnitt 22 elever med en lærer. Tilsvarende for 8.-10. trinn er 94% i klasser på gjennomsnitt 25 elever.
- Få elever i Nittedal mottar spesialundervisning. De elevene som har rett til spesialundervisning får forholdsvis mange timer per elev. Det er en utfordring at få elever mottar spesialundervisning tidlig i skoleløpet mens antallet øker på ungdomstrinnet.
- Det er en sammenheng mellom store klasser og tilgang på ressurser til tilpasset og økt behov av spesialundervisning oppover i skoleløpet. Nittedal kommune har på tross av øremerkede midler fra staten på 6. millioner kr i skoleåret 2016/2017 ikke i tilstrekkelig grad klart å prioritere økt lærertetthet på 1.-4. trinn. Dermed er prinsippet om tidlig innsats ikke fullt ut praktisert. Det resulterer i at flere elever blir hengenes etter i lesing, skriving og regning. Det er utfordrende for kommunen å ivareta en lovfestet rett til tidlig innsats som foreslås av regjeringen.
- Skolene kompenseres ikke for elevtallsveksten. Den reelle elevtallsøkningen fra skoleåret 2014/2015 til skoleåret 2017/2018 er 153 elever. Det tilsvarer mer enn fem fulle klasser på 28 elever.
- Kostnader for elever som er plassert i fosterhjem utenfor kommunen og som mottar spesialundervisning belastes hjemmekommunen. Kostnadene for disse elevene har vært økende i Nittedal de seneste årene.
- Arbeidet med å implementere digitaliseringsstrategien for Nittedalskolen er i gang. En av de viktigste forutsetningene for å lykkes er at lærere opparbeider nødvendig kompetanse for å ta i bruk digitale læremidler.

Pedagogisk psykologisk tjeneste

- Antall barn og unge med alvorlig og sammensatt problematikk øker betydelig.
- Samsvar mellom tjenestens lovpålagte oppgaver og kapasitet er en utfordring.
- Ventetiden i PPT er 3 måneder.

Barnevern

- Barnevernet sikrer behandlingstid innenfor lovkravet i en større andel undersøkelser enn snittet i landet.
- Etter nye rettsavklaringer er barnevernet pålagt å sikre døgnberedskap. Det er satt av midler i budsjett 2017 for å finansiere barnevernvakta. Jf KST-sak 150/16

- Nittedal Kommune har litt lavere utgifter til barn i barnevernet enn gjennomsnittet i landet uten Oslo. Det har vært en økning i utgiftene de siste årene og i 2016 og 2017 forventes ytterligere en økning på grunn av flere plasseringer.
- Andelen barn med barneverntiltak i Nittedal Kommune er lavere enn landsgjennomsnittet uten Oslo.

Kultur

- Kommunen har større kostnader knyttet til idrett sammenliknet med landet for øvrig men lavere kostnader knyttet til kultur, herunder kulturskolen, sammenliknet med landet for øvrig.
- Per 1. oktober 2017 har kulturskolen venteliste til undervisning i piano og strykeinstrumenter.
- Med åpningen av nytt bibliotek i Flammen har antallet besøkende økt med over 100% siden 2016 og utlån har økt over 40%.

Prioriteringer og satsinger for oppvekst og utdanning i 2018

Kvalitet i barnehagene

Med utgangspunkt i krav utledet av ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og nasjonale føringer, fortsetter Nittedalsbarnehagene fokuset på kvalitet, mangfold og implementeringsledelse. Strategier som felles kompetanseutviklingsplan, lærende nettverk og barnehagebasert kompetanseutvikling benyttes i arbeidet.

Plan for barnehagedekning og nye barnehager

Ny temaplan for Nittedalsbarnehagene med vurdering av behovsdekningen 2017-2030 er under behandling. Mulighetene må ses i sammenheng med kommuneplanen som ferdigbehandles i 2018.

Bygging av skoler og idrettshaller

Bygging av nye skoler og idrettshaller etter vedtakene i skolebehovsplanen preger arbeidet i sektoren og vil gjøre det i årene fremover.

I 2018 starter byggingen av **ny barneskole i Hakadal** ved Hakadal ungdomsskole. Skolen skal ha plass til opp til 700 elever, en svømmehall med 2 basseng og en ny idrettshall. Ny og sikrere avkjørsel fra Rv4 bygges samtidig. Flomvollen som skal beskytte både Hakadal Ungdomsskole og den nye barneskolen bygges av NVE skal stå ferdig i starten av 2018 før bygging av skole og idrettsarealer starter.

Bygging av ny **Nittedal Ungdomsskole** starter når elevene tar sommerferie i 2018. Skolen omfatter 6 paralleller og nytt terapibasseng. Det etableres en midlertidig skole ved Bjertnes videregående, hvor elevene på Nittedal Ungdomsskole skal gå fra skoleåret 2018/19 til den nye skolen står ferdig.

Bjertnes barnehage hører i dag hjemme på Nittedal Ungdomsskole som skal rives. Som erstatning skal det i 2018 etableres midlertidig barnehagekapasitet på Tumyrhaugen på arealet hvor Granstua lå og tilstøtende friareal. Barnehagekapasiteten økes samtidig med 2 avdelinger.

Bygging av **Slattumhallen** på tomt nord for Slattum skole skal starte i 2018. Forberedelser er i gang.

Kvalitet i Nittedalskolen

Arbeidet med implementering av strategiplan for kvalitet i Nittedalskolen fortsetter i 2018. Strategi for kvalitet i Nittedalskolen er en strategi for økt læringsutbytte. Planen ivaretar behovet for en helhetlig strategi for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Elevenes læring er det sentrale i kvalitetsarbeidet. Planen belyser hvordan god undervisning, god skoleledelse og en tydelig skoleeier kan påvirke elevenes læring. Planen er basert på moderne forskning om undervisning og læring. Planen er behandlet i KST sak 80/16.

Målsettingene i strategiplanen for kvalitet i Nittedalskolen:

- Alle elever utvikler sosiale ferdigheter og opplever et godt psykososialt læringsmiljø fritt for mobbing og krenkelser.
- Alle elever opplever et godt læringsmiljø som fremmer læring i alle fag.
- Opplæringen i alle fag fremmer forståelse, dybdelæring og holdninger i tråd med læreplanverket for Kunnskapsløftet.
- Alle elever utvikler gode grunnleggende ferdigheter og god kompetanse i basisfagene matematikk, norsk og engelsk.

Språkløyper - nasjonal strategi for å styrke barn og elevers språk, lese- og skriveferdigheter.

- Nittedal kommune deltar med alle skolene og barnehagene. Satsingen skal gi økt kompetanse i arbeidet med språk, lesing og skriving. Arbeidet skal ende opp med en revidert plan for overgang barnehage- skole.

Nasjonal satsing på Inkluderende barnehage- skolemiljø med samtlige barnehager, skoler og PP-tjenesten

- Nittedal kommune deltar fra januar 2018 i en. I satsingen skal det jobbes med trygge og gode barnehage- og skolemiljøer, regelverk og forebygging, avdekking og håndtering av mobbing. Målet er en varig praksisendring og utviklingsarbeidet skal derfor foregå primært som barnehage- og skolebasert kompetanseutvikling. En eller to ressurspersoner skal følge opp satsingen i 20 % stilling for barnehage og 20% stilling for skolene. Kostnaden for stillingene dekkes av Utdanningsdirektoratet.

Videreutdanning for lærere og skoleledere

Videreutdanning for lærere gjennom strategien «Lærerløftet» videreføres og utvides i tråd med nasjonale føringer. I 2017 er det 25 lærere og tre skoleledere som tar videreutdanning.

Forebyggende tjenester for barn og unge

Det er satt av noen midler til å bedre kapasiteten i forebyggende tjenester generelt, men ikke i et omfang som følger opptrappingsplanen for skolehelsetjenesten. Rådmannen har ikke funnet rom for ytterligere budsjettmessig styrkning i 2018.

Bedre tverrfaglig innsats

Sektoren skal utarbeide en tverrfaglig tidlig- innsatsmodell (BTI -modell). Målet er å sørge for at utsatte barn og unge får nødvendig hjelp så tidlig som mulig. Modellen skal sikre: tidlig identifisering og tidlig intervensjon, foreldreinvolvering, samordnede tjenester; kontinuitet, helhetlig, langsiktig og dokumentert oppfølging. Arbeidet svarer ut 0-24 samarbeidet på kommunalt nivå.

Digitalisering

Økt digitalisering i sektoren er helt nødvendig. Det er krav i skoler og barnehager om at elevene skal utvikle digitale ferdigheter og brukere og ansatte i alle tjenester forventer digitale løsninger, der det er mulig. Nittedal Kommune vedtok i 2016 en digitaliseringsstrategi for Nittedalskolen, som er under implementering (KST 79/16).

I 2018 vil det være fokus på å utvikle lærernes digitale ferdigheter, kunnskap og holdninger som de kan ta i bruk i klasserommet i møte med elevene.

Det er en målsetning at eleven skal oppleve at lærernes økte kompetanse og elevens tilgang til mer variert utstyr bidrar til økt læringsutbytte. I 2018 skal vi investere i flere mobile enheter bærbare PC'er og iPad'er til elever for bruk i undervisningen. God infrastruktur som økt kapasitet på nettverk og systemer for administrasjon og vedlikehold av bærbare enheter er avgjørende for å kunne håndtere og administrere så mange mobile enheter. Dette må det også jobbes videre på i 2018.

I 2017 ble Nittedal endelig Feide-kommune. I 2018 vil vi realisere gevinstene dette gir i effektivisering av blant annet lærernes tid. I tillegg åpner det muligheter for nye pedagogiske programvarer og tjenester som er ønsket i skolen og som vi skal utforske mer i 2018.

Kommunen har også startet arbeidet med digitalisering av **barnehagene**. I 2018 vil det bli jobbet videre med å skaffe et nytt barnehageprogram som også omfatter kommunikasjon med foresatte.

Barnevern og **PPT** skal utvikles digitalt. Ved å ta i bruk mobile enheter skal saksbehandling i Barnevernet og PPT i løpet av 2018 bli mer effektivt. Saksbehandlerne vil få mulighet for å notere direkte inn i saksbehandlingssystemet i møte med brukeren.

Gode tjenester i helse- og velferdssektoren

Helse- og velferdssektoren består av følgende enheter:

- Enhet for tildeling
- Enhet for psykisk helse og rus
- Enhet for tilrettelagte tjenester (tidligere mangfold og inkludering)
- Enhet for institusjon
- Enhet for hjemmetjenester, forebygging og rehabilitering
- NAV – kommunale oppgaver
- Enhet for bolig og tilflytting (opprettet 2016)
- Kommuneoverlege m/legetjenesten, legevakt, smittevern og miljørettet helsevern

Enhetene leverer et bredt spekter av tjenester til ulike grupper av innbyggere i alle aldre. Kommunens helse- og velferdstjenester står overfor store utfordringer i årene som kommer. Befolkningsveksten generelt, og særlig i de eldste aldersgruppene, gjør at kapasiteten utfordres. Dette er en nasjonal utfordring og alle statlige og kommunale styringsdokumenter peker på behovet for å snu tjenestene mot helsefremmende tiltak, tidlig innsats, forebygging og rehabilitering for å sikre en mer bærekraftig utvikling.

Analysert/utredninger

Kommunen har i 2015/2016 gjennomført flere større utredninger/utviklingsarbeid innenfor sektorens ansvarsområde, for å sikre et forsvarlig beslutningsgrunnlag for endringsarbeidet.

- Framtidig behov for heldøgntilbud og andre boformer for eldre innbyggere fram mot 2040. Agenda Kaupang
- Gjennomgang av tjenestene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Agenda Kaupang
- Tverrsektorielt utviklingsprosjekt innen folkehelse
- Utredning av framtidig organisering av boligarbeid og flyktningsarbeidet
- Utredning av Helsehus. Agenda Kaupang

Befolkningsutviklingen i de eldste aldersgruppene (pr.1.1.) Faktiske tall i 2016 og 2017.

Alder	2016	2017	2018	2019	2020	2030
80-89 år	535	589	622	646	678	1189
90+	93	90	90	91	99	186

Kilde: PANDA/AFK

Føring helse – og velferd

Fra kommuneplanen 2015-2027

Med gode tjenester mener vi tilstrekkelige tjenester av god kvalitet.

Kommuneplanens mål for sektoren:

Trygghet for å få gode tjenester til rett tid

- Differensierte botilbud, herunder tilstrekkelig sykehjemkapasitet
- Utnytte teknologiske muligheter
- Nittedal kommune skal legge til rette for at eldre er trygge, aktive og selvhjulpne

Kommuneplanen har følgende strategier for å nå målene:

- Samhandling for å sikre at innbyggerne mottar koordinerte og helhetlige tjenester og for å sikre at tjenestene er effektive og har riktig kvalitet.
- Individuelt tilpassede tjenester og større vekt på deltagelse og medvirkning i utformingen av tilbud.
- Innovasjon for å utfordre tjenesteapparatet og stimulere til nytenkning.
- Effektivitet - kommunen skal gi tjenester med størst mulig effekt i forhold til ressursinnsatsen.

Temaplaner /vedtak

Vedtak Kst sak 71/16 – Framtidens eldreboliger, oppfølging av rapporten fra Agenda/Kaupang:

- Kommunestyret slutter seg til anbefalingene i rapporten, med hovedvekt på alternativ 1 og 2.
- Balanseringen av omsorgstilbudet skal være slik at det er tilgang på alle botilbud i omsorgstrappen. I Nittedal kommune skal det være gode tilbud innen bistand i hjemmet, men når dette ikke lengre er tilfredsstillende skal det være et godt botilbud i servicebolig, omsorgsbolig / omsorg pluss eller sykehjem. Antall sykehjemsplasser skal til enhver tid dekke behovet.
- Sykehjemsplassene for langtidsopphold skal være i enkeltrom.
- Sykehjemsplassene for korttidsopphold skal i hovedsak være enkeltrom, men dimensjoneres slik at de kan benyttes som dobbeltrom i perioder med høy belastning og for beredskapsformål. Dimensjonering av framtidig tilbud for rehabilitering og korttidsopphold utredes i forbindelse med helsehus.
- Bemanningen i omsorgstjenesten må være dimensjonert for behovene gjennom hele uken.
- Arbeidet med god ernæring for eldre, sosiale møteplasser og mestring i form av pårørende grupper skal videreføres.
- Nittedal kommune skal ha et system for å sikre systematiske tilbakemeldinger på brukertilfredsheten fra brukere av omsorgstilbudet og pårørende.
- Det bygges et nytt sentrumsnært helsehus. Innholdet i helsehuset skal vurderes. Plasseringen skal være midt i bygda og i tilknytning til det nye sentrum.
- Vurderingen av innholdet i helsehuset skal omfatte korttidsplasser, kommunal akutt døgnenhet (KAD), helsestasjon, legesenter og andre funksjoner det er hensiktsmessig å samlokalisere.
- Det legges til rette for utbygging av omsorgsboliger pluss i samarbeid med frivillige organisasjoner og private utbyggere hvor kommunen også har en andel med tildelingsrett.
- Skytta demenssenter og Døhli pleie- og omsorgssenter videreutvikles innen boliger, dagsenter, sykehjemsplasser og kompetanse.
- Innføring av velferdsteknologi prioriteres.
- Det legges fram en Boligmelding i 2016. Boligmeldingen inneholder forslag til strategier for utbygging og utvikling av alternative botilbud for eldre i de ulike delene av kommunen.
- Konkrete tiltak innarbeides i rammesak og handlingsplan.

Vedtak Kst-sak 52/17 - Innhold helsehus

1. Nittedal eiendom KF utlyser plan og designkonkurranse i tråd med framstillingen i denne saken.

2. Det skal orienteres jevnlig om framdrift i saken.
3. Endelig byggeprosjekt legges frem til beslutning 2018.
4. Kostnadene innarbeides i handlingsplan 2019 – 2022.

Sektoren har følgende temaplaner under arbeid/revisjon for ferdigstilling 2018:

- Temaplan boligutvikling og boligsosial virksomhet 2018-2027
- Plan psykisk helse/rus
- Plan for flyktningsarbeidet
- Temaplan rehabilitering og habilitering

Status og utfordringer

Det er en omfattende og langsiktig snuoperasjon sektoren er i gang med. Både statlige styringsdokumenter og vedtak i kommunen legger klare føringer for en betydelig utvikling og endring innenfor sektorens ansvarsområde.

- Med den sterke veksten i eldrebefolkning vil det ikke være bærekraftig å fortsette med institusjonsbasert omsorg som den kommunen har i dag. Det må utvikles alternative boformer og hjemmetjenesten må rustes opp og tilpasses nye oppgaver.
- Det må generelt satses mer på forebyggende og helsefremmede tjenester slik at befolkningen holder seg friske og aktive og klarer seg selv i større grad enn i dag.
- Tjenesteapparatet utfordres til å effektivisere og fornye arbeidsprosessene. Digitalisering, koordinering og samordning er viktige stikkord.
- Medvirkning og brukertilnærming må få større plass, sammen med frivillighet og pårørendearbeid.

Konkrete utfordringer i sektoren er:

- En dobling av antall innbyggere over 80 år i løpet fram mot 2030
- Et stort antall innbyggere med nedsatt funksjonsevne er i en alder da de skal etablere seg i eget hjem og skal ut i arbeidslivet de neste årene. Mange av disse har et omfattende bistandsbehov.
- Det må utvikles alternative boformer til sykehjem og det er behov for en boligpolitikk som ivaretar de svakeste på boligmarkedet.
- Kvalifisering og integrering av det store antallet flyktninger som i løpet av de siste årene har bosatt seg i kommunen.
- Flere og nye oppgaver til kommunen som følge av samhandlingsreformen. Raskere utskrivning fra sykehus, mer poliklinisk behandling, større oppgaver knyttet til rehabilitering/habilitering/demens. Fra 2017 gjelder dette også innenfor psykisk helse/rus.
- Flere har behov for ressurskrevende tjenester fra kommunen. Det er en særlig stor økning i behov til yngre brukergrupper. Behovene oppstår i mange tilfeller akutt. Dette er vanskelig å planlegge både budsjettmessig og faglig.
- Økte behov for generelle helsetjenester som lege, fysioterapi, ergoterapi og psykolog med økende befolkningsgrunnlag.

- Digitalisering, herunder velferdsteknologi krever ny kunnskap, investeringer og endrede arbeidsmåter.
- Det er behov for ny kompetanse, både for å lede og for å gjennomføre endringene i sektoren.
- Det er behov for å kommunisere bedre ut til innbyggerne hvilke tjenester som er tilgjengelige og hvilke forventninger det offentlige har til den enkelte innbygger.
- Helse og velferdstjenestene skal endre fokus fra « hva feiler det deg » til hva er viktig for deg». Denne snuoperasjonen er et betydelig tjenesteinnovasjonsprosjekt som krever ny kompetanse hos ansatte, ny arbeidsmetodikk og et endret syn på brukerrollen.

Prioriteringer og satsinger for helse- og velferdssektoren i 2018

I forslaget til statsbudsjettet for 2018 har regjeringen knyttet veksten i kommunens frie inntekter opp mot en satsing innenfor sektor helse – og velferd

- Opptappingsplan for rus

Rådmannen mener dette er ivaretatt i denne handlingsplanen.

Det er lite rom for vekst i tjenestetilbudet i denne handlingsplanen. Det er ikke lagt inn buffer til nye vedtak eller akutte saker. Det er heller ikke lagt inn ekstra midler til omstillingen som er beskrevet i innledningen.

Sykehjemsplasser og bokollektiv

Søkningen til langtidsplasser i sykehjem viser nå en økning etter mange år med stabil etterspørsel. Perioden hver enkelt bor på sykehjem er imidlertid redusert, slik at behovet for nye plasser ikke øker tilsvarende. I perioder må brukere som er innvilget langtidsplass vente til det blir ledig rom, enten på korttidsplass eller med tjenester hjemme. Det er et langsiktig mål at dekningsgraden for sykehjemsplasser skal gå ned, og det er derfor viktig ikke å trappe opp driften av nye plasser utover hva som er det reelle behovet.

- Rådmannen foreslår å tilføre enheten midler slik at 75 av 77 rom kan være i drift i 2018.
- Det foreslås også å styrke bemanningen noe i bokollektivene slik at beboerne der kan bli boende lenger på det omsorgsnivået.
- Avdeling C på Døli omlegges gradvis til demensavdeling

Helsehus

Rådmannen viser til behandling av sakene om Helsehus Kst-sak 52/17 og 53/17. Rådmannen utreder nå funksjonsprogram for et nytt Helsehus. I handlingsplanen 2018-2021 har rådmannen valgt å legge inn et foreløpig investeringsbudsjett. Videre utredning av romprogram og prosjektering vil skje i regi av eiendomsforetaket i samarbeid med sektor helse- og velferd og sektor oppvekst og utdanning.

Forebygging

Opptapping av de forebyggende tjenester er et av de sentrale grepene for å redusere kommunens utgifter på sikt. I 2017 ble området styrket med 2 mill kroner. Rådmannen har ikke funnet rom for ytterligere budsjettmessig styrkning i 2018. Satsingene i 2018 blir derfor å fortsette å dreie det eksisterende tjenestetilbudet i en forebyggende retning innenfor de rammene som er.

Sentrale utviklingsområder er:

- Videreutvikle friskliv og læring - og mestringstilbudet
- Tilby foreldreveiledning til foreldre til barn med funksjonsnedsettelse
- Videreutvikle samarbeidet med pårørende
- Øke tverrfaglig innsats på tilbudet på korttid og rehabiliteringsavdelingen for å redusere liggetid og bedre rehabiliteringstilbudet
- Utvikle tilbudet om hverdagsmestring i hjemmetjenesten
- Utvikle tilbudet om forebyggende hjemmebesøk
- Utrede muligheten for å følge opp statlig satsing «Rask psykisk helsehjelp» ved å omdisponere eksisterende ressurser

Boligutvikling/boligsosialt arbeid

Arbeidet med temaplan for boligutvikling og boligsosial virksomhet avsluttes ved årsskiftet 2017/2018 og vil bli lagt fram til behandling tidlig 2018. Å sikre at kommunens boligpolitikk ivaretar de svakeste på boligmarkedet er en viktig satsing innenfor folkehelse målet. Utvikling av alternative boligtiltak er avgjørende for at kommunen skal lykkes med endringsarbeidet i eldreomsorgen. Tilgjengelige, trygge og tilpassede boliger er også avgjørende for å lykkes med arbeidet innenfor rus/psykisk helse. Kommunen deltar i husbankens kommuneprogram fra høsten 2016. Rådmannen har i 2018 prioritert:

- Det er avsatt 10 mill kr til kjøp av kommunale boliger i Nittedal eiendom KF
- Beløpet til startlån er økt slik at flere kan hjelpes til å eie egen bolig
- Arbeidet med å etablere bokollektiv for mennesker med nedsatt funksjonsevne i pågående utbyggingsprosjekter i kommunene fortsetter.

Etablering av kvalifiseringscenter under NAV – innføring av Aktivitetsplikt for sosialhjelpssøkere under 30 år

Kvalifiseringscenteret har vært i drift siden oktober 2016. Hensikten var å samle kommunale og statlige ressurser og virkemidler for å sikre at flest mulig av kommunens innbyggere er i arbeid og aktivitet.

Sentrale satsinger i 2018:

- Jobbverkstedet gir oppfølging som er direkte knyttet opp mot aktivitetsplikten i sosialtjenesteloven. Hovedmålgruppen er ungdom under 30 år.
- Informasjonsarbeid mot arbeidssøkende ungdom tilknyttet NAV-satsningen «aktive arbeidssøkere»
- Kvalifiseringsrettet arbeid knyttet til introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger, dvs oppfølging av flyktninger som er klare for arbeid og aktivitet. Målet er at 80 % av alle flyktninger skal være i arbeidsrettet aktivitet etter endt introduksjonsprogram.

Økende behov for helse og omsorgstjenester – enhet for tildeling

Enhet for tildeling har pr oktober 2017 et betydelig merforbruk i forhold til vedtatt budsjett. I hovedsak gjelder det tjenester til brukere under 67 år. Rådmannen styrker enhetens budsjett med kjente utgifter for 2018, men legger ikke inn buffer for økning i behov gjennom året. Økningen som er lagt inn gjelder kjøp av botilbud til ulike brukergrupper, BPA (brukerstyrt personlig assistanse), avlastning, støttekontakt, omsorgslønn mm. Det er stor usikkerhet rundt budsjett i en slik enhet. Hva som venter av nye brukere og endrede behov er uforutsigbart og varierende.

Sentrale utviklingsområder:

- Bedre samhandling bestiller - utfører
- Praksis skal endres fra «hva kan vi hjelpe deg med, til «hva er viktig for deg»

Psykisk helse/rus

Den statlige opptrappingsplanen for rusfeltet gir nye føringer for kommunens tjenester. Det er fremdeles uklart om eller når det vil bli innført betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter. Sektoren startet et utviklingsarbeid på området rus/psykisk helse høsten 2016. I 2017 er det gjennomført en større omorganisering og ansatte er i gang med et betydelig kompetanseløft for å følge opp nye faglige føringer. I følge vedtatt planstrategi skulle det legges fram en plan for psykisk helse/rus i 2016. På grunn av de store interne oppgavene har dette arbeidet blitt skjøvet ut i tid. Planarbeidet har startet, med mål om få lagt fram en temaplan i løpet av 2018.

Demensomsorg

En faglig sterk og effektiv demensomsorg er avgjørende for at kommunen skal lykkes med eldreomsorgen. Temaplan Demens ble vedtatt november 2016 og følge opp av de ulike enhetene. Siste ombyggingstrinn demenskollektiv på Skytta blir ferdig høsten 2017

- 2018 starter omlegging av en avdeling på Døli til demensavdeling for å øke antallet plasser til målgruppen.
- Tiltakene i temaplan demens følges opp

Flyktninger

Kommunen har i 2016 bosatt 71 flyktninger og 2017 bosatt 60 pr oktober . Rådmannen omorganiserte og forsterket flyktningetjenesten i 2016. Fokus i 2017 har vært bosetting og kvalifisering. Flyktningeplanen er under rullering, men grunnet usikkerhet fra IMDi om behovet for bosetting i 2018 har arbeidet med planen blitt satt på vent til 2018.

Digitalisering - velferdsteknologi

Sektoren har etablert en teknologisk plattform for velferdsteknologi på Døli bo - og behandlingssenter og på Skytta demenssenter. Hjemmetjenesten tilbyr nå all hjelp til handling som netthandel. Midlertidige løsninger for trygghetsalarm og andre mindre prosjekter vil bli gjennomført, men utover det venter sektoren på en avklaring med DGI før det planlegges større nye satsinger. Det planlegges en grunnopplæring innen velferdsteknologi/digitalisering for sektorens ansatte oppstart 2018/2019.

Oppfølging av rapport «Enhet for mangfold og inkludering», nå «Enhet for tilrettelagte tjenester»

Nittedal kommune står foran en stor økning av unge innbyggere med nedsatt funksjonsevne som skal etablere seg i egen bolig de nærmeste årene. Behovene for tjenester er omfattende, og det er viktig at tjenestene planlegges og driftes så effektivt som mulig. I 2016 ble det foretatt en gjennomgang av tilbudet til mennesker med nedsatt funksjonsevne av Agenda Kaupang. Hensikten var å få bedre innsikt i kvalitet og effektivitet. I hovedsak viser rapporten at kommunen har gode tjenester og en drift som ligger på et mellomnivå når det gjelder kostnader og effektivitet sammenliknet med andre kommuner. Det er utarbeidet plan for oppfølging og tiltak er innarbeidet i handlingsplanen. Det var tiltenkt oppstart av nytt bokollektiv i 2018. Men byggeprosjektet som bokollektivet er en del av, vil ikke stå ferdig før tidligst 2019. Rådmannen har styrket budsjettet noe i 2018 for å møte økt antall vedtak, men det vil kreve omlegging av drift og innstramming i forhold til dagens praksis for at enheten skal holde seg innenfor sin økonomiske ramme i 2018.

Organisasjonsutvikling og kompetanse

Den store snuoperasjonen sektoren er inne i krever ledere med kompetanse, engasjement og evne til å lede endringsprosesser og en organisasjon som har ressurser til å implementer ny

kunnskap og nye arbeidsmetoder. Kommunen mottar tilskuddsmidler til et lederprogram som gjennomføres for ca. 30 av sektorens ledere 2016- 2017 – 2018. Sektoren driver et kontinuerlig organisasjonsutviklingsarbeid for å tilpasse organisasjonen til nye oppgaver.

Det kreves ny kompetanse på flere områder. Alle enheter kartlegger behov og utarbeider opplæringsplaner årlig. I 2018 vil kommunen i samarbeid med andre kommuner på nedre Romerike fortsette et større opplæringsprogram innen observasjon og oppfølging av akutt syke – PROact. Det er igangsatt grunnopplæring for ufaglærte ansatte i enhet for tilrettelagte tjenester og det vil bli igangsatt grunnopplæring i velferdsteknologi i 2018.

Tilbakemelding fra brukerne

Det er gjennomført brukerundersøkelse i sykehjemmet, på NAV og i hjemmetjenesten i 2017. Fra 2018 vil alle tjenestene ta i bruk et system for brukerundersøkelser utviklet av KS – « Bedre kommunen». KS har utviklet brukerundersøkelser for de fleste kommunale tjenesteområder. Bruk av systemet vil forenkle arbeidet.

Gode tjenester i miljø- og samfunnsutviklingssektoren

Ansvarsområder for sektoren er:

- Kommuneplan
- Sentrums- og næringsutvikling
- Miljøvern
- Arealforvaltning, plansaker og utredningsarbeider
- Oppfølging av landbruksforvaltning og viltforvaltning gjennom tett samarbeid med regionalt landbrukskontor
- Byggesaksbehandling og tilsyn etter plan- og bygningsloven
- Kart- og oppmålingstjenester
- Vann, avløp og renovasjon
- Samferdsel
- Samarbeid og faglig kontakt med de tekniske IKS-ene og de tekniske statlige og regionale organene

Føringer Miljø og samfunnsutvikling

Fra kommuneplanen 2015-2027

Forutsigbar og rettferdig saksbehandling skal kjennetegne Nittedal kommune. Det skal tilrettelegges for at tjenestene sektoren har ansvar for skal kunne være nettbaserte, samt at tjenestene skal være lett tilgjengelige og forståelige.

Strategiene er:

- bedre samhandling på tvers av tjenester og nivåer eksternt og internt
- å gi god veiledning til innbyggere slik at flere blir selvhjulpne
- å vurdere nye tekniske og miljøteknologiske løsninger innen fagområdene

Fremtidens infrastruktur skal være miljøvennlig og effektiv. For å få til dette må det også tas høyde for befolkningsvekst, klimaendringer og etterslep på vedlikehold av dagens infrastruktur.

Temaplaner

- Geodataplan for Akershus
- Kommuneplan med temakart
- Reguleringsplaner
- Trafikksikkerhetsplan
- Hovedplan V/A
- Klima- og energiplan
- Landbruksplan

Aktuelle statlige og regionale føringer

- Statlige føringer for kommunal planlegging er sammenfattet i Fylkesmannens årlige forventningsbrev til kommunene
- Regional plan for areal og transport for Oslo og Akershus
- Nasjonal transportplan og Oslopakke 3
- Samferdselsplan i Akershus
- EUs vanddirektiv

Status og utfordringer

Følgende utfordringer vil særlig prege sektoren i 2018 og fireårsperioden fremover:

Det forventes fortsatt befolkningsvekst. Dette gjør at det også innenfor miljø- og samfunnsutviklingssektoren vil være press på alle tjenesteområder. Veksten gjør seg synlig i alle avdelinger; mange nye reguleringsplaner og forslag til omreguleringer gir høy byggeaktivitet, både privat og offentlig. Dette gir periodevis stort trykk på plan, byggesak, geodata/oppmåling og kommunalteknikk. Nye prosjekter krever nye investeringer, samtidig som det er et etterslep i vedlikeholdet av gammel infrastruktur. Vedtak om bygging av helsehus, skolebehovsplanen med flere nye skoler, flerbrukshall mm. innebærer i første omgang et stort press på kommunens planavdeling, men utover i planperioden også på de andre avdelingene.

Nye Nittedal sentrum skal realiseres. Rotnes kirke og kulturverket Flammen er ferdigstilt, mens et nytt helsehus er under planlegging.

For å komme til trinn 2 av sentrumsutviklingen er kommunen avhengig av å legge om dagens RV4 i en sløyfe mot øst på en ca. 800 m lang strekning. Kommunen vil ha et planarbeid for «sentrumskjernen» parallelt med at Statens vegvesen skal regulere ny Rv4 med kollektivfelt fra Kjul til og med Rotneskrysset. Planområdet som frigjøres ved å legge om veien må stabiliseres og flomsikres. Det må foretas eiendomsserverv og inngås avtaler med utbyggere. Omlegging av RV4 i sentrum vil frigjøre plass til boliger, forretninger, kontorarbeidsplasser, møteplasser, kollektivterminal og attraktive forbindelser for myke trafikanter. Finansiering er på plass gjennom midler i Oslopakke 3 og NTP som ble vedtatt i Stortinget 19.juni 2017.

Arbeidet med sentrumsutvikling vil pågå over lang tid, og vil måtte foregå i blokker/kvartalsvis. I tillegg til at området må flomsikres er det viktig at både Ørfiskebekken og Nitelva har et naturlig og godt løp også i flomsituasjoner, og at det er buffersoner langs elva.

Boligbyggingen skal være for alle. I et marked med økende priser vil det ved alle nye byggefelt i årene fremover være viktig å sikre differensiert boligbygging med særlig vekt på boliger for eldre, førstegangsetablerere, flyktninger og vanskeligstilte. Boligmeldingen ferdigstilles i 2018.

Etterslep på vedlikehold av samferdsel, vann og avløp er en felles utfordring for alle kommuner i Norge. Det satses nå på vann og avløp gjennom egne planer og prosjekter. For samferdsel er det status quo på veivedlikeholdsnivået. Under inspeksjoner er det avdekket behov for vedlikehold på broer. Det er i perioden avsatt midler til vedlikehold og oppgradering av flere av de kommunale broene. For Rygga bru er det foreløpig ikke avsatt midler da kostnadsoverslag for denne utbedringen/utskiftningen ikke er klar.

Prioriteringer og satsinger for sektoren i 2018

De viktigste satsningsområdene for sektoren i 2018 er:

- Videre planlegging av nye Nittedal sentrum som et attraktivt og miljøvennlig sted
- Ny avløpsledning ut av bygda. Prosjektet er igangsatt og de to siste stekningene er under planlegging
- Trafikksikkerhet og satsing på myke trafikanter
- Digitalisering innen alle tjenester for mer effektiv drift og produksjon, herunder digitalisering av byggesaksarkivet
- Fortsette satsingen på oppgradering av VA-nett

- Klimatilpasning blant annet i arbeidet med kommuneplanrulleringen
- Klima og energiplan (se Kap Rent miljø).

Sektoren leverer et sett av ulike tjenester mot enkeltpersoner (f.eks. behandling av byggesøknad), profesjonelle aktører (f.eks. behandling av reguleringsplan) og allmennheten (f.eks. brøyting av vei og vedlikehold av infrastruktur). Utvikling av tettsteder og et attraktivt og klimavennlig sentrum er viktige satsingsområder.

Sektoren skal levere gode tjenester, som i størst mulig grad tar hensyn til brukeres ønsker og behov, og som samtidig er i henhold til lovkrav og de planer som til enhver tid er gjeldende i kommunen. Dette innebærer blant annet at tjenestene skal underbygge viktige samfunns mål innenfor blant annet miljø, trafiksikkerhet og beredskap. Saksbehandling av reguleringsplaner, bygge-, dele- og oppmålingssaker skal gjøres innen de lovpålagte tidsfristene.

Det jobbes aktivt for å tilrettelegge byggesaksarkivet, kart, kartløsninger og andre data for publikum, slik at innbyggerne selv kan hente den informasjon som de trenger, eksempelvis i byggesaker. Digitalisering av det historiske byggesaksarkivet og de øvrige tekniske arkivene startet med et forprosjekt i 2017, og vil fortsette for fullt i 2018 og 2019. Det er et mål at sektoren legger til rette for teknologiske løsninger, som letter arbeidet for både søker og saksbehandler, og som gir transparent saksbehandling og forutsigbare vedtak. Sektoren planlegger å innføre ebyggesak som er en elektronisk byggesaksbehandling koblet til sak og arkivsystemet til kommunen i 2018.

Sektoren har i flere år arbeidet med rehabilitering av det kommunale vann- og avløpsnett. Vi ønsker å forsere dette arbeidet og har fokus på effektivitet i egen organisasjon og optimalisering av samarbeid med konsulenter og entreprenører. Parallelt med gjennomføring har vi fokus på kontroll og kvalitet i arbeid som utføres. På denne måten legger vi til rette for å ta igjen kartlagt etterslep og starte ordinært vedlikehold på vann- og avløpsnett.

Den største satsingen til kommunen i 2018 og de påfølgende årene, er arbeidet med å realisere ny avløpsløsning for kommunens innbyggere. Dagens løsning med 3 renseanlegg langs Nitelva skal fases ut og erstattes med avløpsledning til NRAs anlegg i Skedsmo. Dette tiltaket er omtalt under kapittelet «Rent Miljø».

Nittedal kommune står foran fortsatt befolkningsvekst og omfattende samfunnsutviklingsoppgaver. Dette er et arbeid som vil foregå over tid og i etapper. RV4 er tatt inn i Oslopakke 3 og NTP, og med omlegging av RV 4 vil sentrum få dobbelt så stort areal som i dag. Dette er en utvikling i samsvar med vedtatt regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus, hovedveksten i Nittedal kommune skal skje i Rotnesområdet. Første del av gjennomføringen av de ambisiøse målene i Nittedal kommune, er å legge til rette for utvikling gjennom vedtatte planer.

Kirke og kulturhus er tatt i bruk. I 2018 skal kommunalteknisk drift flytte til Brennaveien, og planlegging av helsehuset er i gang.

Folkehelse og trafiksikkerhet er to tema som er tett knyttet sammen. Det er satt av midler til regulering, planlegging og anleggelse av turveier, gang og sykkelveier. Arbeidet med regulering av turveinett lang Nitelva har også startet. Første del av dette turveinettet vil ligge langs elva i Nye Nittedal sentrum, og vil være en naturlig del av sentrum. Tiltaket er ytterligere omtalt i kapittelet

«Stolt Nittedalsidentitet». Anleggelse av turveinettet krever er tett og godt samarbeid mellom alle avdelingene i sektor for miljø og samfunnsutvikling, regionkontor landbruk, interesseorganisasjoner, sentrale myndigheter og ikke minst med berørte grunneiere.

Sektoren har over flere år vært aktiv i arbeidet med kommunens trafikksikkerhetsarbeid. Dette gjelder både det overordnede planarbeidet, prosjektutarbeidelse og selve gjennomføringen. I arbeidet med trafikksikkerhet får kommunen innspill fra mange hold, både enkeltinnbyggere, lag og forening, politikere og andre. Innkomne tiltak diskuteres og prioriteres utfra flere kriterier, og ender til slutt i en årlig tiltaksplan.

Sektoren arbeider med en oversikt over alle dammer i kommunen. Oversikten vil inneholde eier, kostnader i den grad det gjelder kommunen, damklasse og hvilken betydningen dammen har for friluftslivet.

Nittedal kommune eier i dag nye Waage dam i Kruttverket, og det er besluttet at rådmennene i Nannestad og Nittedal kommuner har fullmakt til å fremforhandle avtale med Gjerdrum Aktiemølle AS, grunneiere og eventuelle øvrige rettighetshavere om overtakelse av damanlegget i Storøyungen med sikte på istandsetting. En avtale må godkjennes av kommunestyrene for å være bindende for kommunene. Denne dammen ligger på Romeriksåsen. I løpet av de nærmeste årene vil kommunen overta flere dammer fra NRV AS, og må da beslutte om vi skal beholde disse eller om de skal rives/endres. Denne saken vil komme til politisk behandling når alle omstendigheter rundt dammene er avklart.

Andre kommunale virksomheter som leverer tjenester i eller samarbeider med Nittedal i 2018:

Barnevernvakta v/Romerike politidistrikt	Interkommunalt samarbeid
Gnistengruppen AS	Aksjeselskap
Norasondegruppen AS	Aksjeselskap
Romerike krisesenter IKS	Interkommunalt selskap
Regionalt samhandlingskontor	Interkommunalt samarbeid
Enhet for lindrende behandling	Interkommunalt samarbeid
Alternativ til vold	Interkommunalt samarbeid
Mobilt røntgen	Interkommunalt samarbeid
Overgrepsmottak	Interkommunalt samarbeid
Seksjon for sorgstøtte Ahus	Interkommunalt samarbeid
Regionalt samhandlingskontor Nedre Romerike	Interkommunalt samarbeid
Kommunal akutt døgnenhet (KAD)	Interkommunalt samarbeid
Romerike avfallsforedling IKS (ROAF)	Interkommunalt selskap
Nedre Romerike vannverk IKS (NRV IKS)	Interkommunalt selskap
Nedre Romerike brann- og redningsvesen (NRBR IKS)	Interkommunalt selskap
Nedre Romerike avløpsselskap IKS (NRA IKS)	Interkommunalt selskap
Strandveien 1 AS	Eiendomsutviklingsselskap
Stor-Oslo nord	Interkommunalt samarbeid
Jernbaneforum Gjøvikbanen	Interkommunalt samarbeid
Regionkontor landbruk (RKL)	Vertskommunesamarbeid
Nedre Romerike vannverk AS	Avviklingsselskap
Romerike kontrollutvalgssekretariat (ROKUS IKS)	Interkommunalt selskap
Romerike revisjon IKS	Interkommunalt selskap
Nittedal kommunale eiendomsforetak (Nittedal-Eiendom KF)	Kommunalt foretak
Samarbeidsrådet for Nedre Romerike (SNR)	Interkommunalt samarbeid
Nedre Romerike innkjøpssamarbeid (NRI)	Vertskommunesamarbeid
Nedre Romerike kemnerkontor	Vertskommunesamarbeid

God folkehelse

God folkehelse innebærer at alle skal ha så god helse som mulig ut fra sine forutsetninger. Helse er ulikt fordelt mellom sosiale grupper i befolkningen, og det er mange faktorer som bidrar til å skape og opprettholde slike forskjeller. Det gjelder for eksempel frafall i videregående skole, miljøbelastninger, inntektsulikhet og sosial ulikhet i levevaner. Alle innbyggere har et selvstendig ansvar for sin egen helse og for å gjøre gode helsevalg.

Nittedal kommunes folkehelsearbeid skal bidra til å fremme helse i befolkningen, og redusere sosiale helseforskjeller. Kommunens ansvar kan beskrives som en kombinasjon av universelle tiltak og tiltak som retter seg mot hele befolkningen, og målrettede tiltak mot utsatte grupper. Arbeidet må være helhetlig, og folkehelseperspektivet skal derfor være en grunnleggende premiss i all kommunal planlegging.

Forholdene ligger generelt godt til rette for god folkehelse i Nittedal. Befolkningen har gode levekår og det er lav arbeidsledighet. I tillegg er sentrale kjennetegn ved kommunen, som god tilgjengelighet til natur, gode rekreasjons- og friluftsmuligheter, og et aktivt frivillig miljø innen både kultur og idrett, viktige faktorer også i et folkehelseperspektiv. Kommunen skal bidra til at de gode forholdene opprettholdes og videreutvikles og gjelder alle grupper i befolkningen. Fra barndom, via ungdomstid og voksen alder til en aktiv, trygg og sunn alderdom.

Føringer

Fra kommuneplanen 2015-2027

Mål: Alle skal ha mulighet for et godt og aktivt liv

- Nittedal skal være et lokalsamfunn med plass til alle
- Nittedal kommune skal bidra til å redusere sosiale helseforskjeller
- Barn og unge i Nittedal skal ha et oppvekstmiljø som gjør dem robuste
- Andelen ungdom som gjennomfører videregående opplæring er 95 %
- Den sosiale boligpolitikken er rettet mot dem som trenger det mest
- Nittedal kommune skal legge til rette for at eldre er trygge, aktive og selvhjulpne
- Kommunen har nullvisjon for krenkelser og mobbing

Temaplaner

- Trafikksikkerhetsplan
- Plan for idrett og friluftsliv
- Kommunedelplan for nye Nittedal sentrum og formingsveileder
- Plan for bekjempelse av selvmord

Under arbeid:

- Temaplan boligutvikling og boligsosial virksomhet
- Plan for rus/psykisk helse

Aktuelle statlige og regionale føringer

Nasjonale folkehelsemål er:

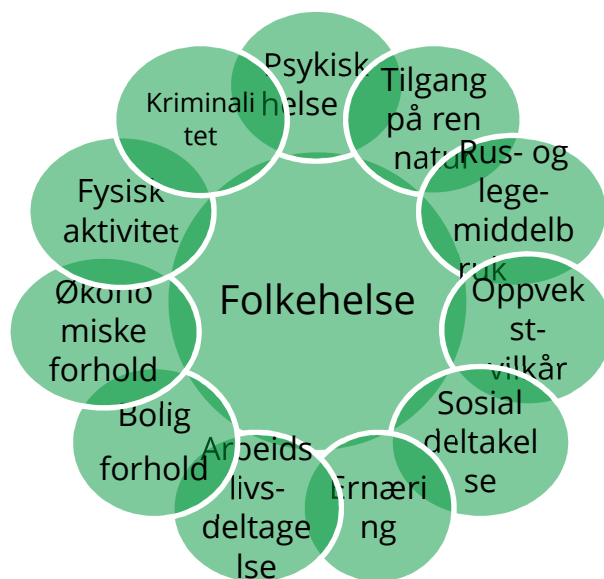
- Norge skal være blant de tre landene i verden som har høyest levealder.
- Befolkningen skal oppleve flere leveår med god helse og trivsel og reduserte helseforskjeller.
- Vi skal skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen.

Helsedirektoratet har utarbeidet et Folkehelseprogram som en oppfølging av Folkehelsemeldingen og som er førende for kommunenes arbeid. Programmet er en tiårig satsing fra 2017 til 2027, som skal bidra til å styrke kommunenes arbeid med å fremme innbyggernes helse og trivsel i lokalsamfunnet. Det er rettet inn mot psykisk helse og rusforebyggende arbeid. Barn og unge er en prioritert målgruppe. Akershus fylkeskommune er i prosess for å bli programkommune.

To andre sentrale regionale plandokumenter:

- Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv i Akershus 2016-2040. Denne sier at det i Akershus
  - skal være enkelt å oppleve natur
  - skal arbeides for at sykkel, sykkelparkering og myke trafikanter, er et viktig interesseområde i planbehandling og i dialog mellom stat, fylkeskommune og andre aktører.
  - skal arbeides for et sammenhengende gang- og sykkelveinettet lokalt og regionalt, samt mellom prioriterte byer og tettsteder.
- Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Akershus - Spor for fremtiden

Status og utfordringer i Nittedal

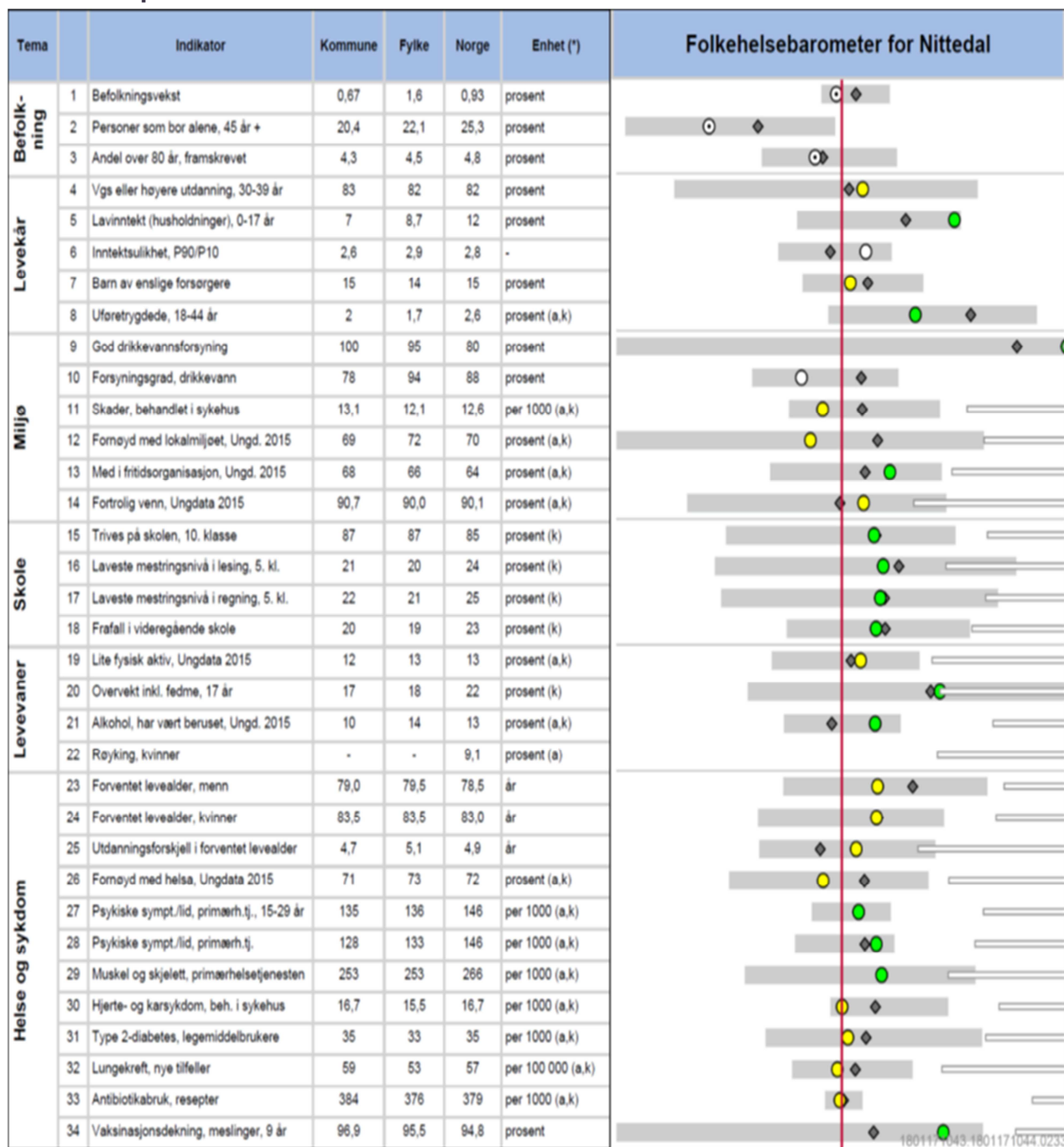
Figuren illustrerer hvor sammensatt folkehelsebegrepet er.

Folkehelseprofilen 2016

Folkehelseinstituttet publiserer hvert år en folkehelseprofil for alle norske kommuner (www.fhi.no). Tabellen under viser hvordan Nittedal ligger an sammenlignet med Akershus og med resten av landet på en rekke indikatorer som er relevante for folkehelsen. Noen av indikatorene er helsestatistikk, som f.eks. sykehusinnleggelser, antall hoftebrudd etc. Andre indikatorer viser status på forhold man vet påvirker folkehelsen, som f.eks. arbeidsledighet eller andre sosiale og økonomiske faktorer.

Folkehelseprofilen viser at Nittedal ligger godt an sammenlignet med resten av landet på mange områder, og forholdene ligger godt til rette for å opprettholde og videreutvikle god folkehelse. Det er mange «grønne» indikatorene. Dette betyr at Nittedal ligger signifikant bedre an enn landsgjennomsnittet på disse indikatorene. Dette betyr imidlertid ikke at man skal være fornøyd. Folkehelsearbeid handler om kontinuerlig forbedring innenfor viktige levekårsområder. Innsatsområder som har stor fokus, er f.eks. målet om å redusere frafallet i den videregående skolen. Frafallet i den videregående skolen er redusert fra 25 pst i 2014 til 20 pst i 2016. Det er en positiv nedgang, men frafallet er fortsatt høyt. Målrettet forebyggende arbeid og tiltak som bedrer fysisk og psykisk helse (jf de enkelte sektorkapitler) har også høyt fokus.

Folkehelseprofilen for Nittedal – 2016

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landsnivået
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer

Kommunen har utarbeidet en folkehelseoversikt i tråd med krav i plan og bygningsloven. Der blir det redegjort for status og utfordringer på en rekke folkehelserelaterte områder. Oversikten skal revideres jevnlig og ligge til grunn for kommunens planlegging. Både folkehelseprofilen fra Folkehelseinstituttet og kommunens egen folkehelseoversikt viser at folkehelsen er god i Nittedal, sammenliknet med resten av landet.

Oversikten viser også at Nittedal vil få noen utfordringer i årene som kommer, som følge av demografiske endringer med bl. a. en økende andel av befolkningen over 80 år, og en betydelig økning i antall barn. Med en økt eldrebefolkning kan en forvente flere med ulike helseplager, og et større press på de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Med flere barn blir utfordringen å legge til rette for gode oppvekstvilkår. Gode barnehager og en god skole for alle, er et av de beste utgangspunkt en kan ha for god folkehelse.

Nittedal kan også forvente en økning i andelen innbyggere med en annen etnisk bakgrunn enn norsk. Både som følge av tilflytting, men særlig som følge av flyktnings situasjonen i verden i dag. Innvandrere har ofte andre helseutfordringer enn etniske nordmenn, noe som trolig vil gi kommunen et endret utfordringsbilde over tid.

Folkehelseoversikten viser også hvordan Nittedals befolkning har endret seg sosioøkonomisk gjennom årene, dvs kommunen har stadig færre med lav inntekt.

Nittedal er en del av et pressområde rundt Oslo med blant annet stigende boligpriser. I tillegg er Nittedal del av et stort og godt arbeidsmarked. Dette gjør at Nittedal har få personer med lav inntekt, det er lav arbeidsledighet og det er for det aller meste gode levekår. Men samtidig gir boligprisene utfordringer for unge som vil etablere seg i bygda.

Konsekvensene blir ekstra store for de som har økonomiske problemer. Særlig gjelder dette barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt, og som av den grunn faller utenfor de sosiale aktivitetene som foregår.

Frafall i videregående skole

Nittedal har hatt et frafall fra videregående skole som har ligget over snittet for landet og fylket for øvrig. I folkehelseprofilen fra Folkehelseinstituttet for 2016 viser tallene igjen en bedring for kommunen. Vi er gått fra rødt i 2014 til gult i 2015 og nå grønt i 2016. Frafall er likevel en viktig folkehelseutfordring selv om kommunen ligger bedre an enn landet.

Livsstilssykdommer

I Nittedal som i resten av landet er økningen i livsstilssykdommer en av de store folkehelseutfordringene. Den store sosiale ulikheten i helsetilstand er bekymringsfull og utfordrer kommunen i prioriteringen av tiltak og ressurser.

Prioriteringer og satsinger i 2018

Det er behov for å forsterke og koordinere tjenester og tiltak som er helsefremmende og forebyggende. Det er spesielt viktig å sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge og legge til rette for en aktiv alderdom. Grunnlaget for god psykisk og fysisk helse legges i barndommen. Kommuneplanen benytter følgende inndeling for å synliggjøre de ulike nivåene i folkehelsearbeidet:

- Helsefremmende tiltak for alle innbyggere
- Tidlig innsats
- Tiltak for innbyggere som har behov for særskilt oppfølging
- Legge til rette for hverdagsaktivitet
- Kunnskap

Helsefremmende tiltak for alle innbyggere – prioriteringer i 2018

- Styrking av kvaliteten i Nittedalskolen. Strategiplanen for kvalitet i Nittedalskolen skal implementeres.
- Temaplan boligutvikling og boligsosial virksomhet legges fram til politisk behandling
- Trafikksikkerhetsarbeidet prioriteres og følges opp i henhold til planen, med hovedvekt på trygge skoleveier
- «Vi bryr oss» arbeidet videreføres i tråd med ny organisering og reviderte målsetninger
- Tilrettelegging for gode møteplasser skal styrkes i planlegging av bolig og sentrumsområder.
- Skape et livskraftig sentrum som bidrar til økt livskvalitet for kommunens innbyggere
- Turvei og aktivitetspark i det nye sentrum er under planlegging og etablering
- Oppgradering av uteområdene i skoler og barnehager
- Innsatsen for å hindre at barn og unge opplever mobbing og krenkelser styrkes og omfatter både barnehage og skole.

Tidlig innsats – prioriteringer i 2018

Tiltak for innbyggere som har behov for særskilt oppfølging – prioriteringer i 2018

- I 2018 vil kommunen implementere modellen for bedre tverrfaglig innsats
- Frisklivssentralen gir bistand til å endre levevaner med blant annet å tilby røykesluttkurs, kurs i depresjons- og belastningsmestring (KID, KIB), søvnkurs, treningsveiledning og kostveiledning. Arbeidet med å videreutvikle sentralen til også å bli et lærings- og mestringssenter fortsetter i 2018.
- Det etableres et tilbud om alternativ opplæringsarena til barn og unge med store sosioemosjonelle behov.

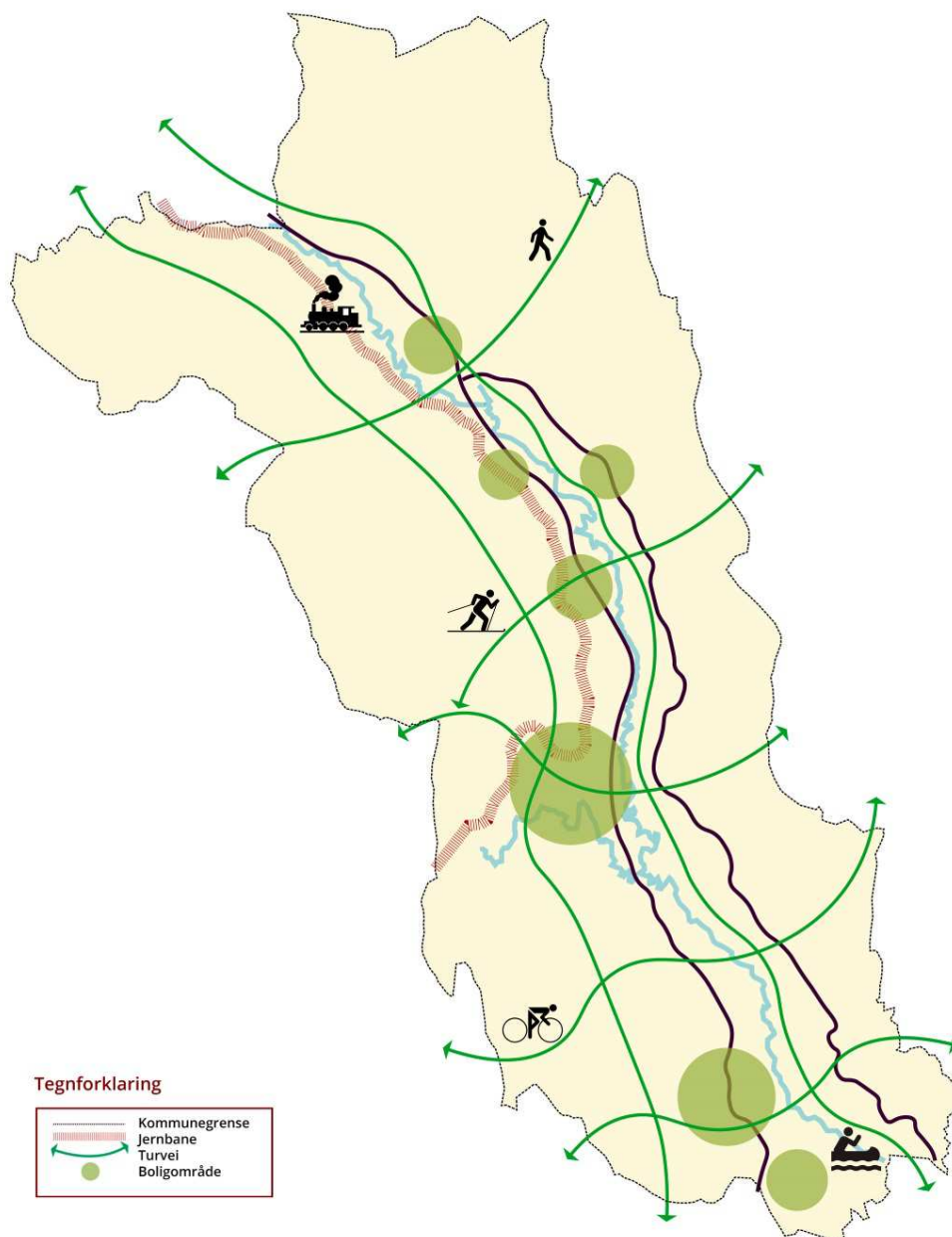
Legge til rette for hverdagsaktivitet – prioriteringer i 2018

Nittedal kommune vil legge til rette for at innbyggere kan være fysisk aktive hver dag, gjennom hele livet. Dette er målsetningen i den ny kommunedelplan for fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett.

Planen skal legge til rette for fysisk aktivitet for alle gjennom et grunnleggende rammeverk med 6 hovedprinsipper:

- **Vi satser på barna.** Vi vil satse på at barn og unge skal få mulighet til å være fysisk aktive. Skolen må være et naturlig utgangspunkt for aktivitet i alle former og alle nye skoler må bygges med idrettshaller.
- **Alle skal med.** Nittedal kommune vil prioritere slik at flest mulig skal få være med. Det gjelder ikke minst barn, frafallsgrupper og andre «utsatte» grupper.
- **Fysisk aktivitet i et godt miljø.** Fysisk aktivitet gå hånd i hånd med å ta vare på miljøet.
- **Kort vei til fysisk aktivitet.** Alle nittedøler skal ha gode muligheter for fysisk utfoldelse i sin nærhet. Ingen skal ha lenger enn 500 meter til en turvei.
- **Aktivetskommunen.** Nittedal kommune skal legge til rette for at det er lett å bevege seg gående, på ski, rulleski eller sykkel.
- **Økt aktivitet for fremtiden.** Når Nittedal kommune vokser må våre idretts- og friluftslivstilbud følge med.

Friluftsliv og idrett er en viktig del av den fysiske aktivitet for Nittedøler. Figuren over illustrerer hvordan Nittedal kommune ønsker å utvikle infrastrukturen for idrett og friluftsliv i Nittedal. Det må sikres turtraseer på langs og på tvers av kommunen for gående, sykkel og ski og idrettsarealer må utbygges i nærhet til skoler og der folk bor.

Prioriteringer i kommunedelplan for fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett I handlingsplanperioden 2018-2022	
Fysisk aktivitet	Turvei i sentrum Nærløkker Gode utearealer for skoler og barnehager
Friluftsliv	Utfartsparkering Sagerud Turvei Waage-dam – Jensrudveien Turvei Åneby stasjon – Høldippelen Turvei med planfri kryssing av jernbanen ved Sørli Turvei Glitre – Bjørnholtlia
Idrett	Slattumhallen Svømmehall på Elvetangen Idretthall på Elvetangen Terapibasseng på Rotnes

Kommunen vil også prioritere å:

- Sikre at barnehager og skoler gir god opplæring i helsefremmende uteaktiviteter, har tilrettelagte områder for aktivitet og bruker nærområder rundt aktivt.
- Sikre nært samarbeid mellom grunneierorganisasjonene, friluftslivets organisasjoner og Nittedal kommune.
- Sikre utmarksområdene for ulik bruk med god tilrettelegging.
- Videreføre engasjement med friluftslivskonsulent i 2018.

Rent miljø

Et rent miljø er helt grunnleggende for å ivareta det Nittedal vi kjenner, og fremtidens Nittedal. Både kommunal aktivitet, og innbyggernes og besøkendes adferd har miljømessige konsekvenser. Det trengs en holdningsendring, miljøarbeid må dermed utføres langs mange dimensjoner.

Befolkningsveksten i Nittedal og klimaendringene er de største utfordringene for miljøet. Kommunen må håndtere bygging av flere boliger og mer trafikk både innad og gjennom kommunen. Forventede klimaendringer krever investeringer og planlegging for å gjøre kommunen i stand til å møte mer ekstremvær, og de følger det får i form av mer erosjon, mer flom etc.

For å lykkes i arbeidet med miljøspørsmål må vi ha en helhetlig tilnærming og hele kommunen må ansvarliggjøres. Miljøspørsmål må være et grunnleggende premiss i all planlegging.

Føringer

Fra kommuneplanen 2015-2027

Nittedal skal ha ren luft, jord og vann:

- Nittedal kommune skal innen 2027 redusere sine klimagassutslipp med 50 % i forhold til 1990-nivå
- Vannkvaliteten i Nitelva skal tilfredsstillere kravene til god økologisk tilstand innen 2021 i tråd med EUs rammedirektiv
- Nittedal skal bevare det biologiske mangfoldet

For at kommunen skal oppnå sitt mål om rent miljø må alle aktører samarbeide. Det krever god teknologisk kunnskap og innovative løsninger. Miljø- og klimaspørsmål må belyses og tas hensyn til i all arealplanlegging og i hele den kommunale virksomheten.

Temaplaner

- Klima og energiplan
- Utskiftingsplan for biler, maskiner og utstyr
- Vann- og avløpsplan
- Landbruksplan

Aktuelle statlige og regionale føringer

Klimautfordringer

Kyotoprotokollen, Parisavtalen og Klimameldingen legger viktige føringer for det nasjonale arbeidet med klimautfordringene. Klima- og miljødepartementet arbeider med å lovfeste Norges klimamål for 2030 og 2050 gjennom en egen klimalov. Målet er at Norge i 2050 skal være et lavutslippssamfunn.

Vannkvalitet

EUs vannrammedirektiv, implementert i norsk lov gjennom vannforskriften gir føringer for vannforvaltningen.

Naturmangfold

I Naturmangfoldloven er målet en bedre forvaltning av norsk natur gjennom bærekraftig bruk og vern.

Regional plan for areal- og transport for Oslo og Akershus skal bidra til at de nasjonale og regionale klima- og miljømålene blir oppfylt, inkludert at veksten skal skje med sykkel, gange og kollektivt.

Status og utfordringer

Kommunens største utfordring i årene som kommer er knyttet til reduksjon av klimagassutslipp, bedret vannkvalitet i Nitelva og ivaretagelse av naturens mangfold.

Det er en utfordring å styre utbyggingen mot et miljøvennlig utbyggingsmønster. Presskommunene rundt Oslo, som Nittedal, har en utfordring i å sørge for at ny utbygging ikke blir bilbasert. Dette må vi tenke på både i den lokale planleggingen, hvor det skal legges til rette for gang og sykkel, men også i den mer regionale planleggingen hvor tilknytning til kollektivknutepunkter gir et reelt alternativ til bilbruk.

Klima

Økningen av klimagassutslippene er bekymringsfull. Nittedal er en bilbasert kommune og den største utslippskilden kommer fra transport. Personbilbruken utgjør en stor andel. Mange pendler ut av bygda på jobb eller for å handle, og det brukes bil til skole, barnehage, fritidsaktiviteter og så videre. Den regionale planen for areal- og transport gir føringer om at 80 % av befolkningsveksten skal skje på Rotnes. For å redusere klimagassutslippene må det legges til rette for et attraktivt sentrum, bedre gang/sykkelveiforbindelser, attraktivt tog/busstilbud, flere innfartsparkeringer og kollektivfelt.

Endringen til mer miljøvennlige biler som f.eks. elbil har hatt en rivende utvikling i områdene rundt Oslo, Nittedal inkludert. Kommunen har etablert flere ladepunkter, men flere må etableres for at kommunen skal få en tilfredsstillende ladepunktinfrastruktur. Andelen elbiler brukt i kommunal tjenesteproduksjon bør økes.

Kommunen har også som byggeier mulighet til å påvirke energiforbruket og klimagassutslippet fra eksisterende og nye bygg, samt redusere utslipp fra bygge- og anleggstiltak gjennom å stille krav om fossilfrie anleggsplasser. Eiendomsforetaket har som mål å redusere energibruken pr arealenhet med 25 % innen 2020. For å redusere energiforbruket benyttes EPC-kontrakter, energisparekontrakter med garanti.

Holdningsskapende arbeid er viktig for å redusere utslipp fra innbyggere og næringsliv. Holdningsskapende arbeid er ressurskrevende og det er vanskelig og måle effekten av slike tiltak. Det er likevel viktig og gjennomføre slike tiltak for å bidra til økt bevissthet i befolkningen, blant annet om viktigheten av utfasing av oljefyrer.

Økt forbruk bidrar til at avfallsmengdene øker. Samtidig gjenvinnes mer avfall enn noen gang. ROAF har vedtatt mål om 70 % materialgjenvinning og ombruk innen 2030, det vil si enda mer ambisiøst en EUs krav.

Som en følge av forventede klimaendringer er det grunn til å tro at vi får hyppigere, større og voldsommere regnskyll. Dette vil påvirke overvannsmengden, kunne gi flommer og føre til ras og økt erosjon. Dette vil også ha betydning for biologisk mangfold, for vannkvaliteten i vassdragene og for grønnstrukturen. Kommunen har også som mål å iverksette tiltak som avbøter hendelser og forhold som er knyttet til klimaendringene vi har sett de siste årene. Dette vil være hendelser og forhold som isolert sett er uønsket og skal i varetas med hensyn til sikkerhet og beredskap, men det påvirker også arbeidet med å innfri EUs vanndirektiv jfr. avsnittet under. Kartlegging av overvann og flomveier er et viktig tiltak.

Vannkvalitet

Vannkvaliteten i Nitelva er definert som god i øvre deler av elva, men blir dårligere nedover i vassdraget. Vannkvaliteten er blant annet påvirket av kommunaltekniske installasjoner som utett ledningsnett, overløp fra pumpestasjoner, overløp og restutslipp fra renseanlegg samt utslipp fra spredt bebyggelse, og avrenning fra landbruket.

Kommunen er i gang med arbeidet med å realisere ny avløpsløsning for kommunens innbyggere. Vi ligger godt over bransjens mål for årlig andel av rehabilitering på ledningsnett for avløp, og jobber videre med oppfølging av pålegg om oppgradering av spredt avløp.

For å redusere avrenning fra landbruk er tilskuddsordningene gjennom «Regionalt miljøprogram» til bl.a. redusert jordarbeiding og grasdekte vegetasjonssoner, «Spesielle miljøtiltak i landbruket» til bl.a. å anlegge fangdammer og utbedre hydrotekniske anlegg, og tilskudd til drenering for å hindre overflatevann og erosjon viktige. Tilskuddsordningene forvaltes av Regionkontor landbruk innenfor rammer satt av fylkesmannen. I tillegg til tilskuddsordningene har kommunen etablert et fangdamfond for å sikre fullfinansiering av kostnadene til etablering.

Naturmangfold

Det biologiske mangfoldet er utfordret. Antall arter som dør ut har økt i moderne tid, og hastigheten på denne prosessen er langt høyere enn det som kan regnes som naturlig. Det biologiske mangfoldet trues av bl.a. endringer i klima og arealbruk, særlig som resultat av dagens effektivitet i skog- og jordbruk, nedbygging av arealer, forurensning og introduksjon av fremmede arter. De verdifulle naturområdene i Nittedal er særlig knyttet til skog og kulturlandskap i dalbunnen. Å sikre det biologiske mangfoldet er viktig. For å gjøre dette er det nødvendig å jobbe systematisk og kontinuerlig for å øke kunnskapen.

Prioriteringer og satsinger i 2018

En av de største satsingene til kommunen er arbeidet med å realisere ny avløpsløsning for kommunens innbyggere. Dagens løsning med 3 renseanlegg langs Nitelva skal fases ut og erstattes med avløpsledning til NRAs anlegg på Strømmen. Arbeidene er i gang på strekningen mellom PA6 på Hvam og NRA. Dette er en felles avløpsledning for Skedsmo og Nittedal. Her bygges det også en ny felles pumpestasjon, PA6. Strekningen mellom Hvam og Slattum er en del av samme kontrakt og arbeidene her blir igangsatt i våren 2018. På deler av strekningen vil NRV legge ny hovedvannledning for å sikre en god vannforsyning til Nittedal.

Arbeidet med rehabilitering av ledningsnett videreføres. Kommunen er ferdig med å gi pålegg om oppgradering av spredt avløp, og vil videre fokusere på oppfølging av påleggene før vi vil komme over i arbeid med tilsyn på dette. Dette store løftet er helt nødvendig både i et miljøperspektiv og for å kunne utvikle Nittedalsamfunnet.

Nye Nittedal sentrum skal bli livskraftig og klimanøytralt. Kommunen har høyt klima og miljøfokus i de mange utbyggingsprosjektene som skal gjennomføres i skolesektoren og i det nye helsehuset. Vi skal fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer. Vi skal ha vekt på gode regionale løsninger på tvers av kommunegrensene. Kommunen vil også arbeide for at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykkel og gange.

Klima og energiplanen fra 2010 er under revisjon. Planen vil gi viktige føringer for klima og energiarbeidet i kommunen, og samkjøres med kommunedelplan for landbruk som også er under revisjon. Fremdriften i revideringen tilsier vedtak høst/vinter 2018 for begge planene. Revisjonsarbeidet vil bli koordinert med revisjonen av den regionale planen for klima og energi og kommuneplanens arealdel.

I tillegg er følgende punkt/tema kommunens miljøsatsing:

- bedre kollektivtilbud og nødvendig innfartsparkering i tett samarbeid med Ruter, NSB, Jernbaneverket og Statens vegvesen.
- bytte ut kommunens egen bilpark med mer miljøvennlige biler og videreutvikle ladetilbudet i kommunen
- øke andelen miljøvennlige innkjøp
- redusere klimagassutslipp og energiforbruk fra kommunal tjenesteproduksjon og virksomhet
- redusere klimagassutslipp, energiforbruk og avløp ved holdningsskapende arbeid
- stille krav til lokalt produsert fornybar energi, klimavennlig teknologi og klimasmarte bygg i arealplanlegging
- fortsette en helhetlig forvaltning i tråd med EUs vannrammedirektiv og gjennom det interkommunale arbeidet i Vannområde Leira og Nitelva, samt oppfølging av tiltaksanalysen
- redusere avrenning fra landbruket gjennom holdningsskapende arbeid og informasjon
- redusere forurensning og skade som følge av klimaendringer
- øke tilgjengeligheten til Nitelva og opprettholde vassdragets verdi som landskaps- og naturelement
- bedre kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet, dokumentere og vektlegge økologisk belastning ved beslutning om gjennomføring av tiltak, og legge vekt på miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder
- fortsette arbeidet med kartlegging av flomfare i sidevassdrag til Nitelva og som berører bebygde områder
- kartlegge og bekjempe fremmede arter

Stolt nittedalsidentitet

Nittedal skal være et sted med identitet og et sted å være stolt av. Målet er at innbyggere, ansatte, frivillige og næringsliv har stolt nittedalsidentitet og er gode ambassadører for Nittedal.

Viktige elementer i hva Nittedal skal være og oppfattes som er:

- et sted å være stolt av
- den grønne kulturbygda
- et godt sted å bo
- et trygt sted å vokse opp
- en inkluderende kommune med plass til alle
- et attraktivt sted å jobbe
- et sted for opplevelser
- et sted der du får gode tjenester og omsorg når du trenger det

Kommunen har mange førende dokumenter som er vedtatt eller i prosess, som påvirker vårt videre arbeid med å styrke og utvikle stolt nittedalsidentitet. Blant disse må nevnes:

- Kommuneplan 2015 – 2027
- Formingsveileder for sentrum
- Kommunedelplan for fysisk aktivitet, friluftsliv og idrett
- Kommunedelplan for kulturminner
- Næringsplan
- Områdereguleringsplan for Rådhuskvartalet
- Div temaplaner knyttet til barnehage, skole og omsorgsektor

Status og utfordringer

For de fleste Nittedøler er identiteten særlig knyttet til marka, den grønne jordbruksbygda, friluftsliv og frivillighet. En bred medvirkning om identitet i 2015 gav følgende resultat:

Styringsmålet kommer til uttrykk bl.a. ved økonomiske prioriteringer øremerket friluftsliv, som igjen bidrar til bedre folkehelse. En stor andel av innbyggerne deltar i frivillige lag og foreninger, spesielt innenfor kultur, idrett og friluftsliv. Det er sammen vi skaper identiteten og et godt

omdømme i kommunen. Derfor bidrar også gode oppvekstmiljø og nabolag, gode tjenester i barnehage, skole og omsorgssektor til å skape god identitet.

Sentrumsutvikling er og har vært et viktig innsatsområde, og dette har også stor betydning for befolkningens identitet. Å bygge et sentrum vil både kunne styrke dagens identitet, men også videreutvikle den. Sammen skal vi skape et unikt «nittedalsk» sted, med gode kombinasjoner av landlig og urbant, og hvor natur og vann tas med inn i sentrum, sammen med gode tverrforbindelser for innbyggere som ferdes til fots, ridende, på sykkel eller ski. Vi er allerede i gang, vi startet utviklingen på 90-tallet, og første trinn i fase 2 på denne utviklingen er vårt nye kulturhus og kirke. Så kommer helsehus, turveier ned mot Nitelva, og omlegging av Rv4 som gir rom for utvikling.

Det er et mål at de viktigste tjenestene for innbyggerne skal samles i sentrum, alt som kan skape liv skal legges her. Satsingen skal redusere utpendling og handelslekkasje og bidra til et bedre miljø.

I denne handlingsplanperioden starter en storstilt utbygging av skolekapasitet. Skoler har stor betydning for folks opplevelse av tilknytning til et lokalområde, spesielt for barn og unge og deres foreldre. Ny Hakadal barneskole lokalisert sammen med Hakadal ungdomsskole med ny hall og svømmehall vil gi et nytt samlingspunkt i Hakadal. Også nye og større Nittedal ungdomsskole vil være kilde til identitetsbygging og lokal stolthet når skolene står klare.

Nittedal kommune skal være en foregangskommune når det gjelder klima og miljø, med bl.a. grønn vekst og nyskapende arbeidsplasser. Nittedal sentrum skal utvikles til å bli et attraktivt og klimanøytralt kommunesentrum, hvor vi skal innarbeide krav til oppvarming, energikilder, god avfallshåndtering, trafikk og klimavennlige tak, fasader og uteområder.

Befolkningen i kommunen vil øke og befolkningssammensetningen vil endres, vi får et større mangfold. Dette gjelder både aldersmessig og kulturelt. Vi er stolt av vår identitet og ønsker at nye innbyggere skal få ta del i og kjenne seg hjemme i denne. Samtidig må vi ta innover oss at samfunnet er i endring og at dette også vil påvirke identiteten.

Økningen i antall innbyggere vil også være med å påvirke hvordan vi tenker og planlegger rundt det fysiske bomiljøet ved nybygging og ved fortetting i eksisterende boområder. Det skal bygges og fortettes med kvalitet. Styrking og videreutvikling av en stolt nittedalsidentitet er avgjørende for å skape gode oppvekst- og bomiljøer hvor folk trives. Dette skjer i samspill mellom naturgitte fysiske forhold, sivilsamfunnet og offentlig virksomhet. Fra kommunens side blir det viktig å utforme en politikk hvor tjenester, aktiviteter/arenaer støtter opp under en positiv utvikling for lokal identitet. Bevissthet rundt helheten er en forutsetning for å få til en stolt nittedalsidentitet.

Prioriteringer og satsinger i 2018

- Utvikling av sentrum videreføres. Gjennom områderegulering fastsettes den grove strukturen for utbyggingsområder, infrastruktur og blågrønn struktur. Vi lager et verktøy for å bygge sentrum gradvis. Ved aktiv bruk av formingsveileder utvikler vi et godt bomiljø, gode opplevelser og stolt identitet. Parallelt med dette samarbeider kommunen tett med Statens vegvesen om detaljregulering Rv4 Kjøl – Rotneskrysset.
- Nittedal skal fortsatt være en grønn kommune hvor fysisk aktivitet, friluftsliv, idrett og kulturlivet blomstrer.

- Det satses videre på kompetansehevingstiltak for å sikre en livskraftig og attraktiv sentrumsutvikling
- Regulering av turvei i sentrum er igangsatt og prosjektering pågår. Dette er første del av et helhetlig turveisystem fra Hakadal til Skedsmo
- Det planlegges og igangsettes bygging av nytt nærmiljøsentrum ved Hakadal barneskole og ungdomsskole med ny skole, ny hall med tribunekapasitet og svømmehall
- Det planlegges og igangsettes bygging av ny Nittedal ungdomsskole
- Det planlegges helsehus i Rådhuskvartalet
- Det planlegges og igangsettes bygging av ny flerbrukshall på Slattum
- Nittedal kommunens klimasatsning skal gjenspeiles i planbestemmelser. Et attraktivt sentrum skal legge til rette for flere gående og syklende. Korridor for fremtidig Nittedalsbane avsettes i kommuneplan og områdeplan for sentrum.
- De viktige kulturhistoriske dimensjonene i landskapet ivaretas som en viktig ressurs i planleggingen.
- Å videreutvikle Nittedals naturgrunnlag og kulturlandskap vil være med på å fremme stedsidentitet.

Levende lokaldemokrati

Lokaldemokratiet, med kommunens folkevalgte, er kjernen i det lokale selvstyret. Det er et selvstendig mål at de folkevalgte organer er representative for befolkningen i kommunen.

Et levende lokaldemokrati betyr at innbyggerne involveres på mange ulike måter. Demokrati handler også om å skape arenaer for deltakelse, skoloring og meningsytring gjennom andre kanaler enn de folkevalgte organer. Bred deltagelse med ulike ytringsformer skal stimuleres.

Nittedal kommune skal involvere sine innbyggere og sine brukere, og gjennom dette bidra til reell medbestemmelse og innflytelse. Det dreier seg også om å involvere innbyggerne i å ta valg som er med på å forme bygda som lokalsamfunn. Kommunen skal være åpen og tilgjengelig.

Kommunen skal også legge til rette for og oppmuntre til at kommunens innbyggere involverer seg i nærmiljøet, og er med på å forme sin egen hverdag. Dette skjer gjennom medlemskap og deltagelse i frivillige organisasjoner, i velforeninger, etc. Det levende lokaldemokratiet formes og utvikles på mange ulike arenaer.

Føringer

Fra kommuneplanen 2015-2027

MÅL: Et mer levende lokaldemokrati.

STRATEGIER

1. Sikre representativt demokrati som speiler befolkningen.

Kommunen vil:

- legge til rette for deltakelse og medvirkning
- ta i bruk ny teknologi
- oppfordre til høy valgdeltagelse

2. Legge til rette for engasjement og medvirkning i kommunale beslutningsprosesser.

Kommunen vil:

- styrke barn og unges innflytelse
- sette samfunn og innbyggere i sentrum
- etablere gode arenaer/møteplasser for meningsutveksling og politisk debatt
- bruke media aktivt
- stimulere til, og anerkjenne frivillighetsarbeid og politisk engasjement
- kommunisere og etterleve demokratiske prinsipper og verdier

3. Økt brukermedvirkning ved utforming og tildeling av tjenester.

Kommunen vil:

- brukerne skal ha medvirkning i utformingen av tjenesten
- anerkjenne brukerorganisasjonenes arbeid

Statlige føringer

Lovpålagte demokrati- og medvirkningsorganer i Nittedal.

- **Kommunestyret** er det øverste politiske organ i kommunen og består av 29 valgte representanter og som velges for 4 år av gangen. Kommunestyret setter langsiktige mål for rammer og drift av kommunen. Kommunestyret har en klar styringsfunksjon.
- **Formannskapet.** Formannskapets medlemmer (i alt 11 personer) velges blant kommunestyrets faste medlemmer og ledes av ordføreren. Etter endringene fra komitemodell til utvalgsmodell er formannskapets primæroppgaver nå arealplaner, eierstyring og økonomi.
- Kommunestyret i Nittedal kommune har fastsatt at kommunen skal ha tre hovedutvalg som skal følge opp bestemte saksområder. Disse er:
  - **Hovedutvalg for oppvekst og utdanning**
  - **Hovedutvalg for helse og omsorg**
  - **Hovedutvalg for miljø og samfunnsutvikling**
- **Klagenemnda** er et organ for saker hvor kommunen er endelig klagemyndighet.
- **Eldrerådet** er et rådgivende organ for kommunen og skal behandle alle saker som gjelder levekår for eldre. Rådet kan selv ta opp andre saker som vedkommer de eldre i kommunen.
- **Kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne** er et organ som skal sikre en åpen, bred og tilgjengelig medvirkning i arbeidet med saker som er særlig viktige for mennesker med nedsatt funksjonsevne.
- **Barnetalspersonen** er en lovpålagt funksjon som skal sikre at barn og unges interesser blir tilstrekkelig ivaretatt, særlig i utviklings- og arealplanleggingen i kommunen.
- I barnehagene er det **samarbeidsutvalg (SU)** og i skolen er det SU og **Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU)** i tillegg til **elevråd**.

Kommunale føringer

Barn og unges kommunestyre (BUK) er en integrert del av den politiske beslutningsprosessen i Nittedal på lik linje med Rådet for mennesker med nedsatt funksjonsevne og eldrerådet.

BUK består av valgte representanter fra kommunens barne- og ungdomsskoler. BUK skal representere barn og unge i Nittedal og uttale seg om saker som berører barn og unge til Nittedal kommunestyre.

Kommunalt foreldreutvalg består av foreldreprerentanter for alle skolene i Kommunen.

Status og utfordringer

I Nittedal kommune er det registrert over 150 frivillige organisasjoner. Foreningene spenner svært vidt og omfatter idrett, friluftsliv, kultur, kunst, velforeninger, kirke/menighet, politiske lag, ulike interesseforeninger, etc. Mangfold er en viktig og positiv del både for lokaldemokratiet og for Nittedalsidentiteten.

Kommunen har samarbeidsavtaler med Nittedal idrettsråd, Nittedal kulturråd og FRINI. Samarbeidsavtalene fastslår hvilke områder kommune og rådene skal samarbeide på, og i hvilke saker rådene skal ha høringsrett i. Kommunen og rådene jobber systematisk gjennom hele året for løse viktige saker innenfor ansvarsområdene.

Mål og satsinger 2018

- Det vil bli satset bredt for å sikre god brukerinvolvering i forbindelse med planlegging og bygging av skoler, barnehager, helsehus og idrettshaller i henhold til vedtak som er fattet.
- Kommunedelplan for Idrett og friluftsliv skal gjennomføres i nært samarbeid idretts og friluftslivsorganisasjonene og innbyggerne forøvrig.
- Kommunalt foreldreutvalg for de 10 skolene(NKFU) Videreutvikles.
- Kommunen står foran en samfunns- og sentrumsutvikling, hvor medvirkning og innspill fra innbyggere er viktig.
- Kommuneplanen skal revideres og i henhold til planprogrammet vil innbyggere, interessegrupper og andre interessenter bli involvert i prosessen.

Gode prosesser

Gode prosesser er et mål som favner alle nivåer og alle sektorer i kommunen. Gode prosesser bidrar til å sikre at kommunen når de andre strategiske styringsmålene. Gode prosesser bidrar til å oppnå god effektivitet og frigjøre tid og ressurser. Det er med på å sikre høy kvalitet på tjenester, samtidig som det sikres et tilstrekkelig bredt eierskap til den politikken som blir ført og de tiltakene som gjennomføres.

Menneskeheten er nå i den 5. bølge av teknologisk revolusjon. Den 1. bølge av teknologisk nyvinning var utviklingen av tekstiler og vannkraft i 1770-tallet. Vi er nå i den 5. fase, hvor digitalisering og automatisering preger utviklingen av ny teknologi. Denne utviklingen er et mulighetsbilde, samtidig som det gir kommunen utfordringer.

Føringer

Fra kommuneplanen 2015-2027.

I kommuneplanen 2015-2027 står det at Gode prosesser kjennetegnes ved blant annet:

- klare hensiktsformuleringer
- god forankring
- forutsigbarhet
- effektivitet
- god ledelse
- omstillingsevne
- samhandlingskompetanse

Videre står det at målet er effektive, fleksible og forutsigbare prosesser.

Kommunale føringer

Det er flere ulike prosesser som faller inn under målsettingen om gode prosesser. Prosesser kan deles i ulike underkategorier. Det er prosesser som følger av et administrativt årshjul eller administrative månedssykluser som:

- budsjett og handlingsplan
- tertialrapporter
- årsmelding

Det er også prosesser som har som mål å munne ut i et bestemt utrednings- eller planprodukt:

- Revidering av kommuneplan
- Utarbeidelse av temaplaner
- Revidering av eksisterende planer
- Øvrige utredninger

Prosesser som fører til eller er et resultat av at en innbygger eller brukere mottar en eller flere tjenester:

- Daglig produksjon/levering av:
  - oppvekst- og utdanningstjenester
  - helse- og velferdstjenester
  - tekniske tjenester
  - administrative tjenester

- Fra en innbygger søker om en tjeneste eller å få en tillatelse til å gjøre noe, til innbyggeren har fått informasjon om hva som ble resultatet av søknaden
- Fra en innbygger eller bruker sender inn en klage på et saksbehandlingsresultat, til vedkommende har mottatt informasjon om klagebehandlingsresultatet. Til en slik prosess hører både den administrative og den politiske behandlingen av klagen.
- Fra en tjeneste er levert, til tjenesten er fakturert, betalt og regnskapsført.

I tillegg er det utredningsprosesser som leder fram til politiske saker og administrasjonens oppfølging og gjennomføring av de politiske vedtak som fattes.

Status og utfordringer:

I den digitale tidsalder er det viktig å søke sammen med andre for å oppnå stordriftsfordeler. Det vises til flere rapporteringer i Formannskapet og Kommunestyret i denne anledning, sist i sak 40/17. Som følge av dette har Nittedal kommune innledet samtaler med DGI.

Målet for 2017 var å tiltre som eier i Digitale Gardermoen AS (DGI), jf KST vedtak 40/17, og gjennom dette arbeidet sikre en bærekraftig utvikling i den digitale tidsalder. DGIs forretningsstrategi ble revidert i 2016, slik at DGI satte bort driften av applikasjonene til ekstern leverandør. Kontrakten med leverandøren ble hevet sommeren 2017. Konsekvensene for Nittedal er at våre planlagte tiltak er utsatt i tid.

Sektorenes initiativ og behov har i store deler av 2017 stått i bero i påvente av en inntreden i DGI.

Prioriteringer og satsinger i 2018

Digitalt førstevalg – fulldigital kommune

I 2017 tilsatte Nittedal kommune en digital programleder. Hennes oppgave er å vurdere mulighetsrommet for digitalisering, og å forvalte kontrakter mot eksisterende og potensielle leverandører av digitale tjenester. Kommunen viderefører strategien om å delta i et større digitalt fellesskap, og programlederen har en overordnet oppgave med å vurdere om det er alternative strategier som er realiserbare utenfor rammen av eierskap i DGI.

En av utfordringene i arbeidet med data og styringsdokumentasjon, er at kommunen i stor grad støtter seg på historiske data. Enhetene rapporterer virksomhetsinformasjon som for eksempel økonomistatus, sykefravær, etc. etterskuddsvis. Dette vanskeliggjør tidlig respons. I 2018 vil kommunen vurdere å innføre styring- og kontrollsystem som i større grad gir tilgang til sanntidsinformasjon. Tilgangen til slik informasjon og bedret analysekapasitet skal gi større fleksibilitet i styringen av kommunens ressurser og derigjennom mer effektiv bruk av ressursene.

Bedre bruk av kommunens saks- og arkivsystem

Kommunen vil i 2018 videreføre arbeidet med å fulldigitalisere innbyggerdialogen. Kommunen har forsterket arbeidet med utarbeidelse av arkivplan, med sterkere involvering av leverandøren av vårt saks- og arkivsystem. Kommunen vil vedta ny arkivplan i 2018, og starte bortsetting av arkivet til eksternt deponi.

Innovasjon

Kommunestyret vedtok i sak 17/03714 «Mandat for innovasjonsstrategi for Nittedal kommune». Det vedtatte mandat gir retning for det videre arbeidet med innovasjon i kommunen. I analysen som er vedtatt utarbeidet, vil kommunen komme tilbake til rammebetingelsene for innovasjon.

En strategi for innovasjon i kommunen skal bidra til forutsigbare rammer for undersøkelser og utvikling, som har som mål å fornye og effektivisere kommunen.

Involvering

I 2017 har kommunen hatt nytte av hyppig bruk av dialogarenaer med innbyggere. Dette har fulgt som en naturlig del av samfunnsutviklingen og milepælene i byggeprosjektene i kommunen. Interessen og oppmøtet ved disse arrangementene har vært god. Dette bygger opp under det strategiske styringsmål om levende lokalt demokrati. Prosessene har vært et viktig supplement til de formelle politiske arenaer, hvor prosessene i større grad er preget av saksfremlegg og vedtaksprosedyrer.

Innbyggerinvolvering har gitt et fornyet syn på innbyggernes vilje til å engasjere seg i politiske prosesser. I 2018 vil dette arbeidet videreføres, slik at dialog og tilbakemeldinger blant innbyggere i større grad støtter opp under virksomhetens fokus og mål.

Når det gjelder de formelle politiske arenaer, så er Hovedutvalg for miljø og samfunnsutvikling i en særstilling når det kommer til behandling av kommunale saker. Utvalget avlaster øvrige politiske organ.

På samme måte er Formannskapet kommet tettere på de økonomiske disponeringer i kommunen. Eierstyring har også fått større fokus. Dette er i tråd med beslutningene fra Kommunestyret.

Kompetente og motiverte medarbeidere

Føringer

Kommunens medarbeidere er kommunens viktigste ressurs. Det er kommunens medarbeidere som produserer tjenester, og som sikrer at organisasjonen leverer tilstrekkelig kvalitet i alle ledd. Dette fordrer blant annet:

- Tilstrekkelig og riktig kompetanse
- God og tydelig ledelse
- Arbeidstakere som trives på jobb
- Et samsvar mellom tilførte oppgaver og ressurser

For å styre virksomheten og tydeliggjøre prioriteringen i kommunen, er det inngått lederavtaler og driftsavtaler mellom rådmann, kommunalsjefer og enhetsledere i kommunen.

Fra kommuneplanen 2015-2027

Kommunens gjeldende arbeidsgiverpolitikk er en viktig forutsetning for å nå målet om kompetente og motiverte medarbeidere. Arbeidsgiverpolitikk gir føringer for utvikling av god ledelse og godt arbeidsmiljø.

Arbeidsgiverpolitikken skal synliggjøre kommunens overordnede mål og strategier for å fremme organisasjonskultur, resultat og omdømme. Utvikling av medarbeidernes kompetanse, trivsel og engasjement er helt avgjørende for å nå målet om kompetente og motiverte medarbeidere.

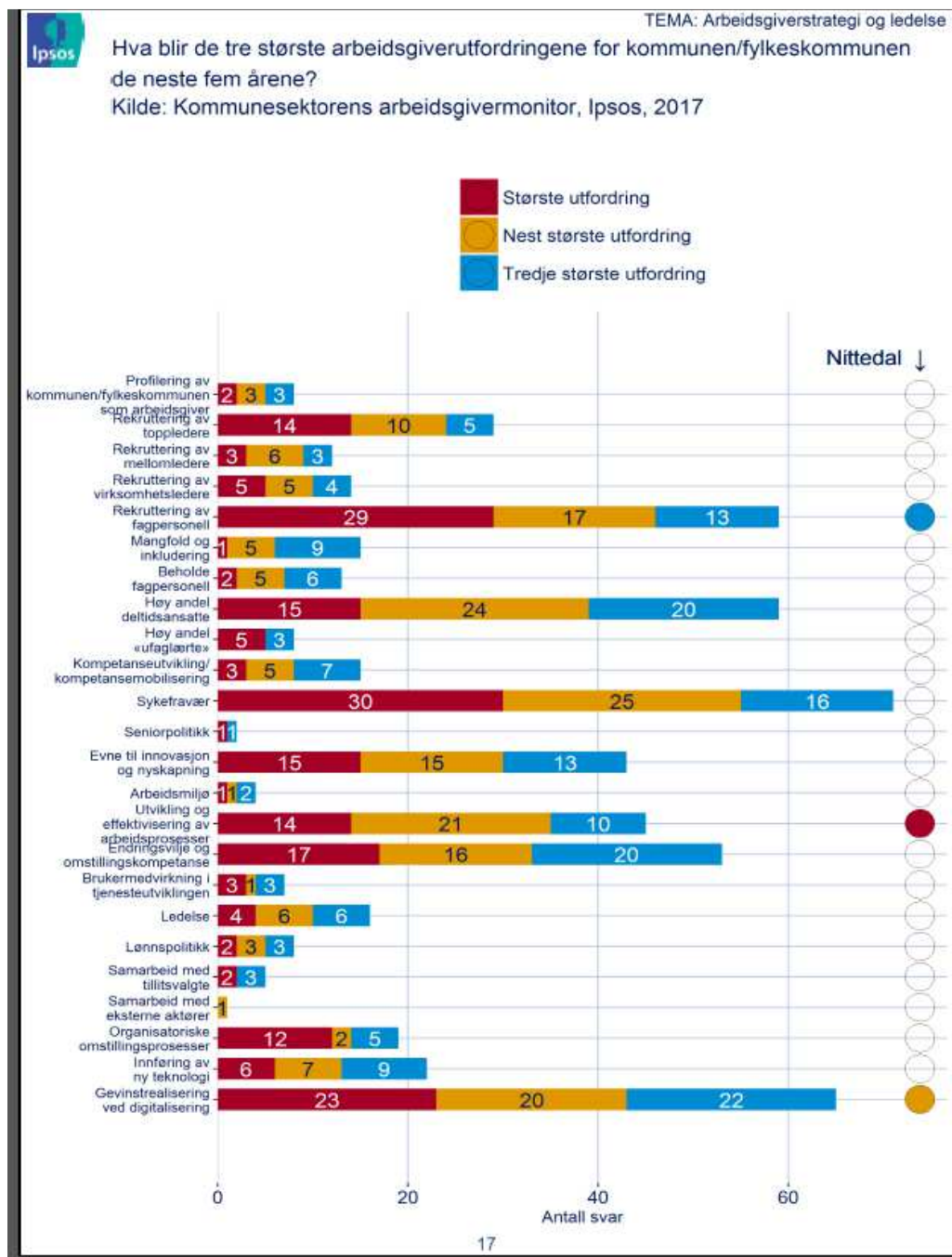
Temaplaner

- Arbeidsgiverpolitikk
- Lønnspolitikk
- Livsfasepolitikk
- IA-avtalen
- Samarbeids- og informasjonsavtalen

Status og utfordringer i Nittedal kommune

Kommunen gjennomfører jevnlig medarbeiderundersøkelse som måler medarbeidertilfredshet. KS' årlige arbeidsgivermonitor gir en tilstandsrapport i sentrale arbeidsgiverrelaterte områder for kommune-Norge. Illustrasjonen nedenfor viser kommunens plassering i forhold til øvrige kommuner i Norge og Akershus.

I henhold til tabellen under, ser vi at kommunens tre største utfordringer er effektivisering av arbeidsprosesser, gevinstrealisering ved digitalisering og rekruttering av fagpersonell. Flest kommuner har rapportert at de opplever sykefravær som den største utfordringen. De horisontale stolpediagram viser tilstanden for *alle* kommuner.

Arbeidsgivermonitoren er en spørreundersøkelse som sendes alle kommuner i Norge. Det er KS som gjennomfører undersøkelsen. De horisontale linjene viser alle kommunene i Norge, mens sirklene til høyre i bildet viser hva som er de største utfordringene i Nittedal. Som en kan lese, er sykefravær største utfordring for kommunene i Norge. Dette er ikke gjeldende for Nittedal. Vi er heller ikke preget av høy andel deltidsansatte, i motsetning til andre kommuner. Kommunen arbeider målrettet med å unngå stor grad av deltidsstillinger og for å minske sykefraværet.

Digitalisering, omstilling og kompetanse

Kommunen må gjennom prioriteringer og kompetansehevinger gjøre betydelige omprioriteringer og endringer for å skape rom for fremtidens utfordringer. Det vil stilles store

krav til at ansatte opparbeider seg kompetanse for å kunne fungere i en digital hverdag. Det er nødvendig å være nysgjerrig og deltakende i digitaliseringen av tjenestene.

Rekruttere og beholde

Nittedal kommune har som målsetting å være en attraktiv arbeidsgiver. Rekruttering av riktige medarbeidere er avgjørende for å nå våre mål og strategier. Strukturert oppfølging i prøvetiden skal bidra til at nye medarbeidere opplever mestring og engasjement, og raskt leverer resultater. Dette kan bidra til å redusere uønsket turnover.

Kommunen ser utfordringer knyttet til heltids og deltidskultur og jobber sammen med tillitsvalgte for å tilstrebe fulle stillinger så langt det er mulig. Det er også innført ønsketurnus i enkelte avdelinger, og det vurderes hvorvidt det kan ruller ut til ytterligere avdelinger. Nittedal kommune mener det vil kunne ha positiv effekt på trivsel, arbeidsmiljø, mindre stress som igjen kan bidra til reduksjon i sykefravær.

Nittedal kommune jobber for å være en helsefremmende arbeidsplass jf. aml § 1-1. En helsefremmende arbeidsplass fokuserer på hvordan en kan organisere arbeidet, skape et godt arbeidsmiljø, sikre medbestemmelse, trygghet og samtidig gjøre medarbeidere robuste til å takle perioder med press og stress. Kommunen ble «Tobakksfri» 1. august 2017.

Medarbeiderundersøkelse

Partene har etter drøfting blitt enige om å ikke gjennomføre medarbeiderundersøkelse i 2017, men det vil gjennomføres i 2018. Nittedal kommune vurderer hvorvidt det skal gjennomføres tilsvarende undersøkelse som tidligere eller om det skal settes ut til en eksterne leverandør. Tidligere resultat av medarbeiderundersøkelsen for hhv 2015 og 2016 viser at våre medarbeidere i hovedsak trives veldig godt og vet hva som forventes av dem, at de opplever at de har muligheten til å gjøre det de er best til hver dag. Det kommer imidlertid fortsatt frem at de ansatte opplever ressursknapphet.

Kompetanse

Kompleksitet og spenn i oppgaver stiller stadig høyere krav til kompetanse hos medarbeidere på alle nivåer. Dette har medført et økt kompetansebehov, og da særlig innen teknologi. Det er utfordrende å tiltrekke seg og beholde personell med tilstrekkelig kompetanse. Dette vil bli vanskeligere i årene fremover.

Egen opplæring

Kommunen etablerte i 2014 «Kommuneskolen». Hensikten har vært å systematisere den interne opplæring som kommunen tilbyr nyansatte. På den måten vil kommunen sikre seg at alle medarbeidere har fått opplæring i grunnleggende temaer som hver enkelt arbeidstaker/leder i kommunen har nytte av. Innholdet i kommuneskolen tilpasses i tråd med behov kommunen står overfor.

Ekstern opplæring i Oppvekst og utdanningssektoren

I 2017 er 22 lærere i gang med videreutdanning som en del av satsingen «Kompetanse for kvalitet». De aller fleste tar fag som er prioritert i satsingen, matematikk, norsk og engelsk, men med et klart flertall på matematikk. I tillegg tar noen studier i lesing og skriving og spesialpedagogikk.

Det er opprettet nettverk mellom barneskolene sonevis og for de tre ungdomsskolene på tvers. Alle nettverkene ble startet opp i november og desember 2016. Temaet for nettverkene har foreløpig vært vurderingspraksis.

Det er i tillegg to skoleledere som tar utdanning i skoleledelse på BI. I tillegg er 13 skoleledere med på PILU, Praktisk Internasjonal Lederutvikling, som er et forskningsbaseledertreningsprogram. Det er jevnlig møter mellom skolelederne i kommunen som skal følge prinsippene i lærende nettverk med forberedelse, faglig påfyll, erfaringsdeling, refleksjon og utprøving.

Ekstern opplæring i Helse og velferdssektoren

Sektoren organiserer seg for å styrke fokus på og oppfølging av kompetanse. Sektoren søker årlig midler over Kompetanseløftet 2020 og tildeler stipend til medarbeidere i grunn-, etter- og videreutdanning. I tillegg satser vi på opplæringstiltak som fremmer samhandling på tvers, som for eksempel studieringer. Lederutdanning. Høgskolen i Hedmark, Fagakademiet og Ressurscenter for omstilling i kommunene (RO) er tildelt et nasjonalt oppdrag fra Helsedirektoratet om praktisk lederopplæring for de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

I 2018 er følgende satsningsområder:

- Juss for ledere i helse- og omsorgstjenesten
- Ledelse av innovasjon og velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenesten
- Kvalitetsledelse i helse- og omsorgstjenesten

Lærlinger og praksisplasser

Kommunen har fokus på å legge til rette for bruk av lærlinger. Lærlingene kan rotere mellom enheter/avdelinger og/eller være stasjonær i en enhet i hele perioden.

Kommunen arbeider med en plan som kan medvirke til at flere tar fagbrev. I arbeidet med å øke andel lærlinger vil kommunen så langt det er mulig sette som krav at leverandører vi benytter stiller lærlingeplasser.

Ledelse

Nittedal kommune gjennomfører månedlige samlinger med ledere på enhets- og avdelingsnivå, for å skape en felles lederplattform. Temaene varierer mellom lederskapsfag og forvaltningsfag. Hensikten er å skape robuste ledere med felles tilnærming til oppgaven som budsjett- og resultatansvarlige i Nittedal kommune.

I den kommende fireårsperioden vil Nittedal kommune måtte gjøre betydelige omprioriteringer og endringer for å skape rom for fremtidens utfordringer. Dette vil kreve mye av ledere på alle nivåer i kommunen. En god forankring og forståelse av disse prosessene vil være svært viktig for et best mulig resultat.

Sykefravær

Sykefraværstatistikken for Nittedal kommune viser at kommunen har hatt en positiv utvikling og ligger lavt i forhold til andre kommuner i Akershus. Nittedal kommune jobber systematisk, har gode rutiner og følger sykemeldte tett opp. Det jobbes forebyggende med mange ulike tiltak for å redusere sykefravær. Det er fokus på å trygge ledere i sin rolle med hensyn til å sikre en god oppfølging og samtidig bevisstgjøre ansatte om deres medvirkningsplikt.

Tabellen viser utviklingen av sykefraværet over flere år

2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
8,3	7,8	8,1	7,4	7,4	7,8	7,1	7

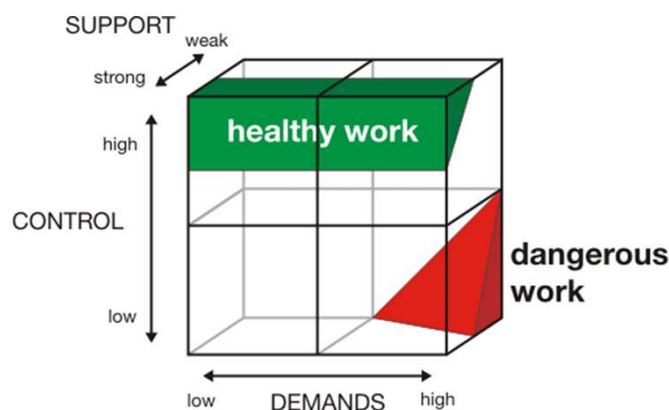
Tabellen viser antall møter i tilretteleggingsutvalget

2014	2015	2016	2017
32	60	67	71 (tom oktober)

Tilretteleggingsutvalget bidrar til å redusere sykefraværet gjennom å tenke bredt rundt løsninger for den enkeltes arbeidshelse og for å sikre mestring av arbeidssituasjonen over tid. Ansatte følges opp av Tilretteleggingsutvalget helt til saken er avklart og man jobber i en stilling som er forenelig med restarbeidsevnen.

Et omfattende arbeid med å redusere sykefraværet har gitt oss informasjon og kunnskap om mønster og sammenhenger i sykefraværet i kommunen. Det er grunnlag for å hevde at sykefraværet kan reduseres ytterligere. Problematikken rundt sykefravær har felles grenseflate med folkehelse-satsningen. Det vil arbeides med forventningsavklaring mot den enkelte ansatte, og arbeidet skal gjennomføres i tett samarbeid med tillitsvalgte og verneombud. I mange sammenhenger er årsaksforholdene til sykefraværet å finne utenfor rammene av arbeidslivet. I de tilfeller hvor sykefraværet derimot *har* sammenheng med forholdet til arbeidsmiljøet, er det nyttig å vise til følgende illustrasjon:

Krav – kontroll – støtte modellen, Karasek & Theorell (1990)

Denne forskningsmodellen viser sammenheng mellom arbeidskrav og egenhelse. Som modellen viser, så kan man ha et stort (eller et lite) arbeidsomfang, og det vil fortsatt være helsefremmende arbeid, forutsatt at arbeidstakeren opplever å ha kontroll over situasjonen, og støtten i organisasjonen er solid. På den annen side, så er det helsefarlig om kravene er store, opplevelsen av kontroll lav og lite støtte fra ledere og kolleger.

Når organisasjonen skal omstilles, er det viktig at disse 3 aksene er i samspill med hverandre. Det dreier seg om å balansere oppgaver og ressurser, og å styre gjennom godt og relasjonsorientert lederskap.

Prioriteringer og satsinger for 2018

Mål: Kompetente medarbeidere

- Karriereplan er utviklet for utpekte ledere og arbeidstakere
- Det skal tilrettelegges for horisontal karriere

Motiverte medarbeidere

- Følge opp den nylig vedtatte arbeidsgiverpolitikk
- Stillingsbeskrivelser opprettet for nye og eksisterende stillinger
- Medarbeidersamtaler gjennomført for alle ansatte i kommunen
- Anerkjenne gode rollemodeller
- Fremheve gode effektiviserings- og innovasjonstiltak

Delmål	Indikatorer	Resultat 2014	Resultat 2015	Resultat 2016	Mål 2016	Mål 2017
Kompetente medarbeidere	Sykefravær	7,8	7,1	7	6,8	6,8

Sunn økonomi

I kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2015-2027, er målet for sunn økonomi fastsatt som følger:

«En sunn økonomi som sikrer at tjenester kan leveres som planlagt»

Strategiene som er beskrevet i kommuneplanen for å nå dette målet er tredelt:

1. Netto driftsresultat på 2,5 % for å bidra til egenkapital til investeringer
2. Egenkapitalandel for investeringer på 25 %
3. Frie midler på disposisjonsfond tilsvarende 5 % av driftsinntekter

Føringer

Fra kommuneplanen 2015-2027

I kommuneplanen for 2015-2027 vises det til en befolkningsvekst og en utvikling i befolkningen hvor Nittedal får stadig flere innbyggere med behov for kommunale tjenester, blant annet som følge av flere barn og unge og flere av de eldste. Dette vil medføre press på økonomien både til økte tjenester og i forhold til økte investeringer. I tillegg er både tilbudet og etterspørselen etter tjenester i stadig endring som konsekvens av vedtak fattet av sentrale myndigheter, innovasjon og endringer i brukernes forventninger til hva kommunen skal bidra med av tjenester. For å møte disse utfordringene på en god måte er det avgjørende å være i forkant gjennom god økonomisk planlegging for å sikre tilfredsstillende økonomisk handlefrihet i årene som kommer.

Aktuelle statlige føringer

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har følgende anbefalinger til utarbeidelse av kommunenes budsjetter:

- Netto driftsresultat bør ligge over 3 % av driftsinntekter
- Lånegjelden til kommunen bør stresstestes
- Egenfinansieringen av investeringer bør økes

Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) la i sin rapport i november 2014 et anbefalt nivå på netto driftsresultat for kommunene på 1,75 % på konsernnivå. Konsernnivå inkluderer, i tillegg til kommunen selv, kommunale foretak og interkommunale selskaper.

Mål og satsinger i 2017

Relevante indikatorer

Som vedtatt i kommuneplanen for 2015-2027 er indikatorene for sunn økonomi:

- Netto driftsresultat på 2,5 % for å bidra til egenkapital til investeringer
- Egenkapitalandel for investeringer på 25 %
- Frie midler på disposisjonsfond tilsvarende 5 % av driftsinntekter

Rådmannens forslag til handlingsplan for 2018-2021 legger disse indikatorene til grunn ved fremleggelsen av handlingsplanen.

Økonomiske rammer, forutsetninger og prioriteringer i handlingsplanen

Rådmannens forslag til handlingsplan for perioden 2018-2021 og budsjett for 2018, er lagt med bakgrunn i Solberg-regjeringens forslag til Statsbudsjett for 2018.

Forutsetninger for handlingsplanen

Nittedal står foran store investeringer i perioden 2018-2021, dette gjelder spesielt behovet for investeringer i skoler, helsehus, idretts- og svømmehaller, vann og avløp og barnehager. Til sammen er investeringsbehov for perioden beregnet til 2,25 mrd kroner. Enkelte av investeringene strekker seg ut over handlingsplanperioden, og det er identifisert behov for ytterligere investeringer på 260 mill. kroner i perioden 2022-25.

Investeringsbehovet på 2,25 milliarder kroner medfører et behov for 1,4 mrd kroner i lån og bruk av 329 mill. kroner i egenkapital for å oppnå kommuneplanmålet for egenfinansiering av investeringer. I tillegg forutsettes det mva kompensasjon på 329 mill. kroner og tilskudd (i hovedsak spillemidler og Husbanktilskudd) på 117 mill. kroner i perioden.

Rådmannens forslag til handlingsplan er lagt basert på dagens nivå for tjenester og tar for de fleste områder ikke høyde for eventuelle økninger i tjenestebehov ut over det som var kjent på tidspunkt for utarbeidelse av handlingsplanen. Alle anslag i budsjettet er gjort med bakgrunn i å få best mulig estimater gitt den usikkerheten som er innen de forskjellige tjenesteområdene til kommunen. Dette innebærer at det både kan inntreffe positive og negative avvik i løpet av perioden i forhold til de forutsetninger som er lagt til grunn i utarbeidelsen av forslaget til handlingsplan.

Rådmannen har lagt vekt på kommunestyrets vedtak i handlingsplanen for perioden 2017-2020 og vedtak i sak om budsjettammer for 2018-21 (KST-sak 51/17).

Befolkningen i Nittedal vokser, veksten forventes å være 4500 personer fra 2017 til 2030 som vist i tabellen under:

pr.1.1.	0 år	1-5	6-12	13-15	16-19	20-39	40-69	70-79	80-89	90+	I alt
2017	239	1 479	2 376	1 001	1 278	5 262	9 310	1 589	589	90	23 213
2030	292	1 727	2 619	1 083	1 408	6 113	11 235	1 863	1 210	209	27 759
Endring	53	248	243	82	130	851	1 925	274	621	119	4 546

Kilde: Panda/AFK

Inntekter

Regjeringen anslår en vekst i frie inntekter (skatt og rammetilskudd samlet) for kommunene på 3,6 milliarder kroner målt i forhold til anslag for inntekter for 2017 fra revidert nasjonalbudsjett (RNB), dette tilsvarer en realvekst på 1 prosent. I kommuneproposisjonene for 2018 la regjeringen opp til en vekst i frie inntekter på mellom 3,8 og 4,3 mrd kroner, regjeringen har i statsbudsjettet lagt seg på det laveste

nivået. Skatteveksten for 2017 ble i august oppjustert med 4 mrd kroner. Merskatteinntekten gir økt handlingsrom i 2017 men påvirker ikke handlingsrommet i 2018. Den kommunale skattøren for personlige skattytere holdes uendret på 11,8 prosent.

Kommunens eget anslag på vekst i skatteinntektene fra 2016 til 2017 anslås til 3,9 prosent. Skatteinntekten for landet er anslått til 3,3 prosent i statsbudsjettet, dette er en økning fra 1,5 prosent i RNB. Kommunens eget anslag for skatteinntektene for 2017 er lagt til grunn i beregningen av skatteinntektene i handlingsplanperioden. Dette danner grunnlaget for skatteinntektene i perioden 2018-2021. Det er lagt inn en økning i skatteinntektene i budsjett for 2018 på 5,4 prosent basert på lønnsvekst og befolkningsvekst. Det innebærer en økning i skatteinntektene for Nittedal på 29 mill. kroner fra anslått 2017 nivå. Statens anslag for skattevekst er 2,4 prosent. For årene 2019-21 er det kun budsjettert med økninger i skatteinntektene som følge av forventet befolkningsvekst.

Forventet rammetilskudd for kommunen er beregnet basert på kommunens egne befolkningsprognoser. Forventet utvikling i befolkning per 1.juli, som er lagt til grunn for rammetilskuddet, er vist i tabellen under.

Alder	2016	2017	2018	2019	2020
0-1 år	484	526	548	571	589
2-5 år	1 223	1 237	1 275	1 315	1 353
6-15 år	3 328	3 390	3 405	3 479	3 519
16-22 år	2 111	2 104	2 147	2 173	2 179
23-66 år	13 072	13 281	13 693	14 189	14 493
67-79 år	2 167	2 210	2 284	2 314	2 359
80-89 år	567	614	642	675	712
90 år +	88	92	90	93	102
Sum	23 040	23 454	24 084	24 809	25 305
% vekst fra forrige år		1,8 %	2,7 %	3,0 %	2,0 %

Kilde: KMD/Kompas

Rammetilskuddet er økt med 20 mill. kroner fra 2017 til 2018 basert på forslaget til statsbudsjett. Økningen i rammetilskudd skal være med på å kompensere for nye oppgaver innført i 2017 som får helårseffekt i 2018 og nye oppgaver som innføres i 2018.

Samlet vekst i frie inntekter fra 2017-2018 utgjør 49 mill. kroner noe som tilsvarer 3,9 prosent. Inkludert i dette er kompensasjon for forventet lønns- og prisvekst i 2018 (deflator) på 2,6 prosent. Veksten i frie inntekter skal dekke kommunens økte kostnader knyttet til befolkningsutviklingen (demografi), økte rente- og pensjonskostnader og statlige satsninger. Kommunen har i forslaget til budsjett for 2018 lagt til grunn

statsbudsjettets forutsetninger kombinert med egne befolkningstall, dette innebærer samlede frie inntekter på 1,26 mrd kroner.

Vekstkommunetilskuddet har en effekt ved vekstgrense på 1,4 prosent gjennomsnittlig befolkningsvekst siste 3 år. Som følge av lav vekst fra 2015 til 2016 vil kommunen få veksttilskudd først i 2020 og 2021, henholdsvis 13,5 mill. kroner og 17,8 mill. kroner basert på anslått befolkningsvekst.

Nittedal er for 2018 tildelt 3,1 mill. kroner i skjønnsmidler fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Skjønnsmidler er ikke en påregnelig inntekt, beløpet er derfor ikke videreført etter 2018.

Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett knyttet veksten i frie inntekter opp mot utvalgte satsingsområder. Satsingsområdene fra statsbudsjettet med økning i ramme fremkommer i tabellen under. Tabellen viser også et anslag på hvor mye Nittedal er kompensert i de frie inntektene.

Endringer i frie inntekter knyttet til formål

	Totalt kommunene	Nittedal
Beløp i 1000 kr	Statsbudsjett 2018	2018
Opptrappingsplan for rus	300 000	1 028
Tidlig innsats skole	100 000	513
Tidlig innsats barnehage	100 000	499
Forebyggende tiltak barn, unge og famlier	200 000	866
Sum	700 000	2 906

Merk: Beregningene av tildeling til Nittedal er et anslag og forutsetter fordeling etter de respektive delkostnadsnøklerne i inntektssystemet. Tallene for Nittedal fremkommer derfor ikke i "Grønt hefte" (beregningsteknisk dokumentasjon til Prop.1 S(2017-2018).

Pensjonskostnader

Pensjonskostnadene er budsjettert basert på prognose fra pensjonsleverandørene. Beregningene for 2018 viser en økning i pensjonskostnader på 2,3 mill. kroner sett i forhold til pensjonsleverandørens siste prognose for 2017.

Premieavvik for pensjon

For kommuner er det forskjell på pensjonskostnad og pensjonspremie. Premieavvik er forskjellen mellom pensjonskostnad og betalt pensjonspremie, disse skal kostnads- eller inntektsføres senere år. Premien fra KLP og SPK er forventet å øke med om lag 22 mill. kroner fra 2017 til 2018. I 2018 forventes det et positivt premieavvik på omtrent 29 mill. kroner som skal kostnadsføres de 7 påfølgende årene. Det vil si at premieavviket som oppstår i 2018 vil medføre at kommunen i perioden 2019-2025 får 4,1 mill. kroner høyere pensjonskostnad hvert enkelt år, alt annet likt.

Særskilt om eiendomsskatt

Rådmannen foreslår i forslaget til handlingsplan for 2018 – 2021 å holde skattesatsen for boliger, næringseiendom og verk og bruk uendret på 2,5 promille. Bunnfradraget for boligeiendommer (herunder fritidseiendommer) foreslås økt fra 1 000 000 kr til 1 200 000 kr. Det forventes en økning i skattegrunnlaget i formuesverdiene for boligeiendommer, og økt bunnfradrag foreslås derfor for å holde skatten uendret for boligeiendommer. Rådmannen følger med dette opp vedtak i sak om budsjetttrammer for 2018-21 (KST-sak 51/17).

Rådmannens forslag til budsjett er lagt fram med inntekter fra eiendomsskatt i handlingsplanperioden på 49 mill. kroner årlig i 2018. Dette er uendret fra prognostiserte skatteinntekter 2017.

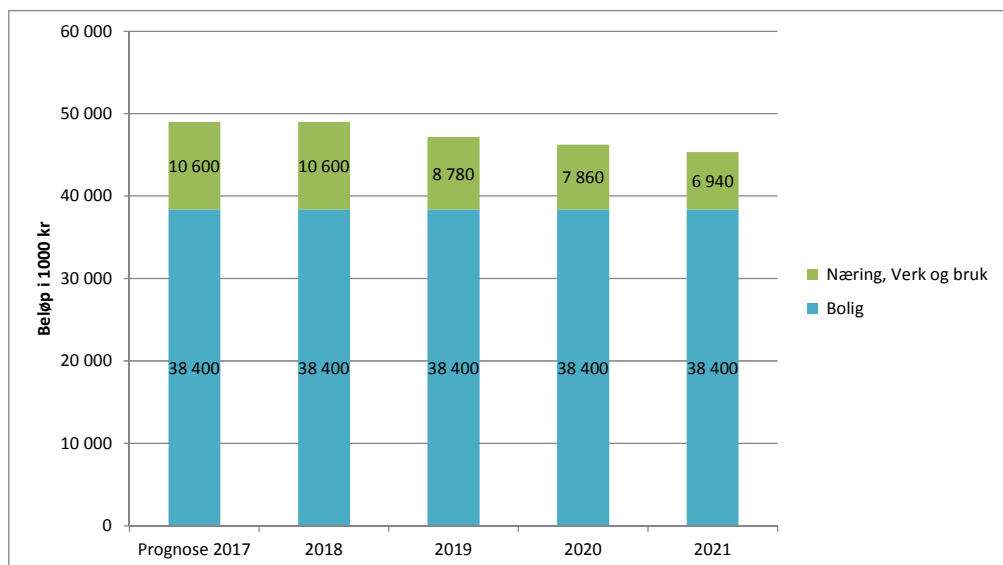
Regjeringen foreslår i statsbudsjettet å unnta driftsmidler fra eiendomsskatt. Forslaget skal gjennomføres over en periode på 5 år fra og med 2019. Dette er beregnet å ha en negativ konsekvens for kommunens eiendomsskatteinntekter på om lag 4,5 mill. kroner årlig når forslaget er fullt gjennomført fra og med 2023.

Rådmannens forslag til handlingsplan tar hensyn til reduksjon, og fra 2023 bortfall av, eiendomsskatteinntekter fra driftsmidler innen næring.

I tillegg til dette har kommunen justert ned anslagene for eiendomsskatt fra kraftlinjer i tråd med høyesterettsdom i 2017 som vil påvirke kommunen.

Inntekter fra eiendomsskatt fordelt på eiendomstype					
(tall i 1000 kr)	Prognose 2017	2018	2019	2020	2021
Bolig	38 400	38 400	38 400	38 400	38 400
Næring, Verk og bruk	10 600	10 600	8 780	7 860	6 940
Sum inntekter fra eiendomsskatt	49 000	49 000	47 180	46 260	45 340

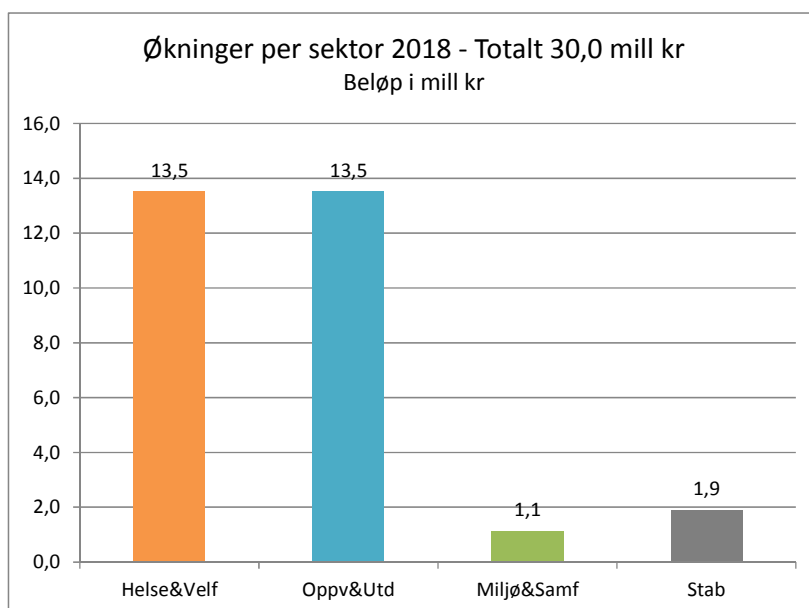
Figuren under viser fordeling av eiendomsskatteinntektene per eiendomstype i perioden.

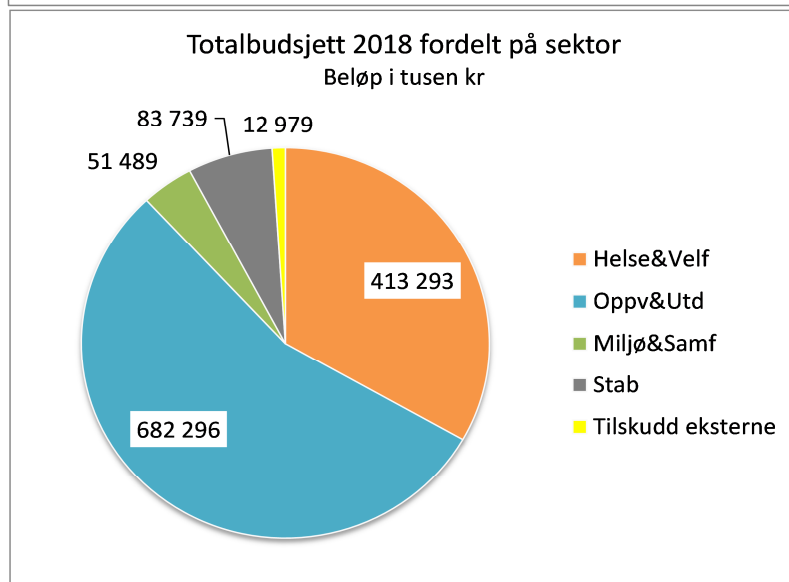
Foreslåtte økninger per sektor

I arbeidet med budsjettet har det fremkommet store behov i sektorene basert på situasjonen i 2017 og kjente endringer fremover. Rådmannen foreslår derfor å styrke sektorenes driftsrammer med totalt 30 mill. kroner i tillegg til sektorenes rammer for

2017. Figuren viser økningene i rammene fordelt på sektorene i kommunen.

Som det fremkommer av figuren over, er det i sektorene helse og velferd og oppvekst og utdanning det i hovedsak foreslås økninger i driftsrammer i 2018. Detaljer som viser økninger fremkommer av vedlegg 3.

Figuren til venstre viser størrelsen på netto driftsrammer for de enkelte sektorene.

Oppvekst og utdanning er den klart største sektoren i kommunen med en

budsjettert nettoramme for 2018 på 682,3 mill. kroner, mens helse og velferd har en nettoramme på noe over 413,3 mill. kroner.

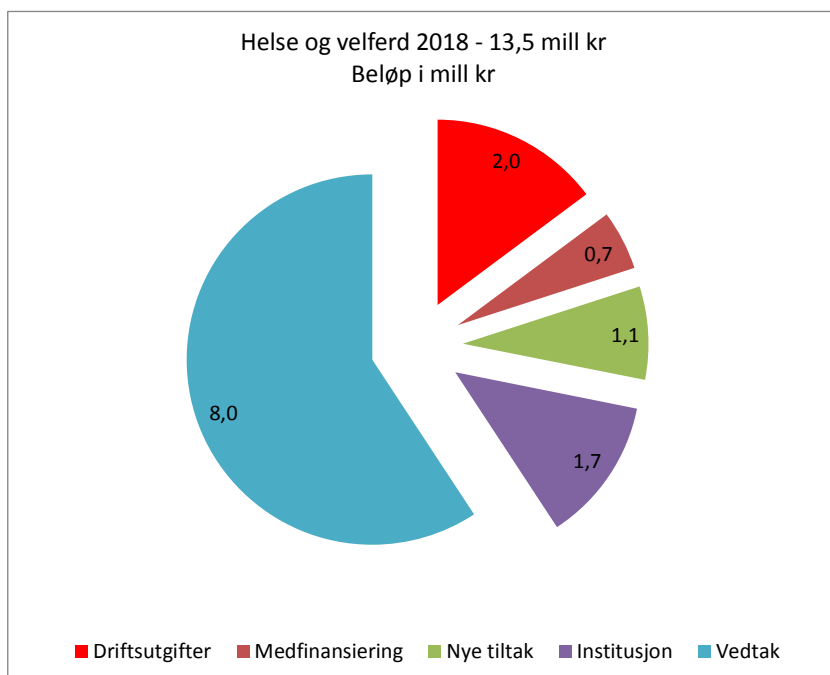
Stab og støtte har en nettoramme 83,8 mill. kroner, mens sektor for miljø og samfunnsutvikling har en nettoramme på 51,5 mill. kroner. Selvkostområdene innen sektor for miljø og samfunnsutvikling er finansiert gjennom gebyrer og påvirker derfor ikke rammene i særlig grad.

Økninger i rådmannens forslag til handlingsplan

Økninger innen helse og velferd

Sektor helse og velferd får 13,5 mill. kroner til nye tiltak innenfor sektoren, fordelingen

mellom forskjellige formål fremkommer av figuren.

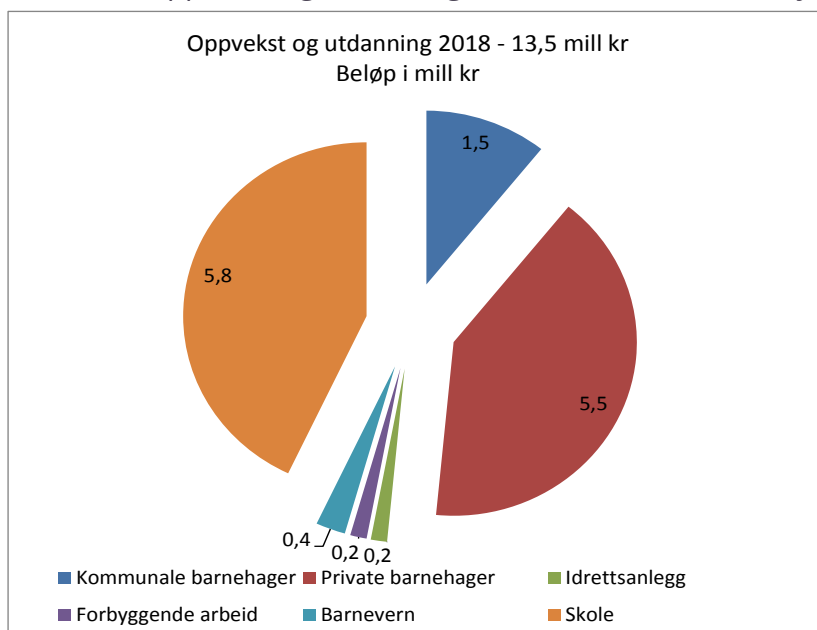
Som figuren viser er det økte og nye vedtak på 8 mill. kroner som utgjør mesteparten av sektorens økning.

For detaljer knyttet til de enkelte formålene vises det til vedlegg 3.

Økninger innenfor oppvekst og utdanning

Sektor for oppvekst og utdanning får 13,5 mill. kroner til nye drifts tiltak innenfor

sektoren, fordelingen mellom forskjellige formål fremkommer av figuren.

Skole foreslås å få størst økning med 5,8 mill. kroner, mens kostnader til private barnehager øker med 5,5 mill. kroner.

For detaljer knyttet til de enkelte formålene vises det til vedlegg 3.

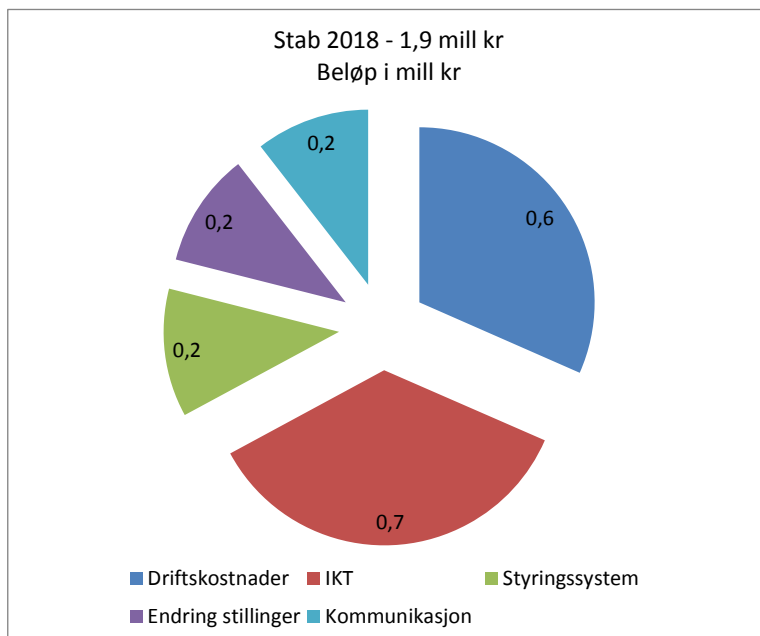
Rådmannen har ikke funnet rom for økt tjenesteomfang eller økt bemanning på biblioteket eller styrking av kulturskolen i handlingsplanperioden, jf. kommunestyrets vedtak i sak 51/17 om budsjettammer 2018-2021.

Økning innen miljø og samfunnsutvikling

Sektor for miljø og samfunnsutvikling får økt ramme for å dekke kostnader til leie av lokaler til kommunalteknisk drift. Økningen utgjør 1,1 mill. kroner i 2018. Økningen er en oppfølging av vedtak i sak om relokalisering av kommunalteknisk drift (KST-sak 54/17).

Økning innen stab

Stabssektoren foreslås å få økte rammer på 1,9 mill kr i budsjettet for 2018.

Økningen innen stab gjelder i hovedsak økte kostnader til IKT med 0,7 mill. kroner og økte driftskostnader med 0,6 mill. kroner.

Sentrale poster

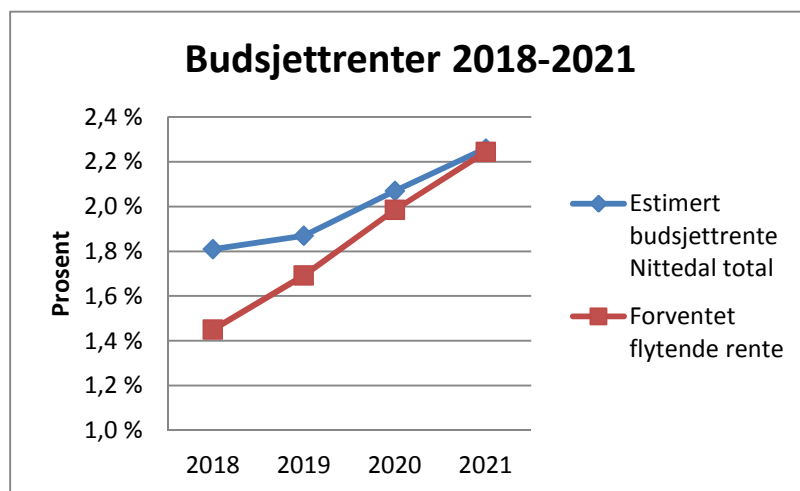
Rådmannen foreslår ingen endringer i rådmannens pott eller potten til arbeidsmiljøutvalget (AMU) i forhold til 2017 nivået for handlingsplanperioden.

Finans

Rådmannen har lagt til grunn en renteutvikling for de flytende rentene tilsvarende rentemarkedets forventning til flytende 3 måneders NIBOR rente per oktober 2017. I tillegg til 3 måneders NIBOR rente kommer kredittmarginene til kommunene som forventes å ligge på 0,5 prosentpoeng i perioden for å komme frem til en budsjettert flytende lånerente for kommunen.

Figuren under viser den totale renten for kommunens investeringslån i perioden (blå linje) og forventet renteutvikling for lån med flytende rente til kommunene (rød linje). Forventet flytende rente er basert på rentemarkedets forventning til 3 måneders NIBOR rente med et kredittpåslag for lån til kommuner med 0,5 prosentpoeng.

Renteutviklingen for kommunens investeringslån legger til grunn låneportefølje per oktober 2017 og at alle nye lån tas opp til flytende rente. Utløp av fastrenteavtaler kombinert med forutsetningen om at nye lån tas opp til flytende rente er bakgrunnen for at den totale budsjettrenten omtrent er lik i 2021.

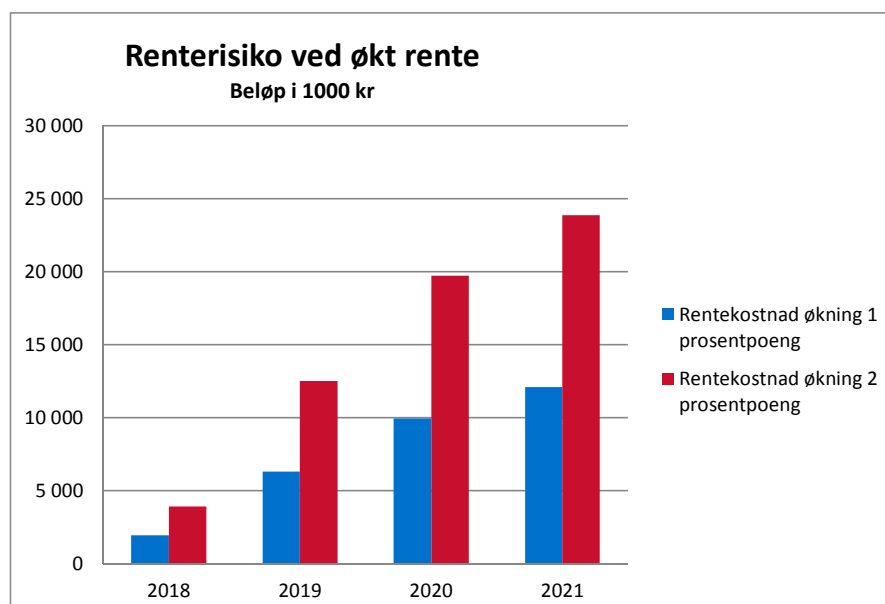
Når det gjelder startlån i Husbanken er ikke disse inkludert i figuren da det forutsettes at kommunens innlånsrente dekkes av tilsvarende utlånsrente til kundene.

Simulering av renterisiko for kommunen

Økningen i lånegjeld gjør kommunen mer utsatt for økning i lånerenten.

Lånegjelden til kommunen består av en kombinasjon av lån hvor kommunen har renterisiko, og lån hvor kommunen ikke har denne risikoen. Rentekostnader på lån knyttet til selvkostområdene vann og avløp, videreformidlingslån til innbyggere og lån med rentekompensasjon kan grovt sett sies å ikke medføre renterisiko for kommunen.

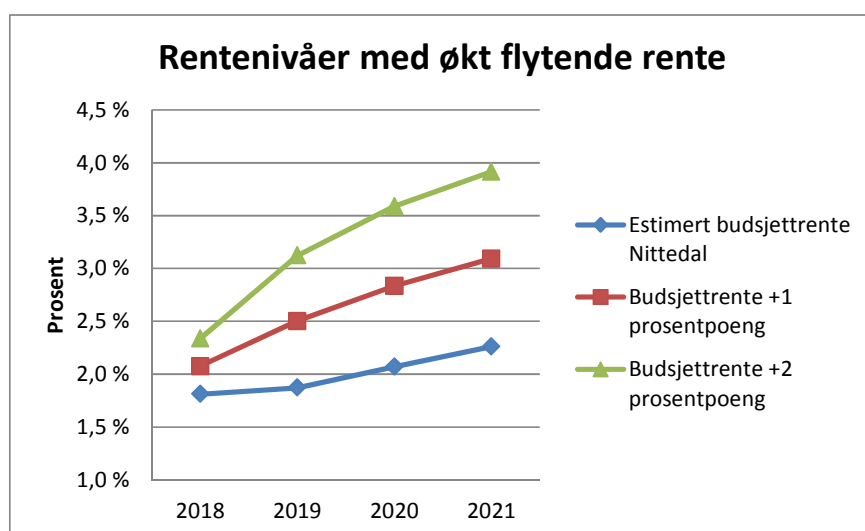
I simuleringene under er det kun lån der kommunen har renterisiko som er inkludert i simuleringene, og lån med fastrente er hensyntatt. Figuren under viser den negative resultateffekten på kommunens økonomi av økt rentenivå. Effekten av økte renter på kommunens innskudd og dermed økte renteinntekter er ikke hensyntatt i simuleringen.

De blå søylene i figuren viser at en økning på 1 prosentpoeng vil medføre økte rentekostnader i 2018 på 1,9 mill. kroner utover det som er inkludert i rådmannens forslag til handlingsplan

økende til 12,1 mill. kroner i 2021. Tilsvarende vil 2 prosentpoengs økning medføre økte rentekostnader i 2018 på 3,9 mill. kroner og 23,9 mill. kroner i 2021. Konsekvensen av renteøkninger er større utover i tid på grunn av nye låneopptak til flytende rente kombinert med at det i 2021 kun er rentebinding på 245 mill. kroner av kommunens gjeld.

Rentenivåene som er lagt til grunn i simuleringene vises i figuren under der den blå streken viser rentenivået som er lagt til grunn i rådmannens forslag mens den røde og den grønne linjen viser henholdsvis rentenivået for kommunen med en økning i det flytende rentenivået på 1 og 2 prosentpoeng.

Figuren viser at beregnet samlet budsjettrente på kommunens lån forventes å være 1,8 prosent i 2018, økende til 2,3 prosent i 2021.

Opptak av startlån for viderefremidling i Husbanken

Rådmannen foreslår opptak av 50 mill. kroner i startlån i

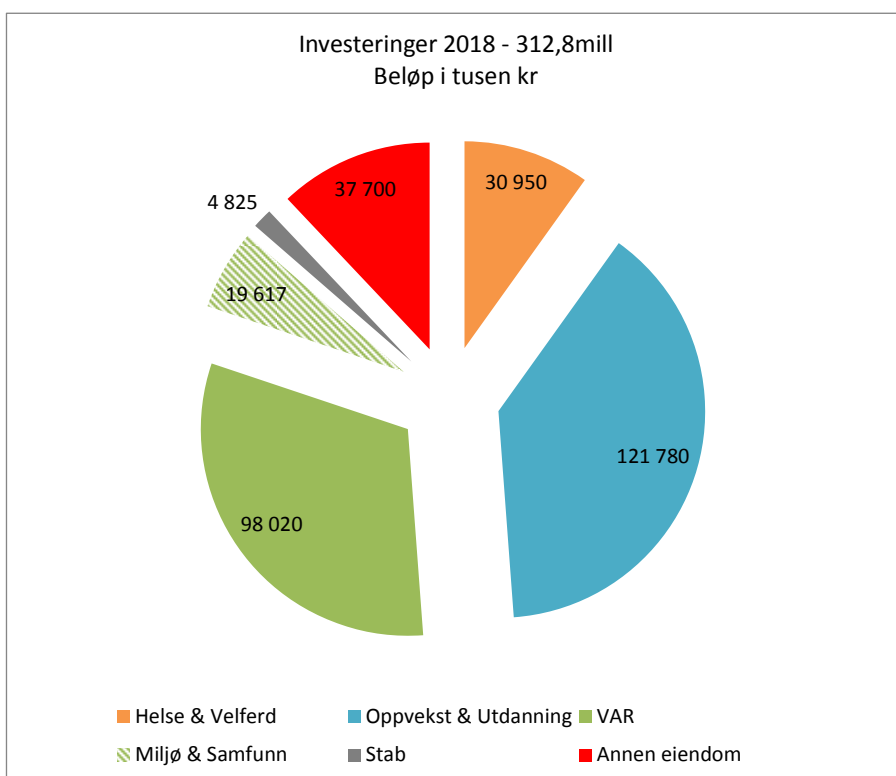
Husbanken i 2018. Beløpet er basert på forventede behov for startlån i kommunen sett i lys av boligsosial plan.

Det foreslås et budsjett for avdragsbetalinger for startlån på 6,95 mill. kroner i 2018 basert på nedbetalingsplan fra Husbanken. Det forventes avdragsinnbetalinger fra startlånskunder i 2018 på 4,5 mill. kroner, differansen mellom mottatte avdrag og budsjetterte innbetalinger av avdrag skyldes forskjell i løpetid på innlån fra Husbanken og utlån til kunder. Differansen mellom disse foreslås finansiert fra disposisjonsfond.

Investeringer

Rådmannen legger i handlingsplanperioden opp til 25 % egenkapitalfinansiering for investeringer der kommunen selv må bære finanskostnadene i tråd med kommuneplanmålet for dette. Investeringer innen VAR området finansieres i sin helhet av låneopptak siden disse finanskostnadene skal dekkes ved gebyrer.

Figuren under viser en oversikt over investeringene for kommunen og Nittedal-eiendom KF som foreslås for året 2018 fordelt på sektor. Egenkapitaltilskudd til KLP og formidlingslån er ikke inkludert i oversikten.

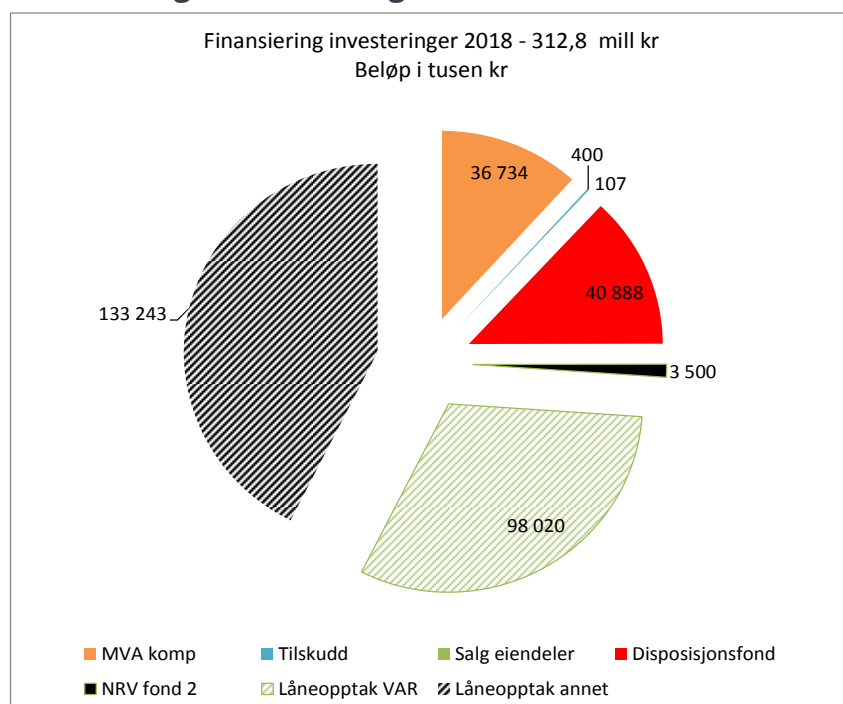

Som figuren viser er det investeringene innen oppvekst og utdanningssektoren (121,8 mill. kroner) og vann, avløp og renovasjon (VAR) (98 mill. kroner) som er det største i 2018. Investeringer i helse og velferdssektoren utgjør 31 mill. kroner, mens andre eiendomsinvesteringer utgjør 37,7 mill

kroner i 2018. Investeringene i sektor for helse og velferd er i hovedsak knyttet til investering i helsehus (26,4 mill. kroner i 2018), etablering av demenskollektiv (1,5 mill. kroner) og etablering av personalbase i Skyttatunet (2,55 mill. kroner i 2018).

Investeringene innen sektor for miljø og samfunnsutvikling utgjør 19,6 mill. kroner, mens det foreslås 4,8 mill. kroner til investeringer innen IKT infrastruktur som ligger hos stabssektoren. Detaljene rundt investeringene fremkommer i vedlegg 1 og i forslaget til handlingsplan 2018-2021 for Nittedal-eiendom KF.

Finansiering av investeringer

Investeringene for 2018 som vist over foreslås finansiert slik figuren under viser:

Som det fremgår av oversikten foreslås det å bruke 40,9 mill. kroner av disposisjonsfondet som egenkapital for investeringer, i tillegg til 133,2 mill. kroner i låneopptak for å

finansiere investeringer der kommunen selv skal bære finanskostnadene. Investeringene innen VAR området foreslås finansiert i sin helhet av låneopptak som i 2018 utgjør ytterligere 98 mill. kroner, disse lånene skal finansieres gjennom vann- og avløpsgebyrer. Merverdiavgiftskompensasjon forventes å finansiere 36,7 mill. kr av investeringsbudsjettet i 2018.

Spesielt om investeringer etter 2021

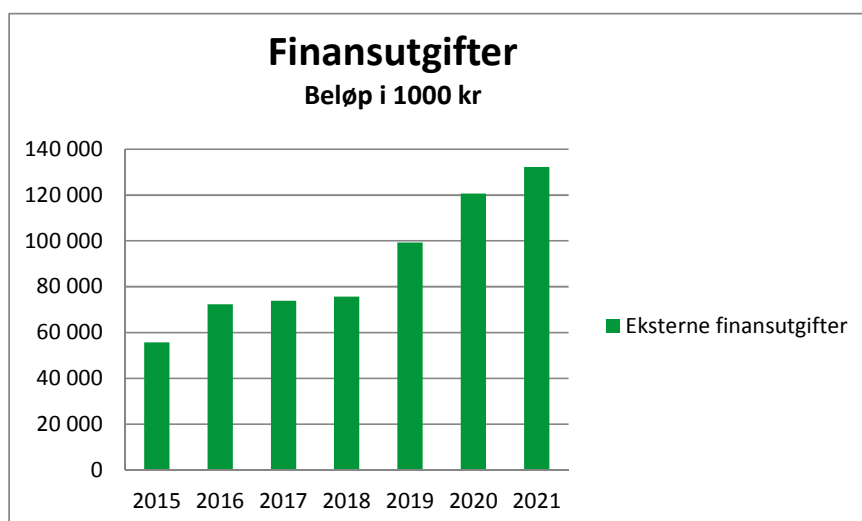
Vedtakene i sak om skolebehovsplanen og forslaget til plan for nittedalsbarnehagene innebærer investeringer som også strekker seg ut over 2021. Totalt sett er investeringene i disse planene identifisert til i overkant av 260 mill. kroner. Dersom kommuneplanmålet om 25 % egenkapital til investeringer skal nås også i perioden 2022-2025 innebærer dette et behov for om lag 52 mill. kroner i egenkapital. Samtidig vil det være behov for økt låneopptak med ytterligere 156 mill. kroner. Anslagene er ytterligere beskrevet i vedlegg 5.

Investeringene nevnt i vedlegg 5 er ikke en uttømmende liste, men gir en oversikt over de største investeringsbehovene som ligger foran kommunen utover det som er inkludert i investeringsoversikten i vedlegg 1.

Rådmannen vil vurdere investeringsbehovet i lys av befolkningsutviklingen på nytt i 2018, og vil komme tilbake med en oversikt med tilhørende analyse av de økonomiske konsekvensene av disse.

Finansutgifter og lånegjeld per innbygger

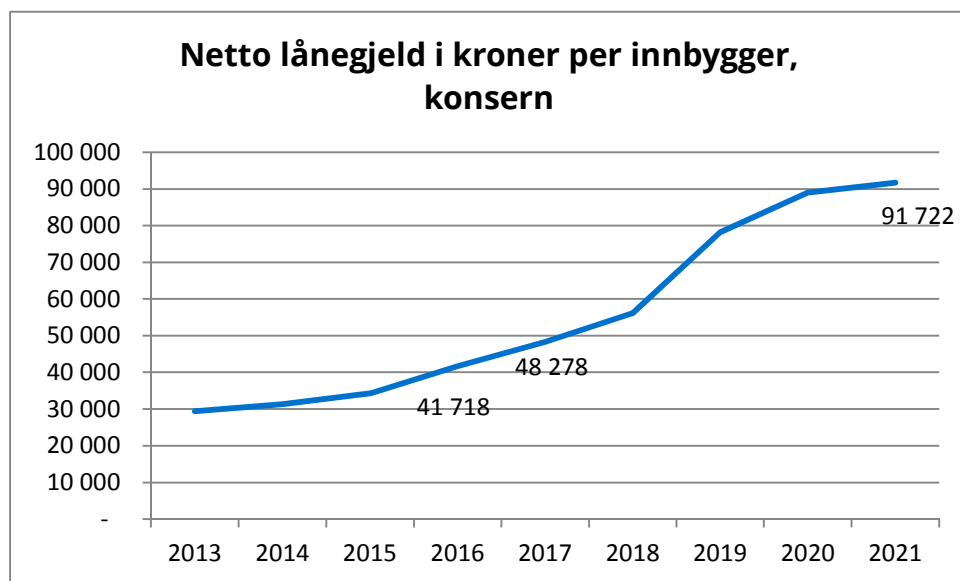
Økningen i lånegjeld som følge av investeringene i handlingsplanperioden medfører en økning i finansutgifter fra 74 mill. kroner i 2017 til 132 mill. kroner i 2021. Dette er en økning på over 58 mill. kroner fra 2017 til 2021.

Nittedal har i 2016 en netto lånegjeld i kroner per innbygger konsern på 41 718 kr, dette er en økning på 21 % fra 2015 nivået. I KOSTRA figuren i vedlegg 8 punkt 1.1 vises tilsvarende tall for sammenliknbare kommuner. Som det fremkommer av figuren i dette vedlegget ligger Nittedal lavest av sammenlikningskommunene, men er kommunen med høyest vekst i kr lån per innbygger målt fra 2014 til 2016.

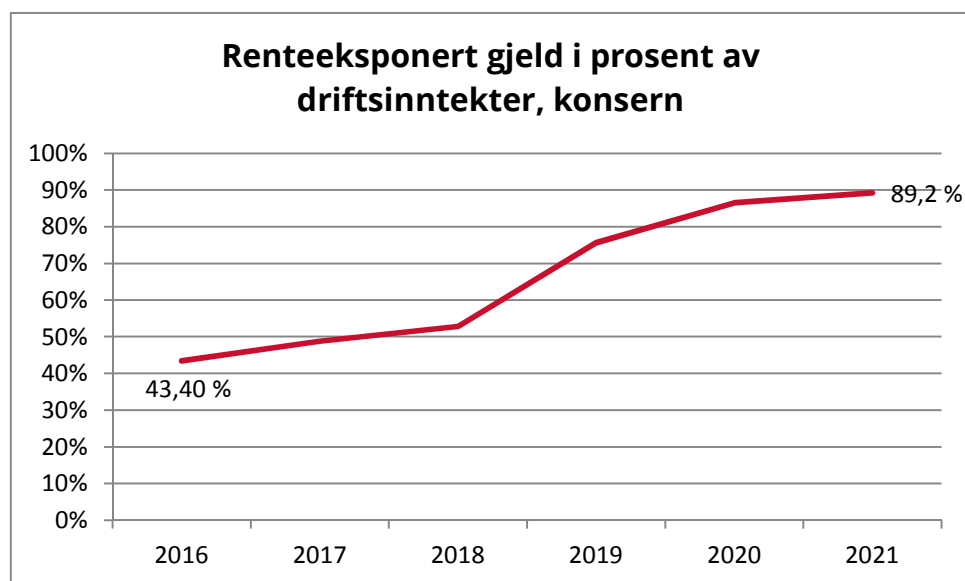
Det forventes at netto lånegjeld i kroner per innbygger stiger til i overkant av 48 000 kr for 2017 når kommunens eget låneopptak for året tas hensyn til. Dette utgjør en økning på 16 prosent fra 2016. Eventuelt økt lånegjeld i interkommunale selskap (IKS) ut over 2016 nivå er ikke tatt hensyn til i denne beregningen.

Med investeringsnivået som ligger inne i perioden 2018-2021 forventes netto lånegjeld per innbygger mer enn doblet i forhold til 2016 nivå frem til 2021 slik figuren til venstre viser. Økningen er basert på

kommunens egne investeringsplan og låneopptak og tar ikke hensyn til eventuell økt gjeld i IKS som kommunen er deleier i. Økning i kommunens gjeld frem til 2021 medfører at kommunen ved utløpet handlingsplanperioden vil være over Ullensaker og Lørenskog sitt 2016 nivå når netto lånegjeld måles i forhold til innbyggertallet, jf. figur i punkt 1.1 i vedlegget KOSTRA tabeller. Samtidig er det grunn til å forvente at lånegjelden også vil øke i disse kommunene i årene fremover som følge av forvente befolkningsvekst på Romerike med tilhørende investeringsbehov i kommunene.

Gjeld og bærekraft

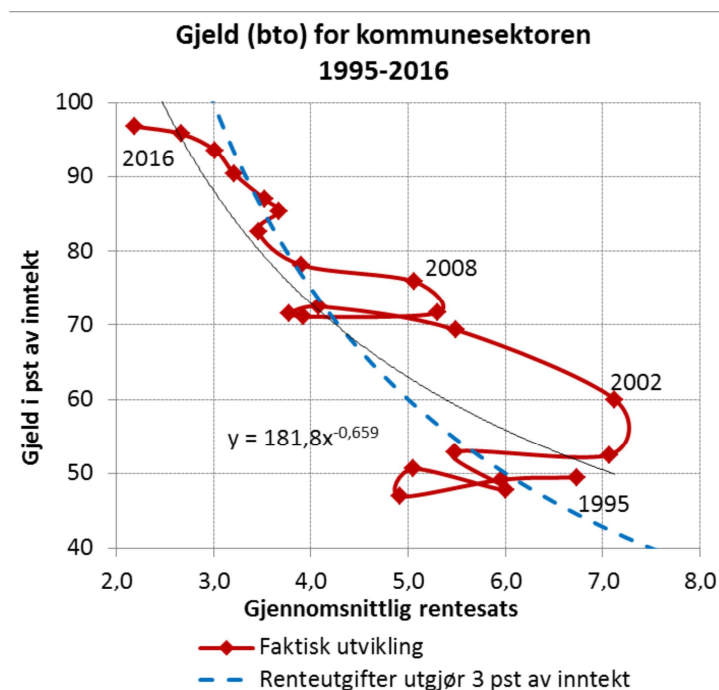

Figuren til venstre viser renteeksponert gjeld i prosent av driftsinntekter for kommune-konsernet.

Indikatoren viser hvor stor andel av kommune-konsernets gjeld (se

definisjon i KOSTRA vedlegg 8) målt i forhold til driftsinntektene som må dekkes av kommune-konsernet selv. Med ikke-renteeksponert gjeld menes gjeld der rentekostnadene dekkes via gebyrer (VAR området), rentekompensasjonsordninger eller renteinntekter på utlån (Startlån). Indikatoren er derfor en indikasjon på hvor stor del av gjelden som kommune-konsernet må dekke rentekostnadene på selv, og dermed også hvor følsom kommune-økonomien er for renteendringer.

Som vist i KOSTRA vedlegget ligger Nittedal på et lavt nivå sammenliknet med andre kommuner, og er derfor i 2016 mindre utsatt for negativ effekt av renteendringer enn andre. Figuren over viser at dette vil endre seg betraktelig frem til 2021 og gjør kommune-økonomien betydelig mer utsatt for økte rentekostnader ved renteøkninger enn det kommunen er i 2017.

Sjeføkonom i KS, Per Richard Johansen, har i en analyse sett på sammenheng mellom kommunesektorens gjeld målt i prosent av driftsinntekter sammenholdt med gjennomsnittlig rentesats for å vurdere om gjeldsveksten i kommunesektoren er bærekraftig. Analysen er gjort basert på historiske data for perioden 1995-2016, observasjonene av rentenivå

kombinert med gjeldsgrad er vist som den røde linjen i figuren over.

Ved å gjennomføre en regresjonsanalyse på disse historiske tallene ser det ut til å være en sammenheng mellom disse ved at kommunesektoren totalt tilpasser seg rentenivået slik at renteutgiftene utgjør omlag 3 prosent av driftsinntektene, vist ved den blå stiplede linjen i figuren.

Med gjeldsveksten som Nittedal kommune står foran i handlingsplanperioden vil kommunen ha en gjeld på om lag 90 prosent av driftsinntektene i 2021. Dersom man legger til grunn sammenhengen at rentekostnadene kan utgjøre om lag 3 prosent av driftsinntektene ser man av figuren over at dette innebærer en lånerente på i overkant av 3 prosent. Som det er vist tidligere er det i forslaget til handlingsplan lagt til grunn en gjennomsnittlig budsjettrente i 2021 på rundt 2,2 prosent.

Nittedal-eiendom KF

Rådmannen legger i foreslått handlingsplan også opp til å videreføre utbytte fra Nittedal-eiendom KF på totalt 5,3 mill. kroner årlig. Dette er uendret fra vedtatt handlingsplan 2017-2020.

Budsjett for kontroll- og tilsynsvirksomheten

Rådmannen har i forslaget til budsjett for 2018 lagt til grunn Nittedal kontrollutvalgs forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsordningen i Nittedal kommune som ble behandlet i kontrollutvalgets sak 33/2017. Rådmannen har i forslaget for budsjett 2018 for kontroll- og tilsynsvirksomheten tatt hensyn til kommunens egne vedtatte satser for godtgjørelse til kontrollutvalget og representantskapsmedlemmer i Romerike Revisjon IKS og Romerike Kontrollutvalgssekretariat IKS.

Tilskudd til Nittedal kirkelige fellestråd

Tilskuddene til kirkelig fellestråd er økt med 0,21 mill. kroner årlig for å kompensere for lønns- og prisvekst og bidra til forutsigbarhet for kirkelige fellestråd i tråd med avtale mellom Nittedal kommune og Nittedal kirkelige fellestråd.

Tilskudd til Gnistengruppen AS

Rådmannen foreslår å videreføre tilskuddet til Gnistengruppen AS i handlingsplanperioden med samme forutsetninger som for 2017. Dette innebærer tilskudd til selskapet på 2,2 mill. kroner årlig. I tillegg bidrar kommunen med 35 % medfinansiering for de varige tilrettelagte arbeidsplassene basert på NAVs satser for disse, dette utgjorde i 2017 1,4 mill. kroner. Totalt tilskudd til Gnistengruppen AS i 2018 er derfor budsjettetert med 3,61 mill. kroner i 2018. Miljøhuset Gnisten AS hadde i 2016 et årsresultat på 0,4 mill. kroner og en egenkapital på 7,45 mill. kroner ved utløpet av året.

Nittedal frivilligsentral

Rådmannen foreslår å videreføre tilskuddet til Nittedal frivilligsentral på 2017 nivå i handlingsplanperioden med 0,816 mill. kroner årlig, og viser til vedtak i FSK-sak 110/17 «Nittedal Frivilligsentral. Roller, ansvar, aktivitetsprofil og bruken av midlene» vedrørende forutsetninger for utbetaling av tilskuddet for 2018.

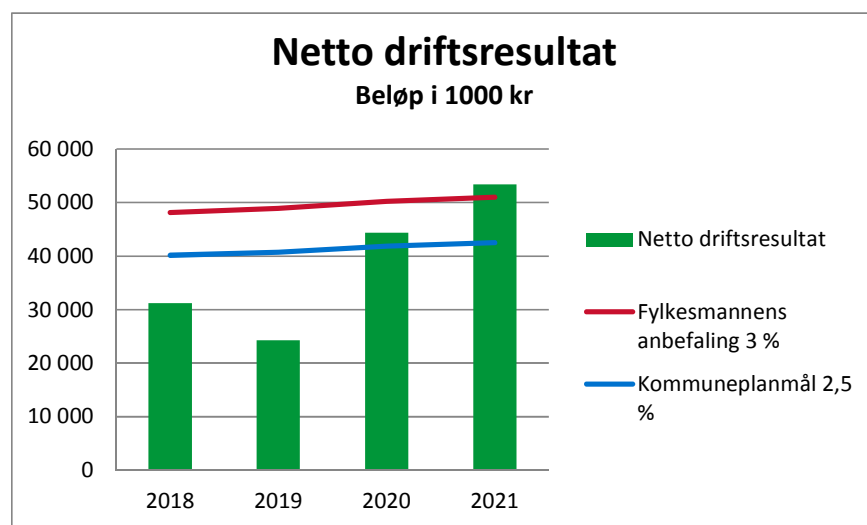
Netto driftsresultat

Rådmannens forslag

Rådmannens forslag til handlingsplan legger opp til et netto driftsresultat på 31,2 mill. kroner i 2018 som reduseres til 24,3 mill. kroner i 2019, deretter 44,4 mill. kroner i 2020 og 53,4 mill. kroner i 2021. Utviklingen i netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter fremkommer av tabellen under.

Netto driftsresultat (tall i 1000 kr)	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
SUM DRIFTSINTEKTER (B)	1 604 845	1 629 887	1 673 502	1 699 836
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	31 188	24 257	44 372	53 382
Netto driftsresultat i %	1,9 %	1,5 %	2,7 %	3,1 %

Figuren under viser utviklingen i netto driftsresultat sammenliknet med kommuneplanmålet på 2,5 prosent og fylkesmannens anbefaling på 3 prosent:

Som det fremkommer av figuren er rådmannens forslag til handlingsplan over kommune-planens mål på 2,5 % netto driftsresultat i årene 2020-2021, men at fylkesmannens anbefaling kun nås i 2021.

Samtidig viser tallene i tabellen at

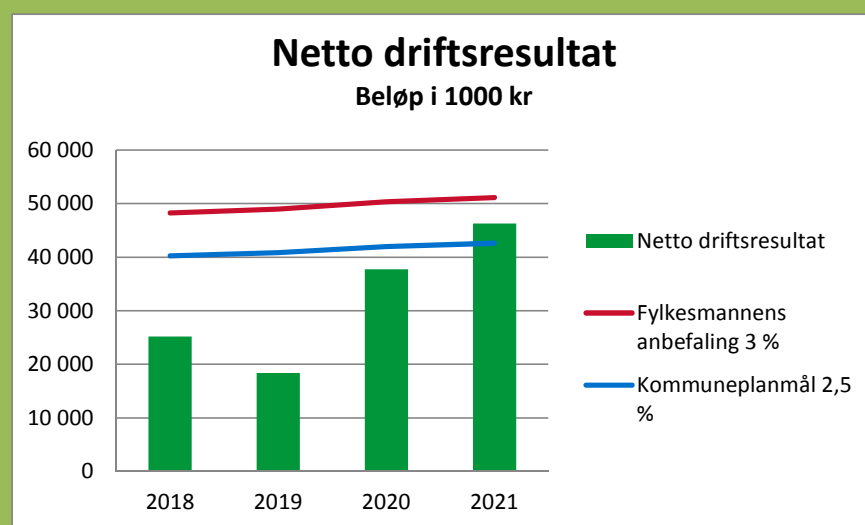
sammenliknet med TBUs anbefalinger til netto driftsresultat på 1,75 prosent tilfredsstillende rådmannen dette i alle år i perioden med unntak av 2019.

Netto driftsresultat som ligger under anbefalingene gir kommunen mindre buffer til å håndtere uforutsette hendelser og gjør kommunen sårbar for uforutsette hendelser som påvirker økonomien. Økte kostnader eller reduserte inntekter i forhold til budsjettet vil raskere slå ut i behov for strakstiltak for å balansere økonomien i perioder med budsjetterte driftsresultater som er lavere enn anbefalingen.

Kommunestyrets vedtak

Tabellen og figuren under er oppdatert etter kommunestyrets vedtak.

Netto driftsresultat (tall i 1000 kr)	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
SUM DRIFTSINNEKTER (B)	1 608 737	1 633 779	1 677 394	1 703 728
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	25 188	18 345	37 700	46 328
Netto driftsresultat i %	1,6 %	1,1 %	2,2 %	2,7 %

Korreksjon for økonomisk effekt av selvkostområdene

Rådmannens forslag

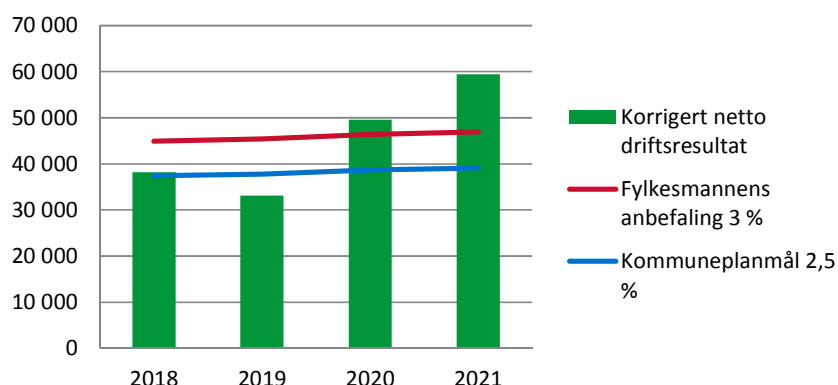
Netto driftsresultat påvirkes av resultatet i selvkostområdene. Nittedal kommune har ved utgangen av 2016 29,5 mill. kroner på selvkostfond som skal tilbakeføres til innbyggerne gjennom gebyrene for tjenestene fremover. Dette innebærer at spesielt selvkostområdene vann og avløp i årene fremover skal budsjettere med negative resultater for å få redusert selvkostfondene, med tilsvarende negativ, men ønsket, påvirkning på netto driftsresultat.

For å vise kommunens underliggende drift uten selvkostområdene er tilsvarende oversikt over resultatutviklingen uten selvkostområdene satt opp under:

Netto driftsresultat eksklusiv selvkostområder i sektor miljø og samfunnutvikling (tall i 1000 kr)	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
SUM DRIFTSINNEKTER (B)	1 497 281	1 513 073	1 546 466	1 564 713
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	38 183	33 132	49 583	59 476
Netto driftsresultat i %	2,6 %	2,2 %	3,2 %	3,8 %

Korrigert netto driftsresultat

Beløp i 1000 kr

Sammenliknet med fylkesmannens anbefaling til netto driftsresultat og kommuneplanmålet viser figuren til venstre at kommuneplanmålet nås alle år i perioden med unntak av 2019, mens fylkesmannens anbefaling kun nås i årene 2020 og 2021.

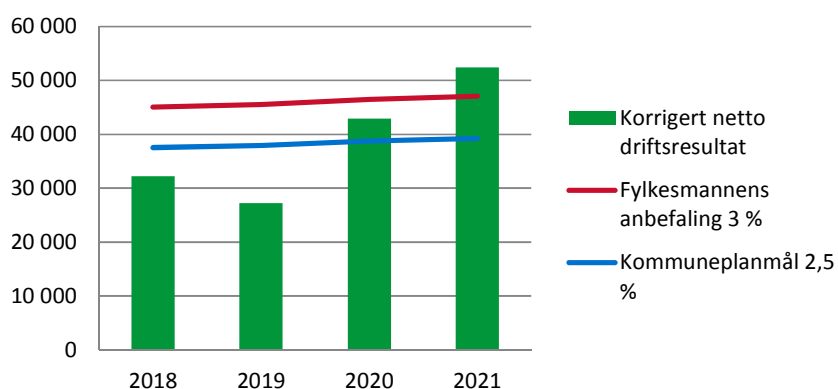
Kommunestyrets vedtak

Tabellen og figuren under er oppdatert etter kommunestyrets vedtak.

Netto driftsresultat eksklusiv selvkostområder i sektor miljø og samfunnutvikling (tall i 1000 kr)	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
SUM DRIFTSINTEKTER (B)	1 501 173	1 516 965	1 550 358	1 568 605
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	32 183	27 220	42 911	52 422
Netto driftsresultat i %	2,1 %	1,8 %	2,8 %	3,3 %

Korrigert netto driftsresultat

Beløp i 1000 kr

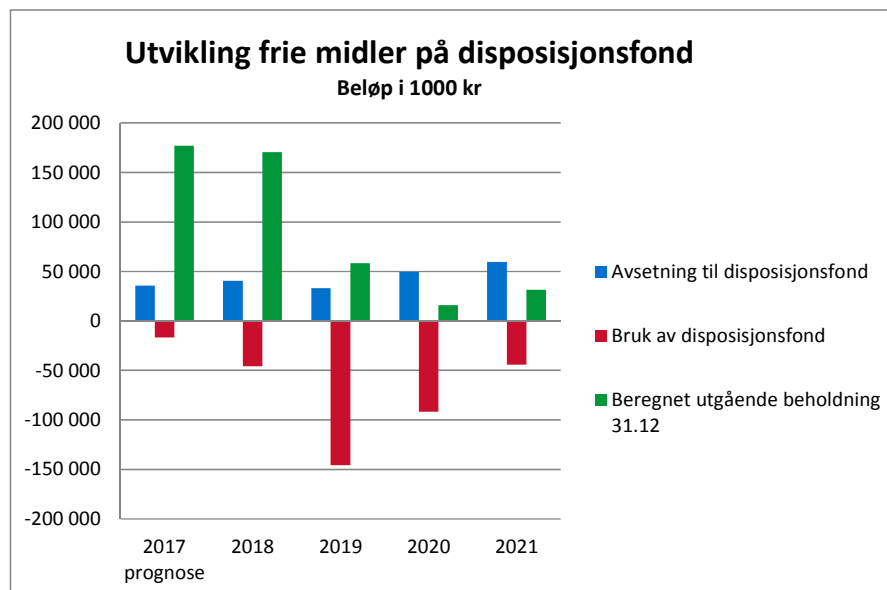

Disposisjonsfond

Rådmannens forslag

Kommunen står i handlingsplanperioden foran store investeringer. For å unngå for stor risiko knyttet til gjeld anbefaler fylkesmannen at egenfinansieringsgraden skal økes.

Nittedal har et kommuneplanmål om 25 prosent egenkapitalfinansiering av investeringer. For å muliggjøre dette har kommunen behov for et positivt økonomisk resultat som senere benyttes som egenkapital til investeringer. Rådmannen har derfor gjennom flere år lagt opp til en oppbygging av disposisjonsfondet for å sikre tilstrekkelig egenkapital til de store investeringene i årene som kommer.

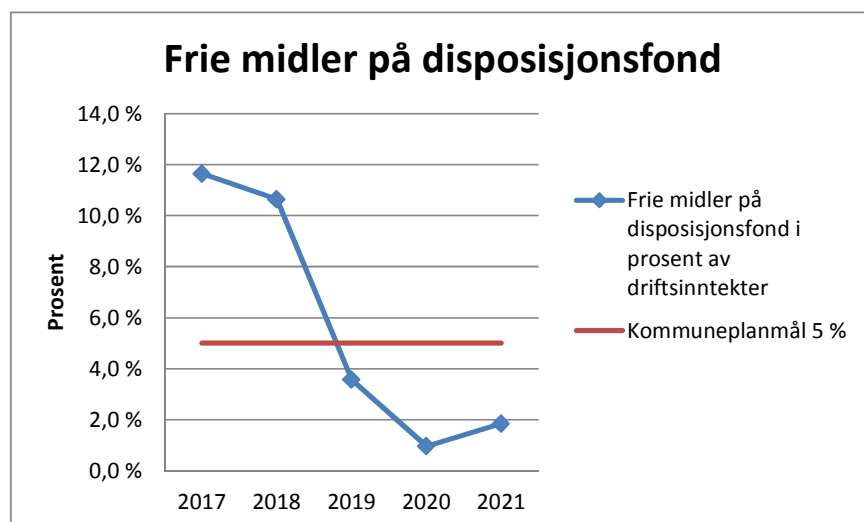

Figuren viser utvikling på de frie midlene på disposisjonsfondet i perioden 2017-2021. Avsetninger til disposisjonsfondet er vist som blå søyler, mens de røde viser bruk av fondet som egenkapital i investeringer. De grønne søylene viser beregnet saldo ved utgangen av det

enkelte år når rådmannens forslag til handlingsplan og budsjett er tatt hensyn til.

Bruk av disposisjonsfondet er gjort i tråd med kommuneplanmålet om 25 % egenfinansiering av investeringer. Som det fremgår forventes det i 2017 å være en fortsatt økning i saldo på fondet basert på de prognostiserte resultater for 2017. De store investeringene som ligger inne i handlingsplanperioden krever en egenkapitalfinansiering på totalt 329 mill. kroner i perioden 2018-2021 når kommuneplanmålet om egenkapitalfinansiering av investeringer legges til grunn.

Kommunen har i tillegg et kommuneplanmål om frie midler på disposisjonsfond på 5 prosent mål i forhold til driftsinntekter.

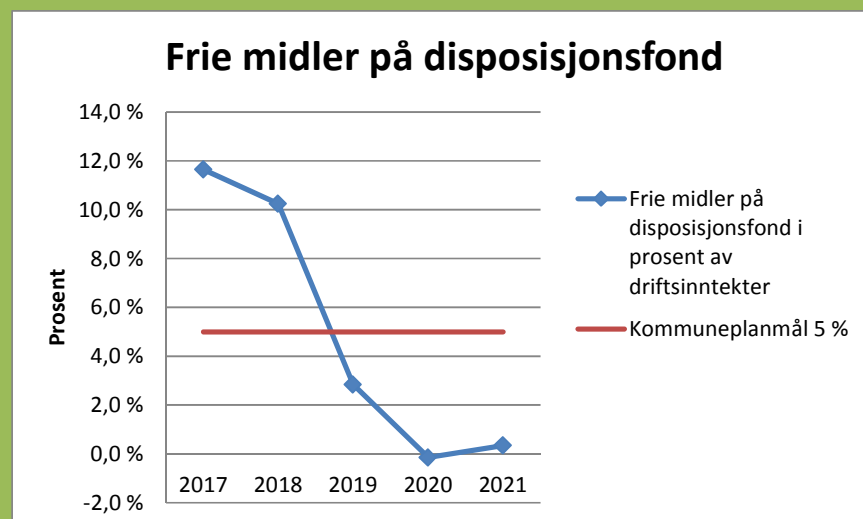
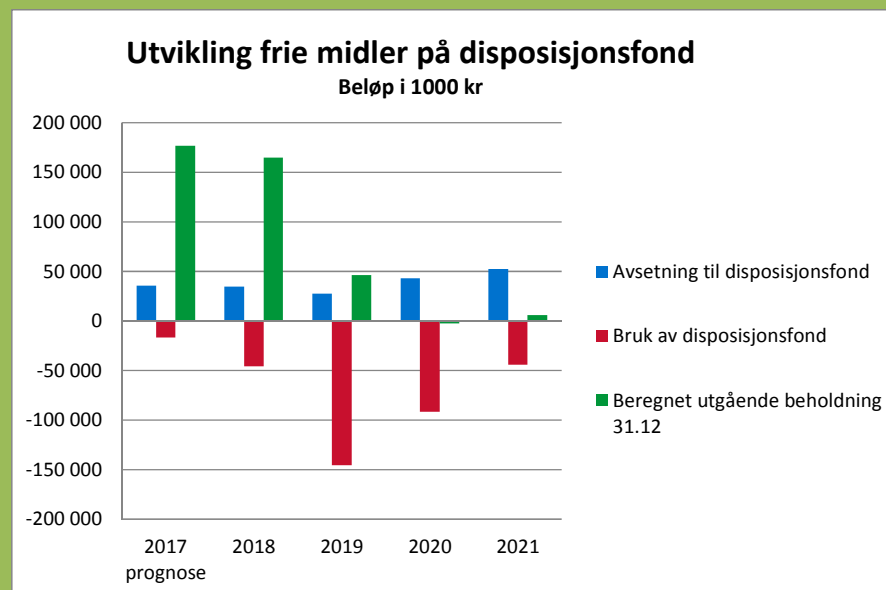

Figuren til venstre viser utviklingen i størrelsen på de frie midlene på disposisjonsfondet sammenliknet med kommuneplanmålet. Som det fremgår av

figuren er oppnådd dette målet kun i 2018 og faller ned mot 0 prosent i 2020. Dette har sammenheng med bruk av disposisjonsfondet som egenkapital i investeringer. Et lavt nivå på de frie midlene på disposisjonsfondet gjør at kommunen har lite midler til å møte situasjoner med uforutsette kostnader utover i handlingsplanperioden. Dette kan igjen føre til behov for raske innstramminger i tjenestenivå for å tilpasse kostnadene til inntektsnivået.

Kommunestyrets vedtak

Figurene under er oppdatert etter kommunestyrets vedtak.

Særskilt om midlertidige lokaler

Kommunen står i handlingsplanperioden foran store byggeprosjekter innen skoler, barnehage og helsehus. Ny Nittedal ungdomsskole, ny Rotnes skole, ny kommunal barnehage som erstatning for Bjertnes barnehage og bygging av helsehus medfører alle behov for midlertidige lokaler i byggeperioden.

Midlertidige lokaler belaster kommunens driftsbudsjett med kr 16,9 mill. kroner i 2018 og totalt 53,1 mill. kroner i perioden 2018-21. Beløpene inkluderer kostnader knyttet til etablering av de midlertidige lokalene.

Midlertidige lokaler for Nittedal ungdomsskole og Rotnes skole

I rådmannens forslag er det innarbeidet midlertidig skolelokaler for Nittedal ungdomsskole fra høsten 2018. Disse midlertidige skolelokalene planlegges overtatt av Rotnes skole fra høsten 2020 når Nittedal ungdomsskole flytter inn i nytt bygg. På grunn av høyere elevtall ved Rotnes skole enn Nittedal ungdomsskole vil det være behov for utvidelse av de midlertidige skolelokalene som overtas etter ungdomsskolen høsten 2020.

Midlertidige lokaler for Bjertnes barnehage

I forbindelse med riving av dagens Nittedal ungdomsskole må Bjertnes barnehage flytte høsten 2018. Dette medfører behov for etablering av en midlertidig barnehage på Tumyrhaugen. Rådmannen foreslår i denne sammenheng å øke kapasiteten fra 3 til 5 avdelinger når Bjertnes barnehage rives og ny midlertidig barnehage etableres på Tumyrhaugen.

Kapasitetsøkning Rotnes skole

I forbindelse med økt elevtall ved Rotnes skole foreslår rådmannen å øke kapasiteten ved å etablere midlertidige skolelokaler fra høsten 2018.

Midlertidige kontorarbeidsplasser ved bygging av helsehus

I forbindelse med bygging av helsehus vil deler av rådhuset rives. Dette medfører bortfall av kontorarbeidsplasser som foreslås erstattet av leie av midlertidige kontorarbeidsplasser inntil helsehuset er ferdigstilt.

Midlertidige lokaler for kommunalteknisk drift

I forbindelse med bygging av helsehus vil deler av rådhuset rives. I denne sammenheng er det inngått avtale om leie av midlertidige lokaler for 10 år i Skytta industriområde. Disse leiekostnadene belastes også kommunens driftsbudsjett.

Detaljene knyttet til de midlertidige lokalene fremkommer i vedlegg 3.

Driftskostnader knyttet til ny skolestruktur, helsehus og idrettsbygg

I rådmannens forslag til handlingsplan ligger det inne store investeringer i 4-års perioden med investeringene i skolebygg, helsehus og idrettsbygg som de største.

Investering i helsehus, ny barneskole med idrettshall og svømmehall i Hakadal, ny Nittedal ungdomsskole og Slattumhallen ligger i sin helhet inne i investeringsbudsjettet, mens investering i ny Bjertnes barnehage, ny Tøyen barnehage og ny Rotnes skole delvis ligger inne i forslaget med resterende investeringer etter 2021.

For investeringene er det lagt inn beregnede driftskostnader basert på anslått antall kvadratmeter for nye bygg fratrukket driftskostnadene for de gamle byggene fra tidspunktet når de nye byggene tas i bruk. Når det gjelder ny barneskole i Hakadal innebærer dette at driftskostnad for nytt skolebygg er lagt inn basert på forventede driftskostnader per kvadratmeter bygg, mens tilsvarende driftskostnader for Hagen og Kirkeby skoler er redusert fra samme tidspunkt. Finanskostnadene til byggene er tatt hensyn til basert på tidspunktet for investeringer.

Endrede driftskostnader for bygninger vil forventes både å være reduksjoner som følge av effektivisering av arealer, men også økte kostnader som følge av økt bygningsmasse totalt.

Andre fokusområder

Næring

Velferdssamfunnet er avhengig av et levende og vekstkraftig arbeidsliv, som gjennom sin virksomhet skaper verdier og arbeidsplasser. I tillegg til dette har ofte næringsvirksomhet og arbeidsplasser i kommunen positive effekter for lokal identitet, miljø og klima, tidsbesparelser, etc. Nærmere 70 % av de yrkesaktive som bor i Nittedal pendler ut av kommunen for å arbeide. I tillegg har Nittedal kommune betydelige «handelslekkasjer» til de omkringliggende kommunene..

Føringer

Fra kommuneplan 2015-2027

De overordnede målene i kommuneplanen er en variert og fremtidsrettet næringsstruktur med satsing på følgende hovedområder:

- Eksisterende næringsvirksomhet og nye små og mellomstore bedrifter
- Gründere og annen nybrottsvirksomhet
- Handels- og servicenæringer
- «Grønne næringer», landbruks-, kultur- og opplevelsesbaserte næringer

Temaplaner

- Strategisk næringsplan av 2016
- Landbruksplan er under revidering
- Kommuneplan og reguleringsplaner

Aktuelle statlige/ regionale føringer

Miljøverndepartementet har lagt sentrale føringer i *forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre* fra 1. juli 2008. Disse innebærer en innskjerping av retningslinjene slik de ble praktisert under den norske kjøpesenterstoppen. Forskriften gjelder i inntil ti år, eller inntil den avløses av en regional planbestemmelse. Akershus fylkeskommune har startet arbeidet med rullering av regional plan for handel, service og senterstruktur. Planen skal erstatte fylkesdelplanen for handel, service og senterstruktur fra 2001. Arbeidet med den regionale planen er samordnet og koordinert med arbeidet med regional plan for areal og transport for Oslo og Akershus hvor Rotnes/Nittedal sentrum er utpekt som et prioritert tettsted. Problemstillingene som skal vurderes og avveies henger nøye sammen.

Status og utfordringer

Strategisk næringsplan for Nittedal kommune ble vedtatt høsten 2016, mens den regionale næringsplanen er til behandling høsten 2017 i SNR-kommunene. For Nittedal er dette KST-sak 85/17.

Tilgjengelig og aktuelt areal for ny og endret næringsvirksomhet vil alltid være en grunnleggende rammebetingelse ved nyetableringer og endringer av eksisterende næringsvirksomhet. For Nittedal - hvor mesteparten av arealet er båndlagt i forhold til marka og LNF-områder - betyr

dette at vi ikke kan boltre oss fritt, men må sikre en balansert utvikling ved nyetableringer og endring av eksisterende næringsstruktur. Arealtilgangen vil dermed bidra til å styre næringslivsstrukturen.

For å sikre en målrettet og god næringslivsutvikling i årene som kommer er det avgjørende at kommunen har tilstrekkelig næringslivskompetanse. Dette for at Nittedal kommune kan være en interessant samarbeidspartner, som både har og viser forståelse for næringslivets behov, og bidrar til å legge til rette for en ønsket næringslivsutvikling.

Mye av næringslivet i Nittedal ble etablert på 60/70-tallet. Både næringen og næringslokalene er i endring. Kommunen ser en trend i endringen fra store næringsbedrifter/næringsmiddelindustri (særlig i søndre Nittedal), til fokus på handelsnæring, kontorarbeidsplasser og privat tjenesteyting.

Lokalisering av næring og næringsbedrifter er avhengig av gode kommunikasjons-/samferdselslinjer. Dette gjelder både for ansatte, brukere og for varetilførsel.

Prioriteringer og satsinger for sektoren i 2018

- utarbeide handlingsplaner basert på den vedtatte strategiske næringsplanen
- videreføre samarbeidet med det lokale næringslivet
- skape bedre dialog mellom kommunen og byggenæringen
- markedsføre Nittedal som en næringslivsarena overfor egne innbyggere, regionen og relevante miljøer (f eks investorer, kunstnere, gründere, innovatører)
- styrke det regionale nærings samarbeidet
- sikre at næringsutviklingsaspektet kommer tydelig frem i prosessene for sentrumsutvikling, omlegging av Rv4 ved hjelp av Oslopakke 3-midlene og Nasjonal transportplan 2018-2027
- stimulere til økt verdiskapning i landbruk og landbruksrelaterte tilleggsnæringer
- stimulere til redusert handelslekkasje gjennom styrking av tettsteds kvaliteter; spesielt i sentrumsområdet
- sikre at eksisterende næringsområder tilrettelegges for økt utnyttelse, i takt med endringer i næringslivet og arealeffektivisering samtidig som hensyn til miljø og infrastruktur ivaretas
- sikre at næringsinteressene ivaretas i arealplanleggingen
- Videreføre kommunens deltagelse i regional (SNR) næringsplan i tråd med kommunens egen næringsplan
- legge til rette for grønn næring med alternative vekstmuligheter

Beredskap

Samfunnssikkerhet og beredskap har fått økt oppmerksomhet de senere årene, dels som følge av klimaendringer med økt sårbarhet for ekstremvær, men også som følge av nye og endrede trusselbilder.

Kommunen har ansvar for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sitt geografiske område. Kommunen skal arbeide systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet på tvers av sektorer i kommunen, med sikte på å redusere risiko for tap av liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier.

Ansvaret for sikkerhet og beredskap omfatter kommunen som myndighetsutøver, som virksomhet og som pådriver overfor andre aktører.

Føringer

Fra kommuneplanen 2015-2027

Mål: Nittedal kommune skal ha beredskap mot uønskede hendelser, og for å redusere konsekvensene av slike hendelser.

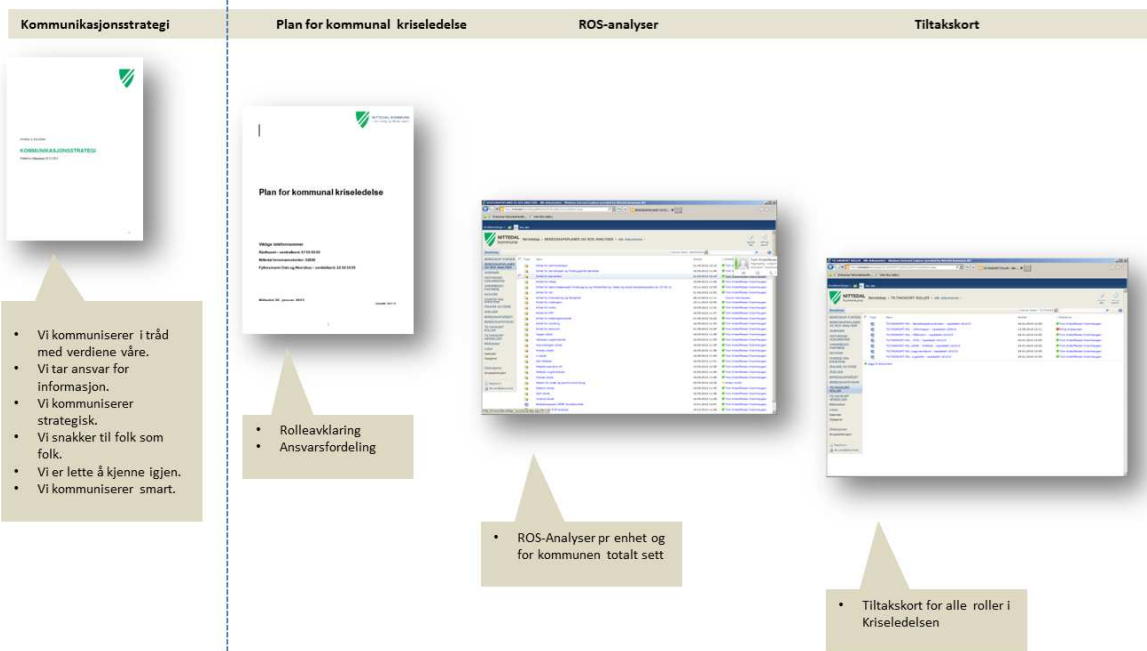
Nittedal kommune skal

- til enhver tid ha kapasitet og prioritet på hovedutfordringene i nasjonal og kommunal risiko- og sårbarhetsanalyse
- legge vekt på klimatilpasning i kommunal planlegging
- rullere/holde oppdatert beredskapsplaner og gjennomføre øvelser
- ha beredskap og nødstrøm ved elektrisitetsforsyningskrise i kommunen ved sentrale institusjoner

Temaplaner

Plan for kommunal kriseledelse med underliggende dokument, i form av beredskapsplaner for hver enkelt enhet, ROS-analyser og tiltakskort.

Følgende interne dokumenthierarki gjelder for kommunens beredskap:

Aktuelle statlige føringer

«Forskrift om kommunal beredskapsplikt», hjemlet i, [LOV-2010-06-25-45-§15](#), [FOR-2010-06-25-943](#)

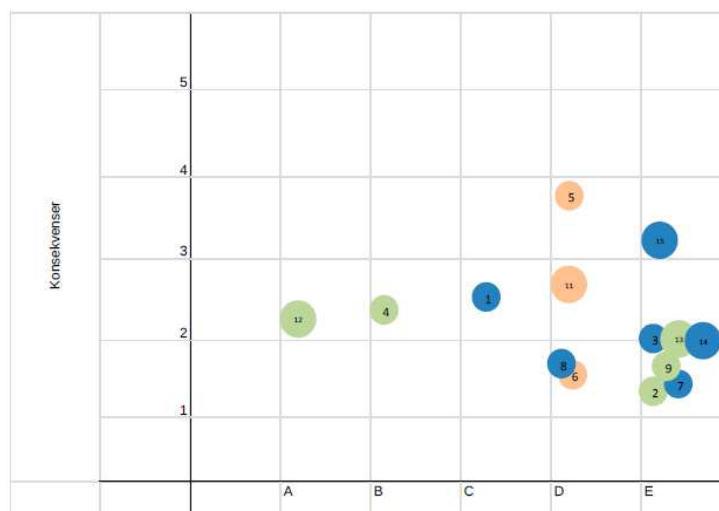
Herunder alle aktuelle underliggende statlige og fylkeskommunale dokumenter som regulerer kommunens beredskapsplikt.

Status og utfordringer

I 2016 ble Plan for kommunal kriseledelse revidert. I den sammenheng ble også kommunens overordnede Risiko og sårbarhetsanalyse gjennomgått og endret. Det foreligger nå et oppdatert planverk for kommunens overordnede ansvar. ROS-analysen er som beskrevet nedenfor:

Følgende scenarier er vurdert:

1. Strømrasjonering
2. Flom sidevassdrag til Nitelva
3. Flom Nitelva
4. Kvikkleireskred
5. Pandemi
6. Skogbrann
7. Trafikkulykke
8. Farlig transport
9. Utslipp av farlige stoffer
10. Atomulykke Kjeller
11. Ekstremvold
12. Dambrudd
13. Tap av data
14. Vannforsyning
15. Ekstremvær

Tabellen viser sammenhengen mellom konsekvenser og sannsynlighet. Eksempelvis nr 8 «Farlig transport», så viser plasseringen at det er sannsynlig at det skjer en ulykke med farlig transport i Nittedal (A=liten sannsynlighet, E=høy sannsynlighet), men konsekvensene er analysert til å være begrenset av et slikt uhell (1=små konsekvenser, 5=store konsekvenser). .

Oppfølging av tidligere vedtak

Vedtak	Rådmannens merknad
KST 150/16 Ungdomsarbeidet Rådmannen bes rapportere bruken av midlene som er avsatt til ungdomsarbeid rettet mot ikke-organisert ungdom.	Rådmannen vil rapportere på bruken av midlene i 2017 i egen sak som legges frem til politisk behandling i desember 2017. Videre vil vedtaket følges opp i årsmelding.
KST 51/17 Basisbemanningen, læremidler og videreutdanning	Rådmannen har ikke funnet rom for å styrke basisbemanning, læremidler og videreutdanning i grunnskolen i budsjettet for 2018.
KST 51/17 Digitale verktøy, med en målsetning om at nittedalsskolen skal ligge i forkant for innføring av digitale verktøy i skolen	Implementeringen av digitaliseringsstrategien for Nittedalskolen (KST 79/16) er i gang. Gjennomføringstakten vil ikke føre til at Nittedalskolen kan ligge i forkant. Rådmannen har ikke funnet rom for å øke ressursene til dette i budsjettet for 2018.
KST 51/17 og KST 150/16 En pool av lærere og skolefaglige ressurser som på en fleksibel måte kan settes inn ved de skolene som trenger det mest.	Et lærerårsverk med relevant kompetanse til en slik oppgave er ca. 750.000 kr. Et slikt tiltak bør som minimum omfatte to stillinger (totalt 1.5 mill). Rådmannen har ikke funnet rom for et slikt tiltak i budsjettet for 2018.
KST 51/17 Ivareta elever med sosioemosjonelle vansker.	Rådmannen foreslår å styrke budsjettet for 2018 med 2.8 mill til grunnskole for å ivareta denne elevgruppen gjennom opprettelsen av et tilbud om alternativ opplæringsarena.
KST 51/17 Biblioteket Rådmannen bes vurdere tjenesteomfang og bemanning for biblioteket fram mot handlingsplan og budsjett 2018, ref. vedtak i gjeldende handlingsplan.	Biblioteket har hatt en kraftig økning i besøk og utlån i 2017. Et bibliotekarårsverk koster ca. 600.000 kr. Rådmannen har ikke funnet rom for styrking til biblioteket i budsjettet for 2018.
KST 51/17 Kulturskolen. Tilbudet i Kulturskolen skal styrkes gjennom et bredt tilbud og slik at flest mulig av de som søker får et tilbud.	Kulturskolen har en venteliste pr oktober 2017. I 2016 var det om lag like mange på venteliste i Nittedal kommune som det var i sammenliknbare kommuner, jf. KOSTRA. Kostnaden for ett årsverk i kulturskolen er ca. 715.000. Rådmannen har ikke funnet rom for å styrke kulturskolen i budsjettet for 2018.
KST 51/17 Forskuttering av spillemidler. Rådmannen bes vurdere å øke forskuttering av spillemidler til 100 pst fra dagens ordning på 80 pst.	Rådmannen foreslår å øke forskutteringen av spillemidler til 100% på følgende vilkår: 80 % av godkjent søknadsbeløp utbetales ved oppstartstidspunkt. De resterende 20 % utbetales ved ferdigstilt anlegg når revisorgodkjent sluttregnskap foreligger. Bakgrunnen for dette er at sluttsum for prosjektet ikke er kjent før prosjektet er ferdig og for å redusere risiko for feilutbetaling til idretten. Dette ivaretas av forslag til vedtak i handlingsplan for 2018-2021.

<p>KST 51/17 Eiendomsskatten. Eiendomsskatt stabiliseres på nivå med budsjett 2017.</p>	<p>Eiendomsskatten ligger inne med inntekt tilsvarende 2017 prognose for 2018. I perioden 2019-21 er inntektene fra eiendomsskatt på næring redusert i tråd med beregnet effekt av foreslått endring i eiendomsskatteloven der driftsmidler foreslås fjernet fra skattegrunnlaget.</p>
<p>KST 150/16 Støtteordning for fritidsaktiviteter. Rådmannen bes utrede muligheten for å innføre en støtteordning for barn og unge fra lavinntektsfamilier slik at de kan delta på fritidsaktiviteter</p>	<p>Dette følges opp gjennom et prosjekt i NAV. «Mitt Nittedal». Kommunen har fått midler fra fylkesmannen til et prosjekt som skal jobbe med å integrere familier med lav inntekt i nærmiljø og fritidsaktiviteter. Målet er å hindre at økonomisk fattigdom fører til sosial fattigdom. Frivillig sektor vil bli inkludert i prosjektet og folkehelsemidler fra fylkeskommunen vil kunne stilles til rådighet.</p>

Vedlegg 1: Forskriftsmessige økonomiske oversikter

Alle tall i hele 1000 NOK.

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2016	Opprinnelig budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Skatt på inntekt og formue	-703 515	-714 175	-770 288	-790 196	-801 284	-807 227
Ordinært rammetilskudd	-469 673	-481 284	-490 012	-492 224	-515 856	-529 133
Skatt på eiendom	-34 087	-45 950	-49 000	-47 180	-46 260	-45 340
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	-33 557	-35 417	-44 926	-40 408	-40 525	-40 471
- herav tilskudd i sektorene skjema 1B	27 740	30 651	37 641	33 341	33 341	33 341
Sum frie disponible inntekter	-1 213 092	-1 246 175	-1 316 585	-1 336 667	-1 370 584	-1 388 830
Renteinntekter og utbytte	-34 853	-26 364	-31 594	-31 884	-33 197	-43 829
-herav renteinntekter i sektorne skjema 1B	624	0	465	317	185	78
Gevinst på finansielle instrumenter	-619	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag i interne lån (Nittedal-eiendom KF)	-32 071	-32 313	-38 537	-41 973	-45 785	-59 315
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	16 774	26 543	24 240	32 000	44 205	52 155
- herav renteutgifter i sektorene skjema 1B	-2 539	-4 297	-5 100	-7 845	-10 513	-11 379
Tap på finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	45 860	47 624	51 240	67 240	77 085	81 260
Netto finansinntekter/-utgifter	-6 824	11 193	714	17 855	31 980	18 970
Dekning av tidl års regnsk m merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til bundne avsetninger	11 868	80	344	160	160	160
-herav bundne avsetninger i sektorene skjema 1B	-11 821	-80	-344	-160	-160	-160
Til ubundne avsetninger	53 556	25 110	34 696	27 334	43 026	52 537
Bruk av tidl års regnsk m mindreforbruk	-18 192	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-4 014	-681	-805	0	0	0
-herav ubundne avsetninger i sektorene skjema 1B	2 654	681	805	0	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-12 773	-9 759	-9 047	-9 149	-5 486	-6 369
-herav bundne avsetninger i sektorene skjema 1B	12 773	9 759	9 047	9 149	5 486	6 369
Netto avsetninger	34 051	25 110	34 696	27 334	43 026	52 537
-herav overført til investeringregnskap o sektorenes skjema 1B	364	0	0	0	0	0
	-359					
Sum fordelt til drift før korrigeringer	-1 185 860	-1 209 872	-1 281 175	-1 291 478	-1 295 578	-1 317 323
<i>Korrigert for overordnede inntekter/utgifter ført direkte i enheter</i>						
Drift på sentral post finansområdet*	-47 135	-16 678	-19 032	-19 458	-22 275	-27 372
Drift på sentral post tilleggsbevilgninger**	-84	24 406	16 354	26 154	27 655	28 452
Drift på sentral post tilskudd/avsetninger ***	-3 839	-2 353	-2 783	1 669	7 327	32 095
Til fordeling drift	-1 236 918	-1 204 497	-1 286 636	-1 283 113	-1 282 871	-1 284 148
Sum fordelt drift - skjema 1B	1 185 366	1 204 494	1 286 637	1 283 111	1 282 869	1 284 147
Merforbruk/mindreforbruk	-51 552	-3	1	-2	-2	-1

* Overføringer mellom Nittedal-eiendom KF og kommunen og kalkulatoriske avskrivninger selvkost

** Reserverte midler til pensjon, lønn, arbeidsmiljøutvalg og rådmannens pott.

*** Interne inntekter fra selvkost og økning husleie

Budsjettskjema 1B - drift	Regnskap 2016	Opprinnelig budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Helse og velferd	412 614	397 094	430 018	431 122	431 954	432 786
Oppvekst og utdanning	638 910	657 871	708 522	703 597	706 459	706 165
Miljø og samfunn	48 107	55 901	50 248	50 675	48 614	48 179
Stab og støtte	73 909	80 959	84 770	84 638	82 763	83 938
Tilskudd til eksterne	11 826	12 669	13 079	13 079	13 079	13 079
Sum fordelt drift	1 185 366	1 204 494	1 286 637	1 283 111	1 282 869	1 284 147

Budsjettskjema 2A investering	Regnskap 2016	Opprinnelig budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Investeringer i anleggsmidler	82 285	153 853	130 087	250 825	109 400	29 830
Utlån og forskutteringer	218 303	122 672	202 484	541 160	402 260	239 112
Kjøp av aksjer og andeler	2 827	3 200	3 500	3 500	3 500	3 500
Avdrag på lån	22 467	3 000	6 950	7 270	7 290	7 315
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	4 960	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	330 842	282 725	343 021	802 755	522 450	279 757
Bruk av lånemidler	-260 916	-233 813	-281 263	-640 157	-374 662	-158 780
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-60	-430	-107	-430	-360	-80
Tilskudd til investeringer	-10 590	-20 112	-400	-400	-46 900	-69 600
Kompensasjon for merverdiavgift	-8 624	-6 680	-6 413	-9 455	-1 830	-430
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-16 589	-3 000	-4 530	-4 540	-4 920	-4 580
Andre inntekter	0	0	0	0	0	0
Overført fra driftsregnskapet	-364	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-33 699	-18 690	-50 308	-147 773	-93 778	-46 287
Sum finansiering	-330 842	-282 725	-343 021	-802 755	-522 450	-279 757
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2B investering	Regnskap 2016	Opprinnelig budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Til investeringer i anleggsmidler fra 2A	82 285	153 853	130 087	250 825	109 400	29 830
<i>Fordelt slik:</i>						
Inventar og utstyr administrative støtteenheter	0	0	0	0	0	0
IKT-investeringer	8 351	2 200	4 825	2 325	700	0
Inventar, utstyr og IKT oppevekst og utdanning	15 035	4 875	7 125	3 250	2 750	0
Inventar, utstyr, transportmidler og IKT helse og velferd	10 727	2 920	500	800	0	0
Inventar, utstyr og transportmidler miljø og samfunn	3 391	313	0	0	0	0
Investeringer vann, avløp og renovasjon	31 676	119 720	98 020	203 550	100 250	27 680
Investeringer samferdsel inkl maskiner	4 558	7 838	18 617	37 150	5 700	2 150
Investeringer friluftsområder	0	15 253	1 000	3 750	0	0
Investeringer kirkeformål	7 250	735	0	0	0	0
Investeringer i idrettsanlegg	0	0	0	0	0	0
Investeringer i bygg	1 297	0	0	0	0	0
Sum investeringer	82 285	153 853	130 087	250 825	109 400	29 830

Økonomisk oversikt drift	Regnskap 2016	Opprinnelig budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Brukerbetalinger	-52 384	-53 426	-56 722	-57 156	-57 156	-57 156
Andre salgs- og leieinntekter	-102 393	-108 674	-116 669	-125 918	-136 141	-144 229
Overføringer med krav til motytelse	-134 679	-74 323	-75 801	-75 378	-74 853	-74 853
Rammetilskudd	-469 673	-481 284	-490 012	-492 224	-515 856	-529 133
Andre statlige overføringer	-33 557	-35 417	-44 926	-40 408	-40 525	-40 471
Andre overføringer	-4 999	-5 319	-5 319	-5 319	-5 319	-5 319
Skatt på inntekt og formue	-703 515	-714 175	-770 288	-790 196	-801 284	-807 227
Eiendomsskatt	-34 087	-45 950	-49 000	-47 180	-46 260	-45 340
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0	0	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-1 535 287	-1 518 568	-1 608 737	-1 633 779	-1 677 394	-1 703 728
Lønnsutgifter	642 684	644 525	676 053	673 119	671 320	672 577
Sosiale utgifter	169 932	174 666	182 339	182 120	181 887	182 150
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	134 923	125 655	128 987	128 705	134 465	135 639
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	456 629	489 801	541 202	546 775	548 972	575 316
Overføringer	73 283	72 255	68 909	78 709	80 210	81 007
Avskrivninger	27 458	30 000	30 000	30 001	30 001	30 001
Fordelte utgifter	-19 744	-18 522	-19 240	-19 328	-19 419	-19 511
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 485 165	1 518 380	1 608 250	1 620 101	1 627 436	1 657 179
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-50 122	-188	-487	-13 678	-49 958	-46 549
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-34 853	-26 364	-31 594	-31 884	-33 197	-43 829
Gevinst på finansielle instrumenter	-619	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-32 211	-32 463	-38 687	-42 123	-45 935	-59 465
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-67 683	-58 827	-70 281	-74 007	-79 132	-103 294
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	16 774	26 543	24 240	32 000	44 205	52 155
Tap på finansielle instrumenter	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	45 860	47 624	51 240	67 240	77 085	81 260
Utlån	267	100	100	100	100	100
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	62 901	74 267	75 580	99 340	121 390	133 515
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-4 782	15 440	5 299	25 333	42 258	30 221
Motpost avskrivninger	-27 458	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-82 362	-14 748	-25 188	-18 345	-37 700	-46 328
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-18 192	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-4 014	-681	-805	0	0	0
Bruk av bundne fond	-12 773	-9 759	-9 047	-9 149	-5 486	-6 369
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-34 979	-10 440	-9 852	-9 149	-5 486	-6 369
Overført til investeringsregnskapet	364	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	53 556	25 110	34 696	27 334	43 026	52 537
Avsetninger til bundne fond	11 868	80	344	160	160	160
SUM AVSETNINGER (K)	65 788	25 190	35 040	27 494	43 186	52 697
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-51 553	2	0	0	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-1 535 287	-1 518 568	-1 608 737	-1 633 779	-1 677 394	-1 703 728
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-82 362	-14 748	-25 188	-18 345	-37 700	-46 328
Netto driftsresultat i %	5,4 %	1,0 %	1,6 %	1,1 %	2,2 %	2,7 %
Netto driftsresultat eksklusiv selvkostområder i sektor miljø og samfunnutvikling (tall i 1000 kr)						
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)			-1 501 173	-1 516 965	-1 550 358	-1 568 605
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)			-32 183	-27 220	-42 911	-52 422
Netto driftsresultat i %			2,1 %	1,8 %	2,8 %	3,3 %

Økonomisk oversikt investeringer	Regnskap 2016	Opprinnelig budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-60	-430	-107	-430	-360	-80
Andre salgsinntekter	0	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	-4 010	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-8 624	-6 680	-6 413	-9 455	-1 830	-430
Statlige overføringer	-6 590	-11 670	-400	-400	-46 900	-69 600
Andre overføringer	-4 000	-8 442	0	0	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	0	0	0	0	0	0
SUM INNTEKTER (L)	-23 284	-27 222	-6 920	-10 285	-49 090	-70 110
Lønnsutgifter	792	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	199	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	65 167	146 438	123 674	241 370	107 570	29 400
Kjøp av varer og tj som erstatter kommunal tj.prod	253	0	0	0	0	0
Overføringer	15 874	7 415	6 413	9 455	1 830	430
Renteutg., provisjoner og andre finansutg	0	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
SUM UTGIFTER (M)	82 285	153 853	130 087	250 825	109 400	29 830
Avdragsutgifter	22 467	3 000	6 950	7 270	7 290	7 315
Utlån	218 304	122 672	202 484	541 160	402 260	239 112
Kjøp av aksjer og andeler	2 827	3 200	3 500	3 500	3 500	3 500
Dekning tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne fond	4 960	0	0	0	0	0
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	248 558	128 872	212 934	551 930	413 050	249 927
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	307 559	255 503	336 101	792 470	473 360	209 647
Bruk av lån	-260 916	-233 813	-281 263	-640 157	-374 662	-158 780
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-12 579	-3 000	-4 530	-4 540	-4 920	-4 580
Overføringer fra driftsregnskapet	-364	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års overskudd	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-12 000	-16 690	-46 808	-145 773	-91 778	-44 287
Bruk av bundne driftsfond	-2 623	-2 000	-3 500	-2 000	-2 000	-2 000
Bruk av ubundne investeringsfond	-6 377	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-12 700	0	0	0	0	0
SUM FINANSIERING (R)	-307 559	-255 503	-336 101	-792 470	-473 360	-209 647
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	0	0	0	0	0	0

Investeringsplan kommunen 2018-21 (kr) alle tall er inkl mva innenfor mva-kompensasjonsområdet	2018	2019	2020	2021	Sum 2018-21
Administrative støtteenheter					
9010 Formidlingslån	56 950 000	7 270 000	7 290 000	7 315 000	78 825 000
9010 KLP egenkapitalinnskudd	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	14 000 000
Redundante servere Døli	2 500 000				2 500 000
1130 IKT Nettverk- utskifting av nettverkskomponenter	375 000	375 000			750 000
1130 IKT Utskifting av servere og lagringsdisker	1 250 000	1 250 000			2 500 000
1130 Trådløst nettverk (WLAN)	700 000	700 000	700 000		2 100 000
Oppvekst og utdanning					
Digital utvikling i O&U-sektoren	3 250 000	2 750 000	2 750 000		8 750 000
Ivaretagelse av sikkerhet på skolenes uteområder	500 000	500 000			1 000 000
Inventar Rotnes midlertidige klasserom	400 000				400 000
2300 Opprusting av barnehagens uteområder 3 bhg	625 000				625 000
Inventar midlertidig barnehage Tumyrhaugen	2 350 000				2 350 000
Helse og velferd					
1150 IKT-utstyr jfr IKT handlingsplan	500 000	500 000	0		1 000 000
Inventar personalbase Skyttatunet		300 000			300 000
Vann, avløp, renovasjon					
6212 og 6213 VA biler, maskiner og utstyr ihht utskiftingsplan	1 520 000			680 000	2 200 000
6212 Nye tak på høydebassengene (dekket NRV fond 2)	1 500 000				1 500 000
6213 Rehabilitering av pumpestasjoner - avløp	5 000 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	20 000 000
6213 Utbedring av ledningsnett avløp med tilhørende anlegg	11 000 000	20 000 000	20 000 000	20 000 000	71 000 000
6212 Utbedring av ledningsnett vann med tilhørende anlegg (finansieres fra NRV-fond 2)	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	8 000 000
6213 Fremtidig avløpshåndtering/ ekstern tilknytning	77 000 000	159 000 000	72 000 000		308 000 000
6213 Overanstiltak Glanerudbekken		1 250 000	1 250 000		2 500 000
6212/6213 Etablering anlegg for vann og avløp Kirkebylia		16 300 000			16 300 000
Miljø og samfunn					
6224 Trafikksikring kommunale veier	1 750 000	1 750 000	1 750 000	1 750 000	7 000 000
6224 Samferdsel - biler, maskiner ihht utskiftingsplan	0	4 000 000	3 550 000	0	7 550 000
6224 Samferdsel - utskifting utstyr	400 000	400 000	400 000	400 000	1 600 000
6224 Turvei i sentrum		3 750 000			3 750 000
Kryssutbedring Elvetangen - (eks. gangkulvert)	10 000 000	15 000 000			25 000 000
Storøyungdammen	1 000 000				1 000 000
Skolemesterveien utbedring kryss		3 000 000			3 000 000
Adkomst og utfartsparkering Sagerud	6 467 000				6 467 000
Trafikksikkerhet ved Hakadal stasjon		13 000 000			13 000 000
Delsum investeringer kommunen	190 537 000	261 595 000	120 190 000	40 645 000	612 967 000

Investeringsplan Nittedal-eiendom KF (kr)	2018	2019	2020	2021	Sum 2018-21
Oppvekst og utdanning					
Skolebehovsplan - ny barneskole i Hakadal	35 000 000	171 000 000	100 600 000		306 600 000
Svømmehall ved barneskole i Hakadal	11 000 000	55 000 000	31 500 000		97 500 000
Idrettshall ved barneskole i Hakadal	8 100 000	40 000 000	23 175 000		71 275 000
Flomvoll Elvetangen	3 080 000				3 080 000
Skolebehovsplan - ny Nittedal ungdomsskole	32 000 000	151 500 000	82 000 000		265 500 000
Varmtvannsbasseng Nittedal ungdomsskole	3 500 000	17 000 000	8 900 000		29 400 000
Skolebehovsplan - ny Rotnes skole	1 500 000	8 000 000	74 900 000	138 000 000	222 400 000
Idrettshall Rotnes skole	200 000	1 000 000	6 800 000	16 300 000	24 300 000
Barnehageplan - midlertidige lokaler Tumyrhaugen	4 875 000				4 875 000
Barnehageplan ny Tøyen barnehage (8 avd)		3 000 000	12 750 000	40 500 000	56 250 000
Barnehageplan - ny Bjertnes barnehage (8 avd)	400 000	2 000 000	15 400 000	37 000 000	54 800 000
Slattumhallen	15 000 000	69 000 000	8 000 000		92 000 000
Helse og velferd					
Etablering av demenskollektiv	1 500 000				1 500 000
Kjøp av leilighet for personalbase i nytt bokollektiv			1 000 000		1 000 000
Helsehus	20 000 000	103 000 000	103 000 000	33 815 000	259 815 000
Helsehus: Parkering, rivning og ombygging rådstua	6 400 000	35 900 000	19 900 000	16 000 000	78 200 000
Personalbase lokaler Skyttatunet/Bevregrasveien	2 550 000	350 000			2 900 000
Nittedal eiendom KF					
Årlige kjøp av boliger for utleie	10 000 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000	40 000 000
Universell utforming	700 000	700 000	700 000	700 000	2 800 000
Grunnerverv	20 000 000	5 000 000			25 000 000
Ladepunktstrategi for eksisterende bygg	1 000 000				1 000 000
Branntiltak-lukking av brannavik	6 000 000				6 000 000
Delsum investeringer Nittedal-eiendom KF	182 805 000	672 450 000	498 625 000	292 315 000	1 646 195 000
Sum investeringer handlingsplanperioden	373 342 000	934 045 000	618 815 000	332 960 000	2 259 162 000
Finansiering (kr)					
Refusjon mva for investeringer	36 734 400	140 745 000	98 195 000	53 633 000	329 307 400
Eksterne tilskudd (trafikk sikring, spillemidler, investeringsbidrag)	400 000	400 000	46 900 000	69 600 000	117 300 000
Mottatte avdrag på utlån	4 530 000	4 540 000	4 920 000	4 580 000	18 570 000
Opptak av formidlingslån fra Husbanken	50 000 000	0	0		50 000 000
Salg av anleggsmidler sektor for miljø og samfunnsutvikling	107 000	430 000	360 000	80 000	977 000
Låneopptak VAR-området	98 020 000	203 550 000	100 250 000	27 680 000	429 500 000
Bruk av midler fra disposisjonsfond	46 807 600	145 773 000	91 778 000	44 287 000	328 645 600
Bruk av bundet driftsfond NRV 2	3 500 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	9 500 000
Låneopptak investeringslån eks. VAR	133 243 000	436 607 000	274 412 000	131 100 000	975 362 000
Sum låneopptak inkl. VAR	231 263 000	640 157 000	374 662 000	158 780 000	1 404 862 000
Sum finansiering	373 342 000	934 045 000	618 815 000	332 960 000	2 259 162 000

Forklaringer til investeringstabellene over

Formidlingslån

Det foreslås utlån av 50 mill. kr i startlån i 2018 til kommunens innbyggere. Tilsvarende beløp foreslås tatt opp som lån i Husbanken og fremkommer på egen linje under finansiering. I tillegg budsjetteres det med betaling av avdrag på startlån tatt opp i Husbanken på 6,95 mill. kroner i 2018, økende utover i perioden basert på nedbetalingsplan fra Husbanken. Mottatte avdrag på utlån fremkommer på linjen for dette under finansiering og er om lag 4,5 mill. kr årlig i handlingsplanperioden. Forskjellen mellom mottatte avdrag og avdrag som skal betales skyldes forskjell i nedbetalingstid mellom kommunens innlån av Startlån og videre utlån.

KLP Egenkapitaltilskudd

Kommunen er medeier i Kommunal Landspensjonskasse. Som eier må kommunen bidra med egenkapitaltilskudd og det budsjetteres med dette alle år i handlingsplanperioden basert på mottatt budsjett fra KLP for 2018.

Redundante servere Døli

Budsjettet gjelder etablering av redundante servere for å dublere kritiske IKT systemer innen helse og velferdssektoren og forebygge avbrudd i disse.

IKT Nettverk utskifting av nettverkskomponenter

Budsjettet gjelder utskifting av gamle komponenter og utvidelser av nettverk.

IKT Utskifting av servere og lagringsdisker

Budsjettet gjelder utskifting av gamle servere og økt lagringsbehov.

Trådløst nettverk (WLAN)

Budsjettet gjelder utvidelser av det trådløse nettet.

Digital utvikling i oppvekst og utdanningsektoren

Budsjettet gjelder i hovedsak kjøp av utstyr og programvare som bidrar til digital utvikling i hele sektoren. Bærbare pc'ere til lærere og andre mobile løsninger i sektoren vil være sentrale elementer.

Ivaretagelse av sikkerhet på skolenes uteområder

Budsjettet gjelder opprusting av skolenes uteområder og kjøp av lekeapparater og er en videreføring av tilsvarende tiltak i handlingsplan 2017-20. I 2018 vil Ulverud skole bli prioritert.

Inventar Rotnes midlertidige klasserom

Budsjettet gjelder inventar i fire nye midlertidige klasserom for å øke kapasiteten på Rotnes barneskole fra og med høsten 2018. Kostnader til leie av paviljonger og etablering av disse er innarbeidet i driftsbudsjettet.

Opprusting av barnehagenes uteområder

Budsjettet gjelder opprusting av de kommunale barnehagenes uteområder etter en prioriteringsliste og er siste året i planen for dette.

Inventar midlertidig barnehage Tumyrhaugen

Budsjettet gjelder inventar til en midlertidig 5. avdelings kommunal barnehage på Tumyrhaugen som skal være i drift høsten 2018-vår 2022, jf. rådmannens innstilling i FSK-sak 103/17 «Plan for nittedalsbarnehagene 2016 til 2030 – behovsdekning».

Helse og velferd : IKT-utstyr jfr. IKT handlingsplan

Budsjettet gjelder anskaffelse av IKT utstyr i helse- og omsorgsektoren i tråd med IKT handlingsplan.

Inventar personalbase Skyttatunet

Beløpet gjelder inventar i ny personalbase på Skyttatunet og må sees i sammenheng med de bygningsmessige investeringene i dette i investeringsplanen til Nittedal-eiendom KF.

VA biler, maskiner og utstyr ihht utskiftingsplan

Budsjettet gjelder biler, maskiner og utstyr benyttet i vann- og avløpstjenesten. Utskiftning bygger på vedtatt utskiftningsplan, men det er foretatt en justering og utsettelse på enkelte enheter ut fra økonomi og tilstand.

Nye tak på høydebassengene

Budsjettet dekker nye tak på høydebassengene for vannforsyning etter en kontroll. I kontrollen har kommunen fått anmerkninger som medfører at det må bygges nye tak med fall på yttersiden av to av høydebassengene. Investeringen finansieres i sin helhet av midler fra bundet driftsfond NRV 2 med 1,5 mill. kroner i 2018 og er spesifisert på egen linje i finansieringsoversikten.

Rehabilitering av pumpestasjoner - avløp

Budsjettet dekker rehabilitering av 2 pumpestasjoner innen avløp per år.

Utbedring av ledningsnett avløp med tilhørende anlegg

Budsjettet gjelder rehabilitering av avløpsnettet. For 2018 vil de tilhørende anleggene som kummer og stikkledninger prioriteres sammen med selve nettet.

Utbedring av ledningsnett vann med tilhørende anlegg

Budsjettet gjelder rehabilitering av vannledningsnettet. Dette foretas fortløpende der det kan gjøres samtidig med rehabilitering av avløpsnettet, eller der det oppstår feil. Investeringen finansieres i sin helhet av midler fra bundet driftsfond NRV 2 med 2 mill. kroner årlig i handlingsplanperioden og er spesifisert på egen linje i finansieringsoversikten.

Fremtidig avløp/ekstern tilknytning

Beløpet gjelder tilknytning til fremtidig avløpssystem ved NRA for Nittedal i tråd med vedtatt plan. Tidspunkt og beløp er justert i tråd med fremdrift i inngått avtale med entreprenør.

Overvannstiltak Glanerudbekken

Kartlegging foretas i 2018. Dette gjøres innenfor enhetens driftsbudsjett. Foreslåtte midler i 2019 og 2020 gjelder tiltak etter kartlegging, og området langs Glanerudbekken er det vi kjenner som mest utsatt pr i dag.

Etablering anlegg for vann og avløp Kirkebylia

Budsjettet gjelder etablering av vann og avløp i Kirkebylia og er siste del av tilsvarende tiltak fra handlingsplanen 2017-2020.

Trafikksikring kommunale veier

Budsjettet dekker investeringer innen trafikksikring. Det er budsjettert med 0,4 mill. kroner i tilskudd til «Aksjon skoleveg» til trafikksikring som en del av finansiering av denne investeringen. Hoveddelen av tiltak kommer frem i trafikksikkerhetsplanen.

Samferdsel - biler, maskiner ihht utskiftingsplan

Budsjettet dekker investeringer innen samferdsel til maskiner og utstyr. Det er ikke budsjettert med utskiftninger i 2018, med 4 enheter i 2019. Det er budsjettert med 0,43 mill.kroner i inntekt fra salg av brukte eiendeler som del av finansiering av denne investeringen i 2019.

Samferdsel – utskifting av utstyr

Budsjettet dekker investeringer innen samferdsel utskifting av utstyr

---

Turvei i sentrum

Budsjettet gjelder investering i turvei i sentrum.

Kryssutbedring Elvetangen

Budsjettet dekker utbedring av kryss i forbindelse med ny barneskole i Hakadal. Eventuell kostnad til ny gangkulvert er ikke inkludert i budsjettet.

Storøyungdammen

Budsjettet dekker investering utbedring av Storøyungdammen, jf. KST-sak 82/17. Investeringen er i sin helhet finansiert av midler fra disposisjonsfond avsatt til formål rehabilitering av dammer med vedtak i sak om kommunens årsregnskap for 2016 (jf. sak KST-sak 47/17 pkt 2j)

Skolemesterveien utbedring kryss

Budsjettet gjelder utbedring av kryss Skolemesterveien/Stasjonsveien og er kommunens maksimale kostnad i tråd med foreslåtte avtale med utbygger som skal gjennomføre tiltaket.

Adkomst og utfartsparkering Sagerud

Anlegge utfartsparkering ved Sagerud, vest for boligområdet i Kruttverket. Kostnaden omfatter adkomstvei over bru og utfartsparkering.

Trafikksikkerhet ved Hakadal stasjon

Budsjettet gjelder tiltak knyttet til trafikksikkerhet ved Hakadal stasjon. Tiltaket er beskrevet i sak 115/16 til kommunestyret 24.10.2016.

Investeringsplan i Nittedal-eiendom KF

Under følger korte beskrivelser av bygningsmessige investeringer, for ytterligere detaljer henvises det til handlingsplanen til Nittedal-eiendom KF.

Skolebehovsplan - ny barneskole i Hakadal

Budsjettet gjelder ny skole med kapasitet på 700 elever som beskrevet i KST-sak 96/16 (skolebehovsplan 2015-2027).

Svømmehall ved barneskole i Hakadal

Budsjettet gjelder svømmeanlegg ved den nye barneskolen i Hakadal som beskrevet i KST-sak 96/16 og presiseringer i KST-sak 65/17 vedrørende innhold i moderne svømmeanlegg. KST-sak 65/17 fastslår at svømmeanlegget skal romme konkurransebasseng (25 m X 15,5 m) inkl. tribuneanlegg, samt et opplæringsbasseng (12,5 m X 8,5 m). Tilknyttet investeringen er det forutsatt spillemidler 25,5 mill. kroner i 2020.

Idrettshall ved barneskole i Hakadal

Budsjettet gjelder idrettshall med tribunekapasitet i tilknytning til ny barneskole i Hakadal som beskrevet i KST-sak 96/16.

Flomvoll Elvetangen

Budsjettet gjelder siste del av investering i flomvoll på Elvetangen ved Hakadal ungdomsskole.

Skolebehovsplan - ny Nittedal ungdomsskole

Budsjettet gjelder investering i ny Nittedal ungdomsskole skole med kapasitet på 580 elever som beskrevet i KST-sak 96/16.

Varmtvannsbasseng Nittedal ungdomsskole

Budsjettet er en oppfølging av vedtak i sakene KST-sak 39/17 og KST-sak 65/17. Vedtakene innebærer at dagens Rotnesbad skal rives og det skal bygges opp nytt opplærings- og terapibasseng på Nittedal ungdomsskole (12,5 m X 11,5 m). Tilknyttet investeringen er det forutsatt spillemidler på 2,8 mill. kroner i 2020. Spillemiddelbeløpet forventes å utgjøre 4,5 mill. kroner fratrukket tidligere mottatte spillemidler på 1,7 mill. kroner som kommer til fratrukk.

Skolebehovsplan - ny Rotnes skole

Budsjettet gjelder investering i ny Rotnes barneskole i tråd med kommunestyrets vedtak i KST-sak 96/16 for 700 elever.

Idrettshall Rotnes skole

Budsjettet gjelder investering i idrettshall ved Rotnes barneskole i tråd med kommunestyrets vedtak i KST-sak 96/16. Arealnorm for barneskole og idrettsanlegg ligger til grunn for anslaget. Dette dekker ikke en full håndballhall størrelse.

Barnehageplan - midlertidige lokaler Tumyrhaugen

Budsjettet gjelder investering i en midlertidig 5. avdelings kommunal barnehage på Tumyrhaugen som skal være i drift høsten 2018-vår 2022, jf. rådmannens innstilling i FSK-sak 103/17 «Plan for nittedalsbarnehagene 2016 til 2030 – behovsdekning».

Barnehageplan - ny Tøyen barnehage (8 avd.)

Budsjettet gjelder investering i ny 8 avdelings barnehage , jf. rådmannens innstilling i FSK-sak 103/17 «Plan for nittedalsbarnehagene 2016 til 2030 – behovsdekning»

Barnehageplan - ny Bjertnes barnehage (8 avd.)

Budsjettet gjelder investering i ny permanent 8 avdelings barnehage til erstatning for Bjertnes barnehage , jf. rådmannens innstilling i FSK-sak 103/17 «Plan for nittedalsbarnehagene 2016 til 2030 – behovsdekning»

Slattumhallen

Budsjettet gjelder investering i Slattumhallen i tråd med KST-sak 96/16 og FSK-sak 81/17. Vedtak vedrørende tomtevalg, økning i opparbeidelse av utearealer og økning i flerbrukshallens arealer som vedtatt i KST-sak 70/17 er ikke inkludert i investeringsbudsjettet. Tilknyttet investeringen er det forutsatt spillemidler 18,2 mill. kroner i 2020.

Eablering demenskollektiv

Budsjettet gjelder investering i demenskollektiv på Skytta.

Kjøp av leilighet for personalbase i nytt bokollektiv

Budsjettet gjelder kjøp av leilighet for personalbase i nytt bokollektiv og er et tillegg til tidligere budsjettet 3 mill. kroner. Totalt budsjett for kjøp av personalbase utgjør dermed 4 mill. kroner.

Helsehus

Budsjettet gjelder bygging av helsehus i tråd med beskrivelse i KST-sak 52/17. Husbanktilskudd på 69,2 mill kr tilsvarende 40 korttidsplasser er budsjettet som eksternt tilskudd som en del av finansieringen i 2021.

Helsehus: parkering, riving og ombygging rådstua

Budsjettet gjelder kostnader til parkering for tjenestebiler og besøkende til helsehuset og rivekostnader for deler av eksisterende rådhus for å muliggjøre bygging av helsehus. Budsjettet omfatter også ombygginger i rådstua for å erstatte kontorplasser som forsvinner i forbindelse med riving av deler av rådhuset. Øvrige tiltak beskrevet i KST-sak 52/17 er ikke inkludert.

Personalbase lokaler Skyttatunet/Bevregrasveien

Budsjettet gjelder etablering av personalbygg i tilknytning til personalbasen på Skyttatunet. Tiltaket er en oppfølging etter tilsyn fra Arbeidstilsynet som avdekket flere avvik på personalarealene.

Årlig kjøp av boliger for utleie

Budsjettet gjelder kjøp av 3-4 boligheter for utleie årlig i perioden 2018-2021.

Universell utforming

Budsjettet gjelder kjøp tiltak knyttet til universell utforming av kommunale bygg når behov oppstår.

Grunnerverv

Budsjettet gjelder grunnerverv i kommunen.

Ladepunktstrategi for eksisterende bygg

Budsjettet gjelder etablering av ladepunkter for elbiler i kommunens eksisterende bygg for å legge til rette for økt bruk av elbiler.

Branntiltak - lukking av brannavvik i bygningsmassen

Budsjettet gjelder branntiltak i kommunale bygg og lukking av brannavvik. Investeringen startet i 2016 og 6 mill. kroner i 2018 er siste del av investeringene som tilsammen utgjør 13 mill. kroner for perioden 2016-18.

For ytterligere informasjon om investeringer som hører til Nittedal-eiendom KF henvises det til foretakets egen forslag til handlingsplan 2018-2021.

Vedlegg 2: Prisark for 2018

BETALINGSSATSER FOR LOKALLEIE - ENHET FOR KULTUR

NITTEDAL UNGDOMSSKOLE :

Nittedal Ungdomsskole stenges for utleie etter vårsemestret 2018 da skolen skal rives.

Hverdager innenbygdsboende		2017	2018
Samfunnshuset*	Pr dag	kr 1 335	kr 1 370
Samfunnssalen	Pr dag	kr 1 035	kr 1 060
Peisestua	Pr dag	kr 440	kr 450
Kafeteria	Pr dag	kr 440	kr 450
Kjøkken	Pr dag	kr 145	kr 150

*Samfunnshuset er alle lokaler i en pakke.

Fr/lør/sønd innenbygdsboende		2017	2018
Samfunnshuset*	Pr dag	kr 2 565	kr 2 630
Samfunnssalen	Pr dag	kr 2 075	kr 2 125
Peisestua	Pr dag	kr 1 035	kr 1 060
Kafeteria	Pr dag	kr 1 035	kr 1 060
Kjøkken	Pr dag	kr 275	kr 285

*Samfunnshuset er alle lokaler i en pakke.

Hverdager utenbygdsboende		2017	2018
Samfunnshuset*	Pr dag	kr 4 890	kr 5 010
Samfunnssalen	Pr dag	kr 3 160	kr 3 235
Peisestua	Pr dag	kr 865	kr 885
Kafeteria	Pr dag	kr 865	kr 885
Kjøkken	Pr dag	kr 330	kr 340

*Samfunnshuset er alle lokaler i en pakke

Fr/lør/sønd utenbygdsboende		2017	2018
Samfunnshuset*	Pr dag	kr 8 150	kr 8 360
Samfunnssalen	Pr dag	kr 4 205	kr 4 315
Peisestua	Pr dag	kr 1 845	kr 1 895
Kafeteria	Pr dag	kr 1 845	kr 1 895
Kjøkken	Pr dag	kr 555	kr 570

*Samfunnshuset er alle lokaler i en pakke

HAKADALSHALLEN - HAKADALSLABBen

Innenbygdsboende		2017	2018
Hakadalslabben	Pr time	kr 215	kr 220
Hakdalshallen	Pr time	kr 710	kr 730

Utenbygdsboende		2017	2018
Hakadalslabben	Pr time	kr 280	kr 290
Hakadalshallen	Pr time	kr 865	kr 885

BJERTNESHALLEN - BJERTNESLABBen:

Innenbygdsboende		2017	2018
Bjertneshallen	Pr time	kr 430	kr 440
Bjertneslabben	Pr time	kr 280	kr 290

Utenbygdsboende		2017	2018
Bjertneshallen	Pr time	kr 555	kr 570
Bjertneslabben	Pr time	kr 330	kr 340

LIHALLEN :

Innenbygdsboende		2017	2018
Lihallen	Pr time	kr 710	kr 730

Utenbygdsboende		2017	2018
Lihallen	Pr time	kr 865	kr 885

KOMMUNALE BAD :

Innenbygdsboende		2017	2018
Libadet	Pr time	kr 1 090	kr 1 115
Rotnesbadet	Pr time	kr 555	kr 570

Utenbygdsboende		2017	2018
Libadet	Pr time	kr 1 420	kr 1 455
Rotnesbadet	Pr time	kr 710	kr 730

SKOLEGYMSALER:

Leie av skolegymsaler		2017	2018
Gymsal	Pr time	kr 350	kr 360

Leie av skolelokaler		2017	2018
Klasserom	Pr time	kr 175	kr 180
Stort kl.rom	Pr time	kr 380	kr 390
Spesialrom	Pr time	kr 380	kr 390
Personalrom	Pr time	kr 380	kr 390

LI AULA:

Leie av Li aula		2017	2018
Hverdager innenbygdsboende	pr. dag	kr 310	kr 320
Fr/lør/sønd innenbygdsboende	pr. dag	kr 615	kr 630
Hverdager utenbygdsboende	pr. dag	kr 1 540	kr 1 580
Fr/lør/sønd utenbygdsboende	pr. dag	kr 3 080	kr 3 155

RÅDHUSKANTINA:

Leie av rådhuskantina		2017	2018
Mandag - torsdag	pr. gang	kr 410	kr 420
Fredag	pr. gang	kr 1 025	kr 1 050
Lørdag	pr. dag	kr 1 025	kr 1 050
Søndag	pr. dag	kr 820	kr 840
En helg (fredag - søndag)		kr 2 565	kr 2 630
Rengjøring/vask etter behov.*	pr. time	kr 555	kr 570
Dersom alarm må skrues av		kr 515	kr 530

* Rengjøring/vask betales for minimum to timer

BILLETTPRISER 2018

BILLETTPRISER LIBADET:

Enkeltbilletter	2017	2018
Barn	kr 50	kr 50
Student / Honnør	kr 70	kr 70
Voksen	kr 80	kr 80
Familie	kr 180	kr 180
Vanngymnastikk (tillegg til	kr 40	kr 40

Klippekort 12 klipp	2017	2018
Barn	kr 390	kr 390
Student / Honnør	kr 570	kr 570
Voksen	kr 720	kr 720
Familie	kr 1 540	kr 1 540
Vanngymnastikk (tillegg til	kr 320	kr 320

EGENBETALINGSSATSER KULTURSKOLE OG BIBLIOTEK 2018

KULTURSKOLEN:

Kulturskolen		2017	2018
Elevplass piano 20 min/uke	Pr år	kr 3 070	kr 3 150
Elevplass sang 20 min/uke	Pr år	kr 3 070	kr 3 150
Elevplass gitar 20 min/uke	Pr år	kr 3 070	kr 3 150
Elevplass visuell kunst 90	Pr år	kr 3 500	kr 3 590
Tegne/malekurs etter skoletid 55 min/gang	10 ggr	kr 1 000	kr 1 025
Dirigenttjenester	Pr årstime*	kr 9 195	kr 9 435
Kunsterisk ledelse korps	Pr år	kr 55 000	kr 60 500
Kunsterisk ledelse orkester	Pr år	kr 28 600	kr 31 460

*En årstime er en time per uke i 36 uker.

BIBLIOTEK:

Gebyr bibliotek		2017	2018
1. gangs purring	Voksen	kr 40	kr 40
2. gangs purring	Voksen	kr 80	kr 80
1. gangs purring	Barn	kr 20	kr 20
2. gangs purring	Barn	kr 40	kr 40
Tap av lånekort	Voksen/Barn	kr 20	kr 20
Tap av bok	Bokens verdi pluss 1.- og 2. gangs purregebyr pluss fakturagebyr på kr 60.		

KULTURVERKET FLAMMEN

Prisliste for saler, utstyr og støttefunksjoner

Storsalen	2017		2018		
	A: For næringsliv, privatpersoner og utenbygds leietakere	B: For lokale kulturutøvere, lokale lag og foreninger, samt kommunale enheter	A: For næringsliv, privatpersoner og utenbygds leietakere	B: For lokale kulturutøvere, lokale lag og foreninger, samt kommunale enheter	C: For andre offentlige instanser, frivillige lag og ikke-kommersielle aktører utenfor Nittedal
Mandag-fredag kl. 08.00-16.00 ikke-inntektsbringende (f.eks. øvelser)	kr 6 000	kr 1 000	kr 6 000	kr 1 250	kr 2 000
Mandag-fredag kl. 08.00-16.00 inntektsbringende (billettsalg)		kr 2 500		kr 2 500	kr 4 000
Mandag-fredag kl. 16.00-23.00 ikke-inntektsbringende (f.eks. øvelser)	kr 10 000	kr 1 250	kr 10 000	kr 1 250	kr 2 000
Mandag-fredag kl. 16.00-23.00 inntektsbringende (billettsalg)		kr 4 000		kr 4 000	kr 6 000
Lørdag-søndag kl. 10.00-18.00 ikke-inntektsbringende (f.eks. øvelser)	kr 15 000	kr 2 500	kr 15 000 kr 20 000 for 2 forestillinger	kr 2 500	kr 3 750
Lørdag-søndag kl. 10.00-23.00 inntektsbringende (billettsalg)		kr 5 000		kr 5 000 kr 7 500 for 2 forestillinger	kr 7 500 for 2 forestillinger
Leie av teknisk utstyr som eri Storsalen (scene, AV, lyd, lys)	kr 1 000 pr. time inklusive teknikker	kr 0 *	Pris gis på forespørsel ut fra teknisk behov	kr 0	kr 0
Leie av teknikker			kr 3 500 pr. teknikker (inntil 8 t) **	*	*
Leie av Steinway piano	kr 1 000 pr. dag + evt stemming	kr 500 pr dag + evt stemming	kr 1 000 per dag + evt stemming	kr 500 per dag + evt stemming	kr 500 per dag + evt stemming
Leie av Steinway flygel	kr 2 400 per dag + evt stemming	kr 1 200 pr. dag + evt stemming	kr 2 400 per dag + evt stemming	kr 1 200 per dag + evt stemming	kr 1 200 per dag + evt stemming

*Leietaker må selv leie inn teknikker, godkjent av teknisk leder i Flammen, for bruk av utstyr ut over det helt basale.

**Gjelder ved bruk av utstyr ut over det helt basale.

Hva inngår i leiesummen av Storsalen?

- I leien inngår vask. Ved to forestillinger samme dag, plikter leietaker å rengjøre mellom forestillingene - eller bestille og betale ekstra rengjøring mellom forestillingene.
- I leien av storsalen inngår også leie av garderobe/backstageområde.
- I leien inngår kulturhusets bidrag for planlegging av tekniske løsninger og klargjøring av behov for utstyr.
- Rigging og rydding av sal og scene må brukerne i kategori B og C sørge for selv, mens rigging gjøres av kulturhuset for leietakere i kategori A.
- Alle billetter til forestillinger i salen selges via kulturhusets billettsystem, og billettavgiften belastes publikum.
- Ved ønske om billettsalg i timen før forestilling, belastes kr 300.

Lillesalen	2017		2018		
	A: For næringsliv, privatpersoner og utenbygds leietakere	B: For lokale kulturutøvere, lokale lag og foreninger, samt kommunale enheter	A: For næringsliv, privatpersoner og utenbygds leietakere	B: For lokale kulturutøvere, lokale lag og foreninger, samt kommunale enheter	C: For andre offentlige instanser, frivillige lag og ikke-kommersielle aktører utenfor Nittedal
Mandag-fredag kl. 08.00-16.00 ikke-inntektsbringende (f.eks. øvelser)	kr 3 000	kr 500	kr 3 000	kr 600	kr 1 000
Mandag-fredag kl. 08.00-16.00 inntektsbringende (billettsalg)		kr 1 000		kr 1 000	kr 1 500
Mandag-fredag kl. 16.00-23.00 ikke-inntektsbringende (f.eks. øvelser)***	kr 4 500	kr 500	kr 4 500	kr 600	kr 1 000
Mandag-fredag kl. 16.00-23.00 inntektsbringende (billettsalg)		kr 2 000		kr 2 000	kr 3 000
Lørdag-søndag kl. 10.00-18.00 ikke-inntektsbringende (f.eks. øvelser)***	kr 7 500	kr 1 250	kr 7 500 kr 10 000 for 2 forestillinger	kr 1 250	kr 2 000
Lørdag-søndag kl. 10.00-23.00 inntektsbringende (billettsalg)		kr 2 500		kr 2 500 kr 3 750 for 2 forestillinger	kr 3 750 kr 5 000 for 2 forestillinger
Leie av teknisk utstyr som er i Storsalen (scene, AV, lyd, lys)	kr 1 000 pr. time inklusive tekniker	kr 0 *	Pris gis på forespørsel ut fra teknisk behov	kr 0	kr 0
Leie av tekniker			kr 3 500 pr. tekniker (inntil 8 t) **	*	*
Leie av Essex piano	kr 1 000 pr. dag + evt stemming	kr 500 per dag + evt stemming	kr 500 per dag	kr 0	kr 0

*Leietaker må selv leie inn tekniker, godkjent av teknisk leder i Flammen, for bruk av utstyr ut over det helt basale.

**Gjelder ved bruk av utstyr ut over det helt basale.

*** Prisen i kolonne B skal benyttes for borgelig visel på det aktuelle tidspunkt. Det påløper normalt ikke ytterligere kostnader for brudeparet jf. Rundskriv fra Barne - og likestillingsdepartementet Q-11/2017.

Hva inngår i leiesummen av Lillesalen?

- I leien inngår vask. ved to forestillinger samme dag, plikter leietaker å rengjøre mellom forestillingene - eller bestille og betale ekstra rengjøring mellom forestillingene.
- I leien av lillesalen inngår også leie av garderobe.
- I leien inngår kulturhusets bidrag for planlegging av tekniske løsninger og klargjøring av behov for utstyr.
- Rigging og rydding av sal og scene må brukerne i kategori B og C sørge for selv, mens rigging gjøres av kulturhuset for leietakere i kategori A.
- Alle billetter til forestillinger i salen selges via kulturhusets billettsystem, og billettavgiften belastes publikum.
- Ved ønske om billettsalg i timen før forestilling, belastes kr 300.

	2017		2018		
	A: For næringsliv, privatpersoner og utenbygds leietakere	B: For lokale kulturutøvere, lokale lag og foreninger, samt kommunale enheter	A: For næringsliv, privatpersoner og utenbygds leietakere	B: For lokale kulturutøvere, lokale lag og foreninger, samt kommunale enheter	C: For andre offentlige instanser, frivillige lag og ikke-kommersielle aktører utenfor Nittedal
Kjøkken					
Leie av minikjøkken og salgsdisk i 1. etasje	kr 500	kr 250	kr 500	kr 250	kr 250
Leie av anretningsskjøkken i underetasjen	kr 1 500	kr 750	kr 1 500	kr 750	kr 750

	2017		2018	
	For lokale voksenband	For lokale barne- og ungdomsband	For lokale voksenband	For lokale barne- og ungdomsband
Bandrom				
Leie av utstyrt bandrom	kr 120 pr time	kr 20 pr time	kr 120 pr time	kr 20 pr time

BETALINGSSATSER SFO 2018

(med virkning fra 1. februar 2018)

ORDINÆRT OPPHOLD SFO

Tjeneste		2017	2018
SFO 5 dager	Per måned	kr 3 005	kr 3 080
SFO 4 dager	Per måned	kr 2 645	kr 2 710
SFO 3 dager	Per måned	kr 2 185	kr 2 240
SFO 2 dager	Per måned	kr 1 590	kr 1 630
SFO 1 dager	Per måned	kr 875	kr 895

Sen henting	Per påbegynte halvtime	kr 195	kr 200
Merbruk ihht avtale	Per dag	kr 270	kr 280
Ekstrabetaling ferie	Per dag	kr 270	kr 280

EGENBETALING FOR HELSE- OG OMSORGSTJENESTER 2018

Grunnlag for betaling er folketrygdens grunnbeløp (G), som pr mai 2017 er kr 93 634.

PRAKTISK BISTAND

Det regnes egenbetaling pr time kr 294. Timeprisen er basert på forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester med ett utgiftsstak pr mnd.

Husstandens samlede skattbare nettoinntekt før særfradrag	Årsinntekt		Kr pr time 2017	Kr pr time 2018	Utgiftstak for egenandel praktisk bistand i kr pr mnd 2017	Utgiftstak for egenandel praktisk bistand i kr pr mnd 2018
	Fra	Inntil				
* Inntil 2G	kr 0	kr 187 268	kr 287	kr 294	kr 195	kr 200
Fra 2 G -2,5 G	kr 187 268	kr 234 085		kr 294		kr 580
Fra 2,5G -3G	kr 234 085	kr 280 902	kr 287	kr 294	kr 1 086	kr 1 114
Fra 3 G - 4G	kr 280 902	kr 374 536	kr 287	kr 294	kr 1 519	kr 1 558
Fra 4G - 5G	kr 374 536	kr 468 170	kr 287	kr 294	kr 1 957	kr 2 100
Over 5G	kr 468 170	-	kr 287	kr 294	kr 2 283	kr 2 450

* Satsene justeres i tråd med rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet.

TRYGGHETSALARM

Husstandens samlede inntekt		2017	2018
* Inntil 2G	Pr mnd	kr 195	kr 205
Over 2G	Pr mnd	kr 380	kr 390
Installasjon trygghetsalarm	Pr gang	kr 760	kr 780
Trygghetsalarmsmykke, ved tap	Pr gang	kr 1 035	kr 1 060

*Satsene justeres i tråd med rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet.

ØVRIGE TJENESTER

Tjeneste		2017	2018	Maksimal betaling per måned 2018
Henting - utkjøring av hjelpemidler	Pr gang	kr 215	kr 220	
Transport eldrester Skytta/Døli	En vei	kr 40	kr 40	
Transport eldrester Skytta/Døli	Tur/retur	kr 65	kr 70	
Transport Nittedal dagsenter	Pr mnd	kr 565	kr 580	
Korttidsopphold i institusjon*	Pr døgn	kr 150	kr 155	
Middag	Pr gang	kr 70	kr 75	
Suppe/Dessert	Pr gang	kr 20	kr 20	
Dagsenter Skytta/Døli; Transport, opphold mat og aktiviteter**	Pr gang	kr 215	kr 220	kr 2 640
Utleie treningslokaler fysio/HFR	Pr dag	kr 470	kr 480	
Utleie eldrester	Pr dag	kr 790	kr 810	
Utleie peisestue og kantine	Pr dag	kr 1 000	kr 1 025	

* Satsene justeres i tråd med rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet.

** Makspris per måned tilsvarer betaling for 3 dager per uke i 4 uker hver måned

EGENBETALINGSSATSER FRISKLIV OG KURSTILBUD

Kurs	2018
Treningavgift	kr 350
Bramat	kr 500
Røykeslutt	kr 200
Kurs i depresjonsmestring (KID)	kr 500
Kurs i belastningsmestring (KIB)	kr 500
Livslust	kr 150
Søvnkurs	kr 150
"Takk Bare Bra"	kr 400

EGENANDEL FYSIOTERAPI - EGENANDELSTAK 2

Takst	Tekst	Egen.
	<i>A. Undersøkelse og individuell behandling</i>	
A1a	Undersøkelse ved igangsetting av behandlingsopplegg eller når henvisende behandler ønsker å få pasienten vurdert/undersøkt av fysioterapeut, inntil 30 minutter	170,-
A1c	Tillegg for varighet ut over 30 minutter	0,-
A1d	Undersøkelse ved igangsetting av behandlingsopplegg hos fysioterapeut med rett til å utløse takst A8, A9 eller A2k, eller når henvisende behandler ønsker å få pasienten vurdert/undersøkt av fysioterapeut med rett til å utløse takst A8, A9 eller A2k og ved undersøkelse av barn under 16 år, inntil 30 minutter	170,-
A1f	Tillegg for varighet ut over 30 minutter, jf. takst A1d	0,-
A1g	Tillegg ved undersøkelse i samband med utforming av individuell plan eller tverrfaglig utredning av rehabiliteringspasient	0,-
A1h	Tillegg for undersøkelse hos manuellterapeut, jf. § 1	0,-
A2a	Behandling hos fysioterapeut i 20 min	98,-
A2b	Behandling hos fysioterapeut i 30 min	154,-
A2c	Behandling hos fysioterapeut i 40 min	191,-
A2e	Behandling hos fysioterapeut i 60 min	242,-
A2f	Behandling hos fysioterapeut i 90 min	300,-
A2g	Tillegg for bruk av spesialkonstruert utstyr for medisinsk treningsterapi eller slyngeterapi. Taksten krever samtidig bruk av enten A2a, A2b, A2c, A2e, A2f, A8a eller A9a.	10,-
A8a	Behandling hos manuellterapeut	160,-
A8b	Tillegg for behandling ut over 20 minutter per påbegynte 10 minutter	58,-
A9a	Behandling hos fysioterapeut med tilleggskompetanse i psykomotorisk fysioterapi	99,-
A9b	Tillegg for behandling ut over 20 minutter per påbegynte 10 minutter	34,-
A10	Veiledet trening, minst ½ time	25,-

Takst	Tekst	Egen.
	<i>C. Behandling i grupper</i>	
	<i>Behandling i gruppe på inntil 6 barn under 16 år</i>	
C33a	For de første tre barn i 60 minutter, pr. pasient	0,-
C33b	For de neste tre barn i 60 minutter, pr. pasient	0,-
	<i>Behandling i grupper på inntil 10 personer</i>	
C34a	For de første fem personer i 30 minutter, pr. pasient	55,-
C34b	For de neste fem (6–10) personer i 30 minutter, pr. pasient	55,-
C34c	For de første fem personer i 60 minutter, pr. pasient	97,-
C34d	For de neste fem (6–10) personer i 60 minutter, pr. pasient	97,-
C34e	For de første fem personer i 90 minutter, pr. pasient	138,-
C34f	For de neste fem (6–10) personer i 90 minutter, pr. pasient	138,-
C34g	Tillegg for behandling i basseng, pr. pasient Taksten krever samtidig bruk av enten C34a, C34b, C34c, C34d, C34e eller C34f.	21,-
C34h	Tillegg for behandling i grupper på 2–4 deltakere, pr. pasient. Taksten krever samtidig bruk av takst C34a, C34c eller C34e.	0,-

OPPHOLDSBETALING BARNEHAGE 2018

BETALINGSSATSER ENHET FOR BARNEHAGER OG FOREBYGGENDE TJENESTER OPPHOLDSBETALING I BARNEHAGENE, HERUNDER REDUSERT BETALING

		2017	2018
Oppholdsbetaling*	pr mnd	kr 2 730	kr 2 910

*Oppholdsbetaling fastsettes til maksimalsats som vedtas i statsbudsjettet for 2018.

Redusert oppholdsbetaling og gratis kjernetid for 4- og 5-åringer avhengig av husholdningens inntekt følger forskrift til barnehageloven.

Det henvises til Nittedal kommunes hjemmeside for nærmere informasjon.

KOST OG ANNET I BARNEHAGENE

Tjeneste		2017	2018
Kost	Per måned	kr 265	kr 270
For sen henting	Per påbegynte ½-time	kr 235	kr 240

TIMEPRIS FOR SPESIALPEADGOGOSK HJELP FOR BARN BOSATT UTENFOR KOMMUNEN MED BARNEHAGEPLASS I NITTEDAL KOMMUNE

Tjeneste		2017	2018
Spesialpedagog	pr time	477	489
Støtte assistent	pr time	327	335

SKJENKEBEVILLINGSGEBYR 2018

Gebyret er regulert av «FOR 2005-06-08 nr 538: Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv.»

§ 6-1. Bevillingsgebyr på kommunal salgsbevilling for alkoholholdig drikk utenom Vinmonopolet og kommunal og statlig bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk fastsettes for ett kalenderår om gangen for hver enkelt bevilling på grunnlag av forventet mengde alkoholholdig drikk.

Endret ved forskrift 24 juni 2016 nr. 816 (i kraft 1 juli 2016).

§ 6-2. Gebyret skal betales etter følgende satser:

Salg:

- 0,21 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1
- 0,57 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2.

Skjenking:

- 0,47 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1
- 1,24 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2
- 4,09 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 3.

Bevillingsgebyret utgjør pr. år minimum kr 1630 for salg og kr 5100 for skjenking. Bevillingsmyndigheten kan likevel i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere. For ambulerende bevilling kan bevillingsmyndigheten kreve et gebyr på inntil kr 360 pr. gang.

Endret ved forskrifter 8 des 2011 nr. 1218 (i kraft 1 jan 2012), 5 des 2012 nr. 1142 (i kraft 1 jan 2013), 26 nov 2013 nr. 1381 (i kraft 1 jan 2014), 8 des 2014 nr. 1547 (i kraft 1 jan 2015), 4 nov 2015 nr. 1294 (i kraft 1 jan 2016), 24 juni 2016 nr. 816 (i kraft 1 juli 2016), 23 nov 2016 nr. 1361 (i kraft 1 jan 2017), 21 nov 2017 nr. 1818 (i kraft 1 jan 2018).

§ 6-3. Bevillingsmyndigheten fastsetter frister for bevillingshavers innsendelse av oppgave over forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk og innbetaling av gebyr. Ved årets utløp skal bevillingshaver sende inn oppgave over faktisk omsatt mengde alkohol. Dersom det foreligger et avvik mellom tidligere oppgitt forventet omsetning og faktisk omsetning, kan bevillingsmyndigheten foreta en etterberegning og et etteroppgjør.

Tilsynsavgift fra salgssteder for tobakksvarer og tobakksurrogater

Tilsynsavgift for salgssteder for tobakksvarer og tobakksurrogater, jf. "Forskrift om registrering av og tilsyn med salg av tobakksvarer mv. (Tobakksalgsforskriften)"

Årlig avgift	2018
Salgssted	kr 4 500
Midlertidig salgssted*	kr 1 200

*Med midlertidig salgssted menes salg i en periode på opptil 30 dager årlig, jf. forskriftens §9 pkt. 7

Vedlegg 3: Beskrivelse av endringer i sektorenes budsjetter

Sentrale poster

Tiltak i rådmannens forslag - endringer

Tall i 1000 kr				
Sentrale poster - endringer	2018	2019	2020	2021
KST-vedtak Kirkelig fellesråd inkl strømgifter Rotnes kirke	100	100	100	100
KST-vedtak Reduksjon i Rådmannens pott	-500	-500	-500	-500
KST-vedtak Reduksjon pott lønnsoppgjør	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
KST-vedtak Besparelse personforsikring - fordelt på enheter	-500	-500	-500	-500
Sum	-1 900	-1 900	-1 900	-1 900

Rådmannen foreslår å øke tilskuddet til kirkelig fellesråd i tråd med avtale om avjustering av dette for lønns- og prisvekst med 0,21 mill. kr årlig fra og med 2018.

Kommunestyrets vedtak – Kirkelig fellesråd, inkl strømgifter Rotnes kirke

Økt tilskudd til kirkelig fellesråd i tråd med Nittedal kirkelige fellesråds økonomiplan 2018 – 2021.

Oppvekst og utdanningssektoren

Tiltak i rådmannens forslag - styrking

Tall i 1000 kr				
Oppvekst og utdanning - endringer	2018	2019	2020	2021
Drift midlertidig barnehage Tumyrhaugen (5 avd.)	1 456	3 240	3 240	3 240
Kommunalt tilskudd private barnehager	3 600	3 600	3 600	3 600
Kommunalt tilskudd private barnehager pedagognorm	1 900	1 900	1 900	1 900
Økt driftsstøtte idrettsanlegg	194	194	194	194
Forebyggende arbeid	197	197	197	197
Økte kostnader barnevernvakten	353	353	353	353
Alternativ opplæringsarena (AOA)	2 800	2 800	2 800	2 800
Elever i/fra andre kommuner	3 000	3 000	3 000	3 000
KST-vedtak Grunnskole	7 000	7 000	7 000	7 000
KST-vedtak Bibliotek 1 årsverk	700	700	700	700
KST-vedtak Kulturskolen, inkl strykere 0,3 årsverk	300	300	300	300
Delsum driftskostnader	21 500	23 284	23 284	23 284
Lokalkostnad midlertidige barnehage Tumyrhaugen	-4 966	321	321	2 221
Kapasitetsøkning Rotnes skole	1 151	807	1 119	0
Lokalkostnad Nittedal ungdomsskole og Rotnes skole	-2 710	-4 262	188	2 918
Ny barneskole Hakadal	0	0	-5 000	-6 504
Rotnesbadet	0	0	300	700
Slattumhallen	0	0	1 600	3 900
Svømmehall Hakadal	0	0	800	1 800
Flerbrukshall Hakadal	0	0	1 100	2 600
Delsum lokalkostnader	-6 525	-3 134	428	7 635
Sum	14 975	20 150	23 712	30 919

Drift midlertidig barnehage Tumyrhaugen (5.avd)

Økningen gjelder driftskostnader for økning av barnehagekapasiteten med 2 avdelinger når Bjertnes barnehage flytter ut av Nittedal ungdomsskole og ny midlertidig barnehage etableres på Tumyrhaugen med 5 avdelinger.

Kommunalt tilskudd private barnehager

Økningen gjelder beregnet økt tilskudd til private barnehager basert på kostnader i de kommunale barnehagene 2016 og forventet antall barn i de private barnehagene i desember 2017.

Kommunalt tilskudd private barnehager pedagognorm

Økningen gjelder helårseffekt av økning i tilskudd til private barnehager som følge av ny norm for pedagogisk bemanning i barnehagene.

Økt driftsstøtte idrettsanlegg

Det er kommet nye anlegg inn i ordningen om driftsstøtte til idrettsanlegg og satser er justert. JF sak til KST 61/15

Forebyggende arbeid

Det foreslås å øke budsjettet til forebyggende tjenester for å styrke kapasiteten.

Økte kostnader barnevernvakten

Barnevernvakten starter døgndrift 1 januar og Nittedal kommunes årlige beløp øker jf. sak til KST 24/17

Alternativ opplæringsarena (AOA)

Alternativ opplæringsarena til barn med omfattende sosioemosjonelle vansker. Tilbuddet er startet i 2017 og skal bygges opp til full kapasitet til 13-15 barn i løpet av 2018.

Elever i/fra andre kommuner

I takt med at barnevernet har plassert flere barn i fosterhjem har Nittedal Kommune større utgifter til kjøp av skoletilbud i andre kommuner enn tidligere.

Kommunestyrets vedtak – Grunnskole

Økning i ramme til grunnskolen

Kommunestyrets vedtak – Bibliotek 1 årsverk

Styrking av bemanning i biblioteket

Kommunestyrets vedtak – Kulturskolen, inkl strykere 0,3 årsverk

Styrking av kulturskolen, stryk i skolen

Lokalkostnader midlertidig barnehage Tumyrhaugen

I vedtatt handlingsplan 2017-2020 var det satt av 6 mill. kroner i 2018 og 1,9 mill. kroner årlig i 2019 og 2020. Beløpet skulle dekke etablering og drift av lokaler til ny midlertidig 5 avdelings barnehage på Tumyrhaugen som kommer til erstatning for Bjertnes barnehage.

Rådmannen har nå beregnet mer presise kostnader for dette og kostnader til midlertidig barnehage er:

2018: Netto kostnad 1,034 mill. kr

2019-2021: Årlig netto kostnad 2,22 mill. kr

Budsjettrammen for midlertidige lokaler foreslås endret for å tilpasse denne til de oppdaterte kostnadsanslagene.

Beløpene inkluderer anslåtte kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold av bygg basert på nøkkeltall kombinert med estimerte antall kvadratmeter bygg.

Kapasitetsøkning Rotnes skole

Beløpet gjelder kostnader til midlertidige lokaler for økt kapasitet på Rotnes skole i påvente av permanent utvidelse av skolen.

Lokalkostnad Nittedal ungdomsskole og Rotnes skole

I vedtatt handlingsplan 2017-2020 var det satt av 11,6 mill. kroner i 2018 og 5,6 mill. kroner årlig i 2019 og 2020. Beløpet skulle dekke drift av midlertidige lokaler for Nittedal ungdomsskole og Rotnes skole for 2018-2020.

Rådmannen har nå beregnet mer presise kostnader for dette og netto kostnader til lokaler for Nittedal ungdomsskole og Rotnes skole i perioden er:

2018: 8,89 mill. kroner

2019: 1,34 mill. kroner

2020: 5,79 mill. kroner

2021: 2,92 mill. kroner

Budsjettrammen for midlertidige lokaler foreslås endret for å tilpasse denne til de oppdaterte kostnadsanslagene.

Beløpene inkluderer anslåtte kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold av bygg basert på nøkkeltall kombinert med estimerte antall kvadratmeter bygg.

Ny barneskole Hakadal

Beløpet gjelder beregnet netto reduksjon i kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold av bygg for barneskole i Hakadal når kostnader til drift av ny barneskole i Hakadal sees sammen med reduserte kostnader til drift av dagens skoler på Hagen og Kirkeby.

Rotnesbadet

Beløpet er anslåtte kostnader til forvaltning, drift og vedlikehold av bygg for nytt Rotnesbad.

Slattumhallen

Beløpet er anslåtte kostnader forvaltning, drift og vedlikehold av bygg for Slattumhallen.

Svømmehall Hakadal

Beløpet er beregnet kostnad for drift av ny svømmehall i Hakadal i tilknytning til ny barneskole på Elvetangen.

Flerbrukshall Hakadal

Beløpet er beregnet kostnad for til forvaltning, drift og vedlikehold av ny flerbrukshall i Hakadal i tilknytning til ny barneskole på Elvetangen.

Helse og velferdssektoren

Tiltak i rådmannens forslag - styrking

Tall i 1000 kr

Helse og velferd - endringer	2018	2019	2020	2021
Økte driftsutgifter	2 000	1 650	1 650	1 650
Medfinansiering eksisterende stillinger	700	1 854	2 686	3 518
Nye tiltak	1 100	900	900	900
Økt drift institusjon	1 700	1 700	1 700	1 700
Nye og økte vedtak	8 000	8 500	8 500	8 500
KST-vedtak Nye kjente behov innen helse og velferd	6 000	6 000	6 000	6 000
Sum	19 500	20 604	21 436	22 268

Økte driftsutgifter

Beløpet gjelder nye lisenser velferdsteknologi, økte utgifter til tolk, utskifting av utstyr kjøkken og vaskeri sykehjem, nye forskrifter og nye avtaler

Medfinansiering eksisterende stillinger

Beløpet gjelder kommunal medfinansiering av stillinger inne psykisk helse, rus, Inn på Tunet og Nav som følge av statlige opptrappingsplaner. Dvs staten har videreført delvis finansiering av stillinger som er opprettet knyttet til satsinger. Kommunen må trappe opp sin andel år for år.

Nye tiltak

Beløpet gjelder transport til dagsenter og mulighetsstudie bofellesskap

Økt drift institusjon

Beløpet gjelder økning av årsverk

Nye og økte vedtak

Nye brukere og økning i eksisterende vedtak

Kommunestyrets vedtak - Nye kjente behov innen helse og velferd

Nye behov innen helse og velferd, kjøp av plasser.

Miljø og samfunnsutviklingssektoren

Tiltak i rådmannens forslag - endringer

Tall i 1000 kr

Miljø og samfunnsutvikling - endringer	2018	2019	2020	2021
Leie lokaler kommunalteknisk drift	1 118	3 355	3 355	2 023
KST-vedtak Endring i bemanning i miljø og samfunn	-600	-600	-600	-600
Kst-vedtak Reduksjon i ekstern konsulentbistand i miljø og	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum	-482	1 755	1 755	423

Leie lokaler kommunalteknisk drift

Beløpet gjelder kostnader til leie og forvaltning, drift og vedlikehold av lokaler for kommunalteknisk drift i Brennaveien. Kostnadene må sees i sammenheng med reduserte kostnader til lokaler i Rådhusets vestfløy, se oversikt under stab og støtte.

Kommunestyrets vedtak – Endring i bemanning

Redusert ett årsverk i administrasjonen for sektoren

Kommunestyrets vedtak – Reduksjon i ekstern konsulentbistand

Redusert kjøp av ekstern konsulentbistand innen plan.

Tiltak i rådmannens forslag - endringer

Tall i 1000 kr				
Stab og støtte - endringer	2018	2019	2020	2021
Økte driftskostnader	600	600	600	600
Kapasitetsøkning IKT	675	675	675	675
Styringssystemer	225	225	225	225
Endring stillinger - økt kompetanse	200	200	200	200
Kommunikasjonstiltak	200	200	200	200
KST-vedtak Endringer i bemanning stab	-750	-750	-750	-750
Delsum driftskostnader	1 150	1 150	1 150	1 150
Reduserte lokalkostnader Rådhusets vestfløy	0	-1 332	-1 332	-1 332
Leie av kontorplasser	0	2 580	2 580	2 580
Delsum lokalkostnader	0	1 248	1 248	1 248
Sum	1 150	2 398	2 398	2 398

Økte driftskostnader

Beløpet gjelder økte kostnader til systemer innen IKT, HR og kommunikasjon og samfunnskontakt og økte kostnader til skatteoppkreverfunksjonen.

Kapasitetsøkning IKT

Beløpet gjelder kostnader til økt kapasitet og redundante fiberlinjer til kommunes lokasjoner og lisenser til redundante servere.

Styringssystemer

Beløpet gjelder driftskostnader til nye styringssystemer i enhet for HR og enhet for økonomi.

Endring stillinger – økt kompetanse

Beløpet gjelder økte kostnader til stillinger i dokumentsenteret som følge av økt krav til kompetanse.

Kommunikasjonstiltak

Beløpet gjelder kostnader til kommunikasjonstiltak.

Kommunestyrets vedtak – Endring i bemanning stab

Redusert ett årsverk i stab

Reduserte lokalkostnader rådhusets vestfløy

Beløpet gjelder reduserte lokalkostnader når rådhusets vestfløy rives for å muliggjøre bygging av helsehus.

Leie av kontorplasser

Beløpet gjelder leie av kontorplasser som erstatning for kontorplasser som forsvinner når rådhusets vestfløy rives. Beløpet må sees i sammenheng med reduserte lokalkostnader for rådhusets vestfløy over.

Vedlegg 4: Nittedal kirkelige fellesråds økonomiplan 2018-2021

ØKONOMIPLAN 2018 – 2021

ROTNES KIRKE

Kirkemøtet har vedtatt følgende visjon for Den norske kirke:

Mer himmel på jord

MISJON/VERDIER:

Kirken vitner i ord og gjerning om frelse, frihet og håp i Jesus Kristus ved å være:

Bekjennende	Vi tilber og bekjenner troen på den treenige Gud sammen med den verdensvide kirken.
Åpen	Vi er et fellesskap preget av likeverd, deltakelse og respekt for mangfold.
Tjenende	Vi viser barmhjertighet, fremmer rettferdighet og verner om skaperverket.
Misjonerende	Vi vitner om Jesus Kristus lokalt og globalt.

Denne overordnede visjon gjenspeiles i menighetsrådenes visjoner:

- **Mer himmel på jord** (Nittedal menighetsråd)
- **Nær Kristus i ord og handling, himmelvendt og jordnær** (Hakadal menighetsråd)

STRATEGISKE MÅL FOR DEN NORSKE KIRKE I BORG FOR PERIODEN 2015-2020:

1. Flere deltar i og opplever gudstjenesten som et inkluderende og trosstyrkende fellesskap.
2. Flere søker dåp, og deltar i trosopplæring.
3. Den norske kirke er synlig i samfunnet, oppleves relevant og engasjerer seg i menneskers liv.

Nittedal kirkelige fellesråd ønsker at **kirken skal være en viktig bidragsyter og ressurs for å skape et godt lokalsamfunn preget av nærhet, omsorg og engasjement.**

Vi tror at en livskraftig kirke vil gjøre kommunen til et bedre sted å bo. Dette mener vi blant annet fordi:

- kirken i Nittedal er i nærkontakt med alle slags mennesker gjennom alle livsfaser, fra vugge til grav, i glede så vel som i sorg
- 70,8 % av kommunens innbyggere er medlemmer av Den norske kirke

- kirken bidrar til fellesskapsfølelse, forankring, mening, støtte, i høytidelige og kritiske situasjoner i livet
- kirken driver et stort arbeid for barn og ungdom med mange forskjellige tilbud
- kirken er en sentral kulturbærer i kommunen, og kirkebygg og kirkegårder representerer tilknytning både til det evige og til slektene som har gått foran

KIRKELIG FELLESRÅDS ANSVAR

Etter kirkeloven § 14 skal kirkelig fellesråd i hver kommune «ivareta administrative og økonomiske oppgaver på vegne av soknene, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomheten i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til kommunen».

Kirkelig fellesråd er ansvarlig for:

- bygging, drift og vedlikehold av kirker
- anlegg, drift og forvaltning av gravplasser
- opprettelse og nedleggelse av stillinger som lønnes over fellesrådets budsjett
- anskaffelse og drift av menighets- og prestekontor
- anskaffelse av lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring

KOMMUNENS ANSVAR

Etter kirkeloven § 15 skal kommunen utrede følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:

- utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker
- utgifter til anlegg og drift av gravplasser
- utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og utgifter til daglig leder av kirkelig fellesråd
- driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold
- utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring
- utgifter til kontorhold for prester

Fellessrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

Utgiftsdekningen skal gi grunnlag for:

- at det i soknene kan holdes de gudstjenester biskopen forordner
- at nødvendig kirkelige tjenester kan ytes
- at arbeidsforholdene for de kirkelige tilsatte er tilfredsstillende
- at menighetsråd og fellesråd har tilstrekkelig administrativ hjelp

VURDERING AV FELLESRÅDET ØKONOMISKE SITUASJON

Driftsregnskap 2016 ble gjort opp med et regnskapsmessig overskudd på kr. 15770,-.

Kirkelig fellesråds økonomi er fortsatt krevende og det er ikke rom for uforutsette kostnader innenfor eksisterende rammer. Pr 31.12.2016 har fellesrådet kun kr 6431 på ubundne fond drift.

BEHOV UTOVER HANDLINGSPLAN 2017-2020

Kirkelig fellesråd mottar i 2017 et driftstilskudd fra Nittedal kommune på kr. 8 059 000. I tillegg kommer verdien av tjenesteytingsavtalen på kr. 1 743 000.

ELEKTRONISK ARKIVLØSNING

Fellesrådet har ingen elektronisk arkivløsning, noe som gjøre arkivarbeidet lite effektivt og med betydelig fare for at særlig elektronisk korrespondanse ikke blir arkivert.

Kirkepartner IKT AS er kirkens egen leverandør av IKT-tjenester. Initiativtakerne er Kirkerådet, Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KA), Opplysningsvesenets fond og Kirkelig fellesråd i Oslo. Kirkepartner IKT AS leverer i dag IKT-tjenester til 3500 brukere.

Kirkepartner IKT skal bidra til å samle enhetene i Den norske kirke til ett IKT-rike, med felles verktøy for alle medarbeidere, og likt servicenivå til alle, der kirkens brukere er i sentrum.

For Nittedal kirkelige fellesråd vil det bety en økt årlig utgift på kr 200 000 å gå over til Kirkepartner, hvor elektronisk arkivløsning er inkludert. I tillegg kommer det er engangskostnad på ca kr 60 000.

Alternativt finnes det en annen leverandør av IKT- tjeneste for kirkelige virksomheter, Agrando, som også tilbyr elektronisk arkiv. Deres løsning er noe rimeligere og vil bety en årlig økt kostnad på i underkant av kr 100 000. Det er ingen etableringskostnad hos denne leverandør.

Fordelen med Kirkepartner er at det er denne leverandøren kirken sentralt har valgt.

Driftsutgifter Rotnes kirke

Vi har fortsatt kort historikk på driftsutgiftene til Rotnes kirke. Mye tyder på at summen som kommunen bevilget til strøm, forsikring og andre driftsutgifter av kirken ikke vil være tilstrekkelig. Fra november til februar har vi betalt ca kr 40 000 i strøm. Det er bevilget kr 111 000 på årsbasis. Forsikringen vi tegnet kostet ca kr 53 000, mens beregningen fra Nittedal Eiendom som lå til grunn for tilskudds økningen var på kr 22 000.

Tilstandsrapport Hakadal kirke og Nittedal kirke

Fellesrådet forvalter viktige kirke- og kulturbygg. For å kvalitetssikre dette arbeidet ønsker fellesrådet at det utarbeides en tilstandsrapport for Hakadal kirke og Nittedal kirke, med tilhørende vedlikeholdsplan. Kostnad ca kr 50 000.

Hakadal kirkestue

Hakadal kirkestue ble siste gang malt i 2008. Det er derfor behov for å male på nytt. Prisanslag ca 150 000.

Det er enkle og gamle vindusglass i kirkestuen. Det medfører mye trekk og varmetap. Det er ønskelig å skifte vinduene og at det kan gjøres samtidig med maling. Prisanslag 150 000.

Nittedal kirke

Dåpssakristiet i Nittedal kirke er etter vært betydelig slitt, og det er ikke særlig hyggelig for dåpsforeldre. Det er ønskelig å foreta en oppussing. Prisanslag 50 000.

Informasjon og frivillighetskoordinator

Kirken har behov for å styrke frivilligheten og bedre informasjonsarbeidet. Derfor ønsker vi å tilsette noen som kan ha særlig fokus på rekruttering og oppfølging av frivillige, og på å utvikle informasjonsarbeidet. Årlig kostnad ca 500 000.

DRIFT	2018	2019	2020	2021
Elektronisk arkiv	260 000	200 000	200 000	200 000
Driftsutgifter Rotnes kirke	100 000	100 000	100 000	100 000
Tilstandsrapporter kirkene	50 000			
Maling Hakadal kirkestue	150 000			
Skifte vinduer Hakadal kirkestue	150 000			
Oppussing av dåpssakristi Nittedal kirke	50 000			
Stilling info/koord.frivillige		500 000	500 000	500 000
SUM ØKNING	760 000	800 000	800 000	800 000

INVESTERINGSBEHOV

Automatisering kirkeklokker

Det er forbundet med stor risiko å gå opp de bratte og smale trappene til klokkene. Ved kraftig vind kreves mye styrke for å åpne lukene. Ved automatisering kan kirkeklokker og luker betjenes fra et panel i sakristiet eller programmeres inn på forhånd. Kiming i forbindelse med høytider kan da skje uten at kirketjener må dra til kirken. Det vil være lettere å få vikarer som kirketjener, siden svært mange kvier seg for å klatre opp i kirketårnet for å ringe.

Asfaltering parkeringsplass Nittedal kirke

Bruken og presset på parkeringsplassen har økte betydelig etter at kirkestua ble tatt i bruk. Det er derfor et stort behov for å asfaltere og oppmerke parkeringsplassen slik at den kan utnyttes optimalt, forhindre parkeringskaos og redusere støvplager.

Investeringsbehovene i perioden er satt opp i prioritert rekkefølge. Tallene er oppgitt i hele tusen:

INVESTERINGER	2018	2019	2020	2021
Automatisering kirkeklokker Nittedal	300 000			
Automatisering kirkeklokker Hakadal		300 000		
Asfaltering parkeringsplass Nittedal kirke	500 000			
SUM	800 000	300 000		

Vedlegg 5: Identifiserte investeringsbehov i perioden 2022-2025

Under fremkommer identifiserte store investeringsbehov som ligger rett i etterkant av handlingsplanperioden 2018-2021.

Oversikten viser at store investeringer, i hovedsak innen oppvekst og utdanning, vil medfører behov for egenkapital til investeringer på rundt 52 mill. kroner i perioden i tillegg til et låneopptak på rundt 156 mill. kroner.

Investeringer i perioden 2022-25

Tall i mill kroner	2022-25
Ny Tøyen barnehage (fortsettelse)	18,8
Sentrumsbarnehage	56,0
Bjertnes barnehage (fortsettelse)	19,1
Ulverud skole	85,0
Rotnes skole (fortsettelse)	72,7
Idrettshall Rotnes skole (fortsettelse)	8,6
Sum investeringer	260,2

Finansiering	2022-25
MVA kompensasjon	52,0
Bruk av disposisjonsfond	52,0
Låneopptak	156,1
Sum finansiering	260,2

Vedlegg 6: Enhetenes budsjettrammer

Alle tall i hele 1000 NOK.

Helse og velferdssektor

Kommunalsjef helse og velferd

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	33 498	33 498	33 498	33 498
Oppgaver overført fra enhet for barnehager og forebyggende tjenester	200	200	200	200
Oppgaver overført til enhet for tildeling	-4 560	-4 560	-4 560	-4 560
Lønnsjusteringer	385	385	385	385
Kompetansebroen	150	150	150	150
Ny beredskapsordning for kriseteamet	250	250	250	250
Økt behov for tolketjenester	150	150	150	150
Bakvaksordning legevakt, akuttmedisinforskriften	150	150	150	150
Styrking legetjeneste helsestasjon - overført fra oppvekst og utdanning	197	197	197	197
Innsparing personforsikring	-10	-10	-10	-10
Lønnsjustering 1/5/2017	547	547	547	547
Sum	30 957	30 957	30 957	30 957

Bolig og tilflytting

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	3 584	3 584	3 584	3 584
Oppgaver overført fra Nittedal-eiendom KF	610	610	610	610
Innsparing personforsikring	-6	-6	-6	-6
Lønnsjustering 1/5/2017	180	180	180	180
Sum	4 368	4 368	4 368	4 368

Tildeling

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	34 032	34 032	34 032	34 032
Oppgaver overført fra kommunalsjef for helse og velferd	4 560	4 560	4 560	4 560
Oppgaver overført fra enhet for tilrettelagte tjenester	1 728	1 728	1 728	1 728
Overgrepsmottak ved Oslo legevakt	50	50	50	50
Økte vedtak for BPA, omsorgslønn, støttekontakter og kjøp av institusjonsplasser	5 500	6 000	6 000	6 000
KST-vedtak nye behov innen helse og velferd	6 000	6 000	6 000	6 000
Innsparing personforsikring	-9	-9	-9	-9
Lønnsjustering 1/5/2017	505	505	505	505
Sum	52 366	52 866	52 866	52 866

Tilrettelagte tjenester

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	92 144	92 144	92 144	92 144
Oppgaver overført til enhet for tildeling	-1 728	-1 728	-1 728	-1 728
Styrking av bemanning	2 500	2 500	2 500	2 500
Kjøp av transporttjenester	950	950	950	950
Mulighetsstudie eksisterende boliger	200			
Innsparing personforsikring	-45	-45	-45	-45
Lønnsjustering 1/5/2017	1 732	1 732	1 732	1 732
Økt husleie 2018	470	470	470	470
Sum	96 223	96 023	96 023	96 023

Institusjon

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	111 188	111 188	111 188	111 188
HP 2015-2018 Drift av sykehjemsplasser	1 500	1 500	1 500	1 500
Økt bemanning	1 700	1 700	1 700	1 700
Inventar og utstyr	400	0	0	0
Velferdsteknologi, lisenser	450	450	450	450
Innsparing personforsikring	-55	-55	-55	-55
Lønnsjustering 1/5/2017	2 237	2 237	2 237	2 237
Økt husleie HFR flyttet til Stamvn	3 170	3 170	3 170	3 170
Økt husleie 2018	2 435	2 435	2 435	2 435
Sum	123 025	122 625	122 625	122 625

Hjemmetjenester, forebyggende og rehabilitering (HFR)

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	68 096	68 096	68 096	68 096
Fastlønnstilskudd fysioterapeuter, endring i forskrift	154	204	204	204
Innsparing personforsikring	-30	-30	-30	-30
Lønnsjustering 1/5/2017	1 361	1 361	1 361	1 361
Redusert husleie utflytting fra institusjon	-3 170	-3 170	-3 170	-3 170
Økt husleie 2018	34	34	34	34
Sum	66 445	66 495	66 495	66 495

NAV

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	32 625	32 625	32 625	32 625
Oppgaver flyttet til psykisk helse og rus	-1 525	-1 525	-1 525	-1 525
Rusarbeid, medfinansiering prosjektstilling	150	400	600	800
Innsparing personforsikring	-10	-10	-10	-10
Lønnsjustering 1/5/2017	423	423	423	423
Økt husleie 2018	7	7	7	7
Sum	31 670	31 920	32 120	32 320

Psykisk helse og rus

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	21 927	21 927	21 927	21 927
Oppgaver flyttet fra NAV	1 525	1 525	1 525	1 525
Opptrapping rusarbeid, Inn på tunet	50	200	300	400
Medfinansiering av prosjektstillinger	500	1 254	1 786	2 318
Leasingbiler	200	200	200	200
Innsparing personforsikring	-12	-12	-12	-12
Lønnsjustering 1/5/2017	689	689	689	689
Økt husleie 2018	85	85	85	85
Sum	24 964	25 868	26 500	27 132

Oppvekst og utdanningssektor

Kommunalsjef oppvekst og utdanning

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	4 940	4 940	4 240	4 240
Innsparing personforsikring	-3	-3	-3	-3
Lønnsjustering 1/5/2017	153	153	153	153
Sum	5 090	5 090	4 390	4 390

Barnehager og forebyggende tjenester

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	244 577	240 477	240 477	238 577
Oppgaver overført til kommunalsjef helse og velferd	-200	-200	-200	-200
Oppgaver overført til Barnevern	-624	-624	-624	-624
Anslåtte kostnader til midlertidige lokaler Bjertnes barnehage i HP 2017-2020	-6 000	-1 900	-1 900	0
Kostnader midlertidige lokaler til Bjertnes barnehage	1 337	2 809	2 809	2 809
Redusert husleie pga riving av NUS	-303	-588	-588	-588
Økte driftskostnader midlertidig Bjertnes barnehage pga økning med 2 avd	1 456	3 240	3 240	3 240
Økt kommunalt tilskudd til private barnehager	3 600	3 600	3 600	3 600
Økt kommunalt tilskudd til private barnehager pga ny norm for pedagogisk bemanning	1 900	1 900	1 900	1 900
Oppgaver overført til Barn, unge og familie	-17 088	-17 088	-17 088	-17 088
Lønnsjustering 1/5/2017	1 056	1 056	1 056	1 056
Innsparing personforsikring	-32	-32	-32	-32
Spesialpedagogisk team overført fra PPT	3 992	3 992	3 992	3 992
Økt husleie 2018	1 236	1 236	1 236	1 236
Sum	234 907	237 878	237 878	237 878

Kultur

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	36 882	36 882	36 882	36 882
Lønnsjustering 1/5/2017	464	464	464	464
Økt driftsstøtte til idrettslag	194	194	194	194
Flerbrukshall i Hakadal, anslått FDV-kostnader	0	0	1 100	2 600
Svømmehall i Hakadal, anslått FDV-kostnader	0	0	800	1 800
Idrettshall Slattum, anslått FDV-kostnader	0	0	1 600	3 900
Redusert husleie pga riving av Samfunnshuset	-527	-1 181	-1 181	-1 181
Redusert husleie pga riving av Rotnesbadet	-326	-444	-444	-444
Terapibasseng Rotnes, anslått FDV-kostnader	0	0	300	700
KST-vedtak styrking av biblioteket med årsverk	700	700	700	700
KST-vedtak styrking kulturskolen årsverk	300	300	300	300
Innsparing personforsikring	-10	-10	-10	-10
Økt husleie 2018	5 943	5 943	5 943	5 943
Sum	43 620	42 848	46 648	51 848

Barn, unge og familie (tidligere PPT)

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	15 141	15 141	15 141	15 141
Oppgaver overført fra Barnehager og forebyggende	17 088	17 088	17 088	17 088
Utekontakter overført fra Barnevern	2 800	2 800	2 800	2 800
Alternativ opplæringsarena	2 800	2 800	2 800	2 800
Spesialpedagogisk team overført Enhet for barnehager	-3 992	-3 992	-3 992	-3 992
Endring husleie 2018 helsestasjon	-128	-128	-128	-128
Innsparing personforsikring	-21	-21	-21	-21
Lønnsjustering 1/5/2017	1 033	1 033	1 033	1 033
Sum	34 721	34 721	34 721	34 721

Barnevern

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	40 263	40 263	40 263	40 263
Oppgaver overført fra Barnehager og forebyggende	624	624	624	624
Økt tilskudd til Barnevernvakten	353	353	353	353
Utekontakter overført Barn, unge og familie	-2 800	-2 800	-2 800	-2 800
Innsparing personforsikring	-11	-11	-11	-11
Lønnsjustering 1/5/2017	410	410	410	410
Sum	38 839	38 839	38 839	38 839

Grunnskolen

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	333 718	327 718	327 718	322 118
Økte kostnader for barn i andre kommuner	3 000	3 000	3 000	3 000
Anslåtte kostnader til midlertidige skolelokaler i HP 2017-2020	-11 600	-5 600	-5 600	0
Flyttekostnader Nittedal ungdomsskole	500	0	0	0
Etablering av paviljonger Nittedal ungdomsskole	7 800	0	0	0
FDV-kostnader og leie av paviljonger Nittedal ungdomsskole	4 026	8 452	4 426	0
Redusert husleie pga riving av Nittedal ungdomsskole	-2 583	-5 489	-5 489	-5 489
Kostnader midlertidige lokaler Rotnes skole inkl etablering av paviljonger og flyttekostnader	0	0	8 314	9 628
Redusert husleie pga riving av Rotnes skole	0	0	-2 338	-5 496
Kapasitetsøkning Rotnes skole inntil flytting til midlertidige paviljonger	1 151	807	1 119	0
Ny Nittedal ungdomsskole, anslått FDV-kostnader	0	0	2 500	5 900
Ny skole i Hakadal, anslått FDV-kostnader	0	0	2 700	6 500
Redusert FDV-kostnader Kirkeby skole	0	0	-3 300	-5 613
Redusert FDV-kostnader Hagen skole	0	0	-4 400	-7 392
KST-vedtak styrking grunnskole	7 000	7 000	7 000	7 000
Innsparing personforsikring	-192	-192	-192	-192
Lønnsjustering 1/5/2017	6 954	6 954	6 954	6 954
Økt husleie 2018	1 571	1 571	1 571	1 571
Sum	351 345	344 221	343 983	338 489

Miljø og samfunnsutviklingssektor

Kommunalsjef miljø og samfunnsutvikling

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	6 331	4 831	4 831	4 831
Oppgaver overført fra Plan	445	445		
Innsparing personforsikring	-2	-2	-2	-2
Lønnsjustering 1/5/2017	74	74	74	74
KST-vedtak redusert en stilling	-600	-600	-600	-600
Sum	6 248	4 748	4 303	4 303

Plan, byggesak og geodata

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	12 112	12 112	10 312	10 312
Oppgaver overført til kommunalsjef	-445	-445		
Finansiering informasjonskonsulent	-300	-175	0	0
Innsparing personforsikring	-12	-12	-12	-12
Lønnsjustering 1/5/2017	249	249	249	249
KST-vedtak redusert konsulentbistand	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum	10 604	10 729	9 549	9 549

Kommunalteknikk

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	32 228	31 793	31 358	30 923
Leie av lokaler til Komtek drift i Brennavn	1 118	3 355	3 355	3 355
Innsparing personforsikring	-14	-14	-14	-14
Lønnsjustering 1/5/2017	64	64	64	64
Sum	33 396	35 198	34 763	34 328

Stab og støttesektor

Administrasjon

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020 (kostnader til valg hvert 2. år)	15 063	16 238	15 063	16 238
Lønnsjusteringer helårsvirkning 2016	103	103	103	103
Innsparing personforsikring	-5	-5	-5	-5
Lønnsjustering 1/5/2017	201	201	201	201
KST-vedtak redusert en stilling	-750	-750	-750	-750
Sum	14 612	15 787	14 612	15 787

Human resources (HR)

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	15 420	15 420	15 420	15 420
Økte kostnader til avtaleforpliktelser	100	100	100	100
Drift av styringssystem	150	150	150	150
Innsparing personforsikring	-6	-6	-6	-6
Lønnsjustering 1/5/2017	501	501	501	501
Sum	16 165	16 165	16 165	16 165

Kommunikasjon og samfunnskontakt

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	22 181	20 626	20 626	20 626
Informasjonskonsulent - prosjekt	1 200	700	0	0
Lønnsjustering krav til økt kompetanse	200	200	200	200
Kommunikasjonstiltak	200	200	200	200
Medieovervåking	50	50	50	50
Behov for kontorplasser ved riving av vestfløy Rådhuset	0	2 580	2 580	2 580
Redusert husleie pga riving av vestfløy Rådhuset	0	-1 332	-1 332	-1 332
Innsparing personforsikring	-5	-5	-5	-5
Lønnsjustering 1/5/2017	127	127	127	127
Økt husleie 2018	486	486	486	486
Sum	24 439	23 632	22 932	22 932

Økonomi

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	13 155	13 155	13 155	13 155
Økt kostnad til skatteoppkrever	100	100	100	100
Drift av styringssystem	75	75	75	75
Innsparing personforsikring	-6	-6	-6	-6
Lønnsjustering 1/5/2017	388	388	388	388
Sum	13 712	13 712	13 712	13 712

IKT

	2018	2019	2020	2021
Ramme HP 2017-2020	14 717	14 217	14 217	14 217
Lisensøkning	250	250	250	250
Linjeleie	350	350	350	350
Kapasitetsøkning og redundant internett	425	425	425	425
Innsparing personforsikring	-4	-4	-4	-4
Lønnsjustering 1/5/2017	104	104	104	104
Sum	15 842	15 342	15 342	15 342

Vedlegg 7: Utvikling i sektorenes rammer i perioden 2015 til 2017

Oversikt over vedtatte styrkinger i budsjettene fra 2015 til 2017 pr sektor. Oversikten baserer seg på vedleggene til handlingsplanene som omtaler styrkinger og reduksjoner. Tiltak som er vedtatt i løpet av året er ikke med. Tiltak som har avgrenset varighet er merket med antall år.

Oppvekst og utdanning - økninger i enhetenes budsjetter	Vedtatt HP 2015	Vedtatt HP 2016	Vedtatt HP 2017	Sum vedtatt 2015-2017
Enhet for barnevern				
Forebyggende arbeid i familier og økt antall plasseringer	2 500		3 500	6 000
Sum økning til barnevern	2 500	0	3 500	6 000
Enhet for PPT				
Styrking adferdsteam PPT		732	624	1 356
Stillinger til team spesialpedagoger barnehager		233	650	883
Sum økning til PPT	0	965	1 274	2 239
Grunnskolen				
Satsing Nittedalskolen	5 700		-2 900	2 800
Opprettholde lærerretthet		3 100		3 100
Økning timer valgfag og naturfag, statlig satsing	392	340	477	1 209
Tospråklig fagopplæring		600		600
Digitalisering i skolen, IKT infrastruktur og systemer til undervisning, prosjekt		500	200	700
Rådgiver pedagogisk utvikling og kvalitetsarbeid i kommunalsjefens stab		583	238	821
Sum økning til grunnskolen	6 092	5 123	-1 985	9 230
Enhet for barnehager og forebyggende tjenester				
Tilskudd til private bhg, korrigert for Åneby bhg	10 174	-1 000		9 174
Økning antall barn i andre kommuners barnehager	500			500
Satsing skolehelse- og helsestasjonstjenester inkl psykolog	1 416			1 416
Styrket legetjenest i helsestasjon for ungdom og skolehelsetjenesten		100	200	300
Sum økning til barnehager og forebyggende tjenester	12 090	-900	200	11 390
Enhet for kultur				
Økning stilling leder for idrett	241			241
Investeringsbidrag idrettsanlegg, ett-årig	500			500
Tilskudd Frivilligsentralen	168		484	652
Drift av kulturhus inkl bibliotek, musikkskole og ungdomslokaler		3 150	3 150	6 300
Overdragelse av eierskap og drift idrettsanlegg, driftsstøtte		1 000		1 000
Stryk i skolen, musikkskolen		180	100	280
Kulturfond - opprettholde		600		600
Tilskudd til frivillig arbeid			480	480
Sum økning til kultur	909	4 930	4 214	10 053
Forslag til sektoren i 2018				
Sum oppvekst og utdanning i årene 2015-2017 vedtatt budsjett	21 591	10 118	7 203	38 912

Helse og omsorg - økninger i enhetenes budsjetter	Vedtatt HP 2015	Vedtatt HP 2016	Vedtatt HP 2017	Sum vedtatt 2015-2017
Enhet for institusjon				
Drift 12 nye sykehjemsplasser Døli, rom tas gradvis i bruk	1 500	1 500	1 500	4 500
Kostnadsreduksjon institusjon			-1 970	-1 970
Drift dagsentre og økt åpningstid ved Døli og Skytta	1 000	506	136	1 642
Transporttjeneste	500			500
Sum økning til institusjon	3 000	2 006	-334	4 672
Enhet for hjemmetjenester, forebyggende og rehabilitering (HFR)				
Opptreppingsplan fysioterapitjenesten kommunale stillinger	370	327		697
Driftstilskudd privatpraktiserende fysioterapeuter	860			860
Frisklivsentralen - ernæringsfysiolog	526			526
Arbeidstøy og vask av tøy til ansatte i HFR	200			200
Kapasitetsøkning hjemmetjenesten		6 000	5 800	11 800
Demensaktiviteter, herunder aktiviteter på Markerud gård		250	250	500
Forebyggende tjenester, fysioterapi og frisklivsentralen			1 652	1 652
Sum økning til HFR	1 956	6 577	7 702	16 235
Enhet for tildeling				
Saksbehandler tildelingsenheten	600			600
Kjøp av institusjonsplasser	1 164	1 100		2 264
Prisøkning på kontrakter og avtaler, kjøp av plasser	600		1 300	1 900
Nye brukere og økte behov helse og omsorgstjenester			9 900	9 900
Sum økning til tildeling	2 364	1 100	11 200	14 664
Enhet for tilrettelagte tjenester (tidl. mangfold og inkludering)				
Økte behov i enhet for mangfold og inkludering	4 000			4 000
Dagtilbud/VTA (varig tilrettelagte arbeidsplasser)	449	448		897
Opplæringsvakter nye ansatte		1 500		1 500
Økte vedtak boliger		2 500		2 500
Forebyggende tjenester, støttekontakt og aktivitetstilbud			348	348
Sum økning til tilrettelagte tjenester	4 449	4 448	348	9 245
Enhet for NAV				
Sysselsetting, styrket innsats med særlig vekt på unge voksne	700			700
Sosialhjelp			2 500	2 500
Sum økning til NAV	700	0	2 500	3 200
Enhet for helse				
Psykolog	0	363	150	513
Styrket bemanning psykisk helsehjelp		1 563		1 563
Styrket legetjeneste på sykehjem		400		400
Sum økning til helse	0	2 326	150	2 476
Forslag til sektoren i 2018				
Sum helse og omsorg i årene 2015-2017 vedtatt budsjett	12 469	16 457	21 566	50 492

Miljø og samfunnsutvikling - økninger i enhetenes budsjetter	Vedtatt HP 2015	Vedtatt HP 2016	Vedtatt HP 2017	Sum vedtatt 2015-2017
Kommunalsjefenes område				
Klima-, miljø- og emergittiltak, 2-årig tiltak	1 000			1 000
Vilt og landbruksforvaltning	305			305
Jordfaglig ressurs Regionkontor Landbruk	150			150
Nærmiljøforum og estetikk	200			200
Stilling tatt ut av selvkost pga omorganisering av sektoren		744		744
Kostnadsreduksjon			-235	-235
Sum økning til miljø, landbruk, diverse	1 655	744	-235	2 164
Enhet for kommunalteknikk				
Eiendomsskatteskulent	709			709
Økt kostnad til brannberedskap	1 416	1 300	620	3 336
Tiltak i trafikksikkerhetsplanen, 2-årig tiltak	700			700
Drift av damanlegg fra NRV	55			55
Bru- og veivedlikehold		1 000		1 000
Fartsdempende tiltak i kommunale veier, 3-årig tiltak		600		600
Snøbrøytingsavtaler			220	220
Sum økning til kommunalteknikk	2 880	2 900	840	6 620
Enhet for plan, bygg og oppmåling				
Prosjektmedarbeidere plan, varighet ett år	700			700
Prosjektmedarbeidere plan, varighet 3 år			1 800	1 800
Økt bemanning plan		700	900	1 600
Stilling tatt ut av selvkost			470	470
Utredninger og konsulenter			1 500	1 500
Arkitektkonkurranse strategisk områdeplan og utredninger, ettårig			3 000	3 000
Digitalisering av historisk byggesaksarkiv, 2-årig			1 500	1 500
Sum økning til plan, bygg og oppmåling	700	700	9 170	10 570
Forslag til sektoren i 2018				
Sum miljø og samfunnsutvikling i årene 2015-2017 vedtatt budsjett	5 235	4 344	9 775	19 354
				herav prosjekter med begrenset varighet 6 300

Stab og støtte - økninger i enhetenes budsjetter	Vedtatt HP 2015	Vedtatt HP 2016	Vedtatt HP 2017	Sum vedtatt 2015-2017
Enhet for administrasjon				
Møtegodtgjørelse nye sats og hovedutvalgsmodell	151		262	413
Kostnadsreduksjon, redusert antall utvalgsmøter			-175	-175
Sum økning til administrasjon	151	0	87	238
Enhet for økonomi				
Skatteopprekker økning	200			200
Kostnadsreduksjon, skatteopprekker			-100	-100
Sum økning til økonomi	200	0	-100	100
Enhet for HR				
Prosjekt sykefravær, ett-årig	500			500
Prisøkninger serviceavtaler HR-programvare		215	270	485
Kostnadsreduksjon, redusert utgift til opplæringsringen			-100	-100
Sum økning til HR	500	215	170	885
Enhet for kommunikasjon og samfunnskontakt				
Omdømmeprosjekt, ett-årig	350			350
Arkiv - Katalogisering av papirarkivet			1 600	1 600
Sum økning til kommunikasjon og samfunnskontakt	350	0	1 600	1 950
Enhet for IKT				
Utredning IKT-strategi, ett-årig	500			500
Utredning organisering IKT, ett-årig		400		400
IKT virksomhetsarkitekt, oppfølging av IKT-strategi			305	305
Økte kostnader til Microsoft-lisenser		200	1 000	1 200
Utskifting IKT infrastruktur		100		100
Økte kostnader serviceavtaler IKT		210	620	830
Kjøp av konsulent tjenester med spisskompetanse innen IKT		460		460
Økte kostnader til linjeleie			200	200
Utredning DGI, 2-årig			500	500
Sum økning til IKT	500	1 370	2 625	4 495
Forslag til sektoren i 2018				
Sum stab og støtte i årene 2015-2017 vedtatt budsjett	1 701	1 585	4 382	7 668
				herav prosjekter med begrenset varighet 2 250
Totalt alle sektorer	40 996	32 504	42 926	116 426

Vedlegg 8: KOSTRA

KOSTRATALL – DIAGRAMMER TIL HANDLINGSPLAN 2018-2021

I dette vedlegget fremstilles utvalgte nøkkeltall fra KOSTRA (KOMmune-STat-RApportering). Viktige hovedtall er omtalt i selve Handlingsplandokumentet.

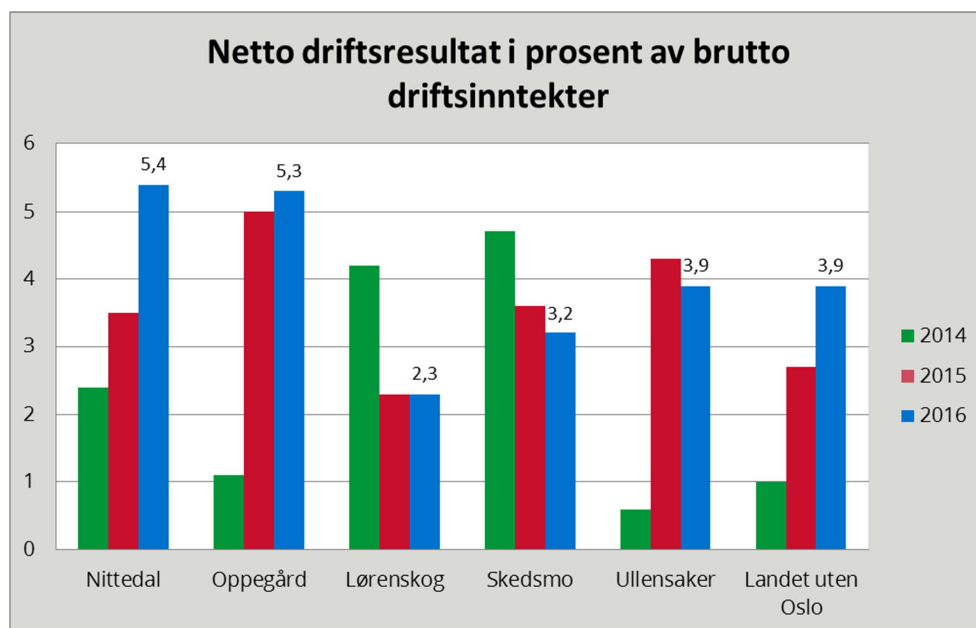
Sammenligningsgrunnlaget er romerikskommunene Lørenskog, Skedsmo og Ullensaker. I tillegg fremstilles tall for Oppegård kommune. Oppegård er kanskje den kommunen i Akershus som ligner mest på Nittedal når man ser på befolkningens størrelse, beregnet utgiftsbehov og kommunens inntektsnivå. Tall for Landet ekskl Oslo er også tatt med. Diagrammene viser resultatene for 2014, 2015 og 2016.

For 2016 er også verdiene med tall i det enkelte diagram lagt inn. Enkelte av diagrammene etterfølges av egen tekstomtale.

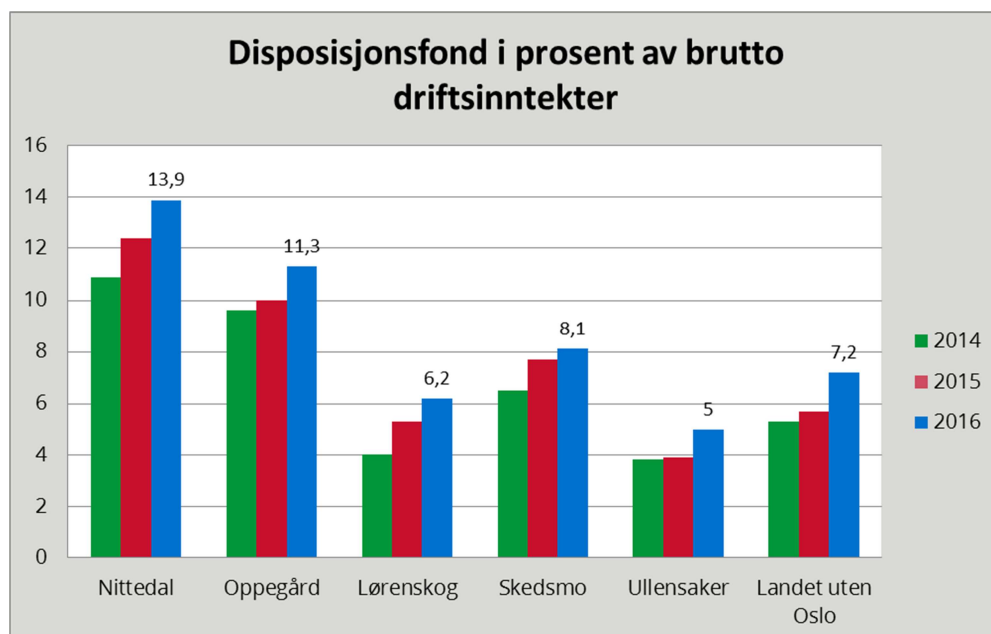
Innhold i vedlegg 8:

<u>1.1</u>	<u>Finansielle nøkkeltall</u>	15050
<u>1.2</u>	<u>Kommunehelse</u>	152
<u>1.3</u>	<u>Pleie og omsorg</u>	154
<u>1.4</u>	<u>Sosialtjenesten</u>	157
<u>1.5</u>	<u>Barnehage</u>	161
<u>1.6</u>	<u>Grunnskole</u>	162
<u>1.7</u>	<u>Barnevern</u>	167
<u>1.8</u>	<u>Kultur</u>	168

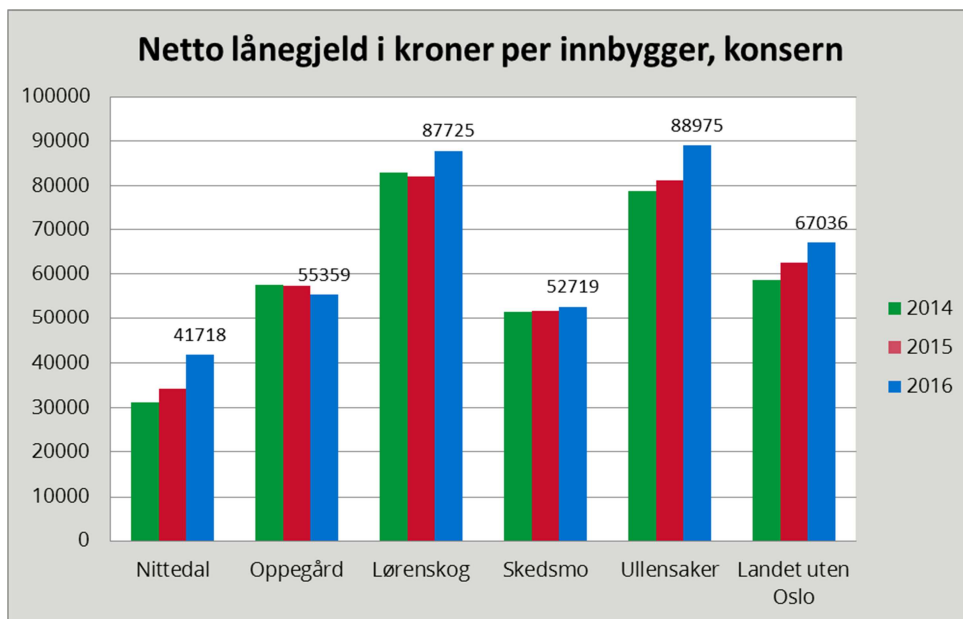
1.1 Finansielle nøkkeltall

Figuren over viser netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter. Nittedal har hatt bedre netto driftsresultater de siste tre årene og lå i 2016 høyest av sammenlikningskommunene på dette. Fylkesmannen anbefaler at indikatoren skal være over 3 prosent, mens kommunens eget styringsmål er minimum 2,5 prosent. Et godt netto driftsresultat har vært et bevisst valg for å øke disposisjonsfondet og dermed muliggjøre en egenkapitalandel av finansiering av investeringer i tråd med kommuneplanmålet for dette på 25 prosent.

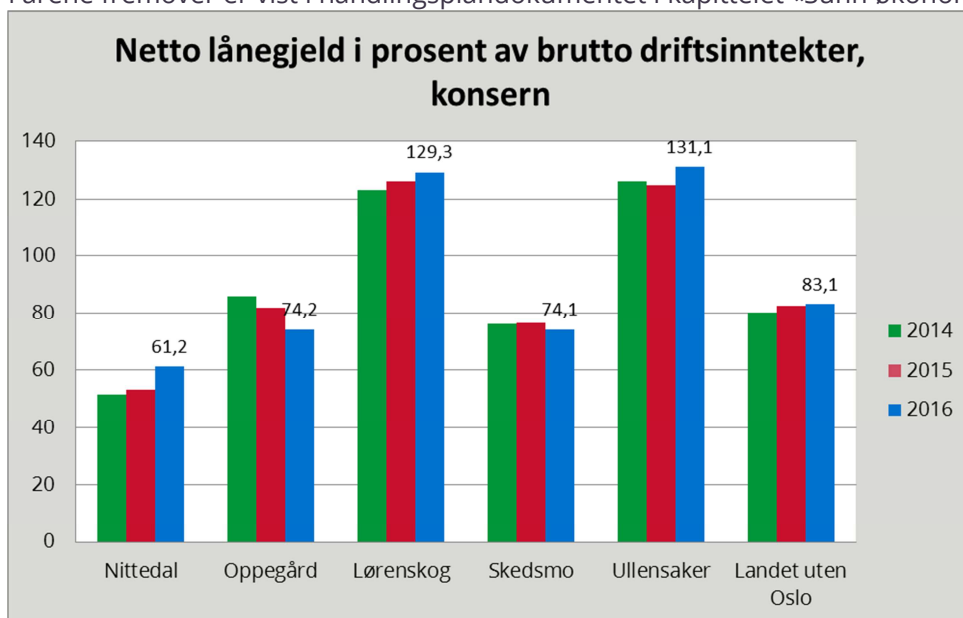

Nittedal har høyest disposisjonsfond målt i forhold til kommunens inntekter. Dette henger sammen med gode netto driftsresultater som vist i forrige figur som har muliggjort avsetninger til disposisjonsfond. Økning av kommunens disposisjonsfond har vært et bevisst valg for å kunne benytte dette som egenkapital i de store investeringene innen oppvekst og utdanning og helse og velferd som kommunen står foran i perioden 2018-2025.

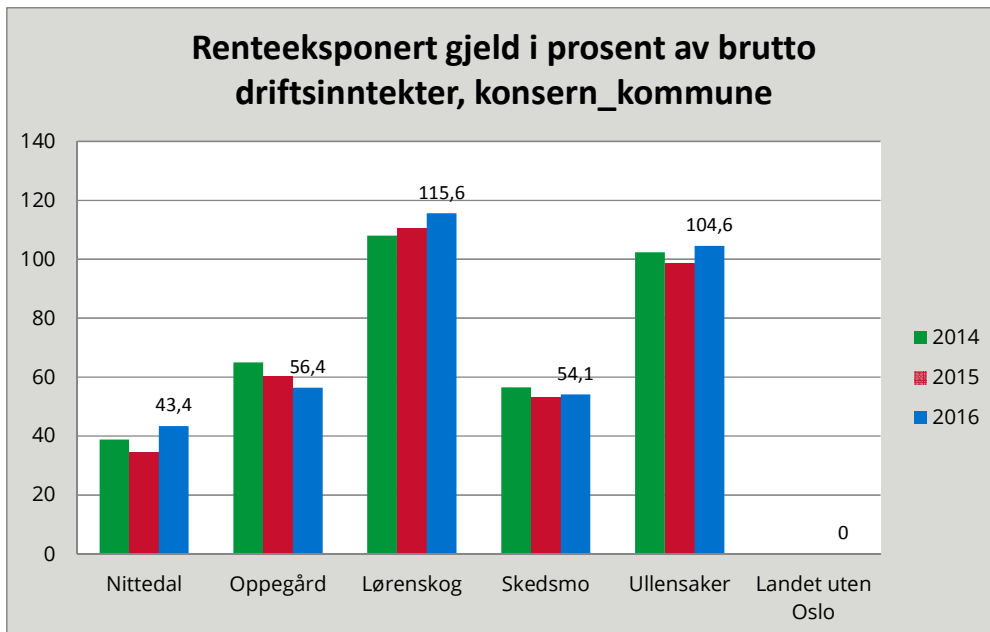
Figuren over viser netto lånegjeld i kr per innbygger for «kommunekonsernet». Begrepet konsern innebærer at tallene som vises omfatter kommunen, kommunale foretak, interkommunale samarbeider og interkommunale selskap. Netto lånegjeld er langsiktig gjeld (eks. pensjonsforpliktelse) fratrukket utlån av formidlingslån (Startlån) og ubrukte lånemidler.

Nittedal hadde i 2015 en lånegjeld på 34 325 kr per innbygger, dette har økt med 21 % til 41 718 kr per innbygger i 2016. Som figuren viser ligger Nittedal fortsatt lavest av sammenlikningskommunene, men er den kommunen med høyest vekst i gjeld i kr per innbygger av kommunene i oversikten målt fra 2014 nivå. Forventet utvikling i netto lånegjeld per innbygger i årene fremover er vist i handlingsplandokumentet i kapittelet «Sunn økonomi»

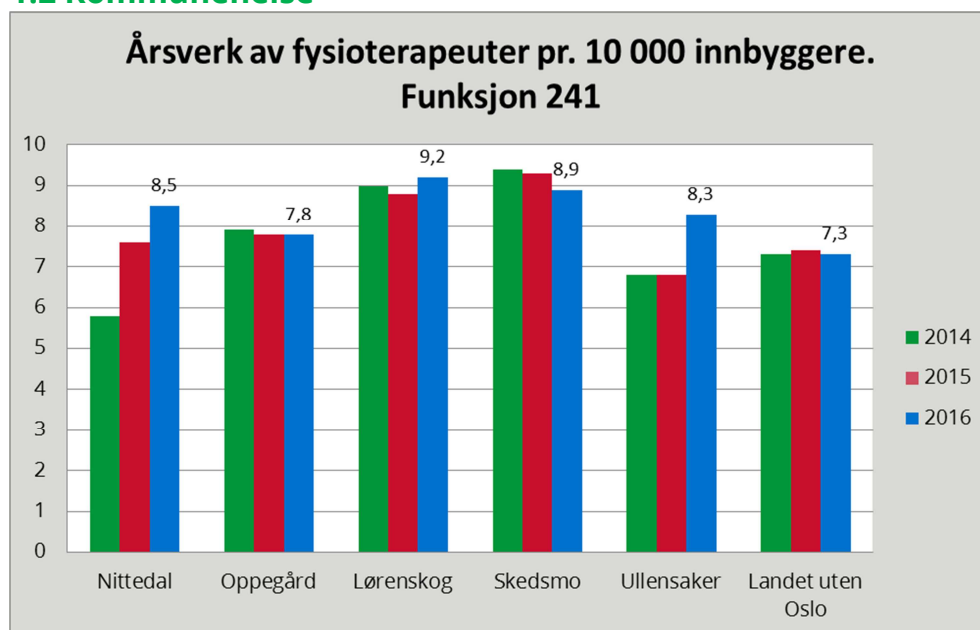
Figuren over viser netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter for «kommunekonsernet». Begrepet konsern innebærer at tallene som vises omfatter kommunen, kommunale foretak, interkommunale samarbeider og interkommunale selskap. Netto lånegjeld er langsiktig gjeld (eks. pensjonsforpliktelse) fratrukket utlån av formidlingslån (Startlån) og ubrukte lånemidler.

Som figuren viser ligger Nittedal lavt på denne indikatoren med en relativ låneandel målt mot inntektene på i overkant av 61 prosent i 2016, men er den kommunen med størst relativ vekst fra 2014 til 2016.

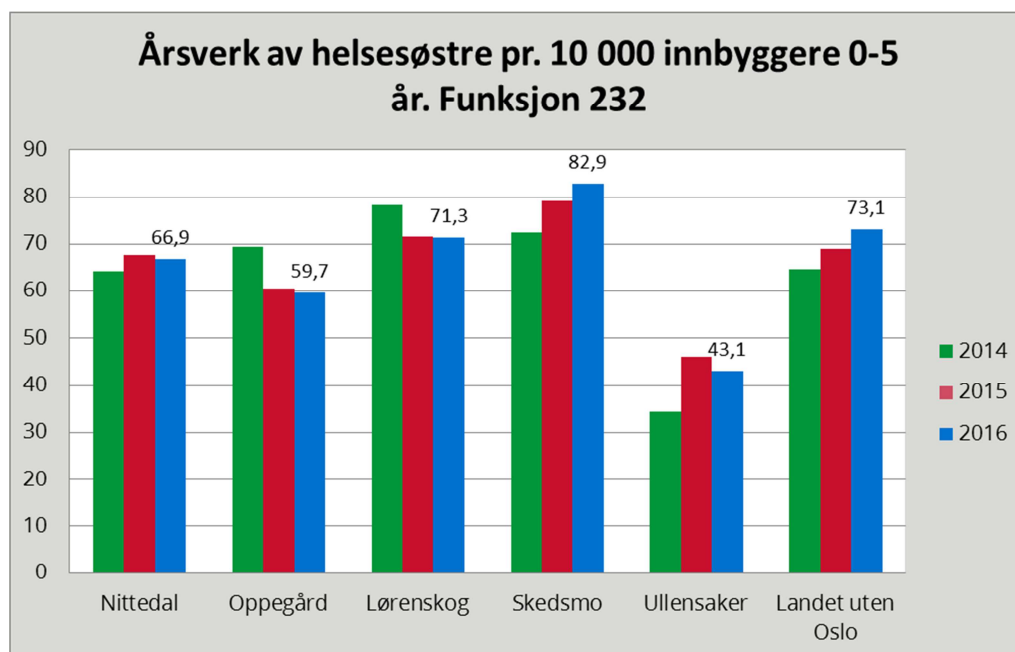
Indikatoren over viser hvor stor andel av kommunekonsernets gjeld (se definisjon over) målt i forhold til driftsinntektene som må dekkes av kommunekonsernet selv. Med ikke-renteeksponert gjeld menes gjeld der rentekostnadene dekkes via gebyrer (VAR området), rentekompensasjonsordninger eller renteinntekter på utlån (Startlån). Indikatoren er derfor en indikasjon på hvor stor del av gjelden som kommunekonsernet må dekke rentekostnadene på selv, og dermed også hvor følsom kommuneøkonomien er for renteendringer. Nittedal ligger som det fremgår lavt på denne og er dermed kommunen som er minst utsatt for renteendringer. Indikatoren viser ikke hvor stor andel av den renteeksponerte gjelden som har fastrente.

1.2 Kommnehelse

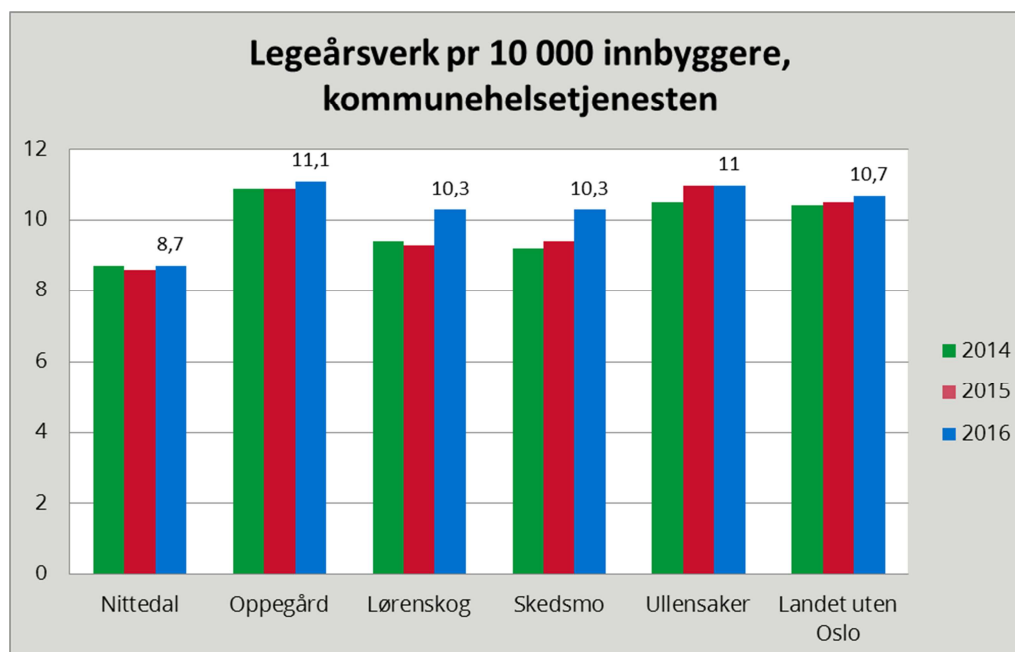

Nittedal har hatt en opptrappingsplan for fysioterapi 2012-2016. Tallene gjenspeiler opptrappingsplanen.

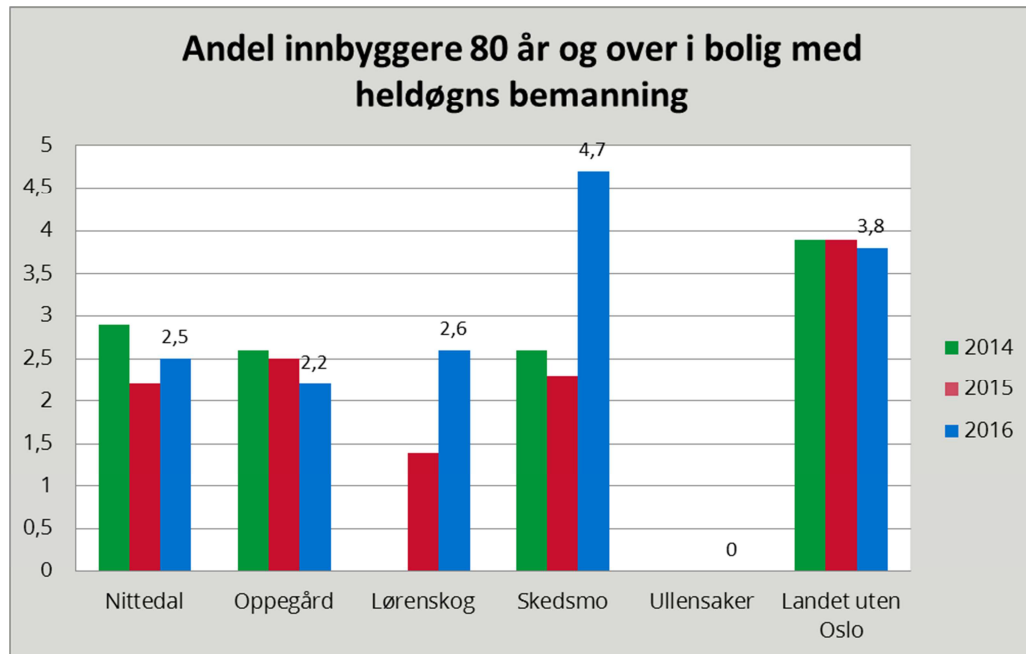

Nittedal ligger litt under gjennomsnitt for landet uten Oslo. Tjenesten er styrket i tråd med opptrappingsplanen i de senere år.

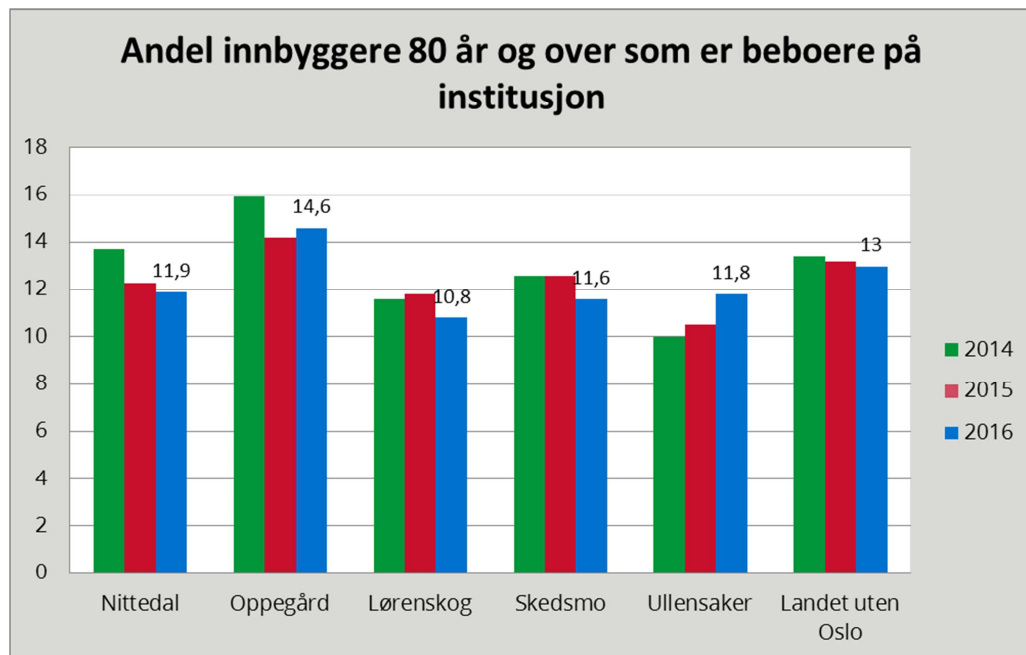

Kommunen ligger lavt på dekning av legeårsverk. Til tross for det er det ledige plasser på fastlegenes lister, særlig nord i kommunen. Mang av de som flytter til kommunen som velger å beholde sin gamle lege etter at de flytter hit, det kan forklare denne sammenhengen.

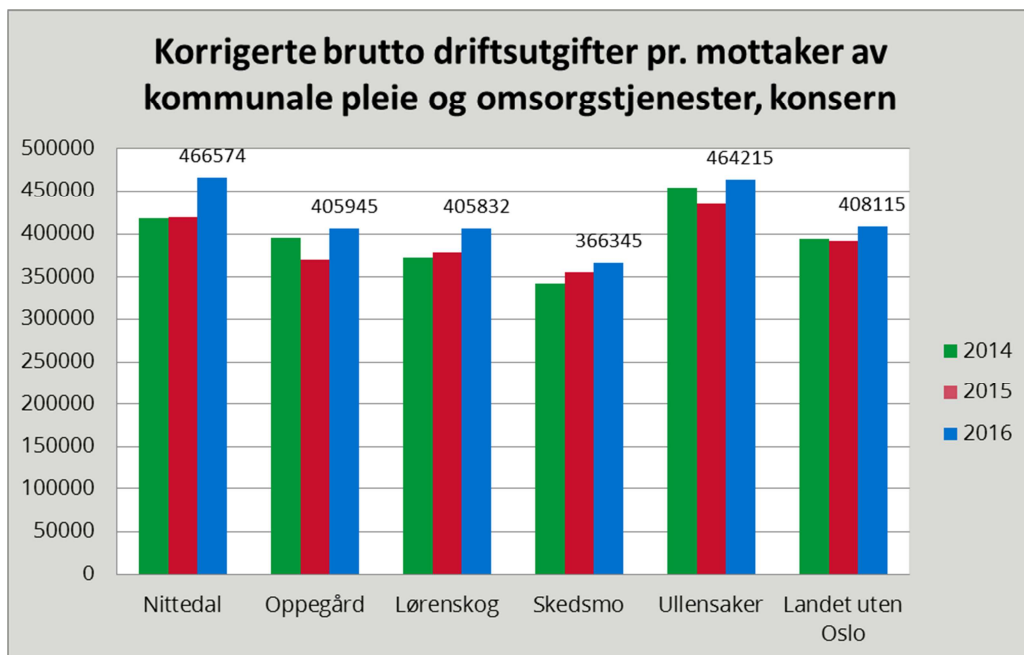
1.3 Pleie og omsorg

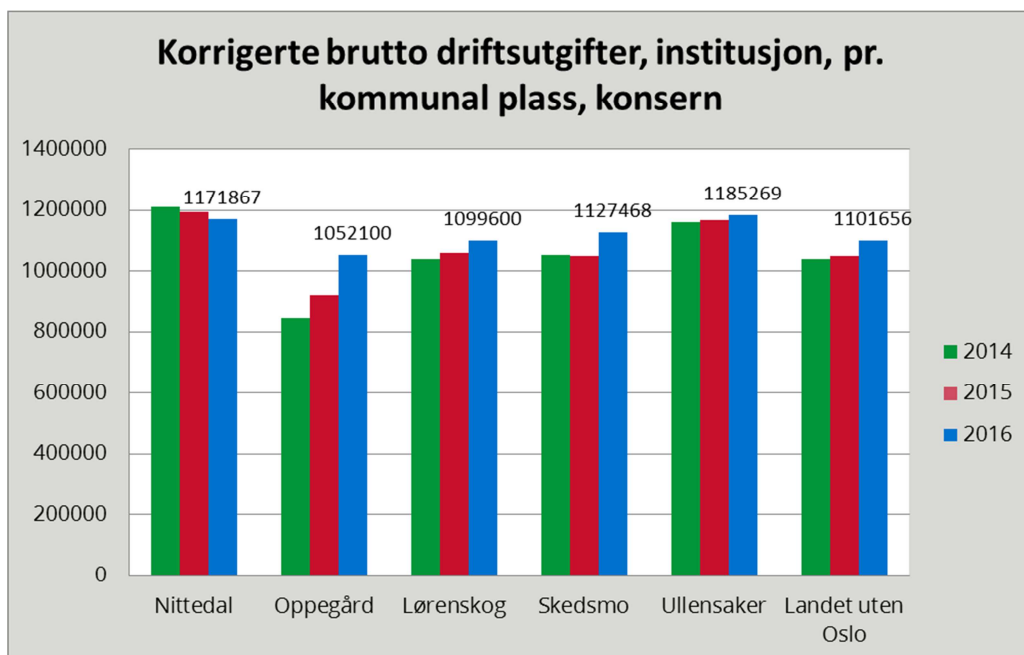
Endringer skyldes nedleggelse av serviceboligene og opprettelse av bokollektiv.

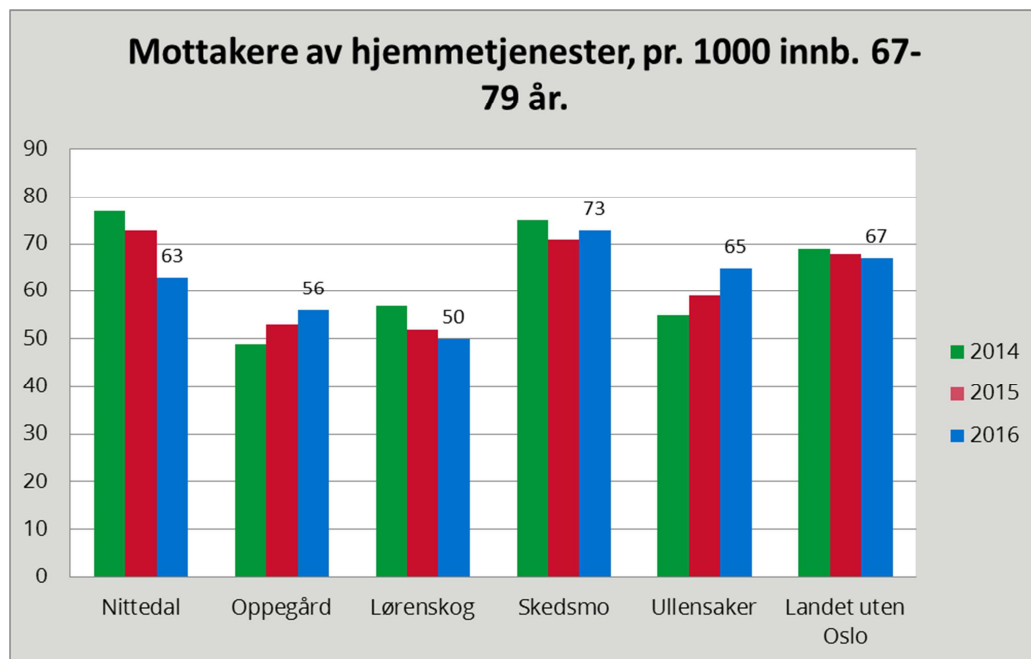
Nedgangen er i tråd med kommunens målsetting om å redusere dekningsgrad på sykehjem.

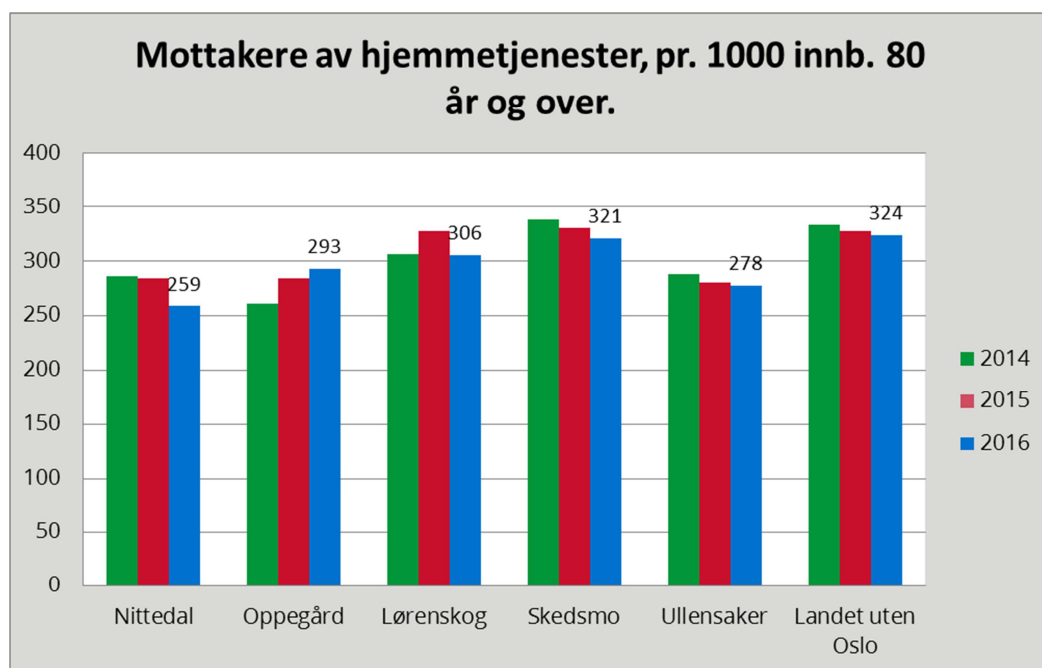
Brukerne som mottar tjenester har mer omfattende vedtak enn tidligere. Dette gjelder brukere både over og under 67 år. Generelt mottar yngre brukere mer omfattende tjenester enn eldre. Tabellen skiller ikke mellom eldreomsorg og tjenester til yngre brukere.

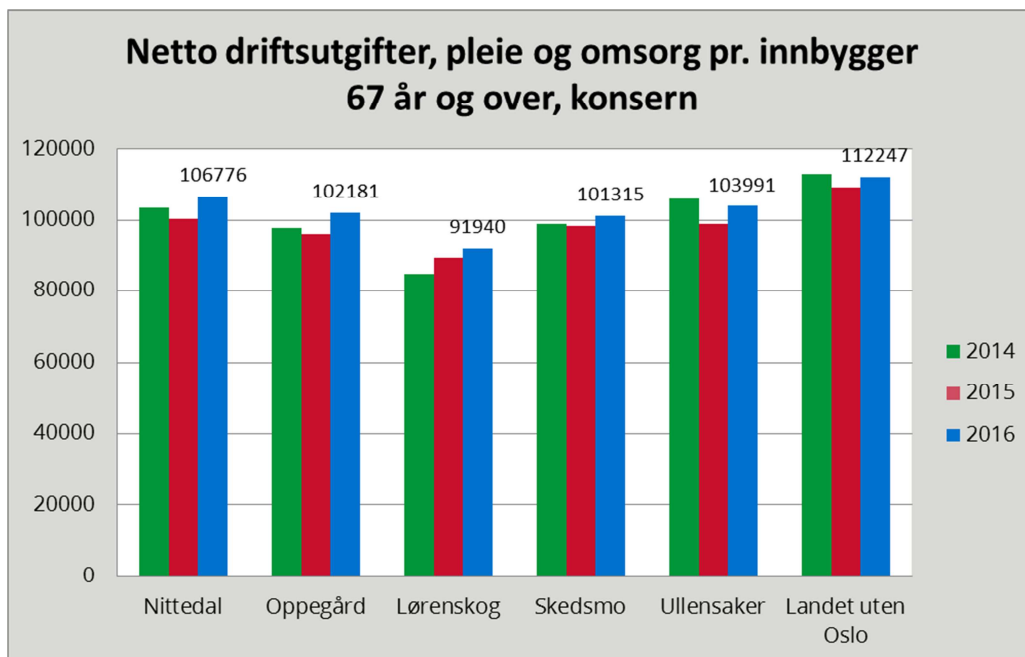
Flere plasser i drift (bruk av dobbeltrom på korttid gir noe lavere kostnad pr plass enn tidligere år, dvs flere plasser å dele felleskostnader på)

Behovet for hjemmetjenester går ned i denne aldersgruppen, hvilket tyder på at gruppen eldre blir friskere og mer selvhjulpne og dermed klarer seg uten hjemmetjenester.

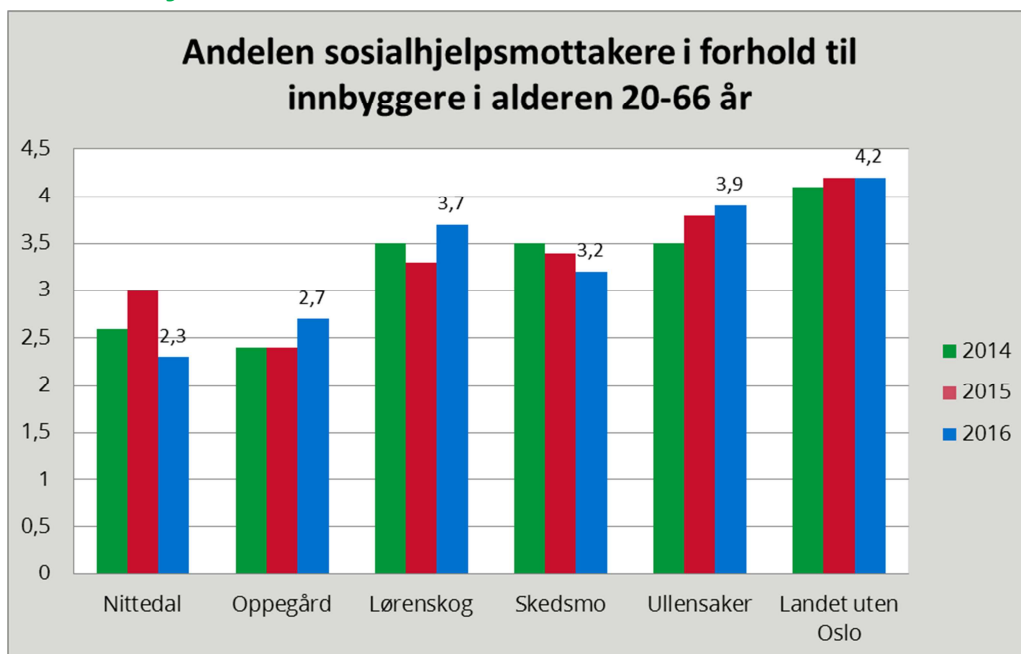

Tyder på at behovet for hjemmetjenester i denne aldersgruppen også er redusert.

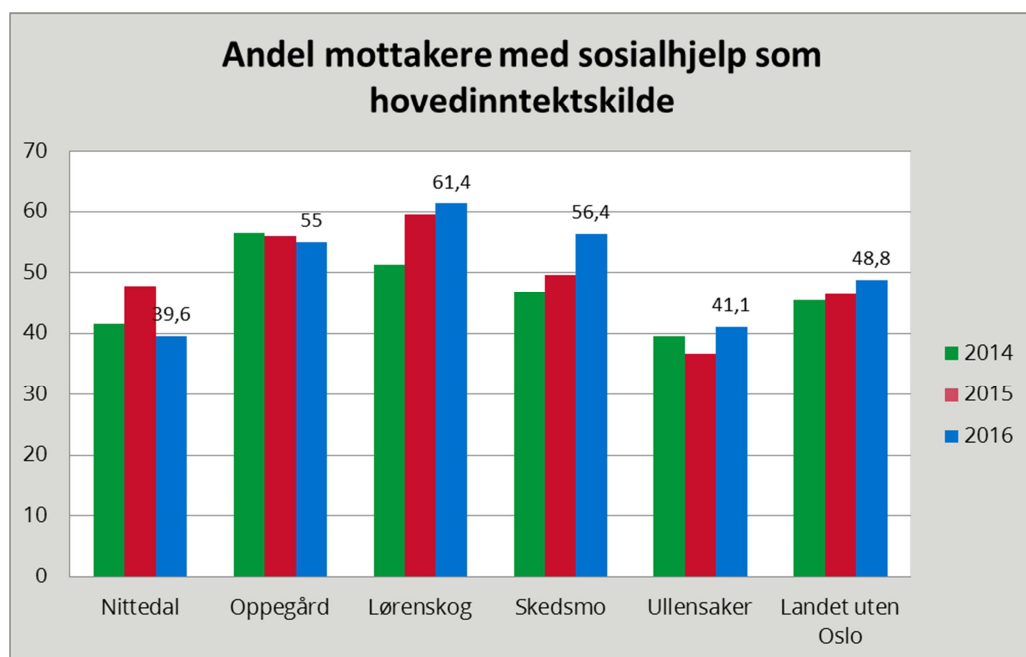
Denne tabellen viser kostnader til både institusjon og hjemmetjenester totalt delt på antall innbyggere over 67 år. Noe av forklaringen på at vi ligger høyere enn andre kan være at vi har relativt få innbyggere i gruppen over 67 år, mens vi har en relativt større andel yngre med behov for tjenester enn for eksempel Lørenskog.

1.4 Sosialtjenesten

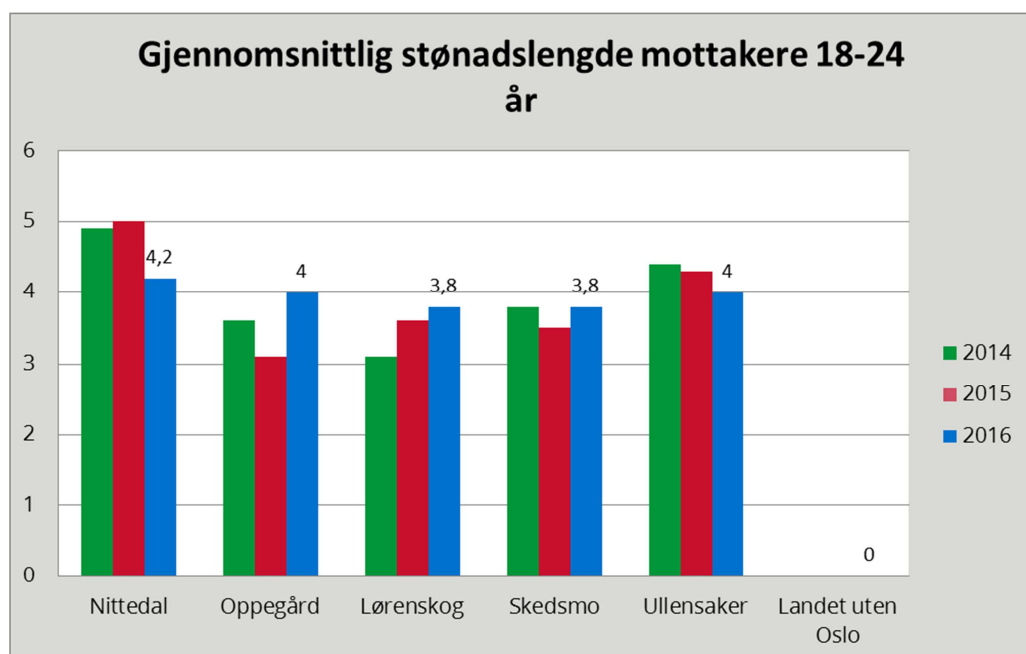

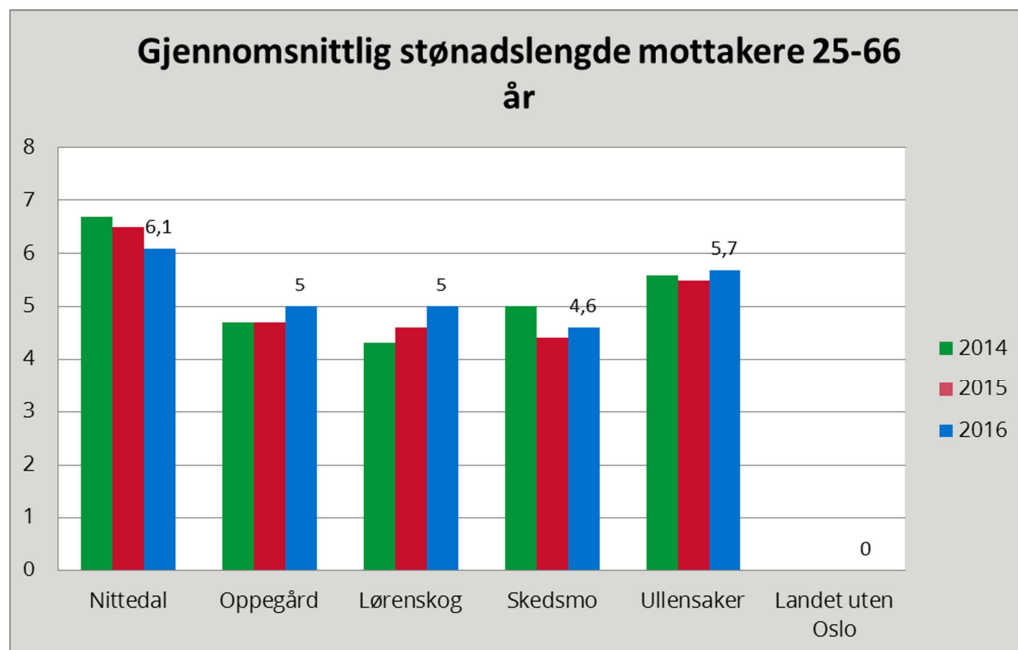
Nittedal har hatt en god nedgang i antall sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år fra 2015 til 2016. Vi ligger vesentlig lavere enn landet. Dette kan tolkes på flere måter: Muligens flytter det mange ressurssterke enkeltpersoner og familier til Nittedal, slik at befolkningsveksten ikke gir seg utslag på området sosiale tjenester. Det kan også bety at Nittedal kommune har gode tjenester på dette området, at det jobbes tett og individuelt, slik at vi unngår

flere brukere på økonomisk sosialhjelp. Disse KOSTRA tallene henger også sammen med andre mekanismer i samfunnet. Pr oktober 2017 er det svært lav arbeidsledighet i Nittedal. Ca. 1,5 % av arbeidsstyrken er ledig, hvilket også gir seg utslag i færre på økonomisk sosialhjelp.

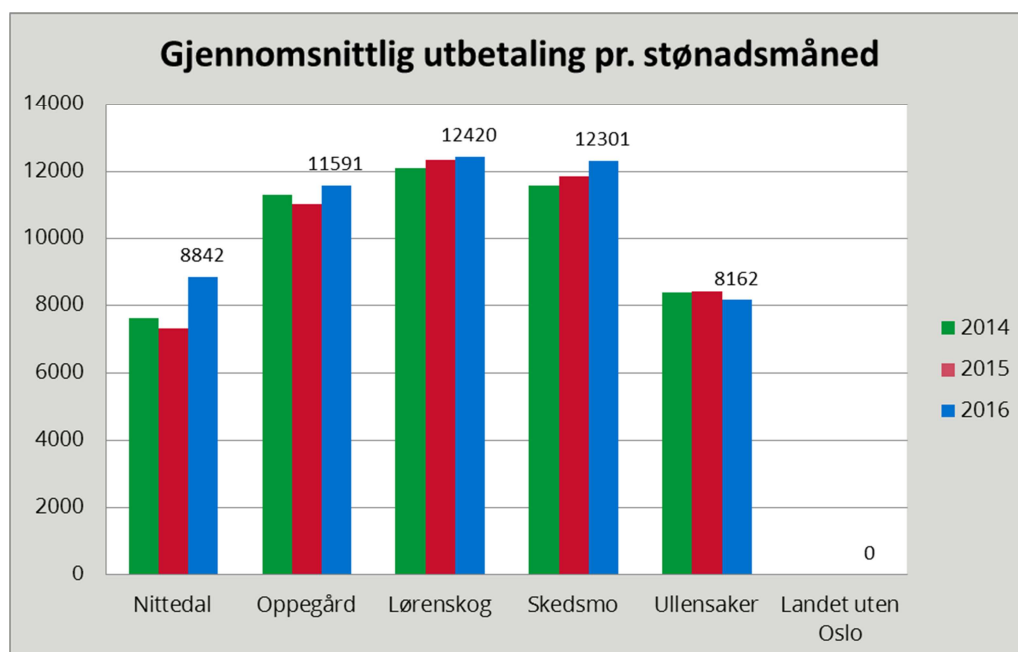

Nittedal har også vesentlig færre med sosialhjelp som hovedinntektskilde enn de sammenlignbare kommunene og landet. Vi har også her en god nedgang sammenlignet med 2015. NAV har fokus på å finne alternative inntektsmuligheter for brukerne

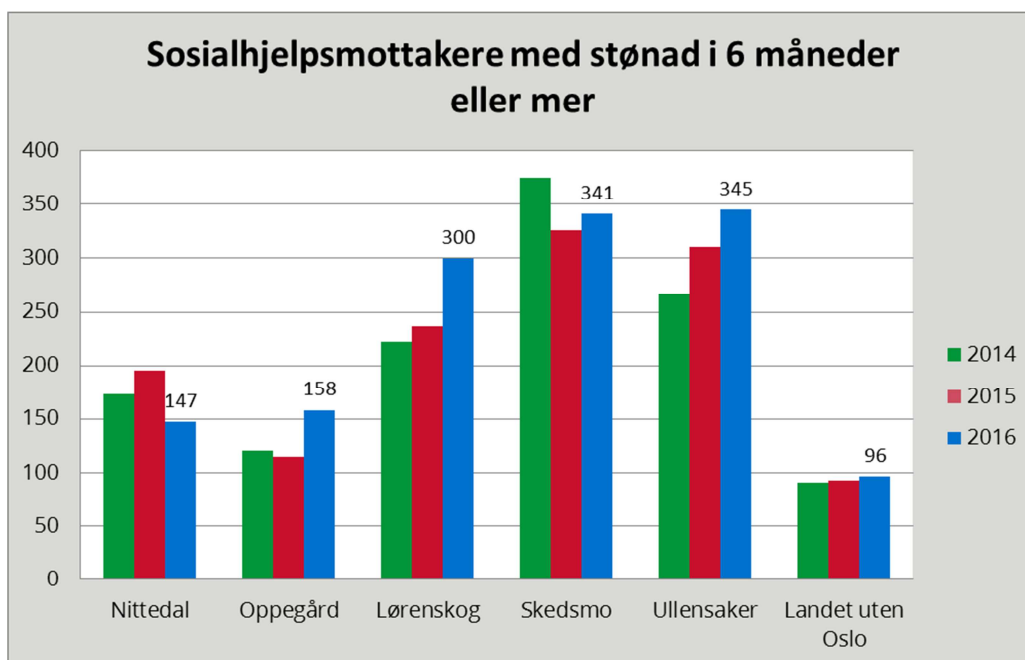
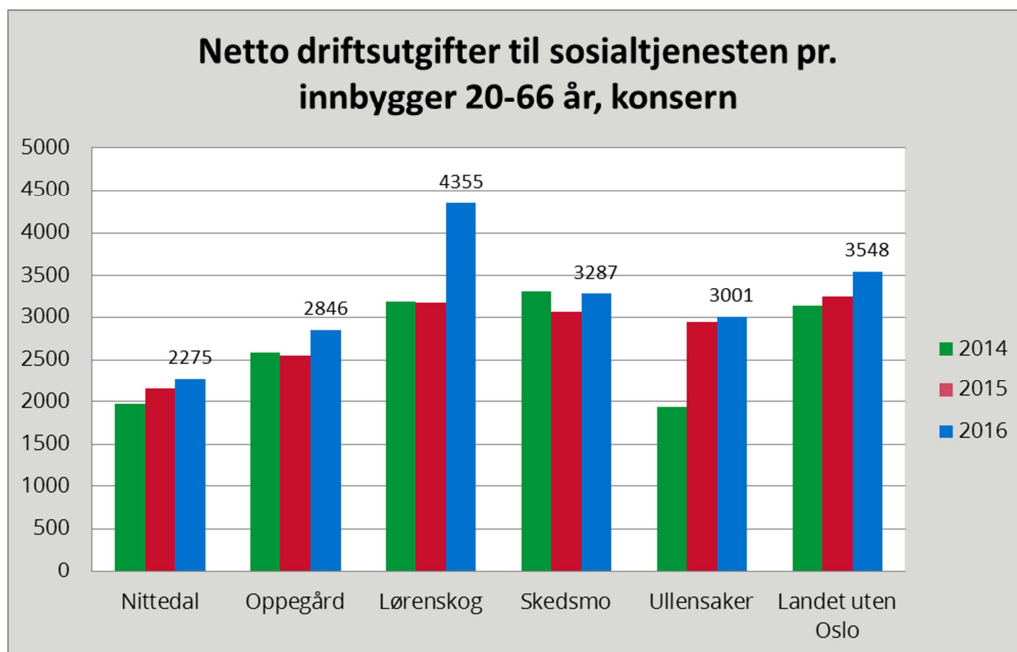

Nittedal har noe lengre stønadslengde totalt sett, for mottakere i alle aldersgrupper. Det ser ut til at det tar noe lengre tid før de blir selvhjulpne i Nittedal, men at andelen som blir selvhjulpne er høyere. Det er viktig at man jobber med varige løsninger, og unngår at brukere kommer tilbake til systemet etter kort tid.

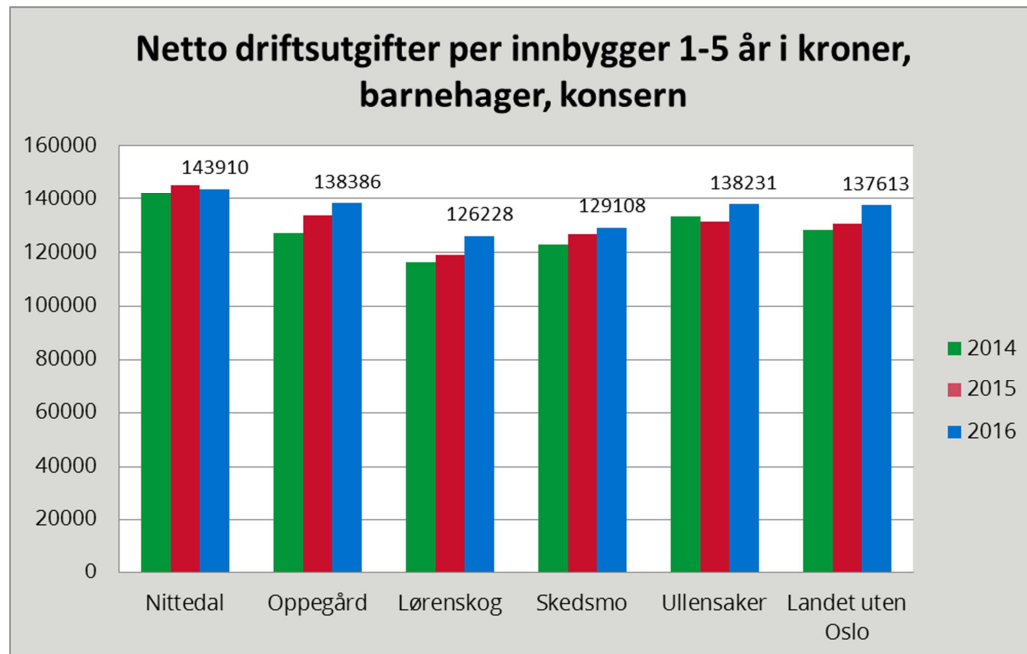
Nittedal ligger noe høyere på utbetaling pr. måned enn f eks Ullensaker. Sammenlignet med de andre kommunene ligger vi likevel lavere. Dette kan henge sammen med boutgifter i de respektive kommunene. Månedlige boutgifter ligger noe høyere i Skedsmo og på Lørenskog sammenlignet med Nittedal og Ullensaker.

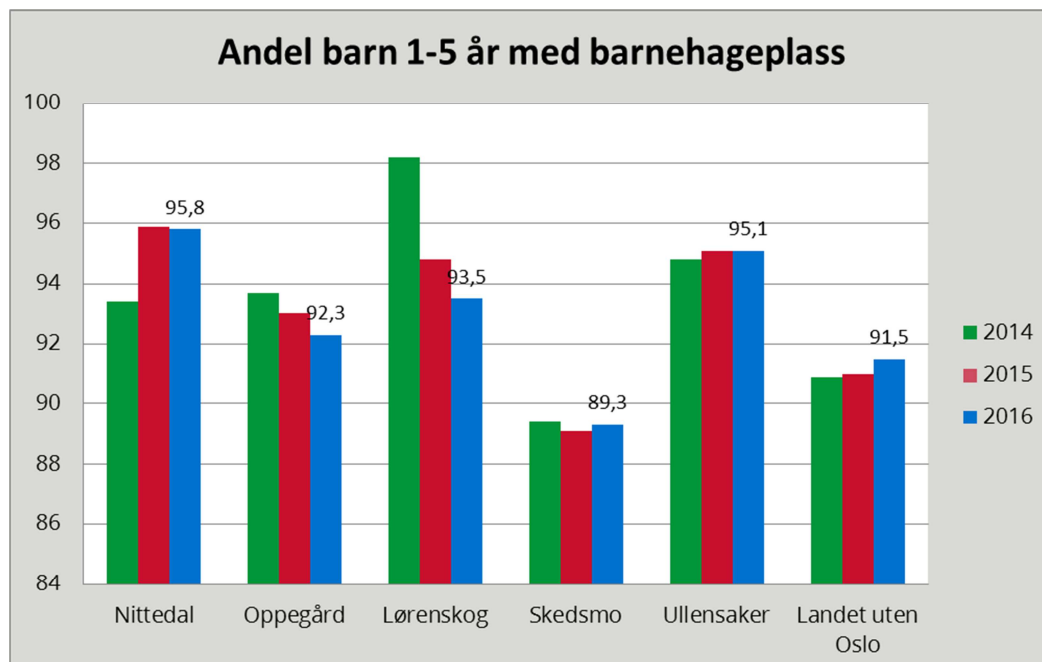
Med unntak av landet og Oppegård, ligger Nittedal vesentlig lavere enn de øvrige kommuner hva gjelder stønadslengde over 6 måneder. Det betyr at Nittedal har en turnover i brukermassen. Stønadslengden har blitt markant bedre lokalt fra 2015 til 2016. Det er jobbet målrettet for å redusere denne i likhet med å redusere sosialhjelp som hovedinntektskilde.

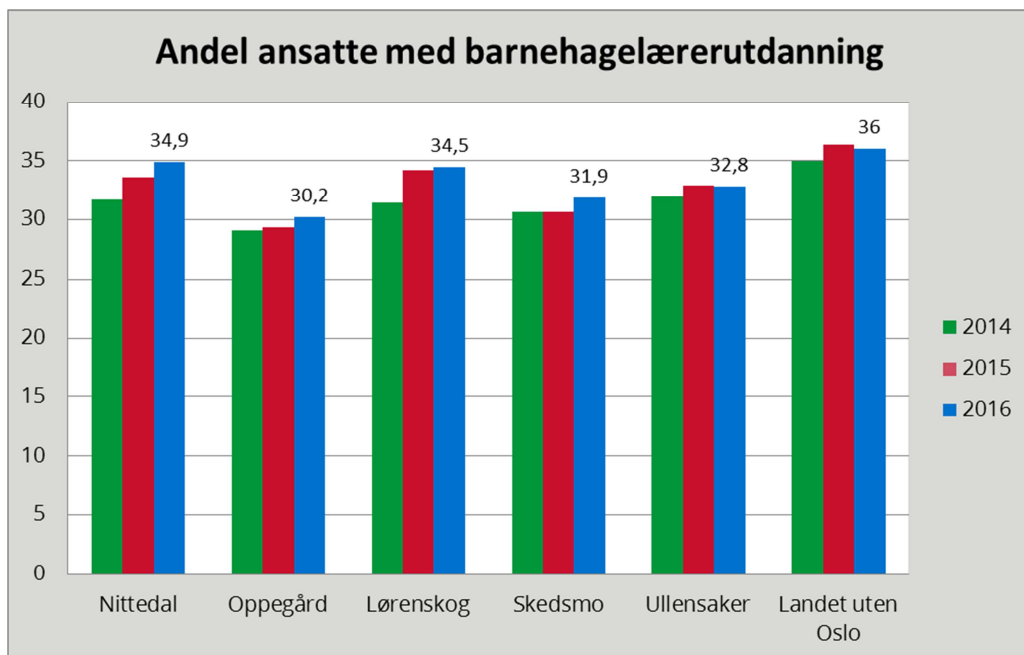
1.5 Barnehage

Nittedal Kommune har høye netto driftsutgifter til barnehage per innbygger 1-5 år. Dette skyldes en barnehagestruktur med få kommunale barnehager som er små og derfor lite effektive. Fordi likebehandling av de private barnehagene berregnes med utgangspunkt i kostnader for de kommunale barnehagene blir totale utgifter til barnehage høye i kommunen.

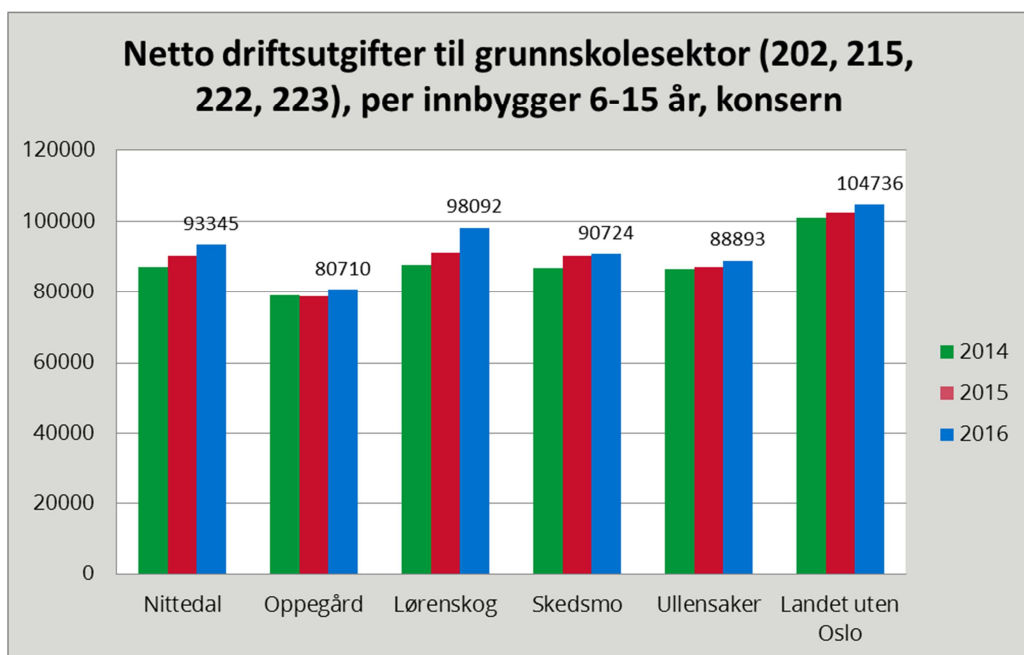

Nittedal Kommune har en langt høyere barnehagedekning enn landet uten Oslo. Dette skyldes god kapasitet og at barnehagene søker å fylle opp plassene. En del av plassene brukes derfor til barn i alderen 0-1 år. Dette er med på å øke utgiftene til barnehage i Nittedal. De private barnehagene har egne vedtekter som definerer opptakskriterier for tildeling av barnehageplass.

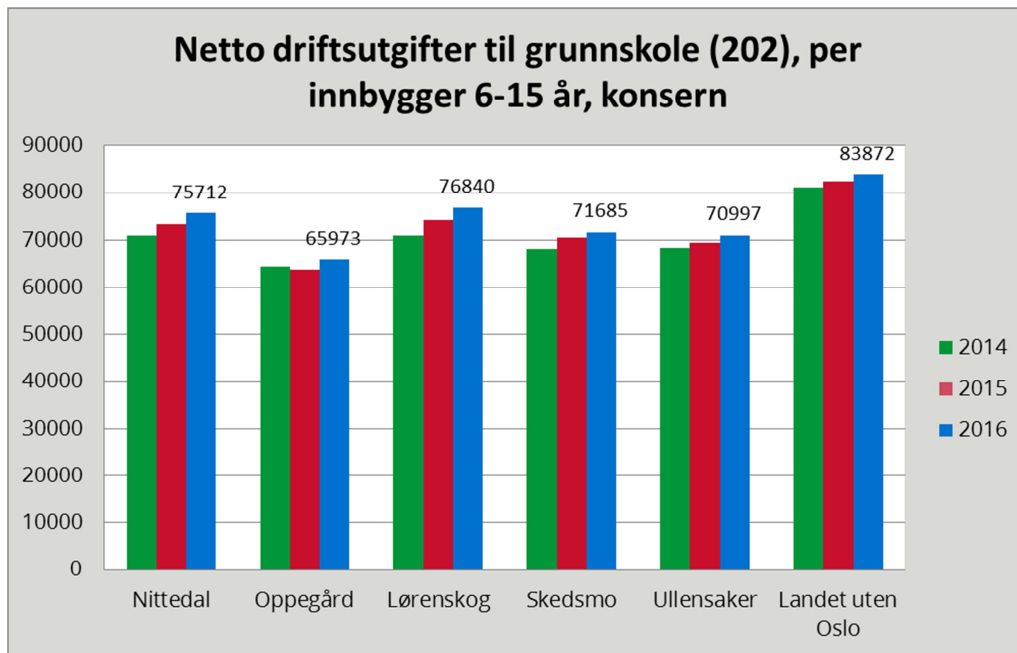

Nittedal kommune ligger under landsgjennomsnittet. Det er positivt at en satsning på å øke andelen ansatte i barnehagen med barnehagelærerutdanning. Det arbeides systematisk for å beholde og rekruttere kompetent personale.

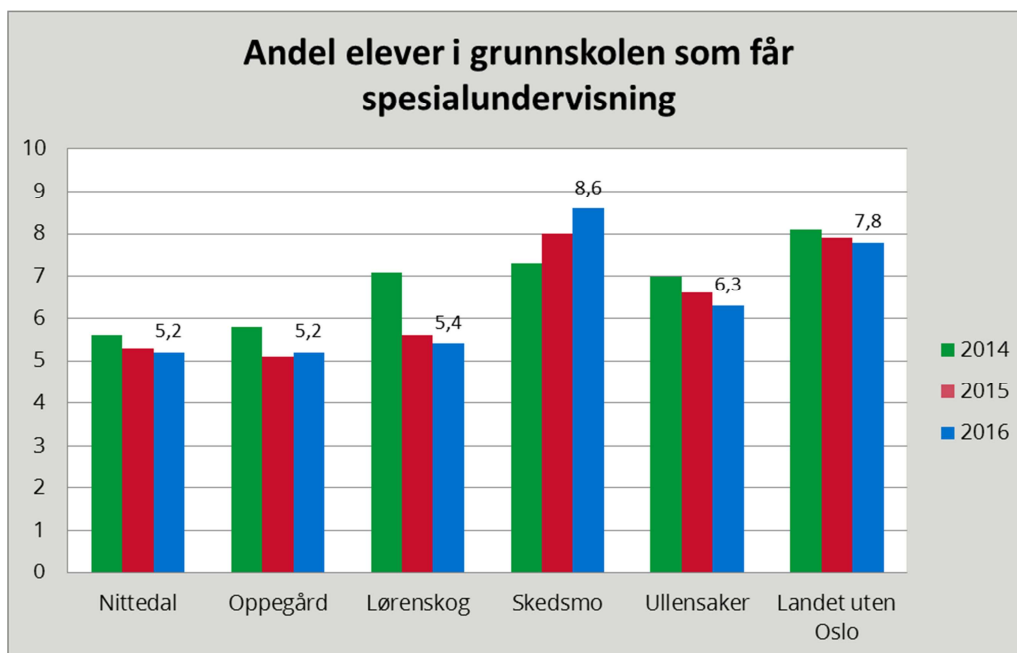
1.6 Grunnskole

Figuren viser totale utgifter til grunnskole, SFO, skolelokaler og skoleskyss. Fysisk skolestruktur er den viktigste kostnadsdriveren. Det betyr at størrelsen på skolene gir et stort utslag. Nittedal har i gjennomsnitt 332 elever per skole. Det regnes som en effektiv skolestruktur. Til sammenlikning har Opegård i gjennomsnitt 372 elever per skole, Lørenskog har i gjennomsnitt 421 elever per skole, Skedsmo har i gjennomsnitt 418 elever per skole. Dette er hovedforklaringen på forskjellen i ressursbruk mellom disse kommunene og Nittedal.

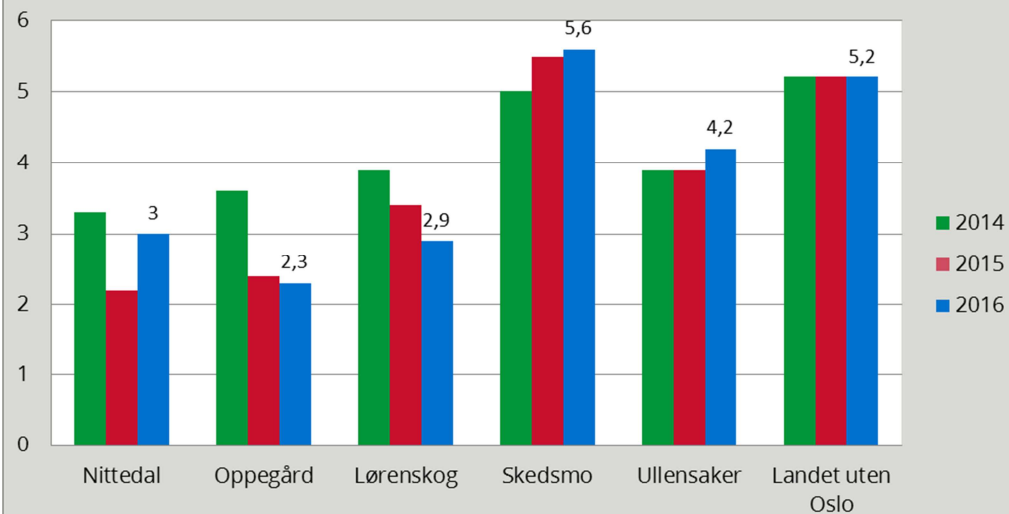

Figuren viser kun utgiftene til undervisning. Nittedal har ca 15% høyere objektive utgiftsbehov til grunnskole sammenliknet med landet uten Oslo. Årsaken til dette er at andelen innbyggere i alderen 6-15 år er høy. Lørenskog og Skedsmo har en vesentlig lavere andel innbyggere i denne aldersgruppen. Sammenlignet med landet uten Oslo bruker Nittedal 8160 kr. mindre per elev til grunnskole.

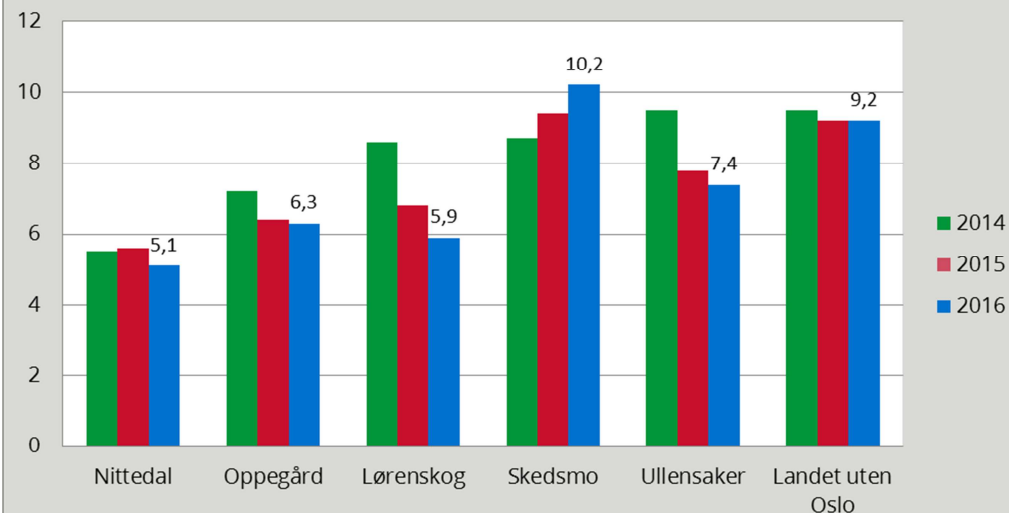

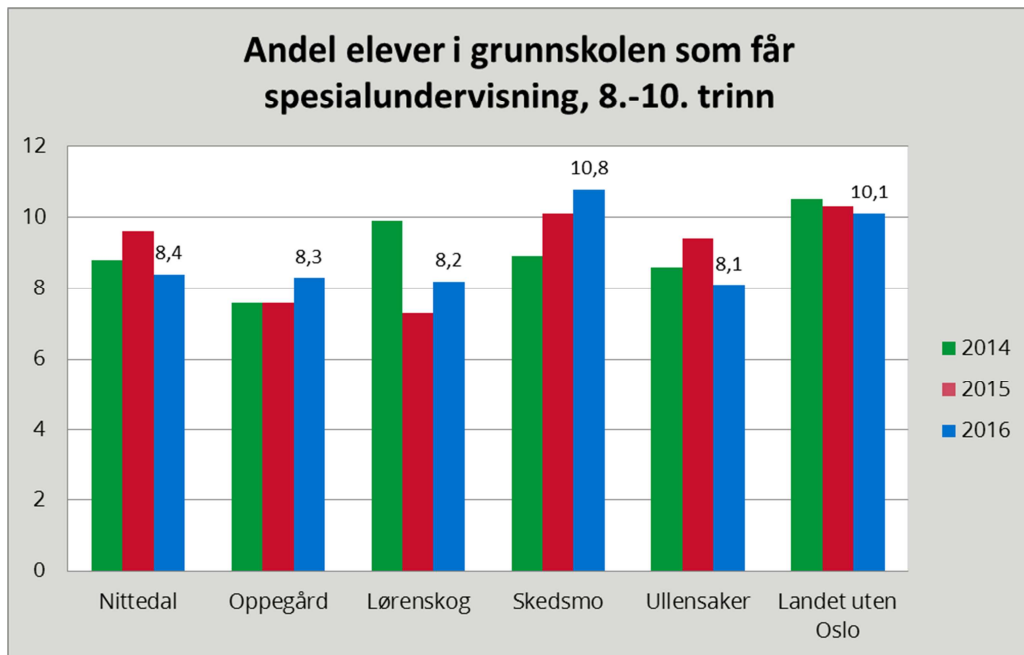
Nittedal har en lav andel elever med spesialundervisning sammenlignet med landet uten Oslo, og den har vært fallende. Dette har vært en ønsket utvikling – og vi er nå på det nivå som er ønsket nasjonalt.

Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-4. trinn

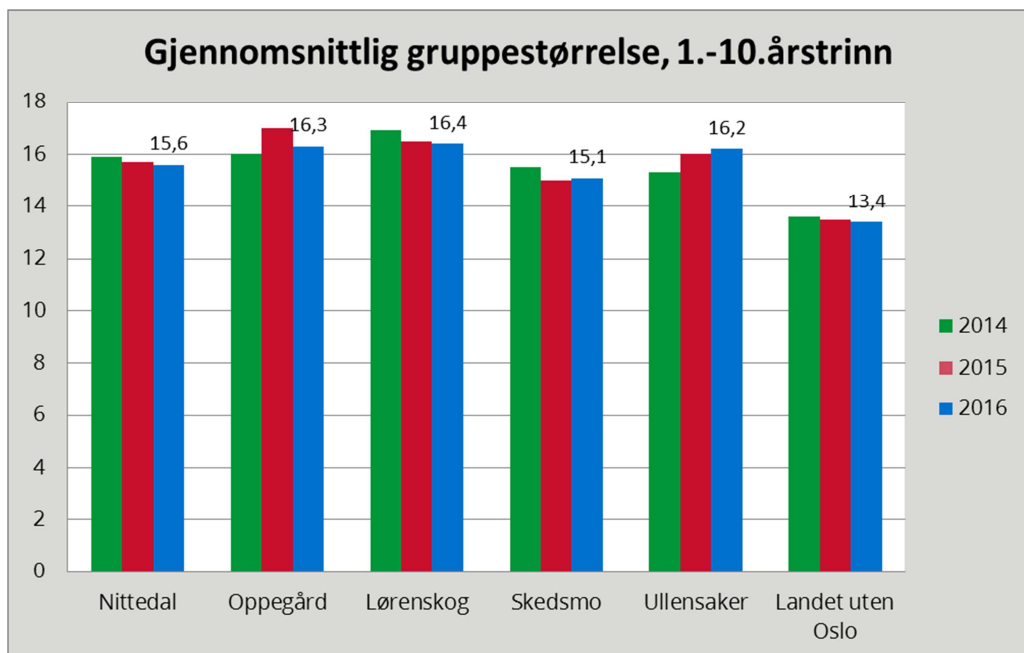

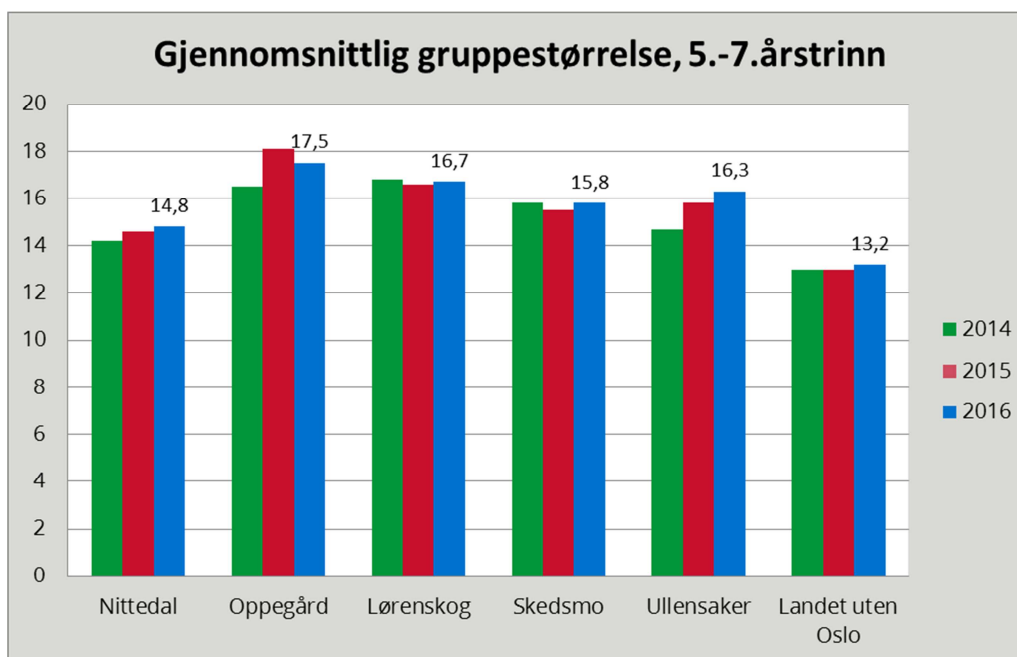
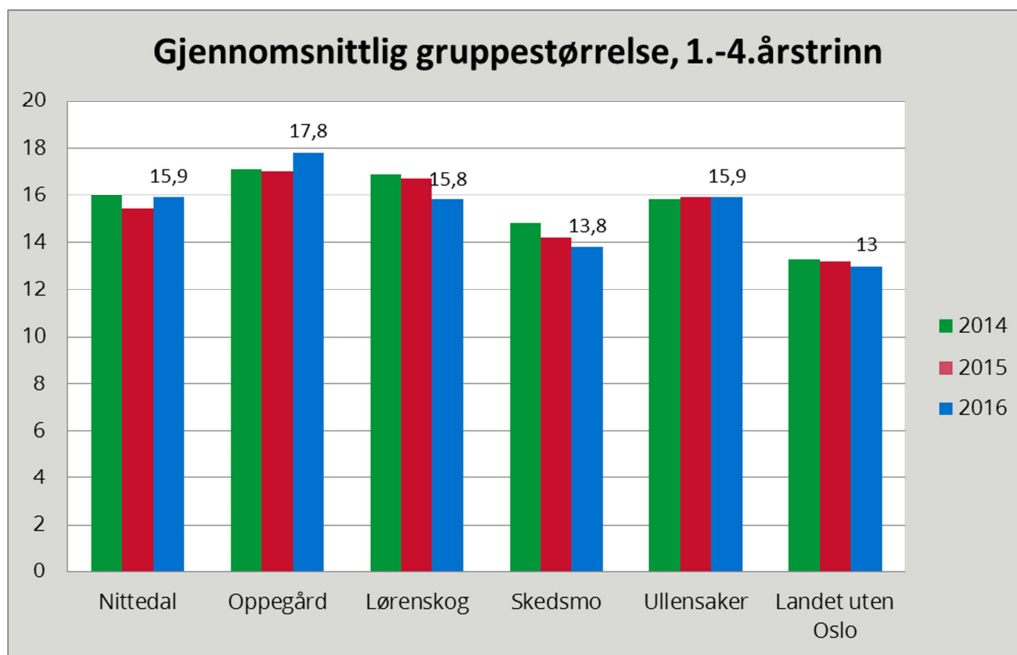
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 5.-7. trinn

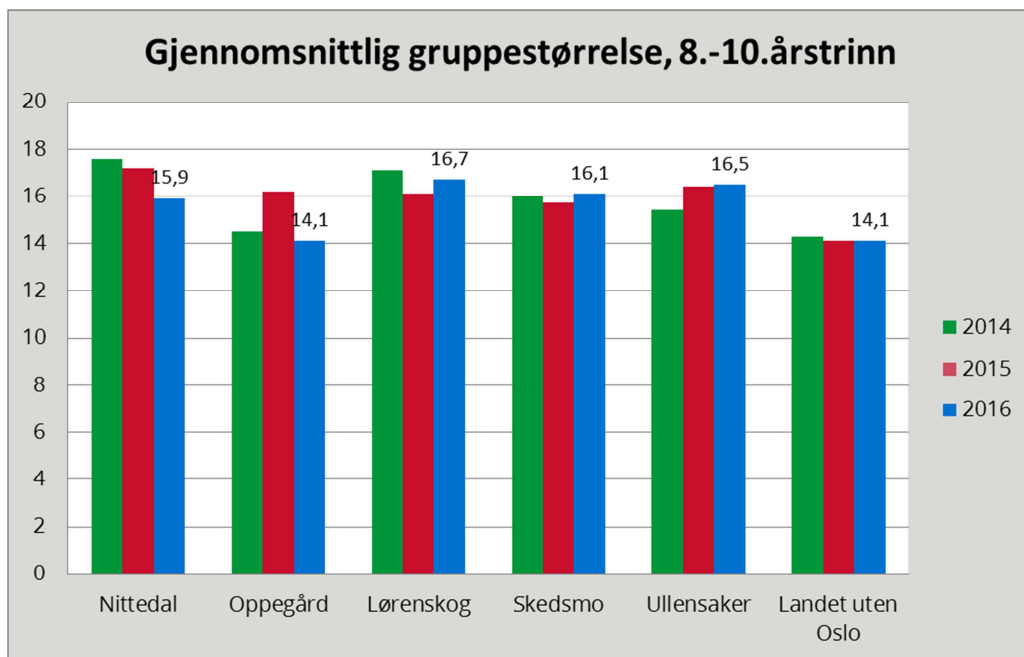

De tre figurene over som viser hvordan spesialundervisningen fordels på de tre hovedtrinnene må ses i sammenheng. Antall elever som mottar spesialundervisning har tradisjonelt vært høyere på de høyere trinnene. I tråd med tidlig innsats jobbes det med å snu denne trenden, og vi ser at vi er på riktig vei. Sammenliknet med landet uten Oslo har vi en lavere andel elever som mottar spesialundervisning på 8.-10. trinn. Differensen mellom Nittedal og landet uten Oslo er vesentlig større på 1.-4.trinn og på 5.-7. trinn. Behov for spesialundervisning skal avdekkes tidlig. Når behov avdekkes sent i skoleløpet har problemene ofte utviklet seg, og det er vanskeligere å ivareta elevenes behov gjennom spesialundervisning. Det er derfor en målsetting at antallet elever som mottar spesialundervisning skal være relativt jevnt utover i skoleløpet.

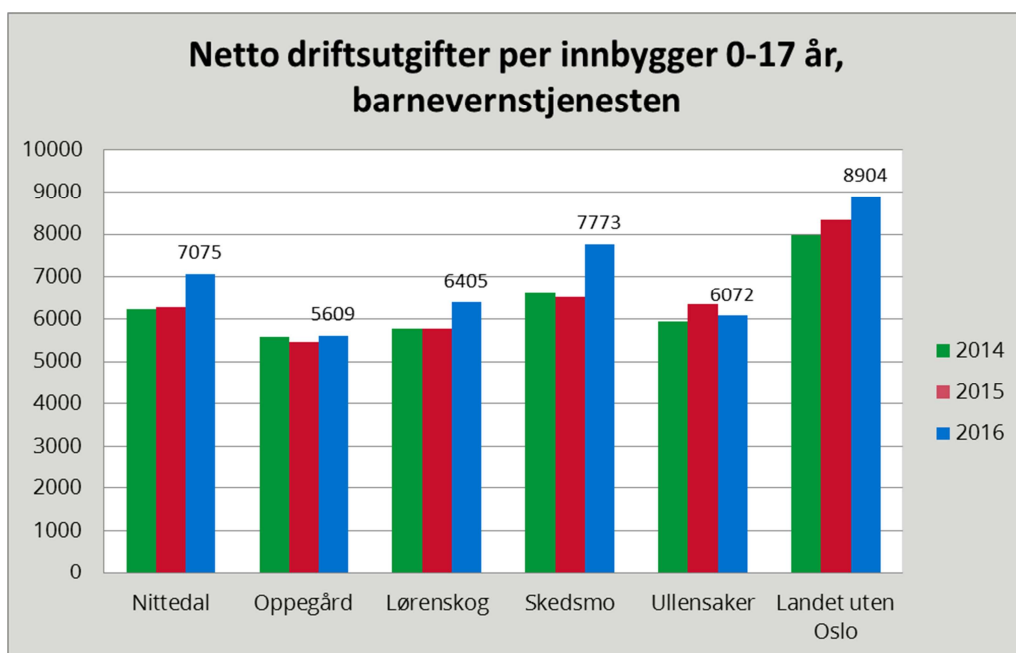

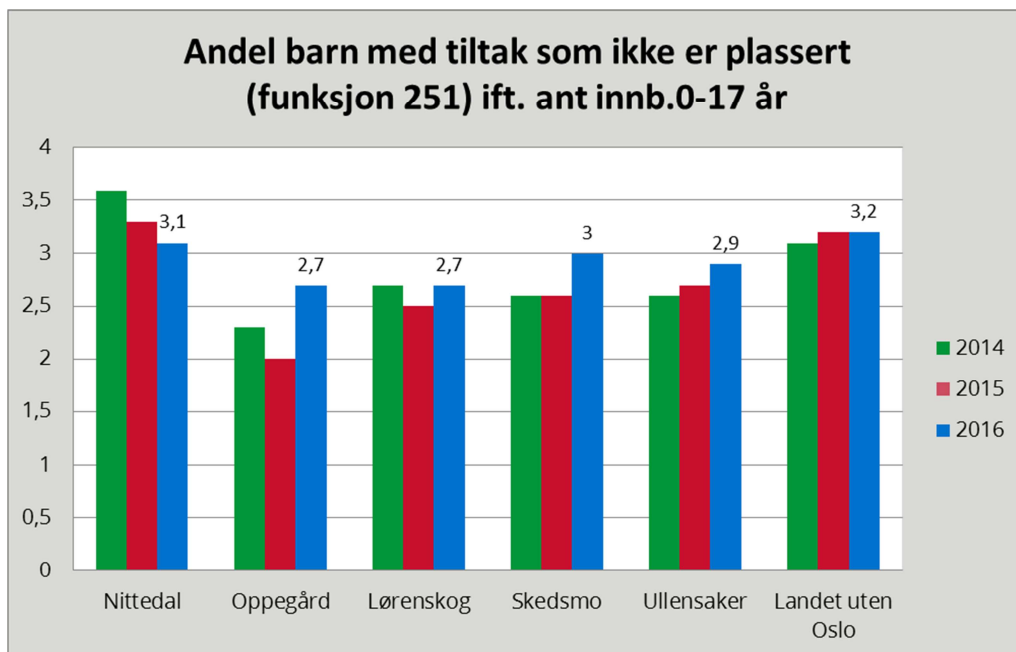

De fire figurene over må ses i sammenheng. Gruppestørrelse er en indikator for lærertetthet. Det er ikke en indikator på klassestørrelse. (Gjennomsnittlig klassestørrelse er for tiden 22 på barnetrinnet og 25 på ungdomstrinnet.) Gjennomsnittlig gruppestørrelse viser forholdet mellom elevtimer og lærertimer. Timer til spesialundervisning og særskilt norsk er inkludert i denne beregningen. Den relativt lave gjennomsnittlige gruppestørrelsen på 8.-10.trinn har sammenheng med at Hakadal ungdomsskole har få elever på trinnene, men må opprette tre klasser på hvert trinn grunnet begrensninger i skolebygget.

1.7 Barnevern

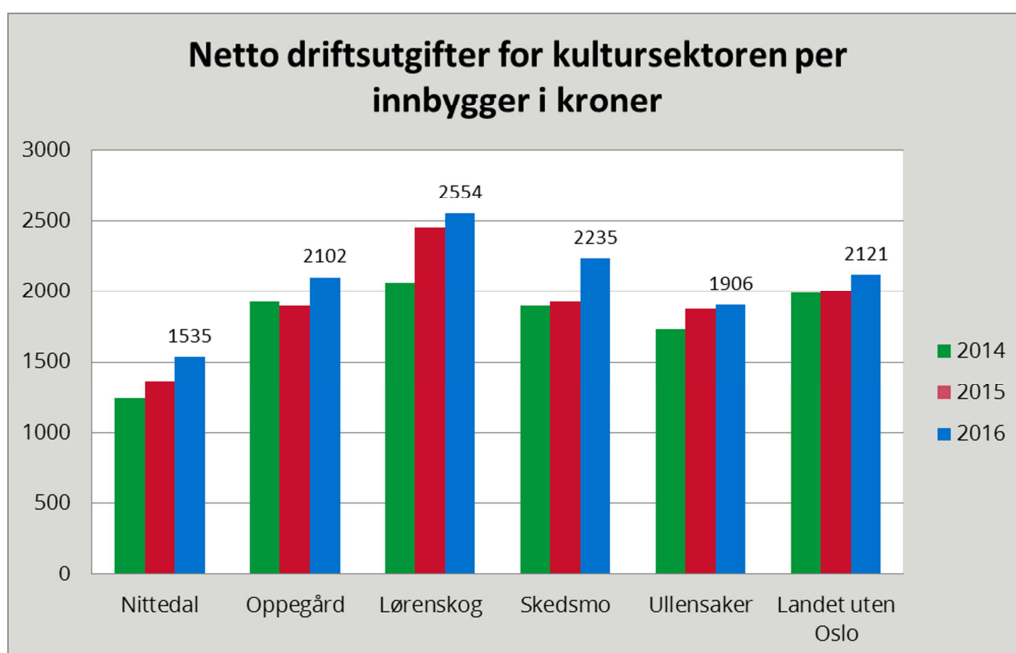

Nittedal har hatt en økning i netto driftsutgifter til barnevern. Økningen i driftsutgifter er en konsekvens av flere plasseringer utenfor hjemmet.

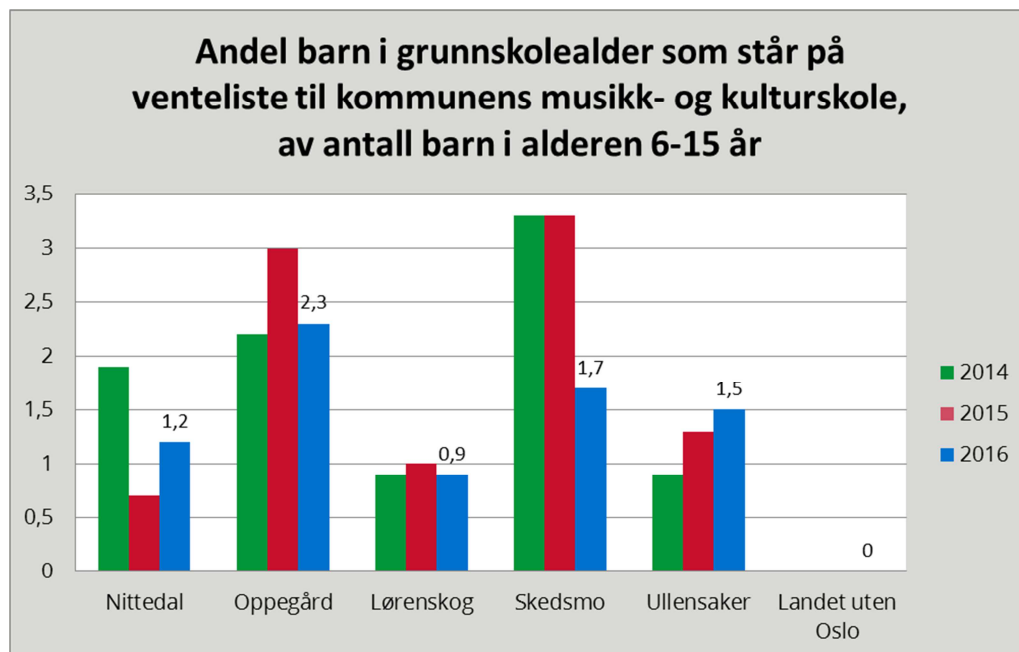
Andelen barn med tiltak som ikke er plassert er redusert. Nittedal ligger nå nært opp til gjennomsnittet i landet uten Oslo.

1.8 Kultur

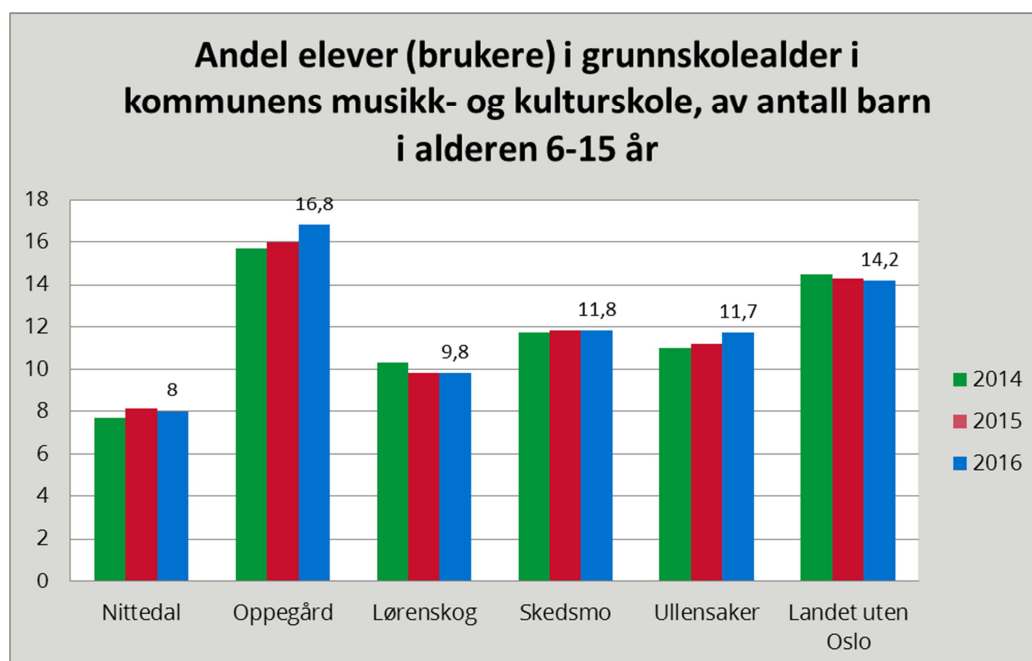

Utgifter til etablering av kulturverket Flammen er hovedårsaken til at netto driftsutgifter for kultursektoren økte i 2016. Sammenliknet med landet uten Oslo og kommuner vi her sammenlikner oss med er kostnadene til kultursektoren lave i Nittedal.

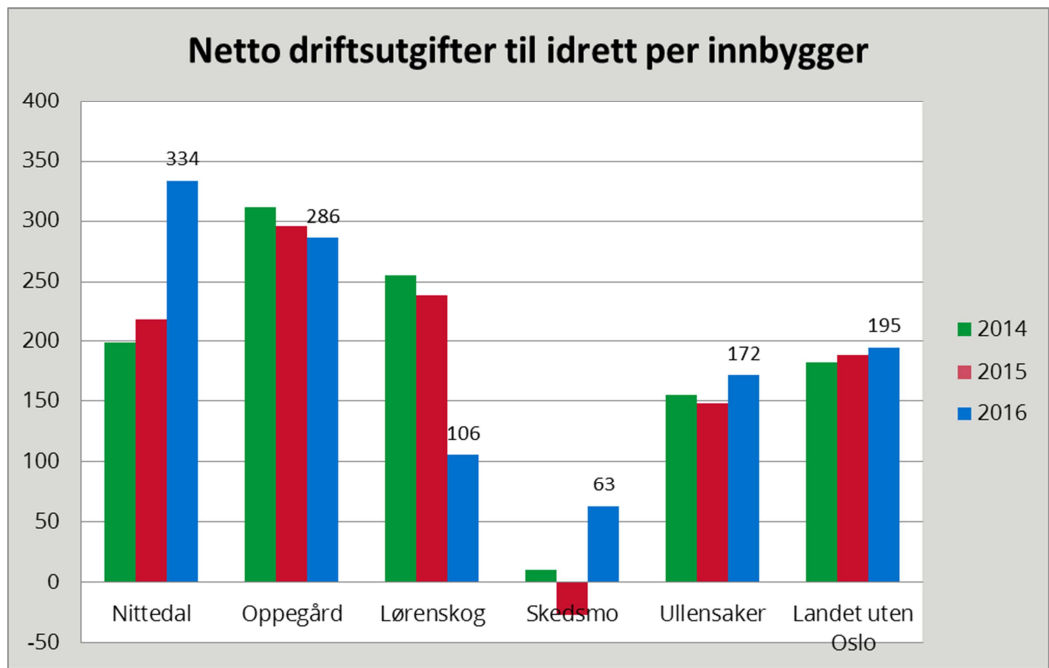

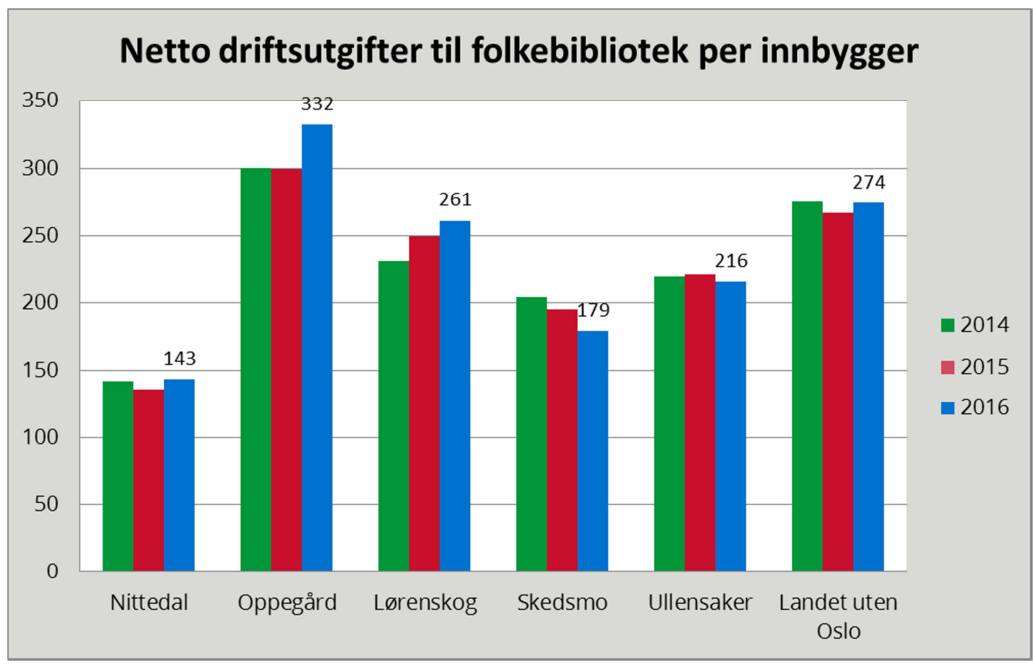
Andelen barn i grunnskolealder som står på venteliste til kulturskolen er lavere enn kommunene vi her sammenlikner oss med.

Nittedal har en lav andel av elevene i grunnskolealder som får tilbud i kulturskolen sammenliknet med landet uten Oslo og de kommunene vi her sammenlikner oss med.

Sammenliknet med landet uten Oslo og kommunene vi her sammenlikner oss med har Nittedal høye driftsutgifter til idrett per innbygger.

Sammenliknet med landet uten Oslo og de kommunene vi her sammenlikner oss med har Nittedal lave netto driftsutgifter til folkebibliotek.

Foto: Eirik Hoel

NITTEDALKOMMUNE
der storby møter marka

Sentralbord: 67 05 90 00

Epost: postmottak@nittedal.kommune.no

Besøksadresse: Rådhusveien 1, 1482 Nittedal

www.nittedal.kommune.no

der storby møter marka